

T-4

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona – Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 67.sjednici, održanoj 14.02.2025. godine d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Informacija o zdravstvenom stanju stanovništva i organizaciji zdravstva na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023. godini.

II.

Zaključak sa Informacijom iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u skupštinsku proceduru.

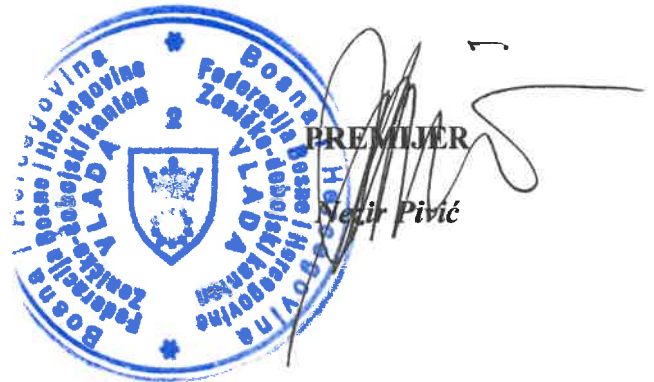
III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- 33-2747 /25
Datum, 14.02.2025. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

- 1x Ministarstvo zdravstva,
- 1x Stručna služba Skupštine,
- 1x Javne zdravstvene ustanove Kantona, putem Ministarstva,
- 1x Zavod zdravstvenog osiguranja
Zeničko-dobojskog kantona, putem Ministarstva,
- 1x Ljekarska komora Zeničko-dobojskog kantona, putem Ministarstva,
- 1x a/a.

INSTITUT ZA ZDRAVLJE
I SIGURNOST HRANE

INSTITUT ZA ZDRAVLJE
I SIGURNOST HRANE

WWW.INZ.BA

INFORMACIJA O ZDRAVSTVENOM STANJU STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA
NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2022. GODINI

INFORMACIJA

INFORMACIJA O ZDRAVSTVENOM STANJU
STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA
NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
U 2023. GODINI

ZENICA 2024.

INFORMACIJA

O ZDRAVSTVENOM STANJU STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2023. GODINI

Izdavač: J.U. Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica
Za izdavača: prim.prof.dr.sci Suad Sivić – VD direktor

Uredio: Prim.dr. Senad Huseinagić

Izvještaj uradili:

Prof.dr. Suad Sivić
Mr.sc.dr. Senad Huseinagić
Dr. Elma Kuduzović
Dr Alis Kozica
Dr.sc. Nino Hasanica
MA Iman Kovač

Naslovna strana:

Fahrudin Salčinović

Zenica, 2024. godine

SADRŽAJ

UVOD	7
1. STRUKTURA STANOVNIŠTVA I VITALNO - DEMOGRAFSKI POKAZATELJI	9
1.1. Opći pokazatelji	9
1.2. Stanovništvo	9
1.3. Prirodno kretanje stanovništva	10
1.4. Politička i socioekonomska situacija	12
2. ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA.....	15
2.1. Mortalitet (Smrtnost).....	15
2.2. Morbiditet (Obolijevanje)	17
2.3. Hronična oboljenja.....	18
2.4. Poremećaji mentalnog zdravlja	19
2.5. Maligna oboljenja	20
2.6. Oboljenja koštano-mišićnog sistema.....	22
2.7. Zdravlje žena.....	23
2.8. Patronažna djelatnost	29
2.9. Zdravlje djece.....	29
2.10. Zdravstveno stanje mladih u školama i fakultetima.....	30
2.11. Oralno zdravlje.....	34
3. INFORMACIJA O EPIDEMIOLOŠKOJ SITUACIJI NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU U 2023. GODINI.....	35
3.1. Nadzor nad zaraznim oboljenjima	35
3.2. Desetogodišnji trendovi kretanja zaraznih oboljenja na području Kantona	39
3.3. Obavezna kontinuirana imunizacija	53
3.4. Maligne neoplazme na području ZDK za 2023. godinu	71
4. GLAVNI SANITARNO-HIGIJENSKI PROBLEMI NA PODRUČJU ZENIČKO DOBOJSKOG KANTONA.....	78
4.1. Glavni sanitarno-higijenski problemi, koji generiraju ili mogu generirati nepovoljnu epidemiološku situaciju na području Zeničko- dobojskog kantona	78
4.2. Sanitarno-higijenski pokazatelji:.....	80
4.3. Stanje kvaliteta zraka na području Zeničko-dobojskog kantona.....	89
4.4. Preporuke	93
4.5. Uloge pojedinih društvenih subjekata u rješavanju sanitarno-	

higijenske problematike	97
5. MONITORING POLENA	100
6. ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I KADROVI.	104
6.1. Zdravstveni kadar.....	105
6.2. Bolnička zdravstvena zaštita.....	105
6.3. Vanbolnička zdravstvena zaštita.....	107
6.4. Primarna zdravstvena zaštita.....	108
7. PREVENTIVNI PROGRAMI RANOG OTKRIVANJA MALIGNIH BOLESTI	111
7.1. Skринing program za rano otkrivanje karcinoma dojke.....	111
7.2. Skринing program za rano otkrivanje karcinoma grlića maternice..	113
8. ZAKLJUČCI.....	114
9. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE STANJA	116
10. PREGLED PO OPĆINAMA	119
OPĆINA BREZA.....	122
OPĆINA DOBOJ JUG.....	130
OPĆINA KAKANJ.....	136
OPĆINA MAGLAJ.....	142
OPĆINA OLOVO.....	148
OPĆINA TEŠANJ.....	154
OPĆINA USORA.....	160
OPĆINA VAREŠ.....	166
OPĆINA VISOKO.....	172
OPĆINA ZAVIDOVIĆI.....	178
GRAD ZENICA.....	184
OPĆINA ŽEPČE.....	190

ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJA ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA U 2023. GODINI

UVOD

Analiza ključnih uzroka obolijevanja i umiranja, stilova života i navika, rizičnih faktora, te zdravstvenog stanja ukupne populacije i specifičnih skupina pruža detaljan uvid u zdravstvenu sliku Zeničko-dobojskog kantona. Time se identifikuju zdravstvene potrebe, kao i prioriteti za zdravstvene intervencije s ciljem poboljšanja općeg stanja stanovništva.

Zdravstveno stanje pojedinca, ali i cijele zajednice, oblikuju biološke karakteristike, uticaji različitih sektora u društvu, te individualne i kolektivne odluke i aktivnosti. U skladu s važećim zdravstvenim standardima, zdravstveno stanje se definiše pomoću indikatora koji omogućavaju preciznu procjenu zdravlja na nivou pojedinca, grupe ili ukupne populacije.

Cilj procjene zdravstvenog stanja stanovništva je identifikacija najvažnijih zdravstvenih problema i potreba, kao i podrška organizaciji zdravstvene zaštite u skladu sa zdravstvenom politikom i strategijama. Specijalisti u oblasti javnog zdravstva provode sveobuhvatan pregled zdravstvenog stanja, kao i ocjenu rada javnozdravstvenih ustanova i organizacije zdravstvene zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu. To se radi koristeći stručne i naučne metode razvijene za dijagnostiku u zdravstvu.

Tokom 2023. godine, svjedočili smo nastavku socioekonomskih izazova, koji, zajedno s negativnim demografskim trendovima poput starenja stanovništva, ubrzane urbanizacije i depopulacije u ruralnim područjima, postavljaju dodatne izazove za zdravlje zajednice. Na zdravstvene ishode također utječu različiti makrosocijalni faktori, uključujući ekonomske, političke i okolišne promjene. Također, prisutni su i izazovi u organizaciji zdravstvene službe, uključujući optimalno korištenje zdravstvenog kadra i resursa.

Svjetska zdravstvena organizacija kontinuirano naglašava važnost promocije zdravih životnih stilova i smanjenja faktora rizika. S ciljem unapređenja javnog zdravstva, neophodno je razvijati održiv zdravstveni sistem koji pravično i efikasno odgovara potrebama korisnika, poštujući načelo dostupnosti i pristupačnosti za sve članove zajednice.

Ovaj izvještaj za 2023. godinu zasnovan je na retrospektivnim deskriptivno-statističkim analizama podataka prikupljenih iz redovnih istraživanja prema Planu provođenja zdravstveno-statističkih istraživanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o statistici u FBiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 63/03 i 9/09), kao i podataka prikupljenih iz zdravstvenih ustanova koje učestvuju u zdravstvenoj statistici. To uključuje podatke Federalnog zavoda za statistiku o stanovništvu Zeničko-dobojskog kantona, vitalnim kretanjima i druge važne informacije prikupljene u saradnji s Federalnim zavodom za javno zdravstvo.

Važno je napomenuti da se zdravstveno-statistička istraživanja oslanjaju na podatke svih javnih zdravstvenih ustanova, dok privatne ustanove i dalje nedovoljno učestvuju, što otežava sveobuhvatnost analize.

Zahvaljujemo svim zdravstvenim radnicima na doprinosu u prikupljanju i obradi podataka koji su omogućili izradu ovog izvještaja, čime pomažu donošenje informisanih odluka za unapređenje javnog zdravlja. Cilj ovog izvještaja jeste obezbijediti podatke i informacije za potrebe organa vlasti, društvenopolitičkih zajednica, lokalne samouprave i svih drugih subjekata uključenih u unapređenje zdravlja i zdravstvene zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu.

1. STRUKTURA STANOVNIŠTVA I VITALNO - DEMOGRAFSKI POKAZATELJI

1.1. Opći pokazatelji

Područje ZDK se prostire na površini od 3.344,1 km², i administrativno se dijeli na 12 općina/gradova. Prema procjeni Federalnog statističkog zavoda na ovom prostoru je sredinom 2023. godine živjelo 350.778 stanovnika sa prosječnom gustoćom naseljenosti od oko 104,9 stanovnika po kvadratnom kilometru.

Kanton odlikuje umjerena kontinentalna klima sa tri podvarijacije u zavisnosti od nadmorske visine (nizijsko brdoviti region, brdoviti region i planinski region sa svojim karakteristikama) u sjevernom dijelu i mediteranska klima u južnom dijelu zemlje što svakako utječe na pojedine karakteristike i zdravstvenog stanja stanovništva a i na organizaciju zdravstvene službe.

Olovo je najudaljenija općina od administrativnog sjedišta Kantona i udaljeno od Zenice oko 100 km, Tešanj oko 80 km, Vareš oko 75 km itd. Kroz Kanton prolaze magistralni put M17 i željeznička pruga te dio autoceste Vc.

Administrativno, kulturno i industrijsko sjedište Kantona je u Zenici, koja je sredinom 2023. godine imala 107.375 stanovnika. Sljedeća tabela prikazuje opće karakteristike iz vitalne statistike za Kanton.

Tabela 1. Opće vitalne karakteristike Zeničko-dobojskog kantona

	1991	1998	2010	2019	2020	2021	2022	2023
Broj stanovnika	475.431	428.870	400.126	358.292	357.275	354.285	352.114	350.778
Gustina naseljenosti (st/km ²)	149	128	120	107	107	106	105	104,9
Natalitet (‰)	16,7	13	12	9,3	9,1	9,0	8,6	8,6
Mortalitet (‰)	5,9	7,0	9,6	10,2	12,8	14,1	10,6	10,0
Dojenačka smrtnost (‰)	18,1	21,2	7,3	8,4	7,4	4,4	4,9	4,6
Prirodni priraštaj (‰)	10,8	6,0	2,5	-0,8	-3,7	-5,1	-2,0	-1,3

1.2. Stanovništvo

Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku sredinom 2023. godine na području Kantona je živjelo 350.778 stanovnika.

Starosna struktura stanovništva odgovara stacionarno-regresivnom tipu i gledajući po općinama najnepovoljnija je situacija u općinama Vareš, Usora i Olovo i Breza, a povoljna u općinama Doboju Jug, Tešanj i Kakanj.

Ovo je izuzetno važan podatak, jer starosna struktura stanovništva uvjetuje specifičnost zdravstvenih potreba. Ona predstavlja polaznu osnovu za planiranje i programiranje mjera koje je neophodno provoditi u zajednici u cilju optimalnog zadovoljavanja potreba u području zdravstvene zaštite i unapređenja zdravlja u okviru ograničenih resursa.

Distribucija stanovništva prema dobnim skupinama na Kantonu i po općinama je predstavljena u sljedećoj tabeli.

Tabela 2. Distribucija stanovništva Zeničko-dobojskog kantona po dobnim skupinama

Kanton - općina	Ukupno	starost (%)		
		0 - 14	15 - 64	65+
ZDK	350.778	52.091	240.758	57.929
Breza	12.925	1.609	8.819	2.497
Doboj Jug	4.097	675	2.890	532
Kakanj	36.339	5.843	24.946	5.550
Maglaj	22.142	3.014	15.273	3.855
Olovo	8.682	1.030	5.715	1.937
Tešanj	43.856	7.446	30.656	5.754
Usora	6.208	484	4.594	1.130
Vareš	7.193	650	4.617	1.926
Visoko	38.274	5.634	25.875	6.765
Zavidovići	34.349	4.913	23.844	5.592
Zenica	107.375	16.807	72.449	18.119
Žepče	29.338	3.986	21.080	4.272

1.3. Prirodno kretanje stanovništva

Tokom 2023. godine na ZDK je ukupno rođeno 3.035 djece, od toga je 3.026 živorođenih i to 1.576 muških i 1.450 ženskih.

Ukupno umrlih u 2023. godini na Kantonu je bilo 3.497, od čega njih 1.807 je muških i 1.690 je ženskih. Od toga je 14 umrle dojenčadi, a nasilnih smrti je bilo 65 (63 muških i 12 ženskih).

Prirodno kretanje stanovništva predstavlja razlika između živorođenih i umrlih za jedan period na određenom mjestu i govori nam o tome kako raste stanovništvo. Ovaj vitalni indeks za ZDK od 2018. godine je negativan.

Pored ovog vitalnog događaja za procjenu vitalnog stanja stanovništva i funkcioniranje zdravstvene službe važni su i drugi pokazatelji kao što su: natalitet, mortalitet, stopa prirodnog priraštaja, dojenačka smrtnost...

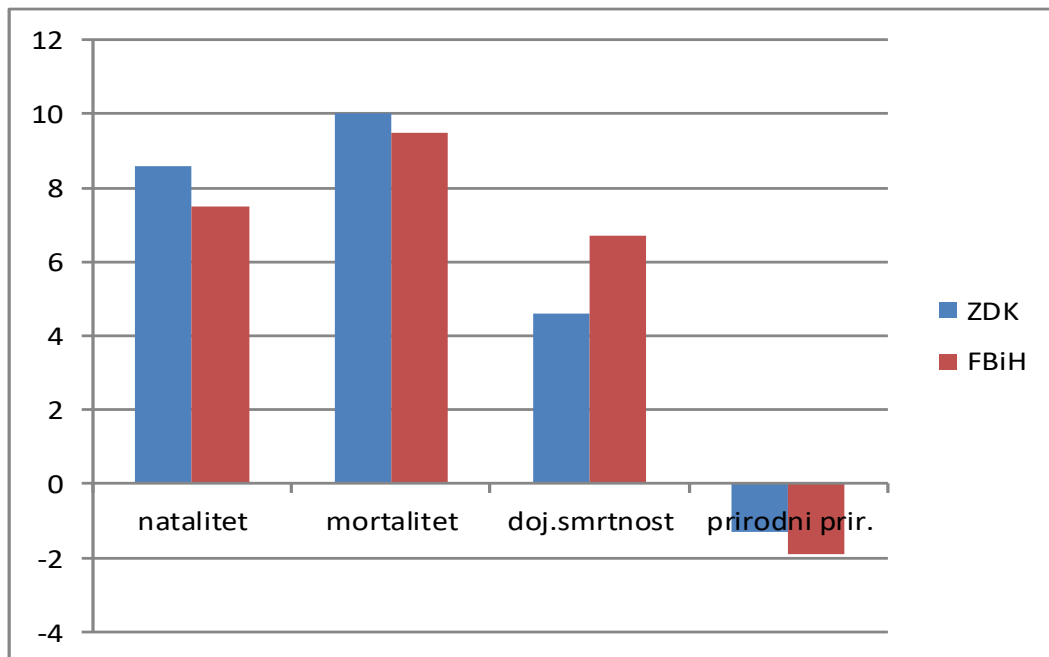
Praćenje ovih parametara, kod stanovništva našeg područja, rezultira slikom niskog nataliteta i negativnim prirodnim priraštajem.

Prikazani podaci nisu povoljni s aspekta razvoja zadovoljavajućih populacijskih parametara.

Stopa nataliteta je u padu od 2010. godine, za što mogu biti odgovorni različiti faktori od socijalne sredine, ekonomske moći stanovništva, stope fertiliteta.

Poredeći podatke prema vrijednostima u Federaciji BiH zapaža se da je stopa nataliteta u Federaciji manja (7,5‰) nego u Kantonu, dok je stopa mortaliteta veća u Kantonu nego u Federaciji (9,5‰). Stopa dojenačke smrtnosti je veća u Federaciji nego u Kantonu (6,7‰), dok je prirodni priraštaj u Federaciji BiH više negativan (-3,1‰).

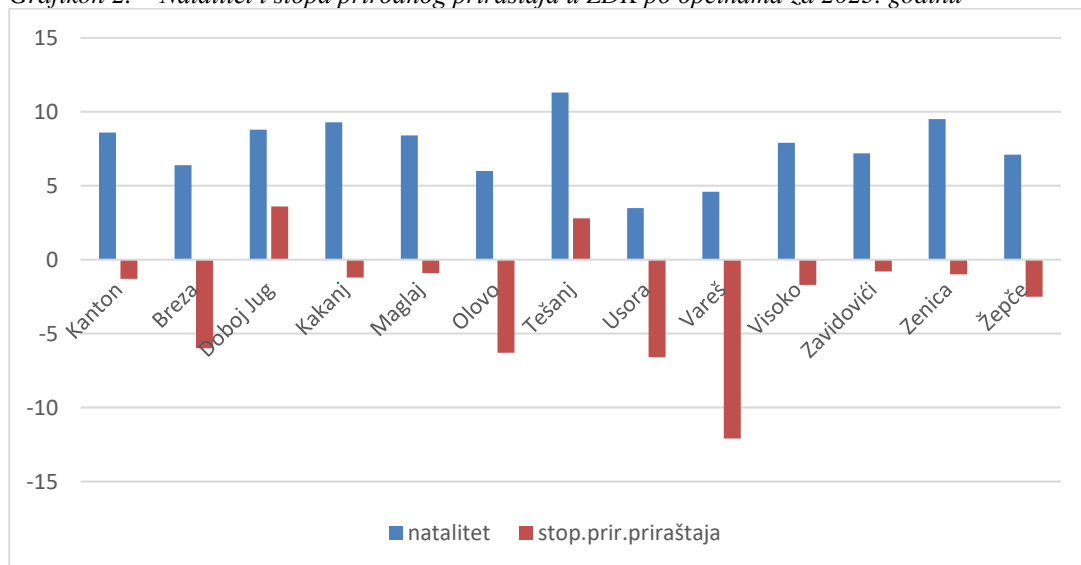
Grafikon 1. Odnos nataliteta i mortaliteta u ZDK i FBiH za 2023. godinu

Prema statističkim standardima stopa prirodnog priraštaja manja od 5 ‰ je izrazito nepovoljna i pokazuje da društvo nije sposobno ni za osnovnu reprodukciju, a što je na Kantonu i u Federaciji već odavno sa negativnim predznakom.

Stopa dojenačke smrtnosti, koja je 2003. i 2004. godine bila u nivou evropskog prosjeka, ima blage ekscese u 2005. i 2006. godini, da bi u nekoliko posljednjih godina imala zadovoljavajuće vrijednosti. Distribuciju nekih vitalnih pokazatelja po općinama Kantona prikazuje sljedeći grafikon.

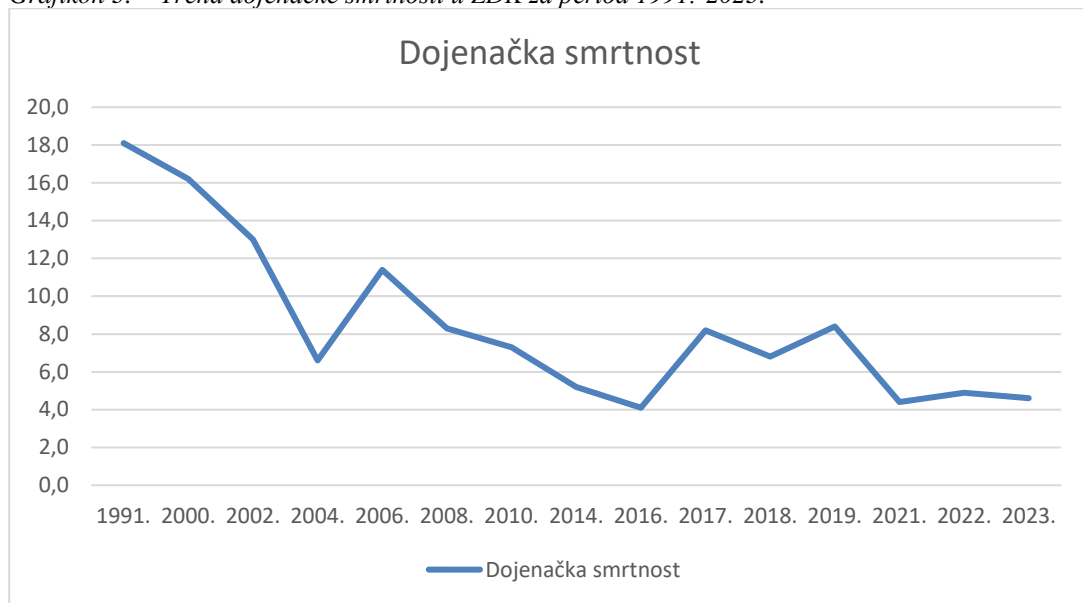
Grafikon 2. Natalitet i stopa prirodnog priraštaja u ZDK po općinama za 2023. godinu

Najnepovoljnija stopa prirodnog priraštaja je u općinama Vareš, Usora i Olovo. Negativnu stopu ima Kanton u cjelini. Natalitet je najpovoljniji u Tešnju, Doboju Jugu i Zenici.

Trend dojenačke smrtnosti za period 1991. do 2023. godine na Zeničko-dobojskom kantonu je prikazan na sljedećem grafikonu.

Grafikon 3. Trend dojenačke smrtnosti u ZDK za period 1991.-2023.

Na području Kantona je u 2023. godini nasilno izgubilo život 65 osoba.

1.4. Politička i socioekonomska situacija

Zeničko-dobojski kanton čini 12 općina sa 350.778 stanovnika. Sjedište Kantona je u Zenici. Zakonodavnu vlast čini Skupština Kantona sa 35 poslanika, a izvršnu čini Vlada na čijem je čelu Premijer.

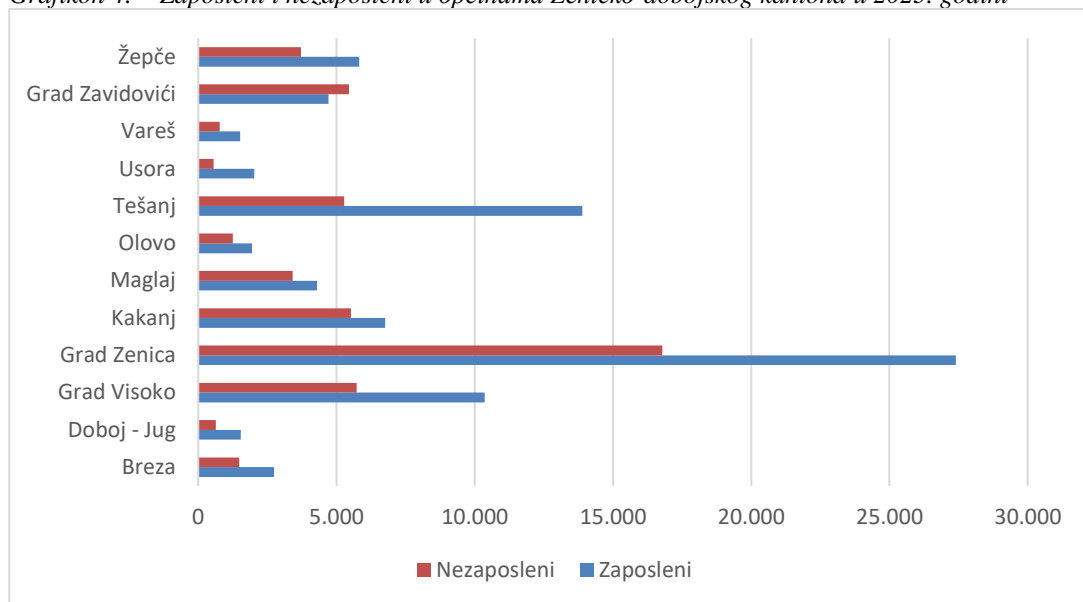
Tabela 3. Pregled nezaposlenih, prosječnih plaća i nezaposlenih u FBiH u 2023.

	FBiH	ZDK	TK	USK	SBK	SK
Stanovnika	2.150.054	350.778	430.571	260.819	244.547	420.287
Zaposleni	541.261	83.022	101.715	38.385	50.378	159.636
Nezaposleni	271.904	50.589	64.488	27.862	30.119	51.232
Prosječna plaća KM	1.261	1.076	1.161	1.157	1.030	1.558

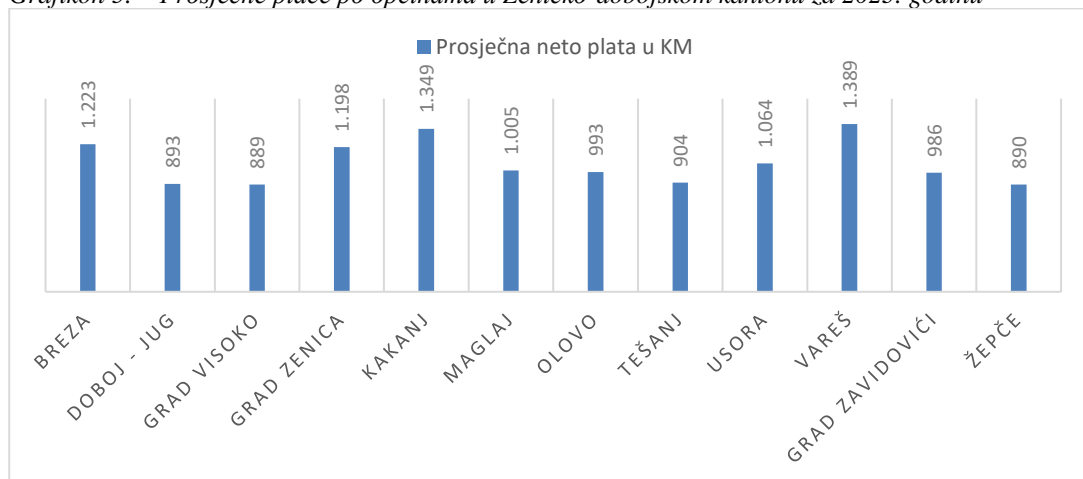
Tabela 4. Zaposleni u Zeničko-dobojskom kantonu u periodu 1991-2023.

	1991.	1998.	2005.	2008.	2013.	2016.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Zaposleni	114.316	68.900	66.718	73.267	68.554	72.106	84.169	82.073	82.178	82.740	83.022

Grafikon 4. Zaposleni i nezaposleni u općinama Zeničko-dobojskog kantona u 2023. godini

Grafikon 5. Prosječne plaće po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu za 2023. godinu

Zakonska regulativa omogućuje svim stanovnicima zdravstveno osiguranje, međutim to u praksi nije slučaj. Na Kantonu je bilo 35.916 osiguranih osoba.

Osigurano je 61.786 maloljetnih osoba, 180.942 stanovnika u starosnoj dobi od 20 do 64 godine starosti i 72.134 stanovnika starijih od 65 godina.

Na osnovu navedenih podataka može se zaključiti da Zeničko-dobojski kanton, iako demografski značajan i administrativno organizovan, suočava se s brojnim ekonomskim i socijalnim izazovima koji direktno utiču na kvalitet života stanovnika.

Ekonomsku sliku karakterišu niže prosječne plate i visok nivo nezaposlenosti u odnosu na druge kantone, što otežava ekonomski razvoj i stabilnost. Zdravstvena pokrivenost, iako zakonski zagarantovana, u praksi nije u potpunosti ostvarena, što ukazuje na potrebnu reformu u pristupu i provođenju osiguranja.

Podaci Svjetske zdravstvene organizacije naglašavaju da zdravstveni sektor doprinosi samo dijelom općem zdravlju stanovništva, dok dominantnu ulogu imaju faktori kao što su ekonomski uslovi, socijalne politike, obrazovne inicijative i društvene navike. Stoga je jasno da održivo unapređenje zdravlja stanovništva zahtijeva integrirani pristup u kojem će različiti sektori, uključujući ekonomski, obrazovni i socijalni, preuzeti aktivniju ulogu.

2. ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA

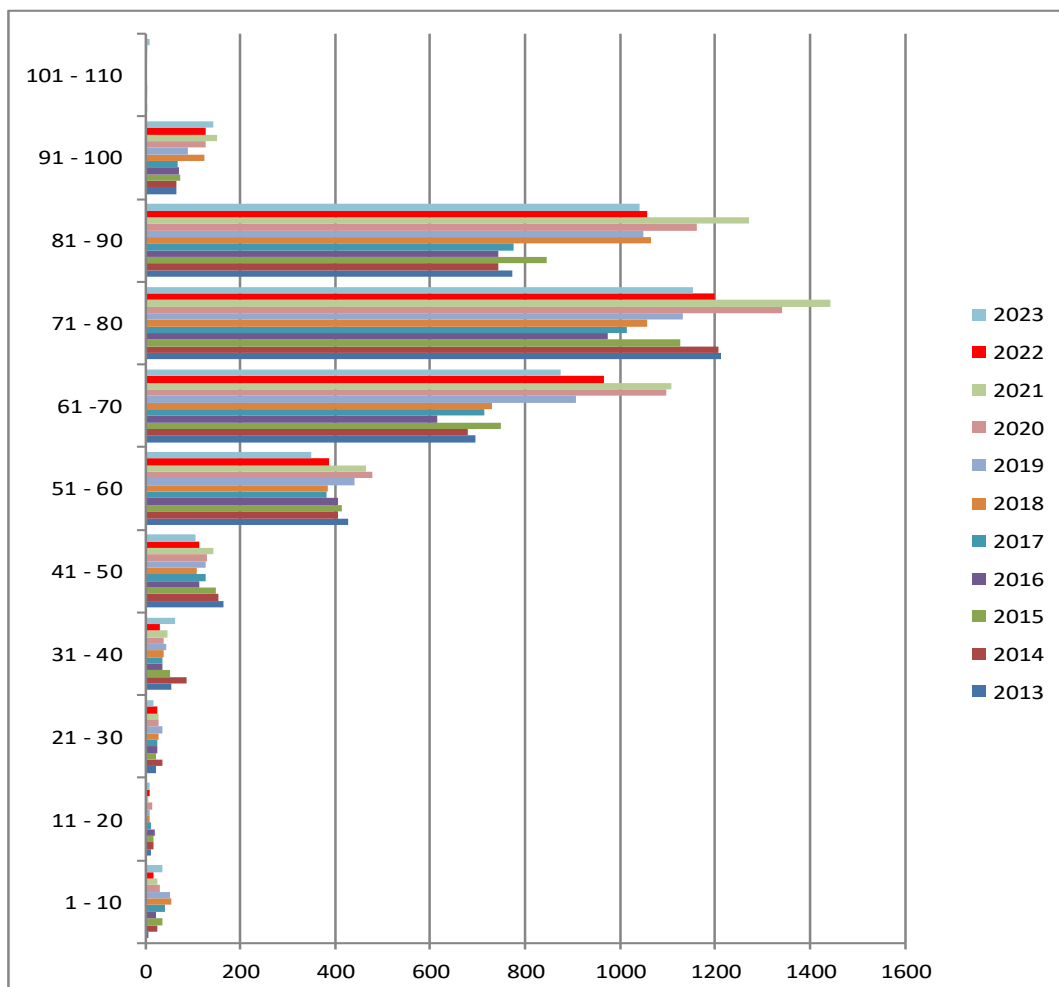
Za procjenu zdravstvenog stanja stanovništva ključni su pokazatelji kao što su očekivana dužina života, opća stopa smrtnosti, stopa smrtnosti dojenčadi, vodeći uzroci smrti, te najčešća oboljenja u populaciji. Posebna pažnja posvećuje se i pokazateljima zdravlja specifičnih populacija, poput žena i djece, kao dodatnim indikatorima stanja javnog zdravlja.

2.1. Mortalitet (Smrtnost)

U 2023. godini na Kantonu je prema Federalnom zavodu za statistiku ukupno umrlo 3.497 osoba, što je 1.489 umrlih osoba manje nego 2021. godine. Od toga je umrlo 1.690 žena, a 1.807 muških. Umrlo je 14 dojenčadi, a nasilnih smrti je bilo 65 (53 muških i 12 ženskih). Prosječna starost umrlih je 74,12 godina. Prosječna starost umrlih muškaraca je 70,54 godine, a žena 78,07 godina.

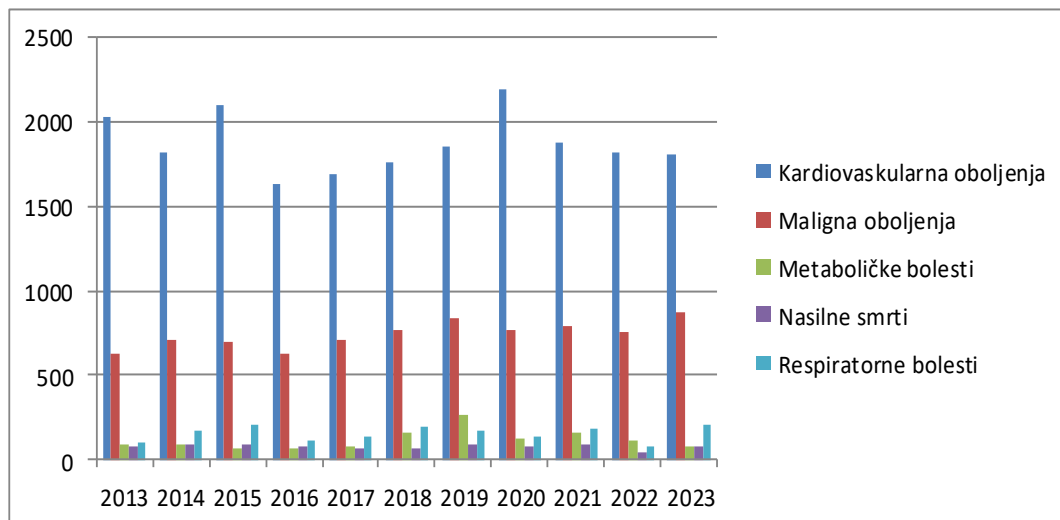
Najviše umrlih je u dobnoj skupini od 71 do 80 godina. Nakon naglog skoka umrlih u svim dobnim skupinama u 2021. godini uzrokovanog pandemijom korona virusa, od 2022. godine se uočava pad smrtnosti u svim dobnim skupinama..

Grafikon 6. Distribucija umrlih po dobnim skupinama u Zeničko-dobojskom kantonu za period 2013-2023.

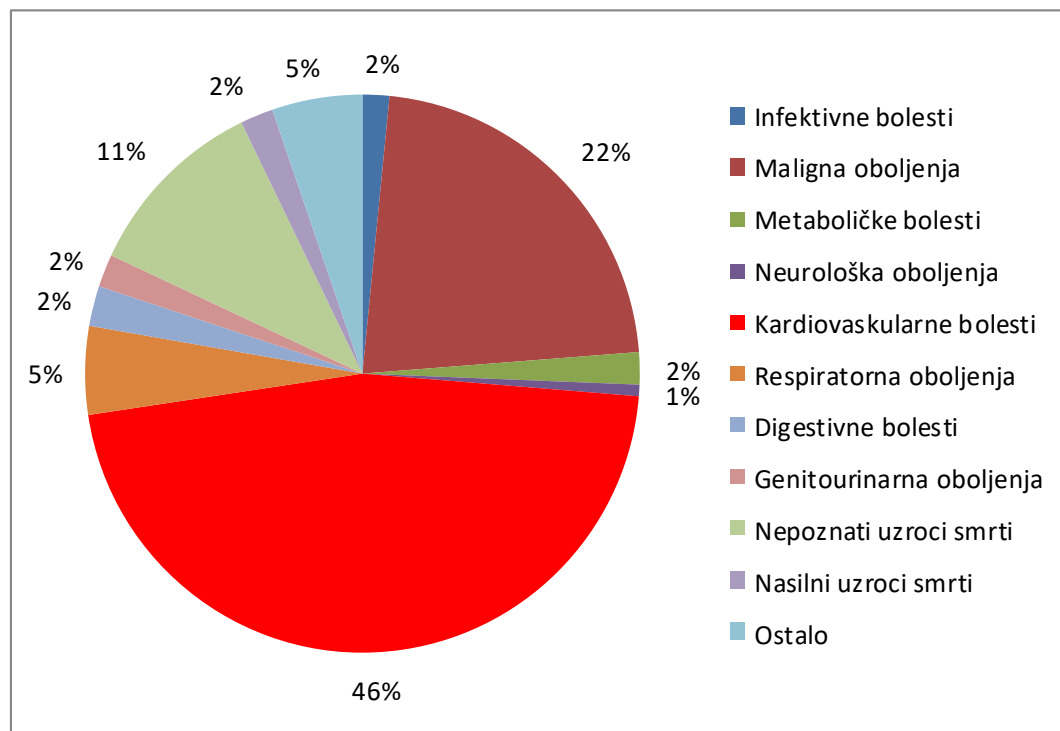

Pored općeg mortaliteta veoma je važan i specifični mortalitet, koji iskazan kroz stope vodećih uzroka smrti daje sliku uzroka umiranja na Kantonu. U proteklih pet godina najčešći uzroci smrti su bili kardiovaskularne bolesti, maligne bolesti, metaboličke bolesti, bolesti respiratornog trakta i nasilni uzroci smrti.

Grafikon 7. Distribucija uzroka smrti u Zeničko-dobojskom kantonu za period 2013.-2023.

Grafikon 8. Učestalost uzroka smrti u Zeničko-dobojskom kantonu

Kako se vidi iz prikaza vodeće bolesti zbog kojih nastupa smrt su bolesti srca i krvnih sudova sa 46% učešća, na drugom mjestu su ponovno maligne bolesti za razliku od 2021. godine kada je to bile infektivne bolesti zahvaljujući COVID-u. Među kardiovaskularnim bolestima

najčešće se javlja srčana slabost, akutni srčani udar i moždani udar. Kod malignih bolesti najčešće se javljao malignom pluća, maligni tumor želuca, maligni tumor jetre, te maligni tumor dojke. Fibroza i ciroza jetre su vodeći uzroci smrti iz grupe oboljenja probavnog sistema.

2.2. Morbiditet (Obolijevanje)

Morbiditet kao indirektni pokazatelj zdravlja i direktni pokazatelj bolesti se prati registracijom konačnih dijagnoza u izvještajima svih nivoa gdje se pruža zdravstvena zaštita stanovništvu. Na osnovu zakonom propisanih izvještaja, koje je Zavod u obavezi da obrađuje, sačinjena je morbiditetna lista. Registrirani vanbolnički morbiditet uveliko ovisi od starosne i polne strukture stanovništva, dostupnosti zdravstvene zaštite, navika i standarda građana. Iako neka bolest može pogoditi čovjeka u bilo kojoj životnoj dobi, ipak su neke karakteristične za određene starosne grupe. Tako su vodeća oboljenja po dobnim skupinama različita.

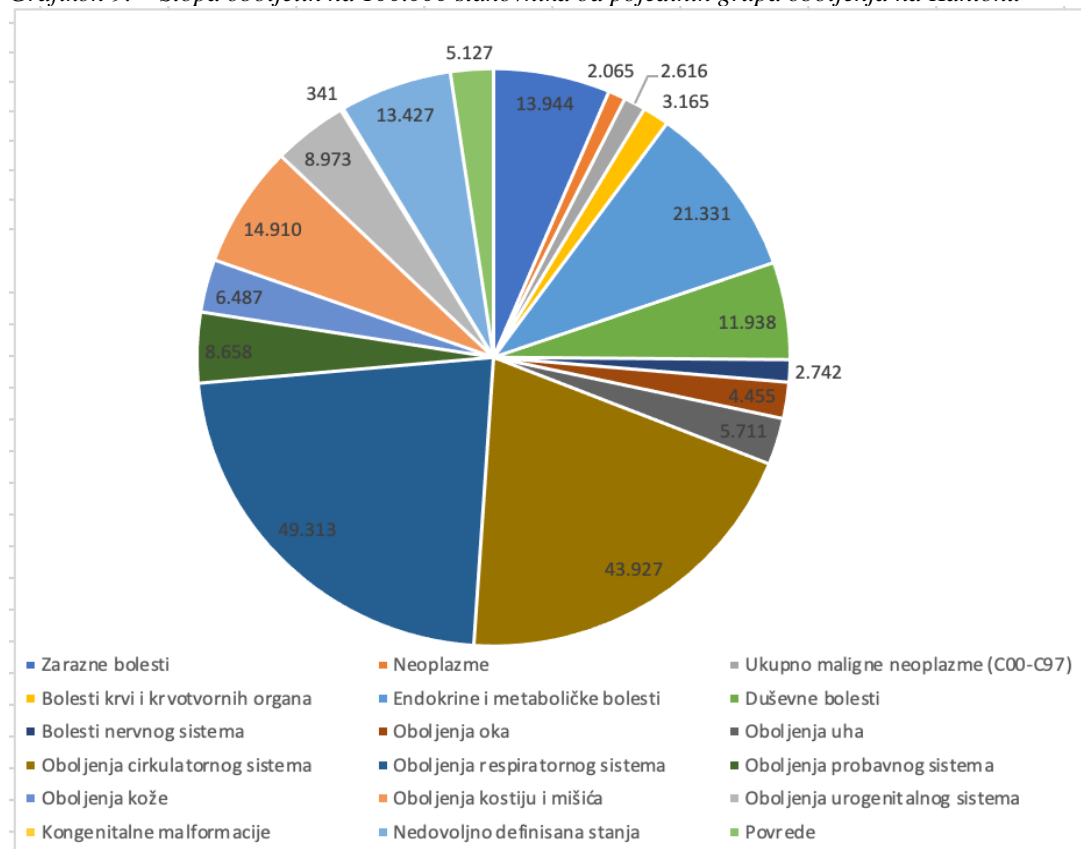
U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području ZDK, registrovano je u 2023. godini ukupno 219.130 oboljenja, odnosno 626 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Tabela 5. Najčešće bolesti razvrstane po dobnim grupama na Kantonu

Oboljenja-stanja i povrede po X reviziji MKB	UKUPNO		<1 g	1-4 g	5-19 g	20-59 g	60-69 g	>70 g
	Broj	na 100.000 st.						
Zarazne bolesti	13.944	3.984	651	2.200	4.116	4.092	1.470	525
Neoplazme	2.065	590	0	2	16	739	720	540
Ukupno maligne neoplazme (C00-C97)	2.616	747	7	8	30	1.018	856	637
Bolesti krvi i krvotvornih organa	3.165	904	246	388	388	3.209	555	308
Endokrine i metaboličke bolesti	21.331	6.095	18	30	381	6.679	7.610	4.645
Duševne bolesti	11.938	3.411	4	46	289	4.368	3.410	1.914
Bolesti nervnog sistema	2.742	783	8	43	229	1.265	661	400
Oboljenja oka	4.455	1.273	314	511	616	1.201	999	860
Oboljenja uha	5.711	1.632	346	936	940	5.133	1.065	640
Oboljenja cirkulatornog sistema	43.927	12.551	58	106	659	9.566	16.633	12.904
Oboljenja respiratornog sistema	49.313	14.089	3.844	8.196	14.524	12.684	4.875	2.785
Oboljenja probavnog sistema	8.658	2.474	350	531	830	3.589	1.736	877
Oboljenja kože	6.487	1.853	570	868	1.391	4.164	897	487
Oboljenja kostiju i mišića	14.910	4.260	8	32	302	6.315	4.114	2.142
Oboljenja urogenitalnog sistema	8.973	2.564	89	250	540	2.305	2.597	1.786
Kongenitalne malformacije	341	97	56	64	115	1.126	27	3
Nedovoljno definisana stanja	13.427	3.836	883	2.781	3.638	4.119	1.112	682
Povrede	5.127	1.465	57	308	1.014	2.412	542	238
UKUPNO	219.130	62.609	7.509	17.300	30.018	73.984	49.879	32.373

Vodeće bolesti od kojih je stanovništvo Kantona bolovalo jesu bolesti kardiovaskularnog sistema, zatim respiratorne bolesti, a potom metaboličke i endokrine bolesti, te bolesti mišića kostiju i zglobova.

Grafikon 9. Stopa oboljelih na 100.000 stanovnika od pojedinih grupa oboljenja na Kantonu

2.3. Hronična oboljenja

Hronična oboljenja predstavljaju jedno od najvećih opterećenja za savremene zdravstvene sisteme, s ozbiljnim posljedicama po kvalitet života pacijenata i funkcionisanje društva. Uzrokuju rani mortalitet, invalidnost i smanjenje radne sposobnosti, što doprinosi većim stopama odsustva s posla i izaziva značajne ekonomske i socijalne troškove. Osobe koje žive s hroničnim bolestima često se suočavaju i s emotivnim izazovima, te smanjenim zadovoljstvom životom.

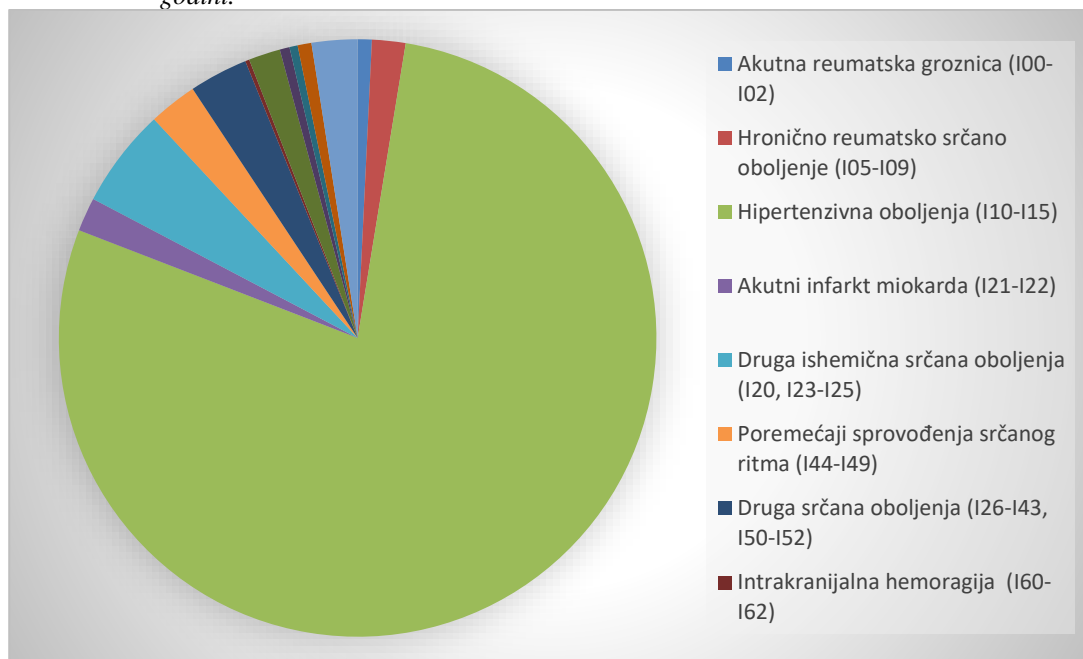
Prema istraživanjima, prosječan pojedinac stariji od 60 godina često ima više od jednog hroničnog oboljenja, a najčešće su prisutne bolesti srca i krvnih žila, bolesti koštano-mišićnog sistema, oboljenja probavnog sistema, dijabetes i poremećaji mentalnog zdravlja. Maligne bolesti dodatno povećavaju ovo opterećenje jer njihova učestalost raste, a često su povezane s faktorima kao što su starost, spol i životno okruženje.

Kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti i obolijevanja u radno sposobnoj populaciji, kao i među starijim osobama. Ove bolesti ne samo da smanjuju fizičku sposobnost već utječu i na finansijsku stabilnost oboljelih zbog visokih troškova liječenja i smanjenih radnih kapaciteta. Veliki broj slučajeva kardiovaskularnih bolesti može se spriječiti promjenom životnih navika, a kod oboljelih je moguće spriječiti komplikacije i smanjiti rizik od rane smrti.

Glavni faktori rizika za kardiovaskularne bolesti uključuju nezdrave navike, stres, neadekvatnu ishranu i pušenje. Pravovremena dijagnostika i intervencija omogućavaju kontrolu bolesti i vraćanje pacijenata njihovim svakodnevnim obavezama, čime se ublažava negativan uticaj ovih bolesti na pojedince i društvo.

Visok krvni pritisak je najčešće hronično oboljenje cirkulatornog sistema i predstavlja ozbiljan zdravstveni problem. Na primjer, u Zeničko-dobojskom kantonu, u 2023. godini visok krvni pritisak registrovan je kod 34.142 osobe, što čini 9,7% ukupnog stanovništva Kantona.

Grafikon 10. Odnos između kardiovaskularnih oboljenja na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini.

2.4. Poremećaji mentalnog zdravlja

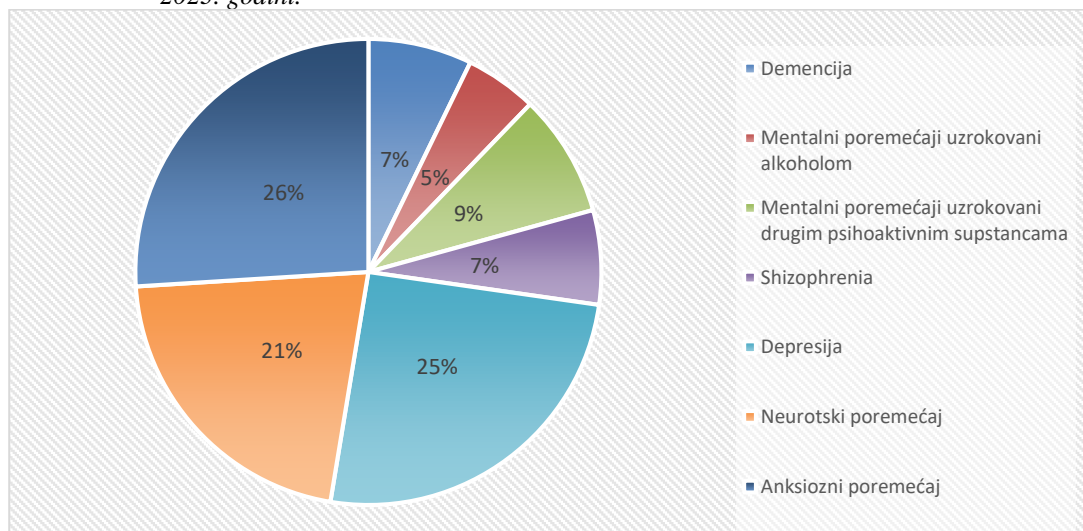
Pored kardiovaskularnih bolesti, mentalni poremećaji su jedan od vodećih uzroka nesposobnosti radno sposobnog stanovništva i često su povezani s dugotrajnim odsustvom s posla, smanjenjem produktivnosti i komplikovanim procesom liječenja. Osobe koje žive s mentalnim poremećajima suočavaju se s nizom društvenih i emotivnih prepreka koje dodatno utiču na njihovu dobrobit, uključujući stigmatizaciju, izolaciju i otežan pristup adekvatnoj njezi.

Među poremećajima mentalnog zdravlja najzastupljeniji su neurotski poremećaji, kao što su anksioznost, fobije i opsesivno-kompulzivni poremećaji. Ovi poremećaji često imaju hroničan tok i zahtijevaju dugotrajno praćenje i terapiju, a uzroci su obično kombinacija genetskih, bioloških i socijalnih faktora. Posljednjih godina uočava se i značajan porast poremećaja raspoloženja, poput depresije i bipolarnog poremećaja, koji predstavljaju vodeći uzrok nesposobnosti među mladima i sredovječnom populacijom. Ovi poremećaji često zahtijevaju složeni pristup liječenju, koji uključuje psihoterapiju, farmakoterapiju i socijalnu podršku.

Alkoholizam i druge vrste ovisnosti predstavljaju sve veći izazov, posebno u kontekstu mentalnog zdravlja. Alkoholizam je često povezan s depresijom i anksioznošću, te može dovesti do ozbiljnih socijalnih i zdravstvenih posljedica, uključujući nesreće, nasilje i hronična oboljenja. Alkoholizam također doprinosi povećanju rizika od drugih mentalnih bolesti, kao što su depresija i anksiozni poremećaji, te je često prisutan zajedno s drugim poremećajima, što komplicira dijagnostiku i tretman.

Razlozi za porast poremećaja mentalnog zdravlja uključuju ubrzan način života, socio-ekonomske pritiske, promjene u radnim uslovima i društvene norme koje postavljaju visoke zahtjeve pred pojedince. Iako su poremećaji mentalnog zdravlja značajan javnozdravstveni problem, često su zanemareni zbog stigma i nedostatka resursa u zajednici. Efikasan tretman ovih poremećaja zahtijeva uspostavljanje sveobuhvatnih programa podrške, ranu dijagnostiku i uklanjanje prepreka za liječenje, kako bi se oboljelima omogućio povratak u normalan život i smanjenje rizika od komplikacija.

Grafikon 11. Struktura vodećih poremećaja mentalnog zdravlja na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini.

Vodeće mentalno oboljenje u toku 2023. godine bili su anksiozni poremećaji od kojih je bolovalo 1.986 osoba, zatim depresija i neurotski poremećaj.

2.5. Maligna oboljenja

Maligne bolesti, uz bolesti kardiovaskularnog sistema, predstavljaju jedno od najsloženijih i najopterećujućih stanja za savremenog čovjeka i zdravstveni sistem u cjelini. U gotovo svim zemljama, uključujući i našu, stopa obolijevanja od malignih bolesti bilježi kontinuirani rast. Ova oboljenja su često teška za liječenje, zahtijevaju specijaliziranu njegu, a njihova kompleksnost iziskuje značajna ulaganja u istraživanje, dijagnostiku i tretman. Globalno, smrtnost od nekih oblika raka, kao što je rak pluća, porasla je za približno 30% u posljednjih deset godina, što pokazuje ozbiljan izazov s kojim se suočava savremena medicina.

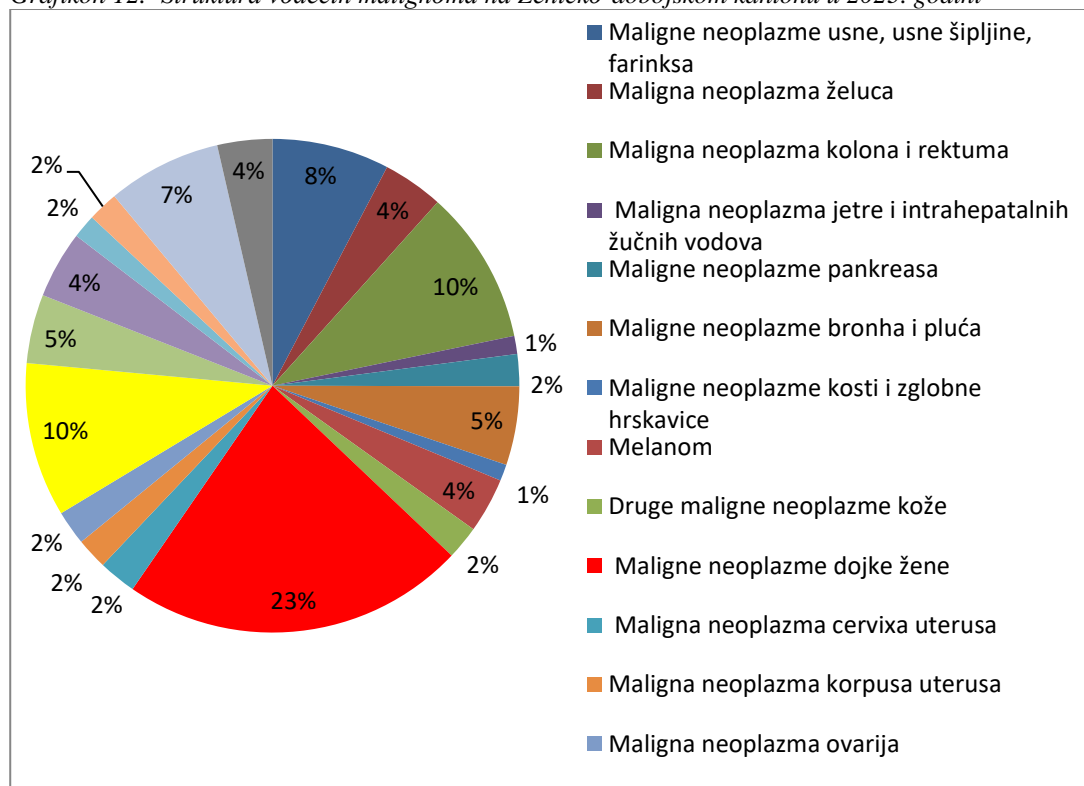
U strukturi uzroka smrti od malignih oboljenja kod nas i širom svijeta najčešće su zastupljeni rak dojke, debelog crijeva, prostate, pluća i želuca. Rak dojke i rak debelog crijeva vodeći su uzroci smrti među oboljelima od malignih bolesti, a stopa smrtnosti kod ovih tipova maligniteta u stalnom je porastu. Posebno zabrinjava činjenica da ovi tipovi raka često pogađaju osobe radne dobi, što dodatno utiče na ekonomski aspekt, radnu sposobnost i kvalitet života pogođenih porodica.

Za sve maligne bolesti, rana dijagnoza je ključna. Nažalost, mnogi slučajevi raka otkrivaju se u podmaklim fazama, kada su šanse za izlječenje ili kontrolu bolesti značajno smanjene. Rano otkrivanje putem preventivnih pregleda omogućava bolje ishode liječenja i poboljšava kvalitet života pacijenata, a kod nekih malignih bolesti može produžiti život za deset i više godina.

Maligne bolesti nisu samo medicinski problem, već imaju šire društvene i ekonomske implikacije. Liječenje malignih bolesti često uključuje dugotrajne i skupe tretmane, kao što su operativni zahvati, hemoterapija, radioterapija i imunoterapija, koji zahtijevaju visoko specijaliziranu medicinsku njegu. Troškovi liječenja su značajni i često opterećuju zdravstvene sisteme, dok oboljeli i njihove porodice trpe ogromne psihološke i finansijske pritiske.

Osim toga, socijalna podrška, uklanjanje stigmatizacije i podrška u procesu liječenja igraju važnu ulogu u održavanju kvaliteta života oboljelih od raka. Edukacija stanovništva o prevenciji i faktorima rizika, promoviranje zdravih stilova života i rano otkrivanje raka ključni su za smanjenje tereta malignih bolesti u budućnosti i smanjenje njihovog utjecaja na zajednicu i zdravstveni sistem.

Grafikon 12. Struktura vodećih malignoma na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini

2.6. Oboljenja koštano-mišićnog sistema

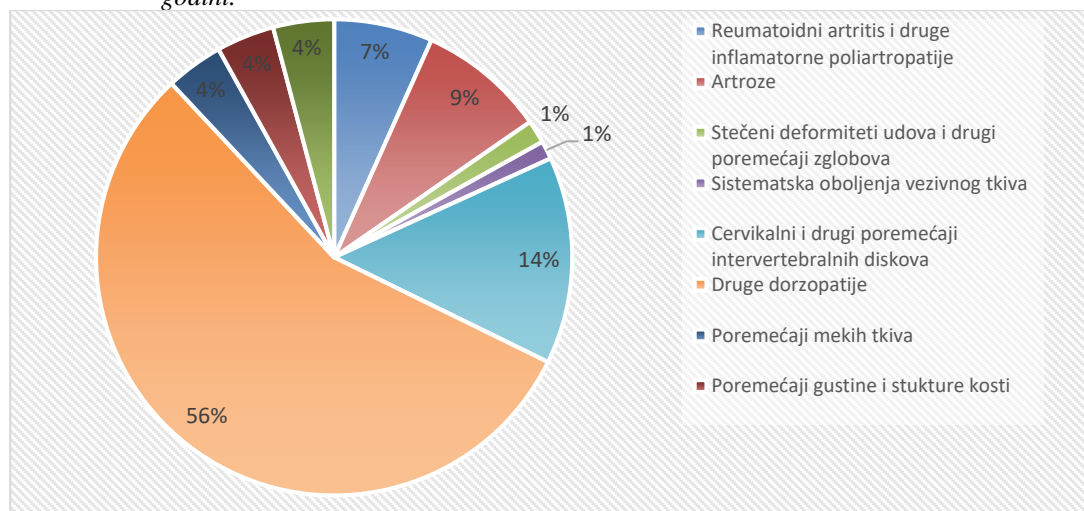
Koštano-mišićna oboljenja čine ozbiljan javnozdravstveni problem zbog svoje široke zastupljenosti i uticaja na svakodnevni život oboljelih i društva u cjelini. Ova oboljenja su vodeći uzroci rane invalidnosti i čest uzrok dugotrajnog odsustvovanja s posla među radnoaktivnom populacijom. Osim što značajno utiču na kvalitet života pojedinaca, koštano-mišićna oboljenja predstavljaju veliko finansijsko opterećenje za zdravstveni sistem, uključujući troškove dijagnostike, liječenja i rehabilitacije.

Najzastupljenija oboljenja koštano-mišićnog sistema u Kantonu tokom 2023. godine uključivala su bolesti kičmenog stuba, koje su često povezane sa hroničnim bolovima, ograničenjem pokretljivosti i potrebom za dugotrajnim tretmanima. Ova oboljenja su praćena oboljenjima zglobova, koja također uzrokuju gubitak funkcije i često zahtijevaju kompleksne terapijske pristupe, uključujući fizikalnu terapiju, medikamentozni tretman i u nekim slučajevima hirurške zahvate. Među najzastupljenijim koštano-mišićnim oboljenjima je i reumatoidni artritis – autoimuno stanje koje uzrokuje upale i bolove u zglobovima i može dovesti do deformiteta, invalidnosti i ozbiljnih problema u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Posebno zabrinjava što su koštano-mišićna oboljenja u porastu među mlađom populacijom, što može biti povezano sa modernim stilom života koji često podrazumijeva fizičku neaktivnost, dugotrajno sjedenje, stres i loše prehrambene navike. S obzirom na to da je većina ovih oboljenja hroničnog karaktera, pacijenti se suočavaju s dugotrajnim liječenjem i potrebom za stalnim prilagođavanjem životnih navika kako bi se smanjili simptomi i očuvala funkcionalnost.

Zbog ovih razloga, promocija zdravih stilova života, fizička aktivnost, prevencija povreda i rani pregledi ključni su za smanjenje obolijevanja od koštano-mišićnih bolesti. Unapređenje preventivnih mjera i podizanje svijesti u zajednici može doprinijeti smanjenju troškova liječenja i očuvanju radne sposobnosti, čime se doprinosi boljem zdravlju i produktivnosti stanovništva.

Grafikon 13. Struktura oboljenja koštano-mišićnog sistema na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini.

2.7. Zdravlje žena

Žene zdravstvenu zaštitu na nivou primarne zdravstvene zaštite ostvaruju u ambulantama opće/porodične medicine i u ambulantama za zdravstvenu zaštitu žena (ginekološko-akušerske ambulante).

U 2023. godini zdravstvenu je zaštitu žena na nivou primarne zdravstvene zaštite pružalo 18 timova na 13 lokacija na području Zeničko dobojskog kantona.

Na tabeli br. 1. je prikaz zdravstvenog kadra i mreže službi za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena:

Tabela 6. Služba za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena – mreža, zdravstveni radnici u Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini

Zdravstvena ustanova	MREŽA			ZDRAVSTVENI RADNICI			
	Geografske lokacije	Ordinacija	Radni timovi	Doktori medicine		Medicinske sestre/tehničari	Ginekološko akušerska sestra
				Specijalisti ginekologije i akušerstva	Na specijalizacij i iz ginekologije		
D.Z. Breza	1	1	1	1	0	0	1
D.Z. Doboju Jug	0	0	0	0	0	0	0
D.Z. Kakanj	1	2	2	2	0	0	5
D.Z. Maglaj	1	1	1	1	0	0	2
D.Z. Olovo	1	1	1	1	0	0	3
D.Z. Tešanj	1	2	2	2	0	0	2
D.Z. Vareš	1	1	1	1	0	2	1
D.Z. Visoko	1	2	2	2	0	0	2
D.Z. Usora	1	1	1	1	0	1	1
D.Z. Zavidovići	1	2	2	2	0	3	5
D.Z. Zenica	2	4	4	4	0	3	7
D.Z. Žepče	1	1	1	1	0	3	3
UKUPNO	12	18	18	18	0	12	32

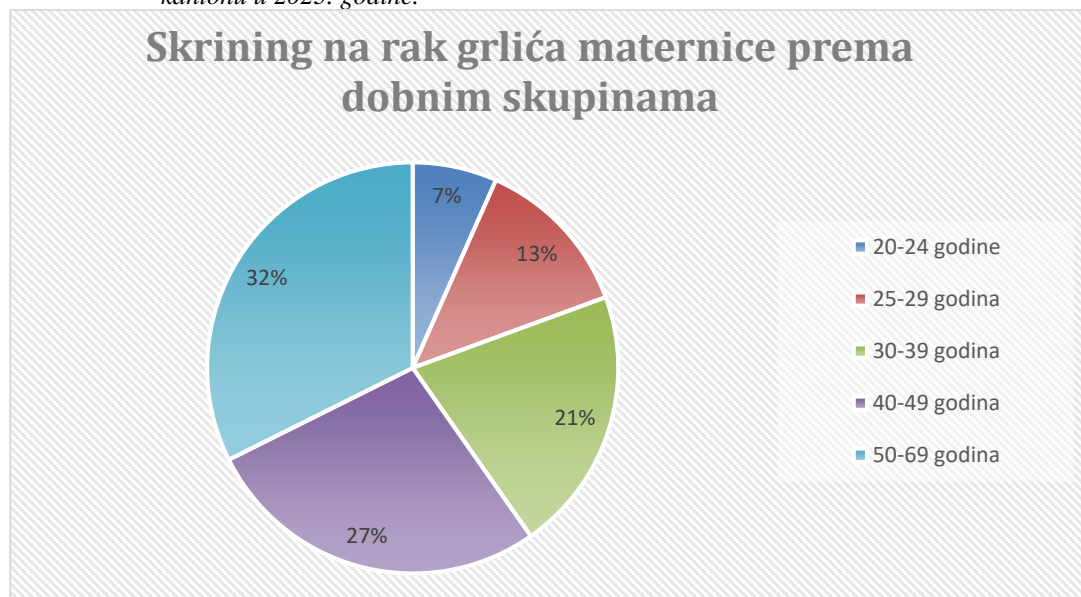
U toku 2023. godine ostvareno je ukupno 74.157 posjeta, pri čemu je realizirano 20.049 prvih pregleda radi liječenja u ordinaciji kod doktora, te 34.775 ponovnih pregleda žena radi liječenja.

Također je ostvareno 29.443 preventivna pregleda. Ukupno je izvršeno 14.435 Papa-testova sa ciljem ranog otkrivanja raka grlića maternice. Ukupno su obavljena 2.829 pregleda dojki.

Tabela 7. Posjete i pregledi u Službi za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena u toku 2023. godine po općinama

Zdravstvena ustanova	Posjete u ordinaciji	Pregledi u ordinaciji kod doktora	Ciljani pregled radi ranog otkrivanja raka grlića maternice	Ciljani pregled radi otkrivanja raka dojke
D.Z. Breza	6037	3.460	531	116
D.Z. Doboju Jug	/	/	/	/
D.Z. Kakanj	14.106	13.846	1.599	0
D.Z. Maglaj	3.868	3.995	1.116	267
D.Z. Olovo	7.183	1.517	717	335
D.Z. Tešanj	8.411	/	1.903	15
D.Z. Vareš	1.141	1.141	266	/
D.Z. Visoko	8.459	8.398	1.101	363
D.Z. Usora	278	286	140	/
D.Z. Zavidovići	9.295	6.802	2.310	1.452
D.Z. Zenica	13.032	13.032	4.029	263
D.Z. Žepče	2.347	2.347	723	18
UKUPNO	74.157	54.824	14.435	2.829

Grafikon 14. Skrining na rak grlića maternice prema dobnim skupinama na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godine.

Iz navedenog dijagrama možemo vidjeti da se odaziv na skrining povećava nakon tridesete godine života žene.

U toku 2023. godine ostvareno je 23.111 posjeta doktoru u savjetovalištu za trudnice.

Savjetovalište za planiranje porodice posjećeno je 972 puta, i to najviše u Domu zdravlja Zenica, Visoko i Breza. Od 586 posjeta savjetovalištu radi steriliteta najveći broj posjeta ostvaren je u Domu zdravlja Zenica i Visoko.

Na sljedećoj tabeli se mogu vidjeti posjete savjetovalištima za trudnice, planiranje porodice, juvenilnom ginekologu te posjete radi steriliteta.

Tabela 8. Posjete i pregledi u Službi za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena u toku 2023. godine po općinama

Zdravstvena ustanova	Posjete savjetovalištu za planiranje	Posjete savjetovalištu radi steriliteta	Posjete kod juvenilnog ginekologa	Posjete savjetovalištu za trudnice		
				Do 3. mj.	4. – 6. mj.	7. i više mj.
D.Z. Breza	292	19	60	292	397	313
D.Z. Doboj Jug	/	/	/	/	/	/
D.Z. Kakanj	/	38	31	230	41	13
D.Z. Maglaj	3	9	3	449	587	729
D.Z. Olovo	12	10	26	263	261	542
D.Z. Tešanj	/	/	/	361	145	83
D.Z. Vareš	/	/	/	21	8	9
D.Z. Visoko	173	186	321	916	997	173
D.Z. Usora	1	2	/	5	2	1
D.Z. Zavidovići	/	/	22	70	40	14
D.Z. Zenica	481	318	103	1.393	2.019	363
D.Z. Žepče	10	4	/	281	363	1.560
UKUPNO	972	586	566	4.281	4.860	6.274

U 2023. godini broj propisanih kontracepcijskih sredstava iznosio je 1.726. Strukturalno su na prvom mjestu oralni kontraceptivi (602 ili 35%). Manje su zastupljena intrauterina sredstva (129 ili 7,5 %), te ostala kontraceptivna sredstva (933 ili 54 %).

Broj pobačaja u ovoj godini je iznosio 451. Učešće spontanih pobačaja, kao jedan od znakova poremećaja ženskog zdravlja, u strukturi svih abortusa iznosi 60,5%. Namjernih abortusa u 2023. godini je bilo 111.

U 87% slučajeva trudnoća se prekidala do dvanaeste sedmice trudnoće, dok je u samo 13,5% slučajeva se prekidala u periodu 13-20 sedmice. Komplikacija u toku ili nakon prekida trudnoće nije bilo.

Tabela 9. Vrste i broj abortusa na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023. godini

Dobne grupe	Vrsta i broj abortusa			
	Namjerni prekid	Medicinski indiciran	Spontani prekid	Ukupno
ispod 15 g	/	/	/	/
15 - 19 g	7	2	7	16
20 - 24 g	10	12	47	69
25 - 29 g	26	11	63	100
30 - 34 g	28	19	62	109
35 - 39 g	27	19	65	111
40 - 44 g	11	4	23	38
45 - 49 g	2	0	6	8
preko 49 g	/	/	/	/
Svega	111	67	273	451

Na sljedećoj tabeli se može vidjeti broj abortusa prema ustanovama u kojim su se radili.

Tabela 10. Broj abortusa prema ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.

Zdravstvena ustanova	Ukupan broj prekida trudnoće	Trajanje trudnoće / u sedmicama / kada se vrši prekid			Vrste prekida trudnoće		Spontani prekid trudnoće	Kategorija prekida trudnoće		Broj komplikacija u toku i nakon prekida trudnoće
		do 12 sedmica	13-20 sedmica	nakon 21 sedmice	Namjerni prekid	Medicinski indiciran prekid		Hirurški	Medikamentni	
D.Z. Kakanj	7	7	/	/	/	3	4	7	/	/
OB Tešanj	100	100	/	/	33	36	31	100	/	/
KB Zenica	344	283	61	/	78	28	238	344	/	/
D.Z. Olovo	1	1	/	/	1	/	/	1	/	/

U toku 2023. godine bilo je 2.837 poroda. Prijevremenih poroda je bilo 111 (4%) i 10 poroda sa prolongiranom trudnoćom (0,35%), dok su ostalo bili porodi završeni na vrijeme. Poroda koji su završeni sekcijom je bilo 1.129 (40%).

Tabela 11. Broj porođaja prema dobnim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.

Dobne grupe	Broj porođaja			
	Na vrijeme	Prije vremena	Prolongirana trudnoća	Ukupno
ispod 15 g	/	/	/	/
15 - 19 g	78	4	0	82
20 - 24 g	507	29	1	537
25 - 29 g	1080	31	6	1117
30 - 34 g	658	25	0	683
35 - 39 g	318	19	2	339
40 - 44 g	74	3	1	78
45 - 49 g	1	/	/	1
preko 49 g	/	/	/	/
Svega	2.716	111	10	2.837

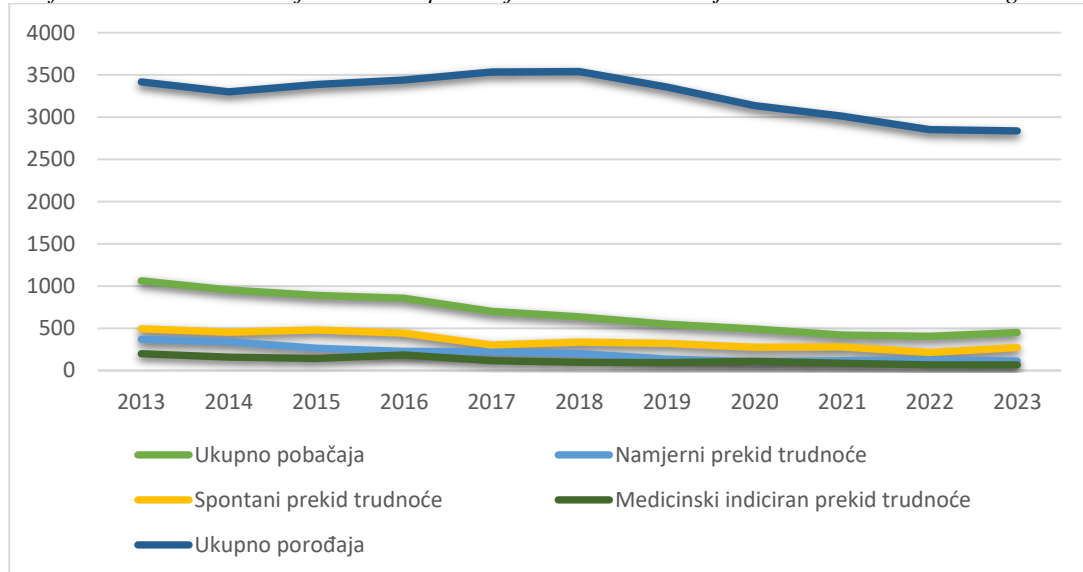
Na sljedećoj tabeli se može vidjeti broj porođaja po ustanovama u kojima se porođaj završio.

Tabela 12. Broj porođaja prema ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.

Zdravstvena ustanova	Ukupno	BROJ POROĐAJA					BROJ ROĐENIH			
		Uz stručnu pomoć	Na vrijeme	Prije vremena	Prolongirana trudnoća	SEKCIJA	UKUPNO	Mrtvorodeno	Sa tjelesnom težinom ispod 2.500 g	Sa tjelesnom težinom ispod 2.000 g
D.Z. Kakanj	91	91	80	11	/	/	91	/	/	/
D.Z. Zavidovići	5	5	5	/	/	/	5	/	1	/
KB Zenica	2083	2083	1975	98	10	884	2119	16	51	33
OB Tešanj	658	658	656	2	/	245	664	1	5	2

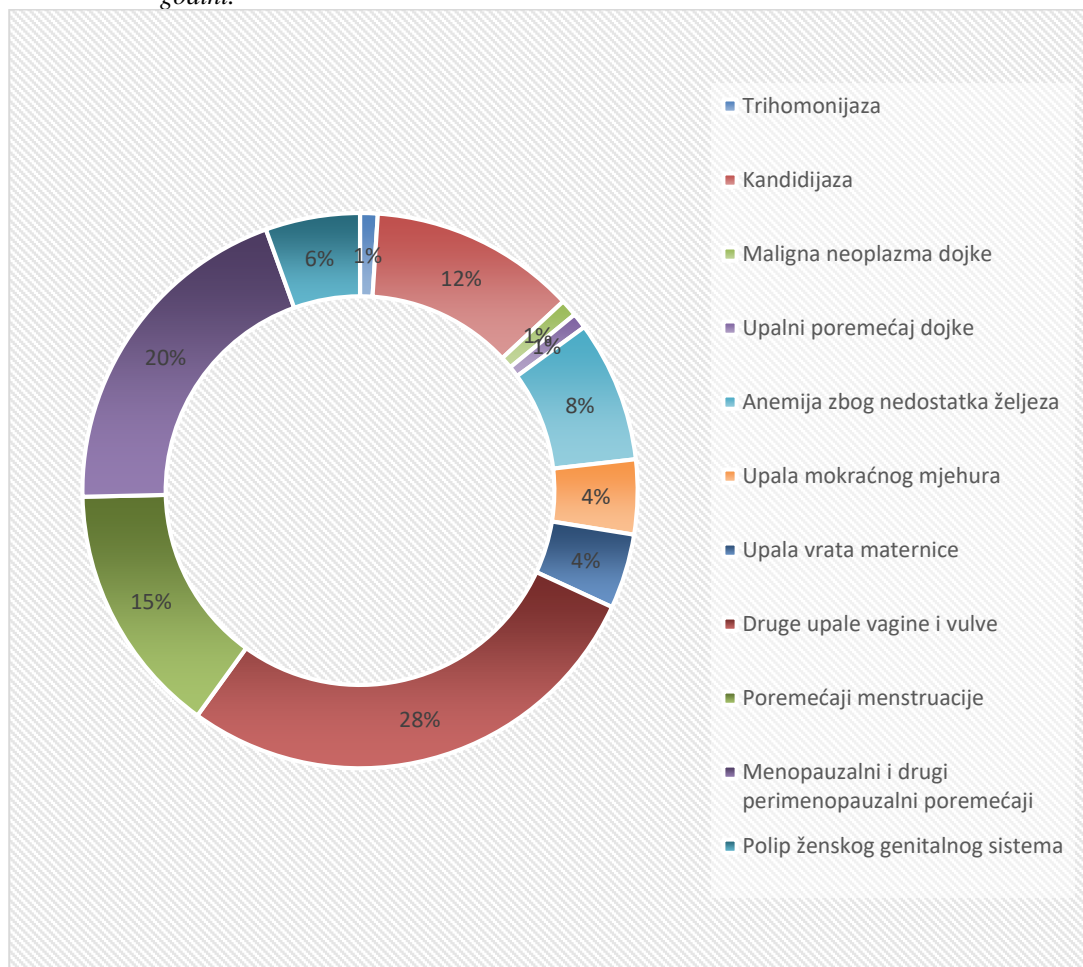
Trendovi kretanja pobačaja i rođenih u zadnjih šest godina su prikazani na sljedećem grafikonu.

Grafikon 15. Trend kretanja rođenih i pobačaja na Zeničko-dobojskom kantonu 2013-2023. godini.

U Službi za zdravstvenu zaštitu žena u 2023. godini utvrđeno je ukupno 32.851 bolesti i stanja.

Grafikon 16. Struktura bolesti žena i stanja zdravlja žena na Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini.

Vodeće nemaligne bolesti koje se javljaju kod osoba ženskog spola su bolesti cirkulatornog sistema, bolesti respiratornog sistema te endokrina i metabolička oboljenja.

2.8. Patronažna djelatnost

Patronažnu djelatnost na području Zeničko dobojskog kantona u 2023. godini pružale su 72 medicinske sestre/tehničari.

Na posjet hroničnom bolesniku odnosilo se 36.981 patronažnih posjeta, trudnicama 470, na novorođenčce 904 (0-28 dana dana) i porodilji 605 (1 mj -1 godina).

Tabela 13. Patronažna djelatnost po odgovarajućim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.

Broj posjeta	D.Z. Breza	D.Z. Dobojski Jug	D.Z. Kakanj	D.Z. Maglaj	D.Z. Tešanj	D.Z. Usora	D.Z. Zavidovići	D.Z. Zenica	D.Z. Žepče
Porodici	65	56	/	1355	1355	931	/	24.565	944
Trudnici	64	54	/	165	165	11	/	11	/
Novorođenčetu (0-28 dana) i porodilji	167	62	/	126	126	34	/	380	9
Dojenčetu (1 mj – 1 godina) i porodilji	56	46	/	116	116	6	/	265	/
Djetetu (1-14 godina)	10	3	/	94	94	/	/	20	/
Oboljelim od malignih bolesti	/	45	301	145	145	107	473	5.159	547
Oboljelim od dijabetesa	/	26	584	262	262	456	756	5.358	564
Oboljelim od kardiovaskularnih bolesti	/	11	1.645	224	224	512	/	6.294	222
Oboljelim od mentalnih bolesti	/	8	3	55	55	27	/	597	/
Oboljelim od mišićne distrofije	/	13	/	/	/	3	/	594	154
Zbog alkoholizma	/	/	/	/	/	/	3	/	/
Zbog narkomanije	/	5	/	/	/	/	/	/	/
Oboljelim od tuberkuloze	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Oboljelim od ostalih hroničnih bolesti	/	8	3.111	/	/	276	651	6.325	771

2.9. Zdravlje djece

Zdravlje djece do četiri godine starosti

Zdravlje najmlađe populacije predstavlja osnovu za praćenje kvaliteta zdravstvene zaštite i ukupnog zdravstvenog statusa društva. Različiti pokazatelji pomažu u procjeni zdravstvenog stanja djece i identifikaciji ključnih zdravstvenih izazova s kojima se susreće ova starosna grupa. Ovi pokazatelji uključuju stopu dojenačke smrtnosti, novorođenačke smrtnosti, juvenilne smrtnosti, kao i prevalenciju vodećih bolesti kod djece.

Tokom 2023. godine zabilježeno je 17 mrtvorodne djece, što ukazuje na određene izazove u prenatalnoj i perinatalnoj zaštiti.

Udio prijevremeno rođene djece, koja se rađaju prije 37. sedmice trudnoće, iznosi 4%. Ovo

može ukazivati na različite faktore rizika, poput trudnoća sa komplikacijama, visokorizičnih porođaja i zdravstvenih uslova majke. Također, zabilježen je broj djece sa niskom porođajnom težinom (ispod 2.500 grama), koji iznosi 57. Djeca s niskom težinom pri rođenju često su sklonija različitim zdravstvenim problemima u djetinjstvu, a u nekim slučajevima i u odrasloj dobi, što zahtijeva posebnu pažnju pedijatrijskih i neonatalnih timova.

Među najčešćim oboljenjima kod djece od 0 do 4 godine izdvajaju se akutne infekcije respiratornih puteva, akutni bronhitis, cistitis, anemije izazvane nedostatkom željeza, te gastroenterokolitisi. Akutne infekcije respiratornog sistema, koje obuhvataju prehladu, gripu i druge respiratorne infekcije, posebno su česte zbog osjetljivosti imunološkog sistema djece u ovoj dobi. Anemije, naročito uzrokovane nedostatkom željeza, također su česte i zahtijevaju rano otkrivanje i odgovarajuću ishranu ili suplemente.

2.10. Zdravstveno stanje mladih u školama i fakultetima

Omladina u školama i fakultetima predstavlja najosjetljiviju kategoriju stanovništva, ali ujedno i najveći biološki potencijal društva.

Broj djece u osnovnim i srednjim školama na području ZDK: oko 43.000.

Broj školskih objekata na području ZDK: 258.

Broj centralnih osnovnih škola: 65.

Broj područnih osnovnih škola: 148.

Broj srednjih škola: 37.

Broj fakulteta: 8.

Sanitarno-higijensko stanje školskih objekata

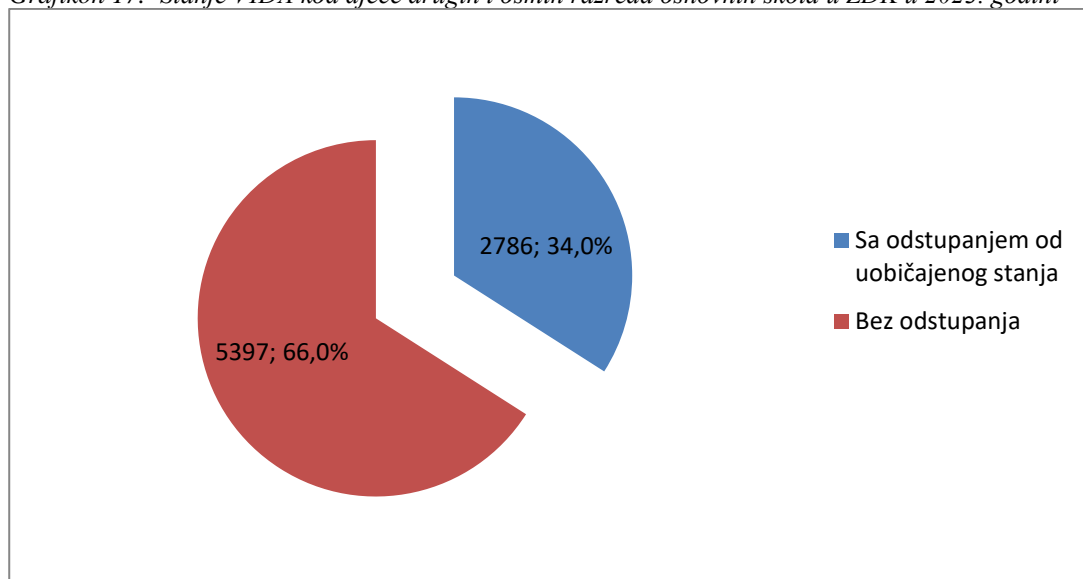
Na području ZDK ima 108 školskih ustanova koje koriste 258 školskih objekata. Nekoliko područnih školskih objekata se trenutno ne koriste zbog malog broja učenika. Sa higijensko-građevinskog aspekta neki su izuzetno uslovni, a značajan broj objekata je higijensko-građevinski izuzetno neuslovan za boravak i rad učenika i nastavnog i drugog osoblja.

POJEDINI ASPEKTI ZDRAVLJA DJECE

Stanje vida kod školske djece na području ZDK

Tokom 2023. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja vida za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK vid je pregledan kod ukupno 4.630 učenika drugih i osmih razreda osnovne škole. Od tog broja, kod 312 (6,7%) učenika utvrđen je problem sa vidom.

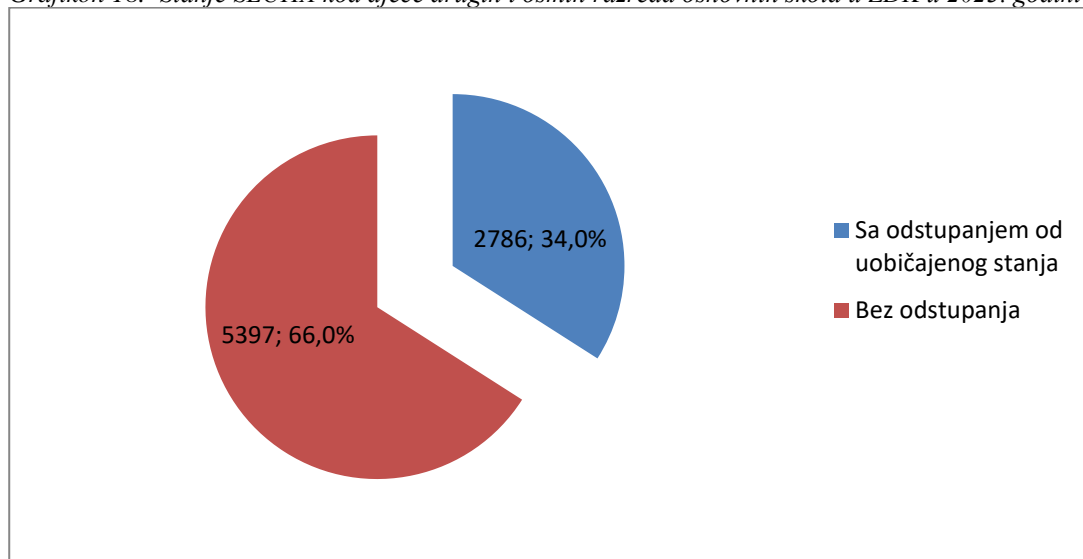
Grafikon 17. Stanje VIDA kod djece drugih i osmih razreda osnovnih škola u ZDK u 2023. godini

Stanje sluha kod školske djece na području ZDK

Tokom 2023. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja sluha za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK sluh je pregledan kod ukupno 5.010 učenika drugih i osmih razreda osnovne škole. Od tog broja, kod 100 (2%) učenika utvrđen je problem sa sluhom.

Grafikon 18. Stanje SLUHA kod djece drugih i osmih razreda osnovnih škola u ZDK u 2023. godini

Stanje lokomotornog sistema kod školske djece na području ZDK

Tokom 2023. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK lokomotorni sistem je pregledan kod ukupno 8.183 učenika

drugih i šestih razreda osnovne škole i prvih razreda srednje škole. Od tog broja, kod 2.786 (34%) učenika utvrđen je problem sa lokomotornim sistemom.

Grafikon 19. Stanje LOKOMOTORNOG SISTEMA kod djece drugih i šestih razreda osnovnih škola i prvih razreda srednjih škola u ZDK u 2023. godini

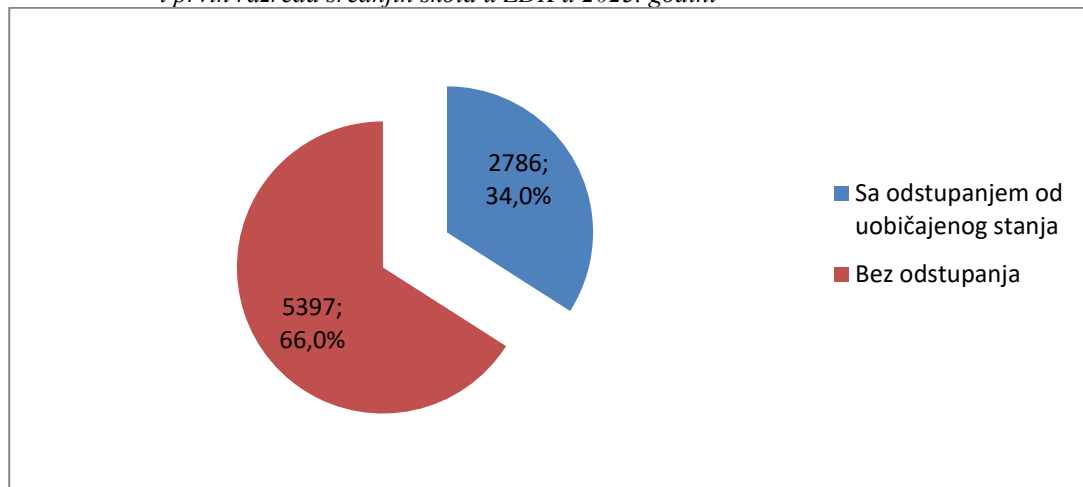
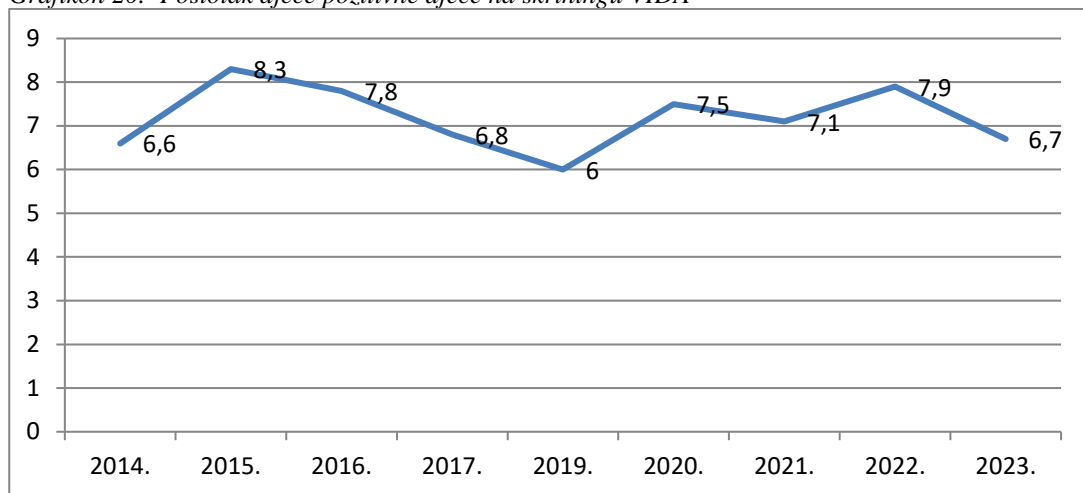

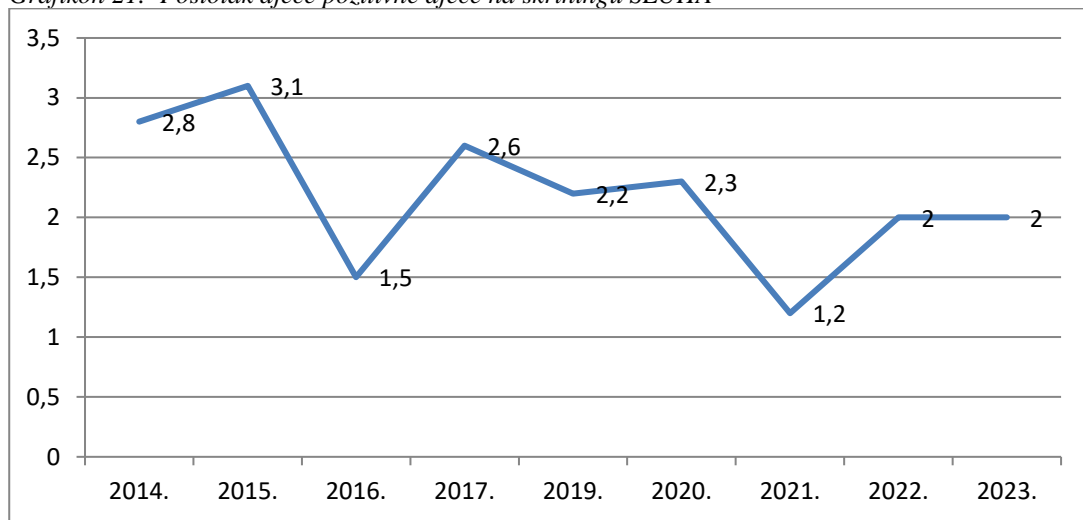
Tabela 14. Pregled podataka o provedenim skrining programima po godinama

Godina	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Σ
VID											
Ukupan broj skrining pregleda vida	3.618	14.361	17.061	3.347	-	6.415	2.224	7.002	6.661	4.630	65.319
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu vida	237 (6,6)	1.191 (8,3)	1.330 (7,8)	227 (6,8)	-	387 (6)	166 (7,5)	499 (7,1)	529 (7,9)	312 (6,7)	4.878 (7,5)
SLUH											
Ukupan broj skrining pregleda sluha	2.944	4.939	3.477	3.435	-	6.989	2.351	7.459	7.233	5.010	43.837
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu sluha	83 (2,8)	158 (3,1)	53 (1,5)	88 (2,6)	-	155 (2,2)	55 (2,3)	89 (1,2)	143 (2)	100 (2)	924 (2,1)
LOKOMOTORNI SISTEM (LMS)											
Ukupan broj skrining pregleda LMS	-	-	-	6.934	6.433	6.714	5.519	11.237	6.358	8.183	51.378
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu LMS	-	-	-	516 (7,4)	470 (7,3)	1.104 (16,4)	1.241 (22,5)	2.021 (18)	1.534 (24,1)	2.786 (34)	9.672 (18,8)

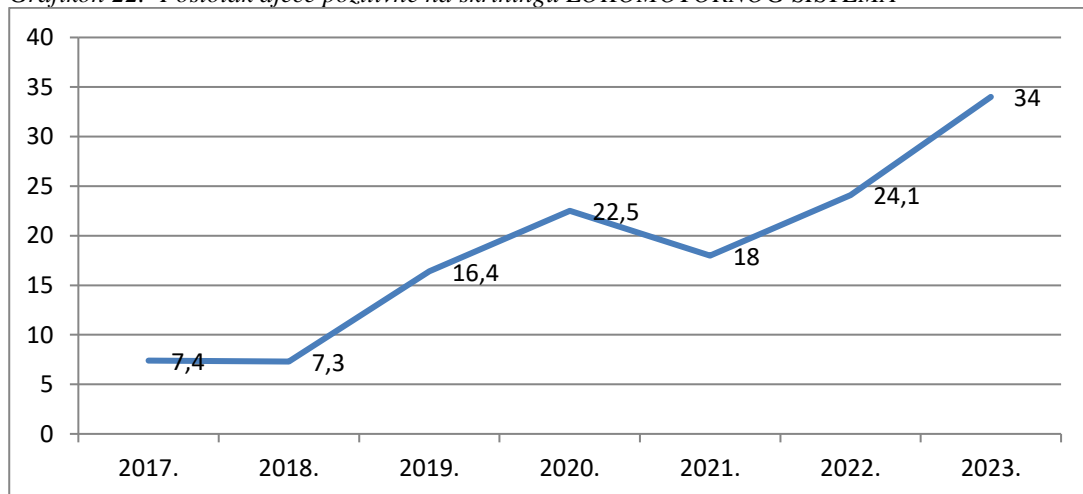
Grafikon 20. Postotak djece pozitivne djece na skriningu VIDA

Grafikon 21. Postotak djece pozitivne djece na skriningu SLUHA

Grafikon 22. Postotak djece pozitivne na skriningu LOKOMOTORNOG SISTEMA

2.11. Oralno zdravlje

U službi za zdravstvenu zaštitu usta i zubi na području Zeničko-dobojskog kantona, u toku 2023. godine radilo je 47 timova na 19 geografskih lokacija /ambulantni.

Zdravstvenu zaštitu pružalo je 46 doktora dentalne medicine (25 specijalista ostalih užih stomatoloških specijalnosti) i 60 stomatološke sestri/tehničara.

U službi za zdravstvenu zaštitu usta i zubi u 2023. godini zabilježeno su ukupno 82.915 posjete od čega 43.298 su bile prve posjete kod doktora stomatologa.

Od ukupnog broja radova najviše je bilo usluga vađenja zubi (26.442 ili 32%), potom plombiranja zubi (14.460 ili 17,4%), oralnih hirurških radova (4.813 ili 6%), liječenja pulpe i periapikalnog tkiva (8.898 ili 11%).

U djelatnosti dentalne medicine 2023. godine dominira bolest zubnog karijesa s ukupno 21.989 zabilježenih dijagnoza i učešćem od ukupno 35,5%. Na drugom su mjestu bolesti pulpe i periapikalnih tkiva s ukupno 11.311 zabilježenih dijagnoza i učešćem od 18,3%.

Tabela 15. *Oboljenja, stanja i povrede u stomatologiji prema dobnim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.*

OBOLJENJA I POVREDE U STOMATOLOGIJI	Ukupno
Maligne neoplazme usne i usne šupljine (C00-C08)	0
Poremećaji razvoja i rasta zuba (K00)	1.499
Urasli i uklješteni zubi (K01)	3.129
Zubni karijes (K02)	21.989
Druga oboljenja čvrstog tkiva zuba (K03)	2490
Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva (K04)	11.311
Gingivitis i periodontalna oboljenja (K05)	4.863
Drugi poremećaji gingive i alveolarnog luka(K06)	1.452
Dento-facijalne anomalije (K07)	3.169
Drugi poremećaj zuba i potpornih struktura (K08)	3.852
Ciste usne šupljine koje nisu klasificirane drugdje (K09)	1.610
Druga oboljenja vilice (K10)	2.298
Oboljenja žlijezda slinovnica (K11)	9
Stomatitis i srodne lezije (K12)	2.126
Druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine (K13)	2.089
Oboljenja jezika (K14)	19
Povrede lica i usne šupljine (S00-S09, T00-T04, T20, T90)	12
Ukupno oboljenja u 2022.	61.917

Ukupno je u djelatnosti dentalne medicine u 2023. godini zabilježeno 61.917 dijagnoza.

Skoro svaku drugu dijagnozu zabilježenu u službi za zaštitu i liječenje usta i zubi čini zubni karijes, što je slučaj i u prethodnim godinama.

3. INFORMACIJA O EPIDEMIOLOŠKOJ SITUACIJI NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU U 2023. GODINI

3.1. Nadzor nad zaraznim oboljenjima

Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih oboljenja propisuje principe nadzora nad zaraznim bolestima u Federaciji BiH i on predstavlja dio globalnog Sistema nadzora nad zaraznim bolestima. Zbog značaja zaraznih bolesti za ljude a u svjetlu današnjeg razvoja saobraćajnih komunikacija, ažurno praćenje i izvještavanje SZO predstavlja osnovu za pravovremeno preduzimanje preventivnih aktivnosti.

Naš sistem nadzora opterećen je mnogim poteškoćama. U prvom redu, zakonska obaveza prijavljivanja 84 zarazne bolesti i stanja, ne provodi se u mjeri u kojoj bi to bilo neophodno za dobar sistem nadzora. Obrada i analiza slučajeva oboljenja se vrši samo ako je oboljenje prijavljeno. Dakle i konačni rezultati koje dobijemo analizom odnosi se samo na one slučajeve koji su prijavljeni.

Epidemiološki nadzor podrazumijeva kontinuitet tj. stalno prikupljanje podataka, njihovu analizu i interpretaciju, te blagovremeno izvještavanje, a cilj je otkrivanje porasta učestalosti zarazne bolesti (grupiranje u vremenu i prostoru) i blagovremeno i adekvatno reagovanje. Nadzor može biti aktivni i pasivni.

Drugi značajan problem u nadzoru su nevelike dijagnostičke mogućnosti, zbog čega imamo najmanje laboratorijski dokazanih slučajeva zaraznih bolesti.

Nadzor nad zaraznim oboljenjima podrazumijeva niz aktivnosti koje se provode u kontinuitetu: od prijema prijave sa terena, obrade informacija (provjere ako je potrebno), uputstava za provođenje mjera, do izvještavanja nadležnih i pružanja informacija i uputstava stanovništvu.

Prijavljivanje se vrši na pojedinačnim i grupnim prijavama.

Obrada pojedinačnih prijave se obavlja svakodnevno, a grupnih sedmično.

Izvještavanje Federalnog zavoda za javno zdravstvo i Agencije za hranu, o kretanju zaraznih bolesti, oboljenja povezanih sa hranom i vakcinopreventabilnih oboljenja vrši se na sedmičnom, mjesečnom i godišnjem nivou. Izvještavanje se vrši za Kanton, zatim po općinama, prema dobi i spolu oboljelih. Nulto prijavljivanje morbila i akutne flakcidne paralize se vrši sedmično i mjesečno.

Zarazne bolesti na području Kantona u 2023. godini

Procjena ukupnog broja prisutnih stanovnika na Zeničko-Dobojskom Kantonu u 2023.godini je 352.114 stanovnika. U toku 2023. godine na Kantonu je prijavljeno 2.686 slučajeva zaraznih bolesti na pojedinačnim prijavama i 39.152 slučaja na grupnim prijavama iz aktivnog nadzora (ARI;ILI;SARI). Ukupna stopa morbiditeta od zaraznih bolesti u 2023. godini iznosila je 118,8/¹⁰⁰⁰ st. a bez gripe 7,62/¹⁰⁰⁰ st.

Tabela 16. Prikaz vodećih zaraznih bolesti na ZDK 2023/22.godine.

2023				2022			
Rang	Bolest	Broj slučajeva	Mb/1000	Rang	Bolest	Broj slučajeva	Mb/1000
1.	Oboljenje slična gripi/ILI	2277	6,46	1.	COVID-19 (SARS-CoV-2)	17.790	50,5
2.	Varicellae	659	1,87	2.	Oboljenje slična gripi/ILI	1.443	4,09
3.	COVID-19	602	1,70	3.	Varicellae	693	1,96
4.	Angina streptococcica	330	0,93	4.	Angina streptococcica	176	0,49
5.	Enterocolitis ac.	330	0,93	5.	Enterocolitis ac.	141	0,40
6.	Scarlatina	261	0,74	6.	Toxiinfectio alimentaris	34	0,09
7.	Toxiinfectio alimentaris	70	0,19	7.	TBC, plućna i izvan plućna	85	0,24
8.	TBC, plućna i izvan plućna	62	0,17	8.	Herpes zooster	24	0,06
9.	Brucellosis	61	0,17	9.	Mononucleosis infectiosa	32	0,09
10.	Mononucleosis infectiosa	42	0,11	10.	Salmonellosis	37	0,10

U 2023. godini je prijavljeno 36.875 ARI, 2277 ILI/gripe i 0 slučajeva SARI

Tokom 2023 godine dominiraju kapljične infekcije u prvom redu gripa, čije praćenje je aktivno (prema definicijama slučajeva) kroz praćenje: akutnih respiratornih bolesti (ARI), oboljenja sličnih gripi (ILI) i teških upala pluća povezanih sa gripom (SARI).

Varicellae kao jedna od najčešćih dječjih virusnih osipnih bolesti, po broju prijavljenih slučajeva uvijek je u vrhu.

Povećan je broj prijavljenih streptokoknih oboljenja (angina) sa morbiditetom od 0,93 Mb/¹⁰⁰⁰ u odnosu na 2022.g. od 0,49 Mb/¹⁰⁰⁰. Radi se, uglavnom, o slučajevima koji nisu laboratorijski potvrđeni.

Nadzor nad tuberkulozom radi se po posebnom programu (NTP), koji podrazumijeva vođenje registra TBC koji se puni podacima sa posebnih prijava i odjava oboljelih od TBC.

Crijevne zarazne bolesti: enterocolitisi sa stopom od 0,93 Mb/1000 i oboljenja koja se mogu povezati sa hranom alimentarne toksinfekcije i salmoneloze sa stopom od 0,19 Mb/1000.

Zoonoze u ukupnom broju prijavljenih je 76, sa incidencom od 0,21 Mb/1000.
Prijavljeno je: bruceloza 61, leptospiroza 6, febris haemorrhagicae 1, Q febris 8.

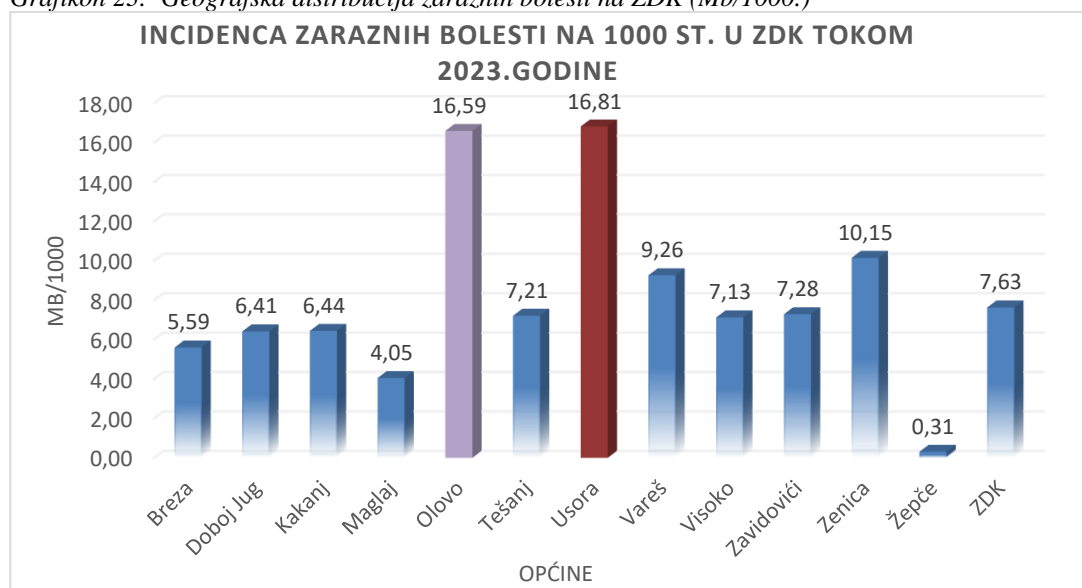
Prijavljena je vektorska zarazna bolest: malarija 1 slučaj (importovana).

Stopa morbiditeta kod parazitaranih oboljenja u prvom redu šuge od 0,08 Mb/1000 pokazatelj je nezadovoljavajućeg higijenskog i socijalno-ekonomskog stanja stanovništva.

Krvlju i spolno prenosive zarazne bolesti (virusni hepatitis B i virusni hepatitis C) su zastupljene sa 48 slučajeva i incidencom od 0,13 Mb/1000.

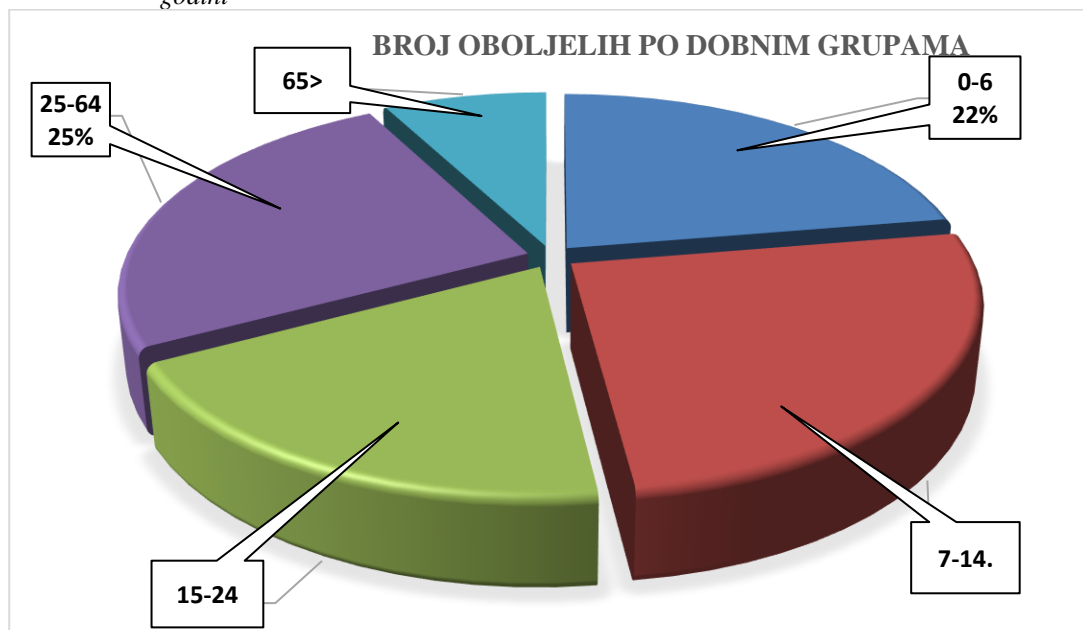
Najveći broj prijavljenih zaraznih bolesti je u Zenici (1093) a, najmanji u Žepču (9).

Grafikon 23. Geografska distribucija zaraznih bolesti na ZDK (Mb/1000.)

Najveća stopa obolijevanja od zaraznih bolesti u 2023.g. je bila u općini Usora, 16,81/1000 st., a stopu veću od Mb 10/1000 st. imala je općina Olovo i Grad Zenica.

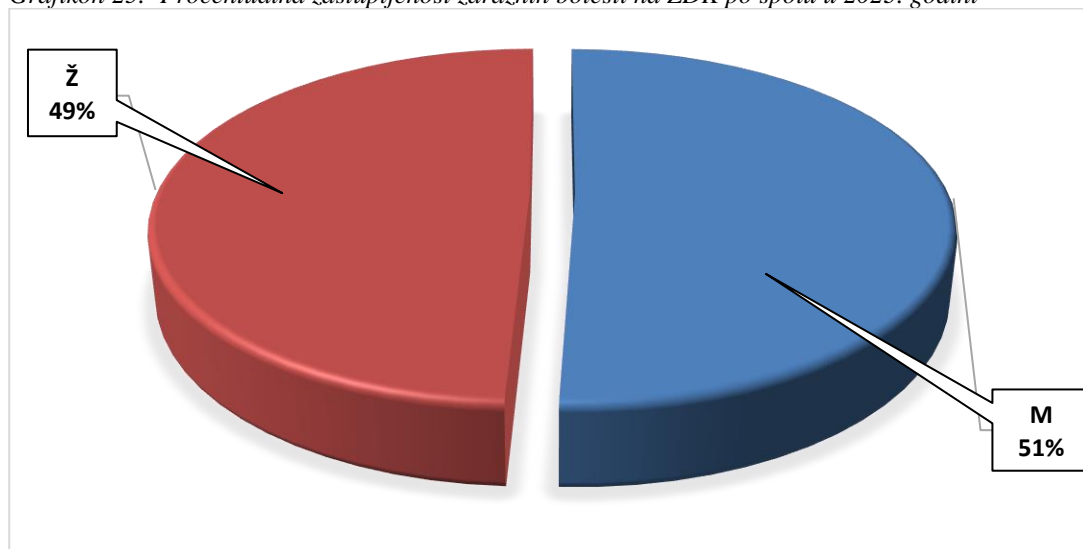
Grafikon 24. Procentualna zastupljenost zaraznih bolesti na ZDK po dobnim skupinama u 2023. godini

Prema prijavama, od zaraznih bolesti najviše su oboljela djeca u dobnj skupini od 7 do 14 godina.

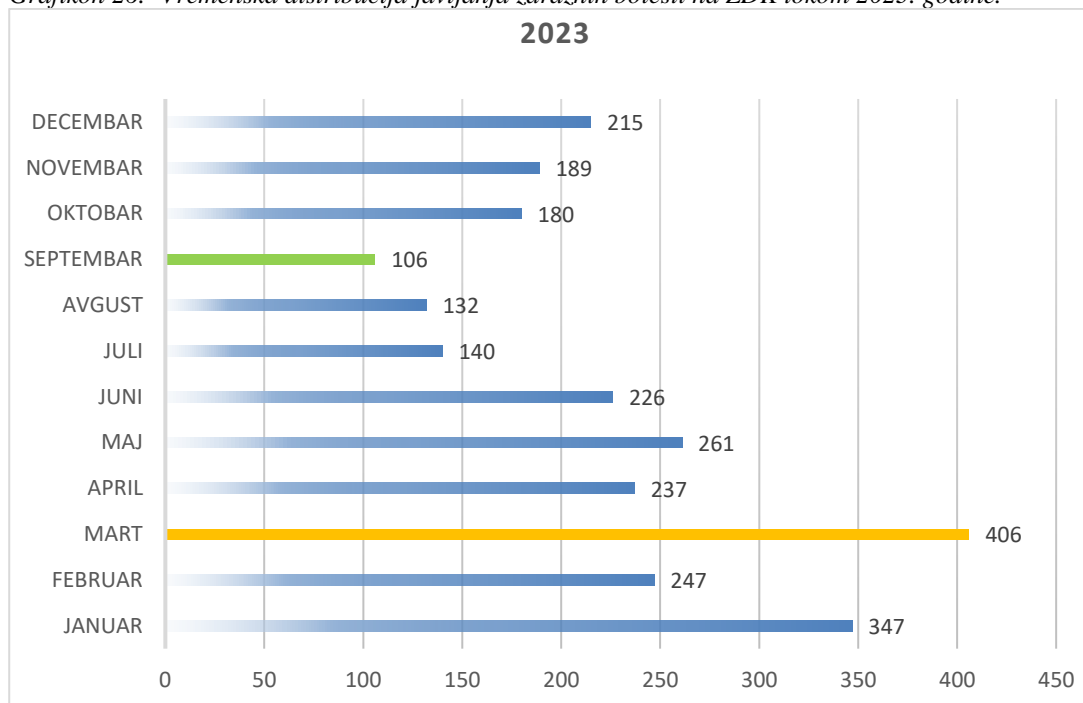
***Napomena:** Aktivni nadzor (ARI/ILI/SARI) u grupnim prijavama ne sadrži podatke po spolu.

Grafikon 25. Procentualna zastupljenost zaraznih bolesti na ZDK po spolu u 2023. godini

Nema značajne razlike u obolijevanju od zaraznih bolesti po spolnoj strukturi.

Grafikon 26. Vremenska distribucija javljanja zaraznih bolesti na ZDK tokom 2023. godine.

Najveći broj prijavljenih zaraznih bolesti je bio u martu 2023.g., a najmanji u septembru 2023.g.

3.2. Desetogodišnji trendovi kretanja zaraznih oboljenja na području Kantona

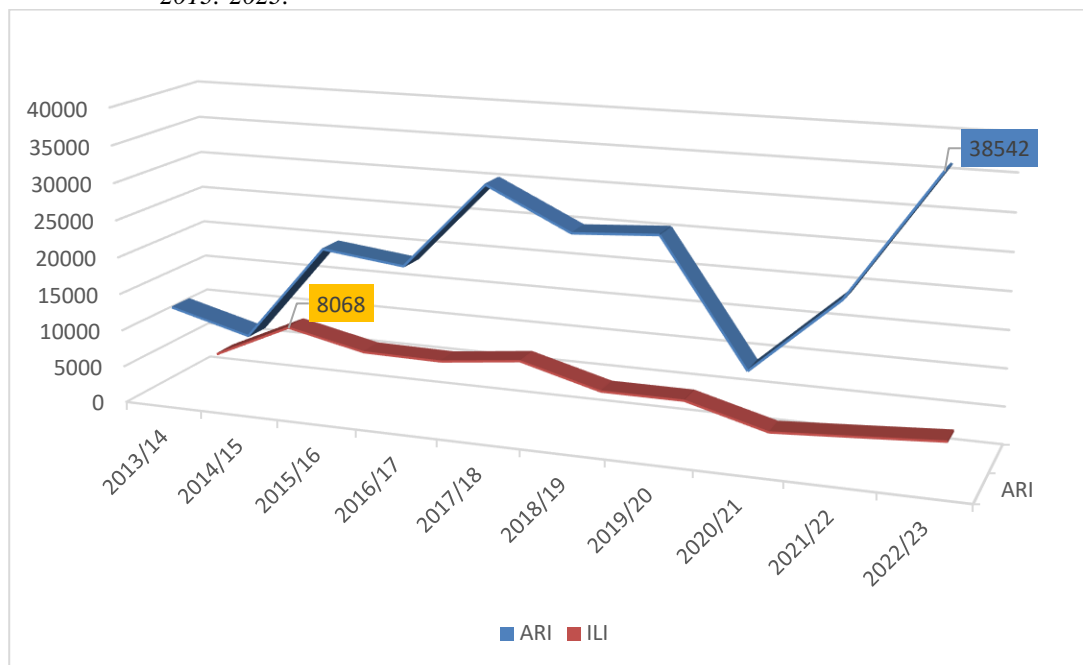
Slijedi grafički prikaz kretanja zaraznih oboljenja na Ze-do kantonu od 2013. do 2023. godine (prema prijavama).

Tabela 17. Aktivni epidemiološki nadzor nad gripom od 2013.-2023. (po sezonama)

Legenda: ARI-akutne respiratorne infekcije, ILI-oboljenja slična gripi

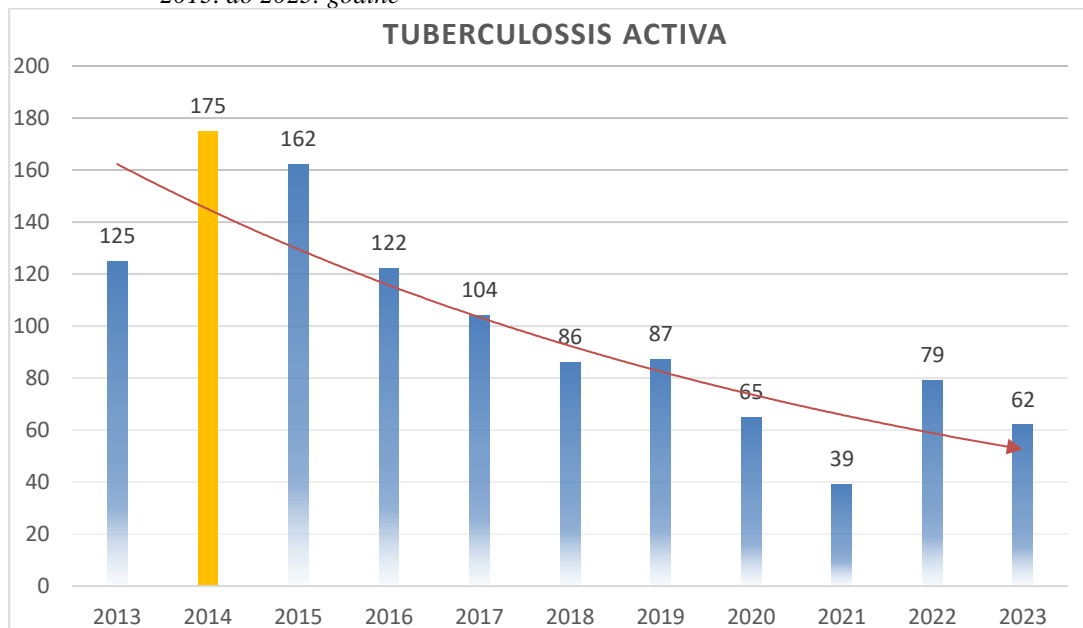
	2013/ 14	2014/ 15	2015/ 16	2016/ 17	2017/ 18	2018/ 19	2019/ 20	2020/ 21	2021/ 22	2022/ 23
ARI	12803	9956	22674	21392	32781	27525	28222	12220	22207	38542
ILI	3127	8068	5707	5567	6777	3816	3804	814	1511	2236

Grafikon 27. Grafički prikaz prijavljenih ARI/ILI na ZDK tokom desetogodišnjeg aktivnog praćenja, 2013.-2023.

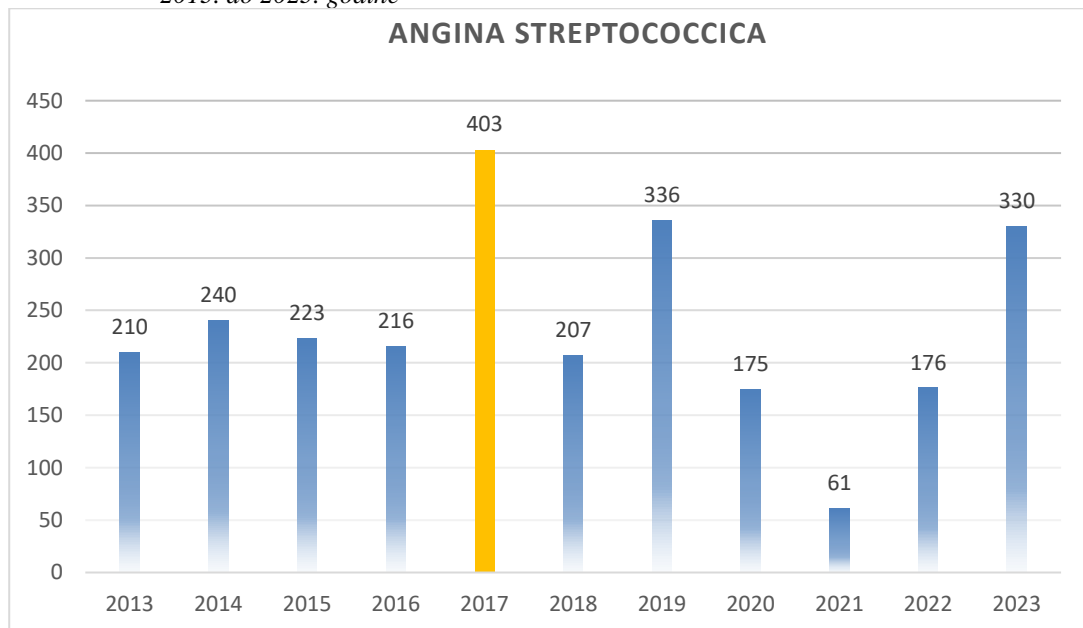
Gripa je sezonska virusna zarazna bolest koja se svake sezone (hladni period godine) javlja u većim ili manjim epidemijama. Od početka praćenja najveći broj prijavljenih oboljelih od gripe (ILI) je bio u sezoni 2014/15. a najveći broj akutnih respiratornih oboljenja (ARI) je bio u sezoni 2022/23.

Grafikon 28. Broj prijavljenih slučajeva Tuberculosis activa na Zeničko-dobojskom kantonu od 2013. do 2023. godine

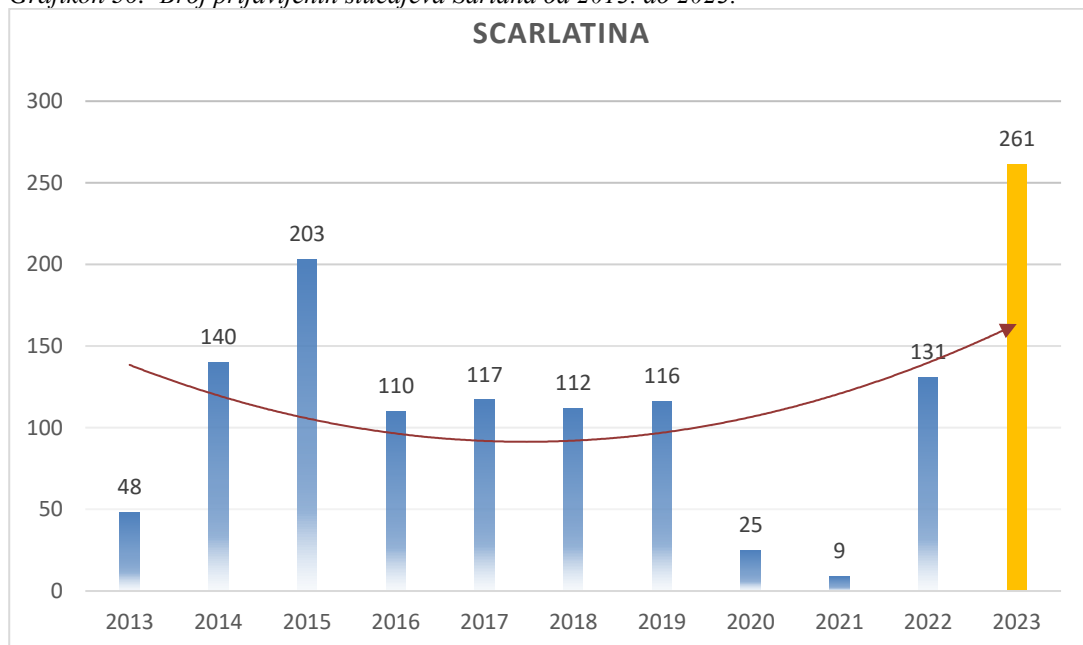

Kretanje TBC-a pokazuje od 2014. godine trend blagog opadanja.

Grafikon 29. Broj prijavljenih slučajeva Angina streptococcica na Zeničko-dobojskom kantonu od 2013. do 2023. godine

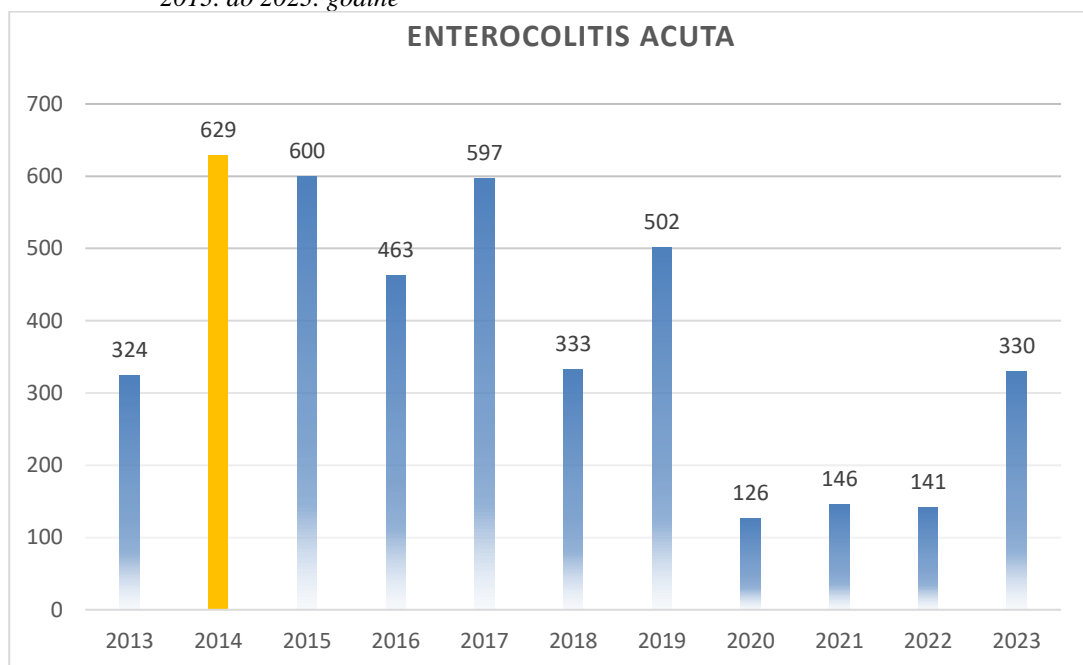

Grafikon 30. Broj prijavljenih slučajeva Šarlaha od 2013. do 2023.

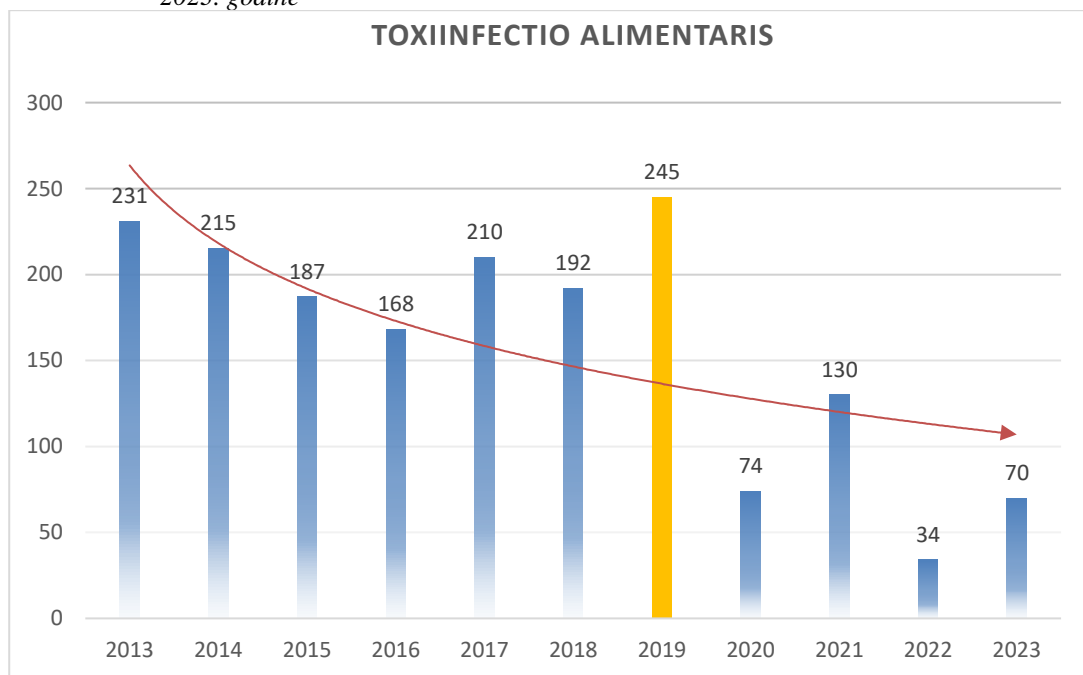

U 2017. godini registruje se značajan porast streptokoknih angina a od 2015.g. bilježi se smanjena stopa morbiditeta scarlatine sa značajnijim odstupanjem u 2023.g. u odnosu na prethodni period, međutim bitno je napomenuti da se radi o laboratorijski nepotvrđenim slučajevima (prijavljivanje na osnovu kliničke slike).

Grafikon 31. Broj prijavljenih slučajeva *Enterocolitis acuta* od na Zeničko-dobojskom kantonu od 2013. do 2023. godine

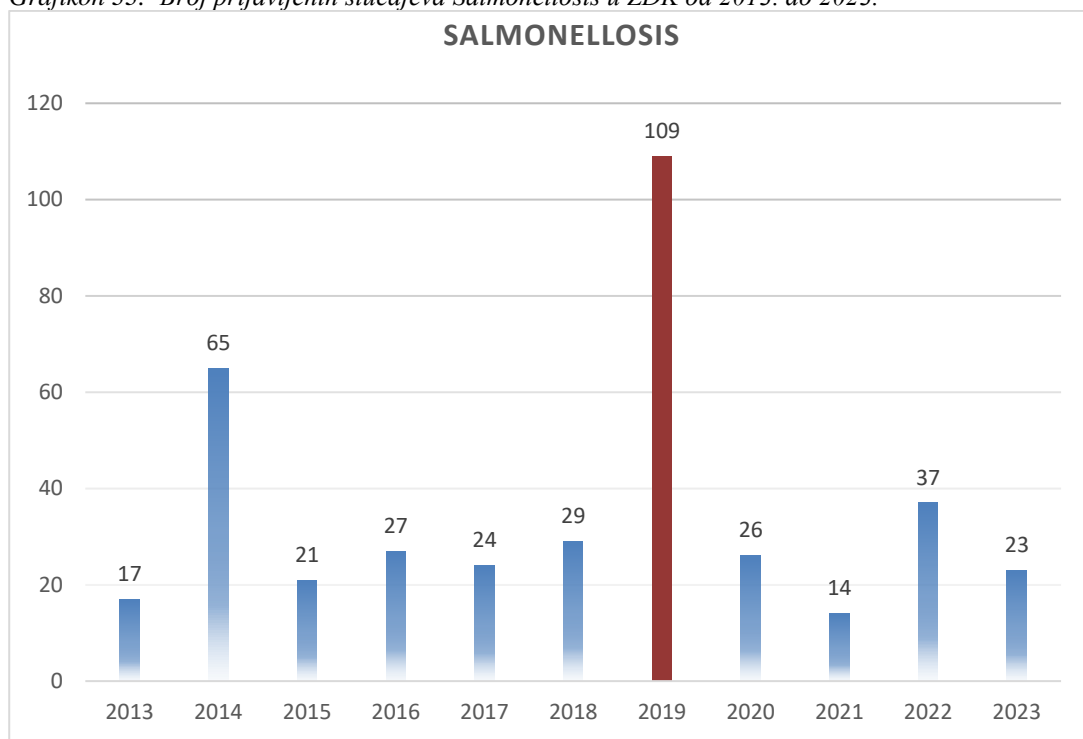

Grafikon 32. Broj prijavljenih *Toxiinfectio alimentaris* na Zeničko-dobojskom kantonu od 2013. do 2023. godine

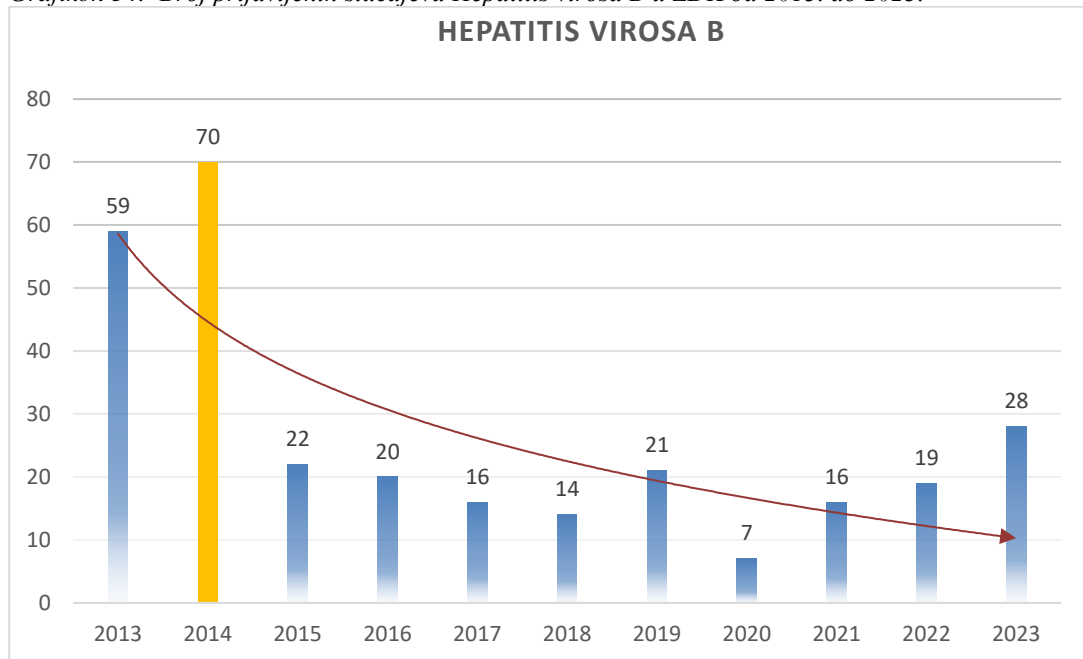
Stopa morbiditeta od trovanja hranom u posljednje 4 godine je u blagom padu.

Grafikon 33. Broj prijavljenih slučajeva Salmonellosis u ZDK od 2013. do 2023.

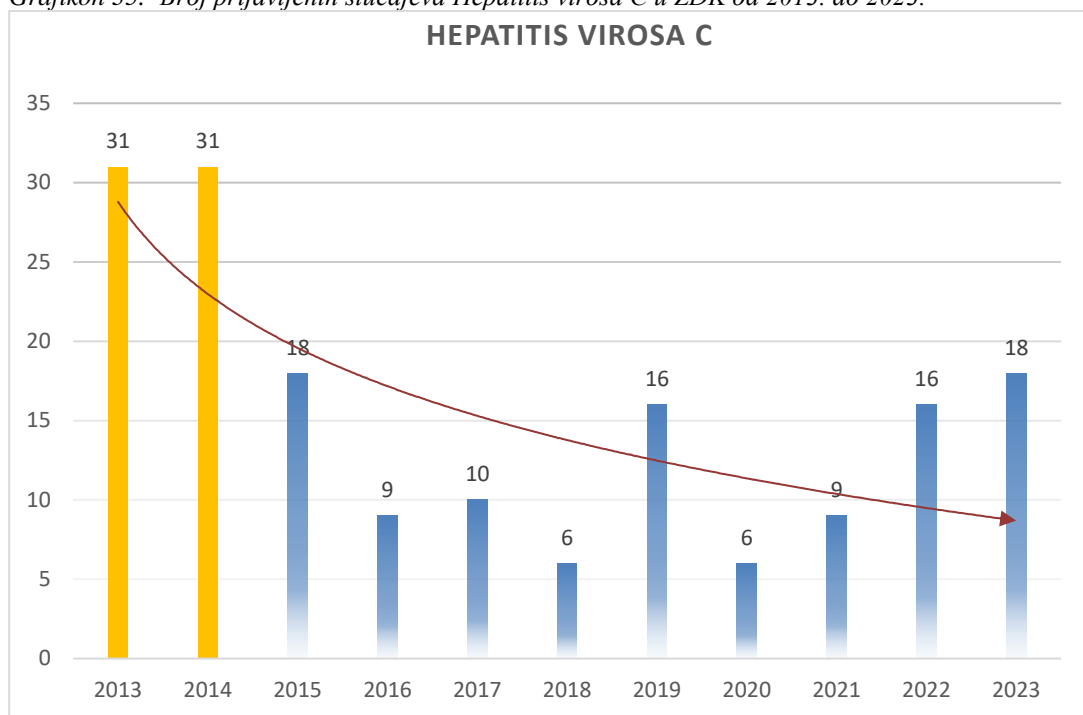

Trend kretanja salmoneloza u zadnjih 10 godina je ujednačen sem pikova u 2014 godini (poplave) i 2019. godini.

Grafikon 34. Broj prijavljenih slučajeva Hepatitis virosa B u ZDK od 2013. do 2023.

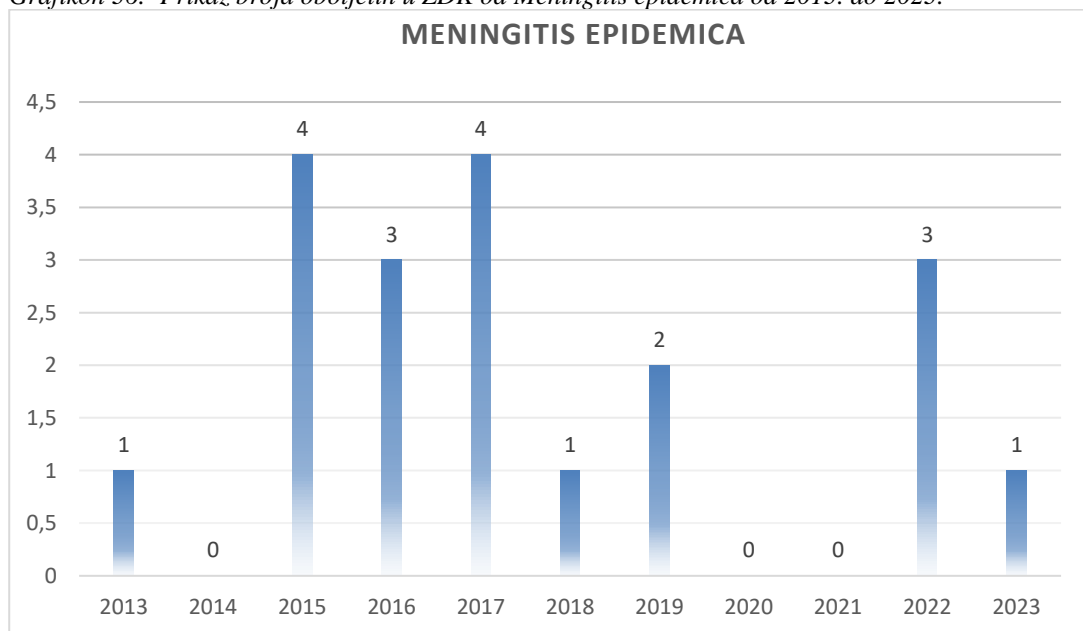

Grafikon 35. Broj prijavljenih slučajeva Hepatitis virusa C u ZDK od 2013. do 2023.

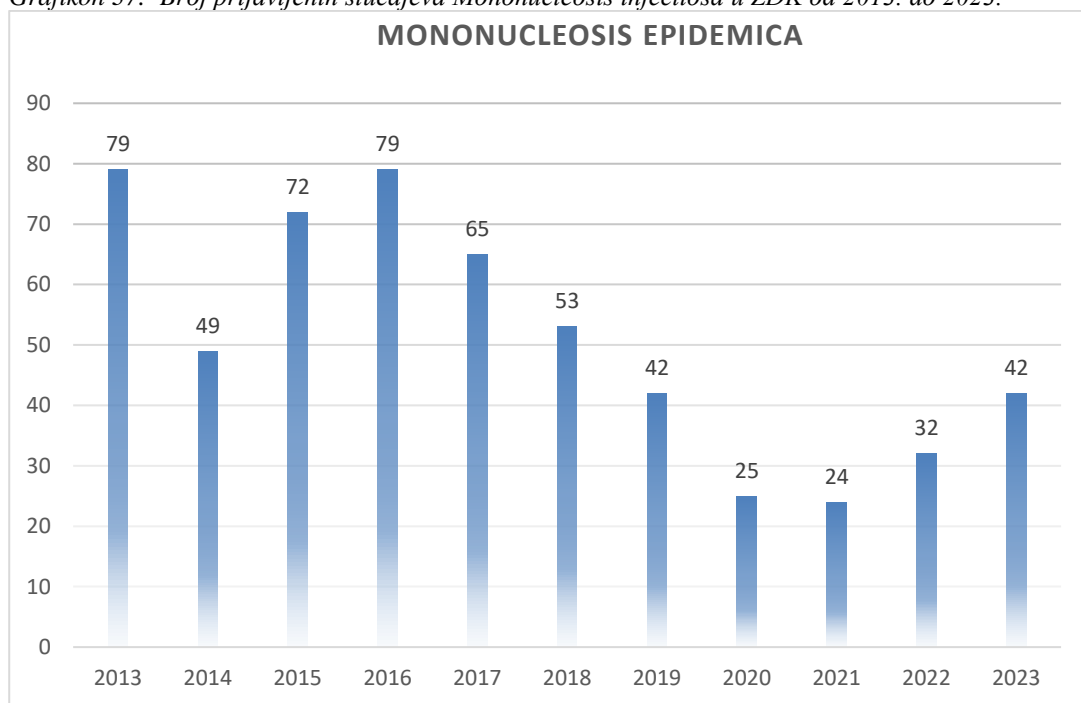
Broj oboljelih od virusnog hepatitis B i C pokazuje trend opadanja (mora se uzeti sa rezervom s obzirom na prirodu bolesti i dijagnostičke mogućnosti).

Grafikon 36. Prikaz broja oboljelih u ZDK od Meningitis epidemica od 2013. do 2023.

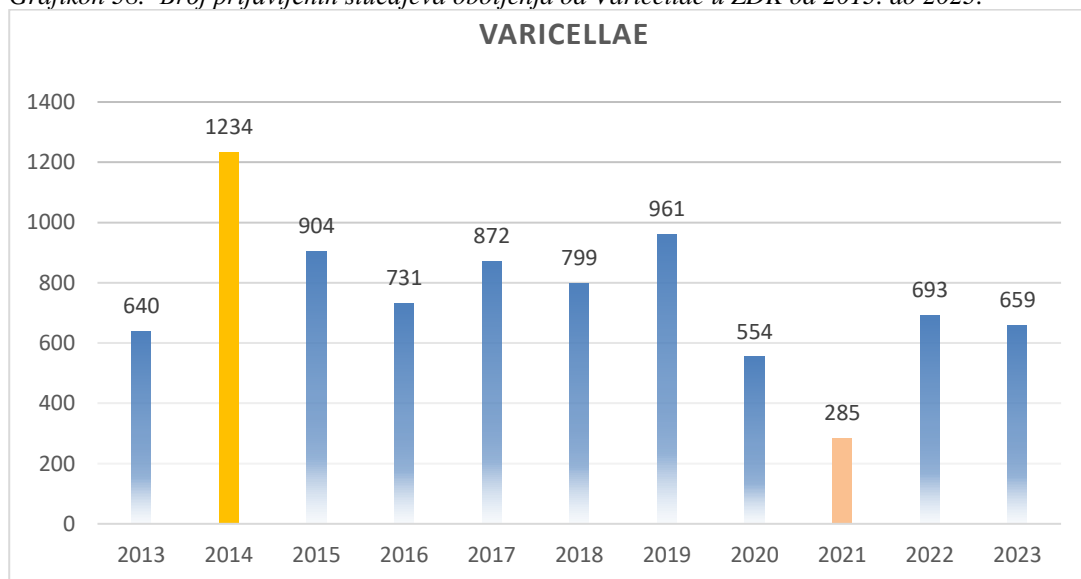
Meningokokna bolest se u proteklom desetogodišnjem periodu javlja sa niskom stopom morbiditeta, u formi sporadičnih slučajeva.

Grafikon 37. Broj prijavljenih slučajeva Mononucleosis infectiosa u ZDK od 2013. do 2023.

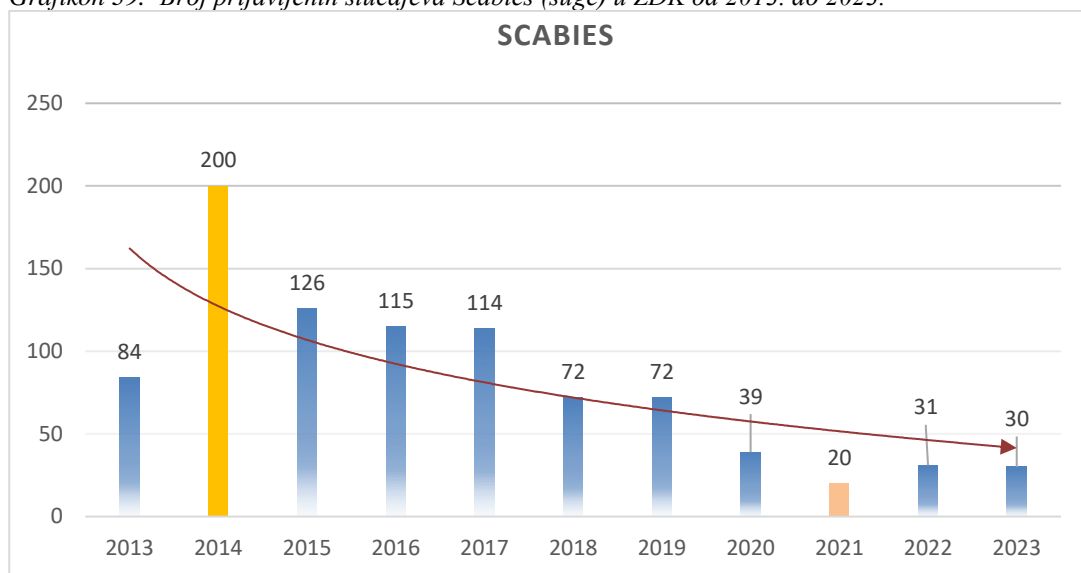
Kretanje infektivne mononukleoze nema značajnih odstupanja u posljednjih 10 godina, sem blagog pada prijavljenih u periodu 2020/21 (epidemija COVID-19).

Grafikon 38. Broj prijavljenih slučajeva oboljenja od Varicellae u ZDK od 2013. do 2023.

Varičele su dječja osipna bolest koja ima karakteristično ciklično kretanje sa povećanjem broja oboljelih svake 2-3 godine, te izrazito zabilježenim padom broja oboljelih u periodu 2021.godine (epidemija COVID-19/On-line nastava).

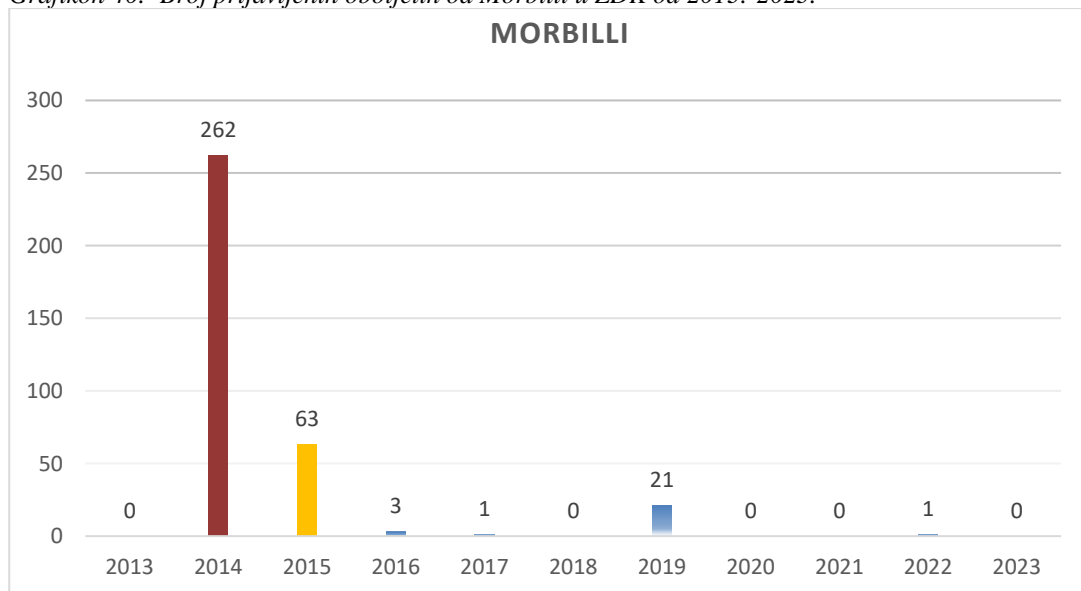
Grafikon 39. Broj prijavljenih slučajeva Scabies (šuge) u ZDK od 2013. do 2023.

Scabies (šuga) je parazitarana bolest koja se kod nas i dalje registruje u značajnom broju oboljelih, iako se u posljednjih 9 godina broj prijavljenih slučajeva smanjivao i dalje se nalazi među vodećim zaraznim bolestima koje se registruju u ZDK. U period 2021.godine zabilježen je izrazito nizak broj prijavljenih iz razloga uvedenih mjera socijalne distance uslijed epidemije COVID-19. Pokazatelj je socijalno-ekonomskog i higijenskog stanja stanovništva.

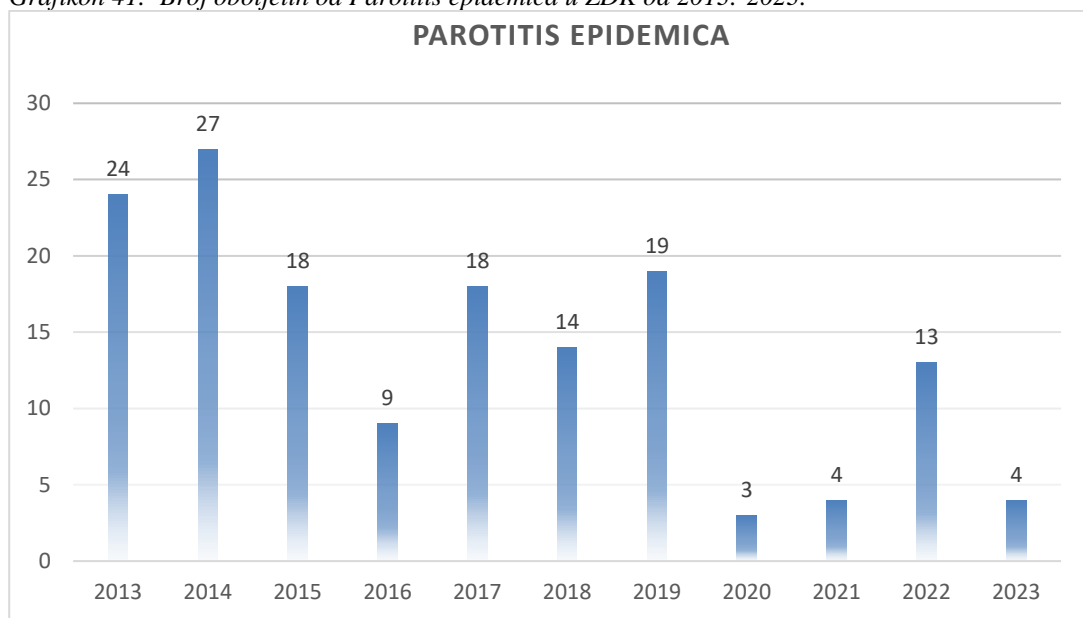
Oboljenja koja se mogu spriječiti vakcinacijom

Grafikon 40. Broj prijavljenih oboljelih od Morbilli u ZDK od 2013.-2023.

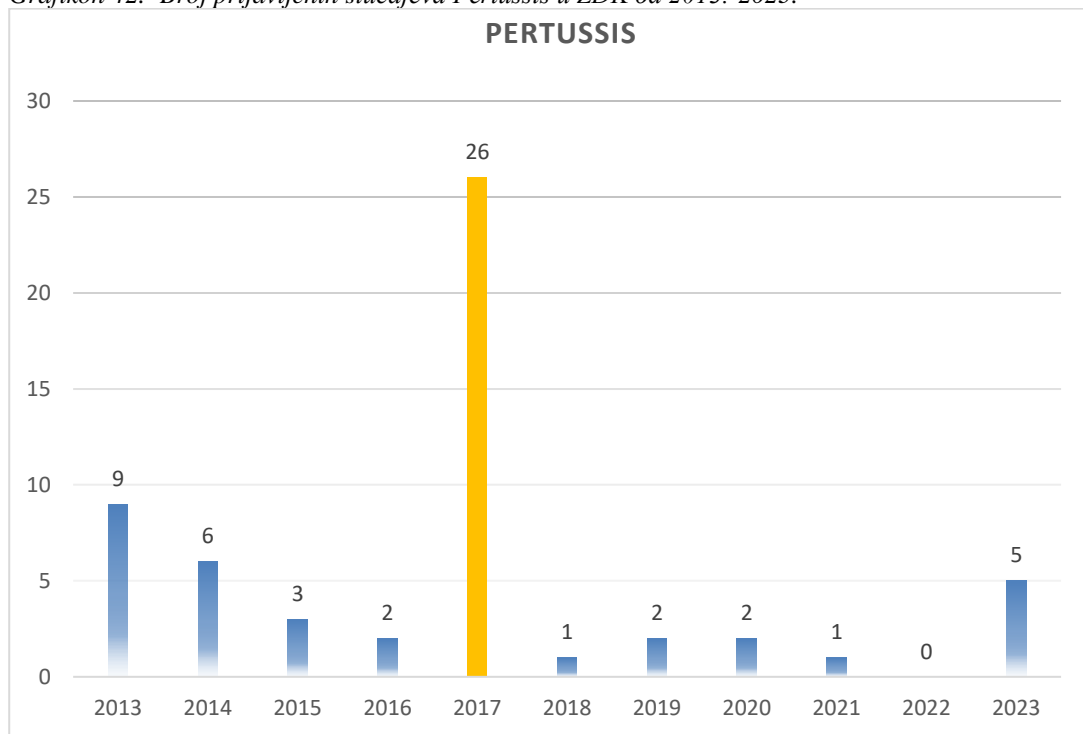
Morbili su vakcinopreventabilna dječja bolest koja se zbog smanjenog obuhvata obveznika javlja u epidemijskoj formi. Epidemija morbila u ZDK je bila 2014.-2015. godine.

Grafikon 41. Broj oboljelih od Parotitis epidemica u ZDK od 2013.-2023.

Parotitis (zaušci) se, takođe, zbog pada procenta provakcinisanosti javljaju u epidemijskoj formi.

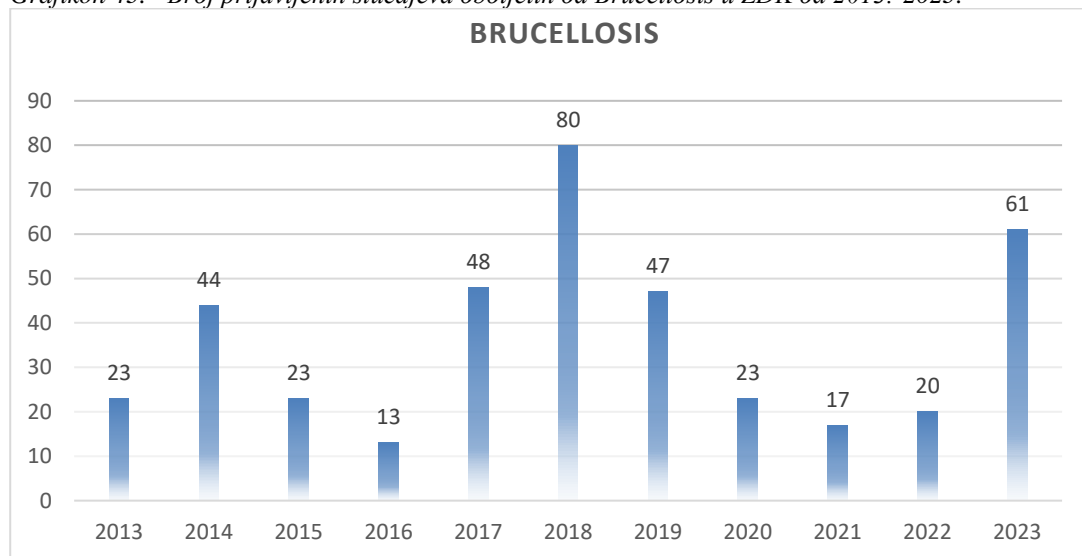
Grafikon 42. Broj prijavljenih slučajeva Pertussis u ZDK od 2013.-2023.

Značajan porast broja oboljelih u 2017.godini je uzrokovan padom provakcinisanosti djece po obaveznom programu.

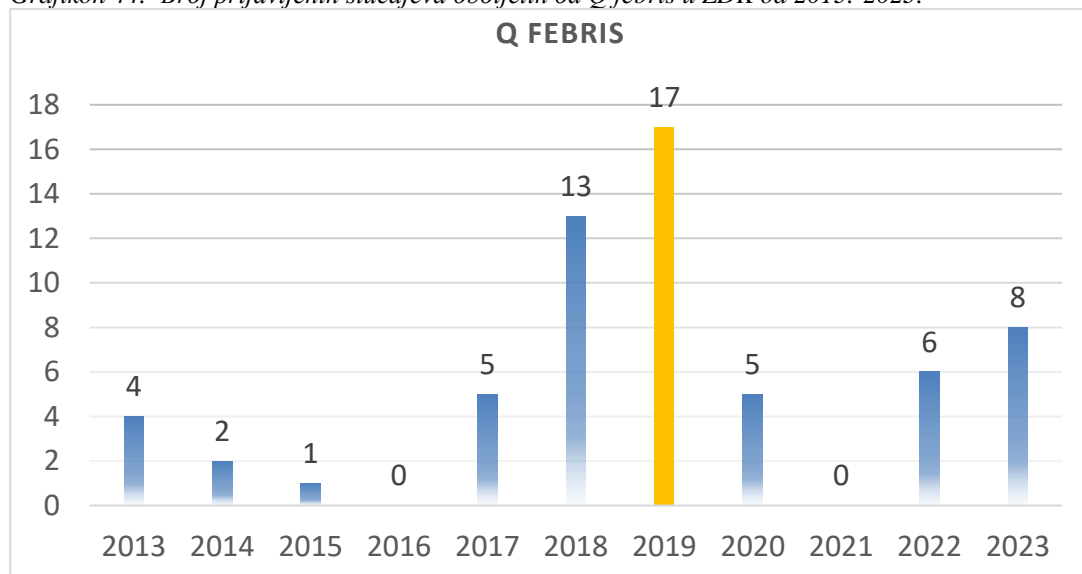
Zoonoze

Grafikon 43. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Brucellosis u ZDK od 2013.-2023.

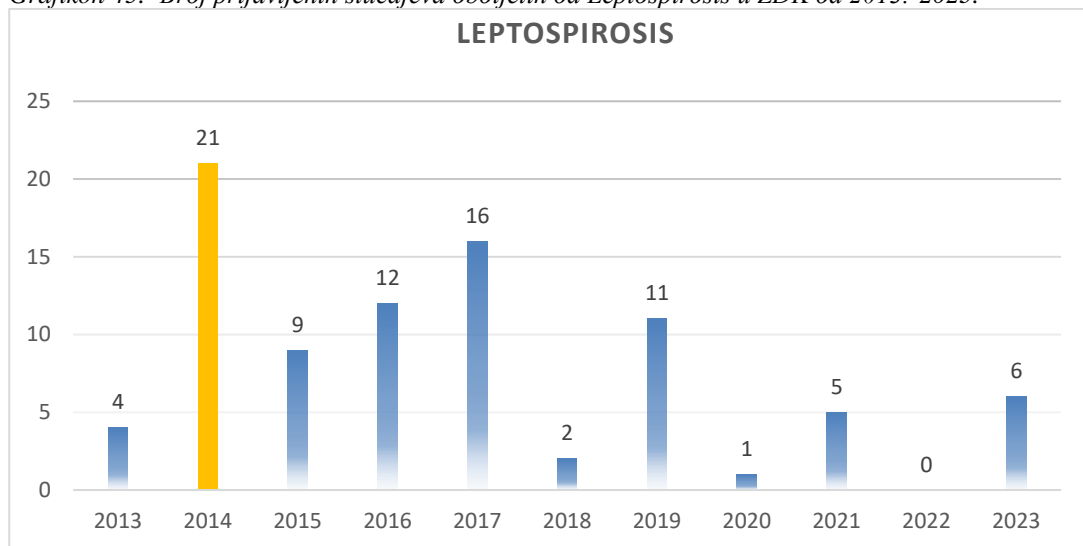

Bruceloza je, od njene pojave konstantno prisutna na našem kantonu i može se reći da je prešla u endemsku formu bolesti. Pokazatelj je prisustva zaraženih životinja kao izvora zaraze (domaćih životinja u prvom redu ovaca).

Grafikon 44. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Q febris u ZDK od 2013.-2023.

Grafikon 45. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Leptospirosis u ZDK od 2013.-2023.

Povećan broj oboljelih od leptospiroze javio se 2014. godine. Leptospiroza nam govori o prisustvu zaraženih životinja, u prvom redu glodara.

Prikaz broja oboljelih od tuberkuloze za 2023. godinu

Nadzor nad tuberkulozom se provodi kao aktivni epidemiološki nadzor po posebnom programu.

Na području ZDK za 2023. godinu zabilježene su 74 prijave oboljelih od tuberkuloze i odjave.

Što se tiče spolne distribucije najviše oboljevaju muškarci 49 oboljelih odnosno 66% te žena 25, odnosno 34% prijava oboljelih.

Tabela 18. Prikaz broja oboljelih od aktivne tuberkuloze u ZDK u toku 2023 godine

SPOL	BROJ OBOLJELIH	PROCENAT
M	49	66%
Ž	25	34%
UKUPNO	74	100%

Grafikon 46. Procentualni udio broja oboljelih od TB

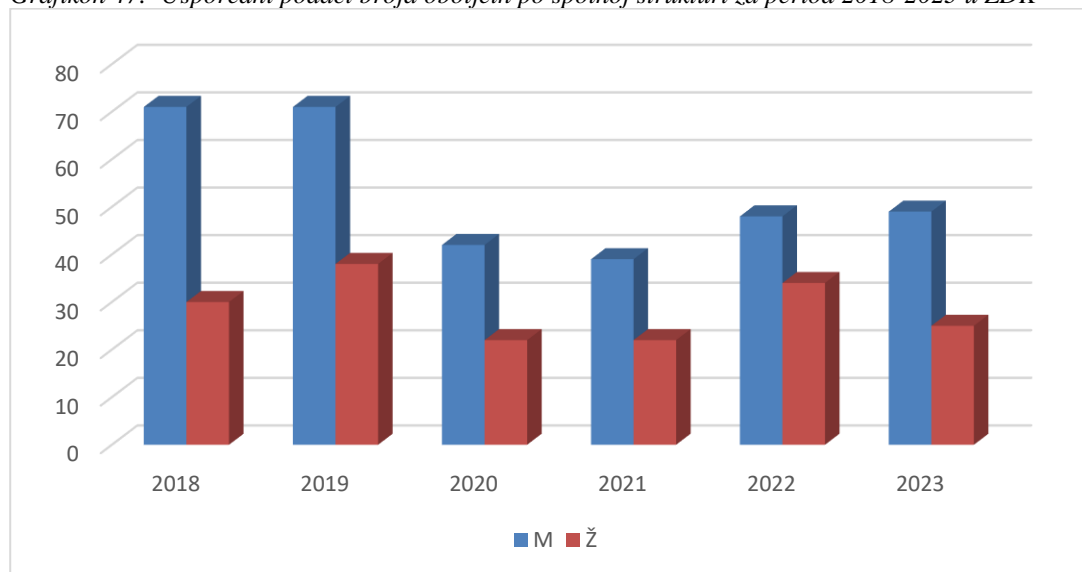

Tabela 19. Poredbeni podaci oboljevanja od tuberkuloze za period od 2018-2023 godine za muški i ženski spol

SPOL	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
M	71	70%	71	65%	42	34%	39	64%	48	59%	49	66%
Ž	30	30%	38	35%	22	66%	22	36%	34	41%	25	25%
UK.	101	100%	109	100%	64	100%	61	100%	82	100%	74	100%

Prateći tok oboljelih kroz šestogodišnji period od 2018-2023 vidimo pad oboljelih od tuberkuloze, što se može primijetiti posmatrajući sljedeći grafikon.

Grafikon 47. Usporedni podaci broja oboljeih po spolnoj strukturi za period 2018-2023 u ZDK

Distribucija oboljelih po dobnim skupinama za 2023. godinu u ZDK

Na području ZDK najviše oboljelih je bilo dobnе skupine iznad 65 godina sa 32 prijavljena slučaja odnosno 43%, a najmanje oboljelih je bilo oboljelih dobnе skupine 15-24 sa tri (3) prijave oboljelih odnosno 4%. Za dobnе skupine od 0-14 godina nismo zabilježili niti jednu prijavu.

Tabela 20. Prikaz broja oboljelih po dobnim skupinama

GODINE	BROJ OBOLJIH	PROCENAT
0-4	0	0%
05--14	0	0%
15--24	3	4%
25--34	6	8%
35--44	7	10%
45--54	8	11%
55--64	18	24%
65>	32	43%
UKUPNO	74	100%

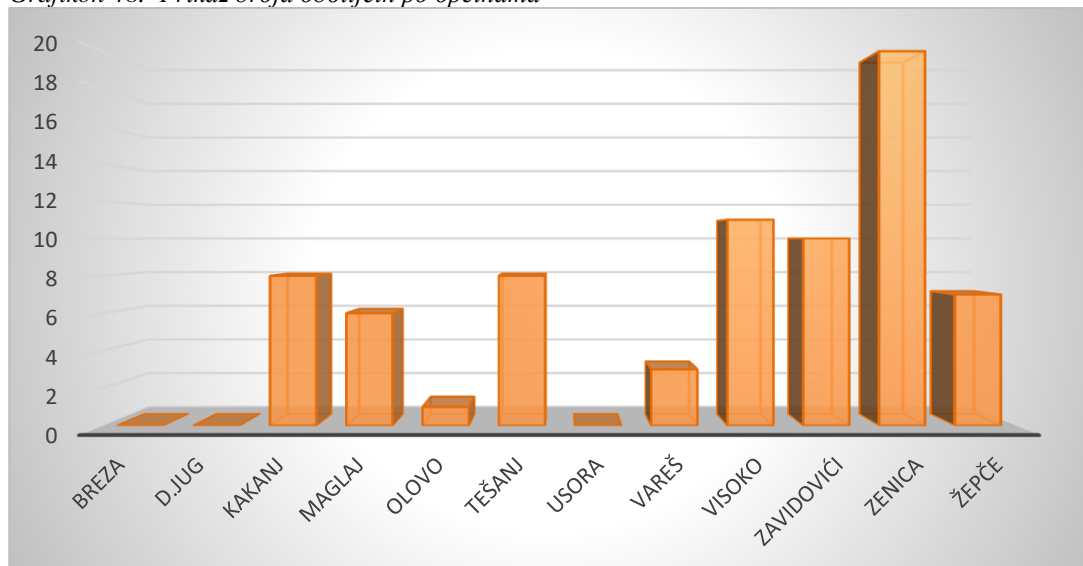
Distribucija oboljelih od tuberkuloze po općinama u ZDK za 2023. godinu

Najviše oboljelih na području ZDK u 2023 je bilo u Zenici sa 20 oboljelih, zatim u Varešu sa 11 oboljelih, najmanje oboljelih je bilo u Olovu samo jedan prijavljen slučaj. Najveća stopa morbiditeta je u Varešu sa 3,73 a zatim Zavidovići sa stopom 2,77, najmanju stopu morbiditeta ima Olovo sa 1,05. U općinama Breza, Doboj Jug te Usora nije bilo prijavljenih slučajeva oboljelih od tuberkuloze.

Tabela 21. Tabela 4. Prikaz broja oboljelih od tuberkuloze po općinama ZDK

Općine	Broj oboljelih	Mb/10.000
Breza	0	0
D.Jug	0	0
Kakanj	8	2,15
Maglaj	6	2,62
Olovo	1	1,05
Tešanj	8	1,83
Usora	0	0
Vareš	3	3,73
Visoko	11	2,75
Zavidovići	10	2,77
Zenica	20	1,82
Žepče	7	2,35
Ukupno	74	2,09

Grafikon 48. Prikaz broja oboljeih po općinama

Grafikon 49. Prikaz stope morbiditeta po općinama ZDK za 2023. godinu

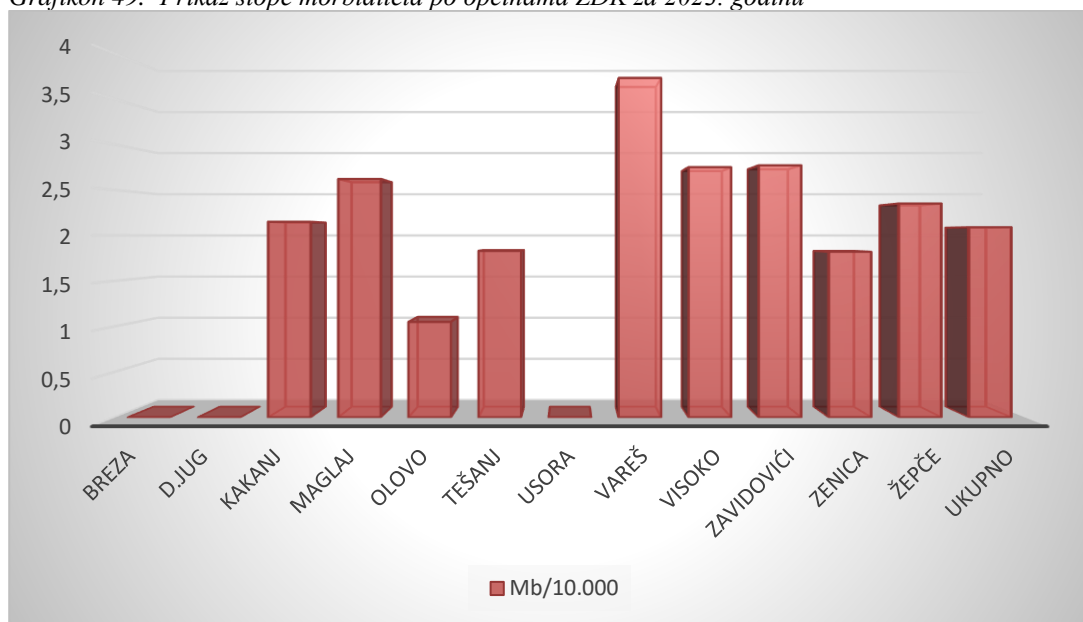

Tabela 22. Prikaz broja oboljelih po općina za period od 2018-2023

OPĆINA	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Z	Mb/10.000	Z	Mb/10.000	Z	Mb/10.000	Z	Mb/10.000	Z	Mb/10.000	Z	Mb/10.000
BREZA	2	1,46	1	0,73	1	0,73	2	1,6	1	1,3	0	0
D. JUG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KAKANJ	11	2,96	11	2,96	5	1,35	5	1,36	7	1,9	8	2,15
MAGLAJ	9	3,94	7	3,06	8	3,5	7	3,12	8	3,6	6	2,62
OLOVO	7	7,41	4	4,23	0	0	2	2,2	5	5,6	1	1,05
TEŠANJ	8	1,83	11	2,52	6	1,37	20	4,5	15	3,42	8	1,83
USORA	3	4,66	1	1,55	2	3,11	0	0	2	3,2	0	0
VAREŠ	4	4,98	2	2,49	2	2,49	0	0	2	2,72	3	3,73
VISOKO	4	0,1	5	0,13	6	0,16	3	0,77	6	1,56	11	2,75
Zavidovići	10	2,83	20	5,67	6	1,7	6	1,7	13	3,7	10	2,77
ZENICA	31	2,83	33	3,02	19	1,74	12	1,1	23	2,1	20	1,82
ŽEPČE	12	4,01	14	4,68	9	3,01	4	1,35	0	0	7	2,35
Ukupno	101	2,55	109	2,76	64	1,62	61	1,72	82	2,32	74	2,09

Kada govorimo o lokalizaciji obolijevanja od tuberkuloze možemo istaći da je najviše bilo oboljelih od plućne tuberkuloze 70 prijave, a samo 4 prijave od ekstrapulmonalne tuberkuloze. Od ova 4 slučaja ekstrapulmonalne tuberkuloze, 2 prijave su limfatična tuberkuloza, a 2 pleuralna tuberkuloza.

3.3. Obavezna kontinuirana imunizacija

Aktivna imunizacija je najefikasnija specifična mjera prevencije protiv zaraznih bolesti jer podstiče prirodan imuni odgovor organizma na unesene antigene. Kod nas, Nacionalni program predviđa vakcinaciju protiv 10 zaraznih bolesti, koje imaju visok epidemijski potencijal, one koje u slučaju oboljenja imaju visoku smrtnost ili ostavljaju različite sekvele. Cilj ovog Programa je postići visoku provakcinisanost u populaciji, koja će zaštititi zajednicu od epidemija, smrtnih ishoda i trajnih oštećenja zdravlja. Prema Zakonu o zaštiti stanovništva od zaraznih oboljenja (Sl. Novine FBiH br. 29/05), Pravilnika o sprovođenju obavezne vakcinacije, imunoprofilakse i hemoprofilakse, te osobama koje se podvrgavaju toj obavezi (Sl. Novine FBiH br. 22/7), ali i Zakonom o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata (Sl. novine FBiH br.40/10), obveznici su djeca od rođenja do navršениh 18 godina života. Cilj je postići procenat provakcinisanosti iznad 90% obveznika a za MMR iznad 95%.

Tabela 23. Važeći kalendar imunizacije za 2023.godinu

Dob	Vrsta vakcine	Napomena
Po rođenju	Hep B prva doza + BCG	Odmah po rođenju, najbolje u roku od 12 – 24 sata
1 mjesec	Hep B druga doza	
2 mjeseca	DTaP-IPV-Hib prva doza	
4 mjeseca	DTaP-IPV-Hib druga doza	
6 mjeseci	DTaP-IPV-Hib treća doza + Hep B treća doza	
12 mjeseci	MRP prva doza	
2 godina	DTaP-IPV-Hib	Prva revakcinacija
5 godina	DTaP-IPV	Prva revakcinacija za djecu koja su vakcinisana prema ranijem programu
6 godina	MRP druga doza	
Do završnog razreda osnovne škole	Hep B (po shemi 0, 1, 6)	Samo za djecu koja su propustila vakcinaciju protiv hepatitisa B
Završni razred osnovne škole (osmogodišnje i devetogodišnje OŠ)	DT adultis	Svi učenici u završnom razredu OŠ bez obzira na dob
Završni razred srednje škole (trogodišnje i četverogodišnje)	DT adultis	Vakciniše se samo mladež koja je propustila docjepljivanje dT vakcinom u završnom razredu OŠ
13-18 godina	HPV 1. i 2. doza	

- ***BCG**-Bacille Calmette Guerin- vakcina protiv tuberkuloze
- ***HepB**-vakcina protiv hepatitisa B
- ***DTaP-IPV**-kombinirana vakcina protiv difterije, tetanus, pertusisa (acelularna) i poliomijelitisa (inaktivna)
- ***DTaP-IPV-Hib** - kombinirana vakcina protiv difterije, tetanus, pertusisa (acelularna), poliomijelitisa (inaktivna) i hemofilusa influence tip B
- ***IPV**-inaktivirana vakcina protiv poliomijelitisa
- ***MRP**-vakcina protiv morbila, rubeole i parotitisa
- ***dT** (pro adultis)-vakcina protiv difterije i tetanusa za djecu stariju od 7 godina

Pokrivenost novorođenčadi BCG i HBV u porodilištima kantona u 2023. godini.

Tabela 24. Tabelarni prikaz broja vakcinisane novorođene djece u porodilištima na ZDK

OPĆINE	Broj	BCG		HEPATITIS B	
	živorodjenih	Broj		Broj	
	u porodilištu	vakcinisanih	%	vakcinisanih	%
ZENICA	2091	1558	75	11558	75
KAKANJ	52	0	0	10	19
TEŠANJ	664	626	94	606	91
ZAVIDOVIĆI	7	6	86	6	86
OLOVO	0	0	0	0	0
UKUPNO	2814	2190	78	2180	77

Zeničko-dobojski kanton ima ukupno 5 porodilišta, najveće je na Odjelu za ginekologiju i akušerstvo KB Zenica, a manja porodilišta se nalaze još u Tešnju, Kaknju, Zavidovićima i Olovu.

Tabela prikazuje broj živorođene djece u ovim porodilištima i procenat provakcinisanosti BCG vakcinom i vakcinom protiv hepatitisa B, koje se daju odmah nakon rođenja, ako ne postoje kontraindikacije. Kod postojanja privremenih kontraindikacija, ove vakcine se daju pri prvoj posjeti pedijatru u domovima zdravlja.

Kako bi kontinuirana imunizacija ispunila svoj cilj, važno je da dijete primi sve vakcine prema važećem kalendaru, ali i da ih primi tačno u preporučenoj dobi. Tako se kroz izvještavanje prati broj onih koji se vakcinišu u preporučenoj dobi (ciljna skupina) i onih koji kasne (druge dobne skupine).

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: BREZA**

OPĆINA		BREZA					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	84	37	44%	7	7	100%
	HEPAT. B 1	84	35	42%	6	6	100%
	HEPAT. B 2	84	82	98%	1	1	100%
	HEPAT. B 3	84	78	93%	4	4	100%
	DTPA-IPV+HIB1	84	81	96%	2	2	100%
	DTPA-IPV+HIB2	84	80	95%	3	3	100%
	DTPA-IPV+HIB3	84	78	93%	4	4	100%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	85	84	99%	1	1	100%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	81	80	99%	1	1	100%
	DTPA IPV 2	115	112	97%	1	1	100%
	MRP	105	105	100%	2	2	100%
	DT ADULT	134	134	100%	2	2	100%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: DOBOJ JUG**

OPĆINA		DOBOJ JUG					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	40	0	0%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	40	0	0%	0	0	0%
	HEPAT. B 2	40	40	100%	1	1	100%
	HEPAT. B 3	40	38	95%	2	2	100%
	DTPA-IPV+HIB1	40	40	100%	1	1	100%
	DTPA-IPV+HIB2	40	39	98%	2	2	100%
	DTPA-IPV+HIB3	40	38	95%	2	2	100%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	50	50	100%	1	1	100%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	48	47	98%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	45	45	100%	1	1	100%
	MRP	46	46	100%	0	0	0%
	DT ADULT	55	55	100%	0	0	0%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: KAKANJ**

OPĆINA		KAKANJ					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	304	68	22%	23	15	65%
	HEPAT. B 1	304	74	24%	24	24	100%
	HEPAT. B 2	304	221	73%	131	31	24%
	HEPAT. B 3	304	100	33%	208	96	46%
	DTPA-IPV+HIB1	304	228	75%	154	0	0%
	DTPA-IPV+HIB2	304	187	62%	218	2	1%
	DTPA-IPV+HIB3	304	119	39%	237	2	1%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	98	31	32%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	115	42	37%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	120	53	44%
	MRP	320	104	33%	244	108	44%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	103	74	72%	74	0	0%
	DTPA IPV 2	142	30	21%	62	42	68%
	MRP	145	126	87%	190	9	5%
	DT ADULT	318	308	97%	97	10	10%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: MAGLAJ**

OPĆINA		MAGLAJ					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	165	33	20%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	165	17	10%	0	0	0%
	HEPAT. B 2	165	165	100%	37	20	54%
	HEPAT. B 3	165	135	82%	25	17	68%
	DTPA-IPV+HIB1	165	163	99%	6	6	100%
	DTPA-IPV+HIB2	165	144	87%	18	18	100%
	DTPA-IPV+HIB3	165	134	81%	26	16	62%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	165	137	83%	49	41	84%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	139	135	97%	43	43	100%
	DTPA IPV 2	105	86	82%	26	13	50%
	MRP	184	176	96%	36	24	67%
	DT ADULT	218	218	100%	0	0	0%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: OLOVO**

OPĆINA		OLOVO					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	50	0	0%	1	1	100%
	HEPAT. B 1	50	0	0%	1	1	100%
	HEPAT. B 2	50	42	84%	14	9	64%
	HEPAT. B 3	50	22	44%	50	50	100%
	DTPA-IPV+HIB1	50	33	66%	15	15	100%
	DTPA-IPV+HIB2	50	33	66%	32	24	75%
	DTPA-IPV+HIB3	50	22	44%	41	31	76%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	2	2	100%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	7	7	100%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	15	15	100%
	MRP	50	20	40%	51	40	78%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	37	21	57%	20	9	45%
	DTPA IPV 2	57	24	42%	40	29	73%
	MRP	50	26	52%	51	35	69%
	DT ADULT	81	74	91%	10	2	20%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: TEŠANJ**

OPĆINA		TEŠANJ					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	500	57	11%	15	3	20%
	HEPAT. B 1	500	75	15%	22	5	23%
	HEPAT. B 2	500	458	92%	84	11	13%
	HEPAT. B 3	500	422	84%	86	20	23%
	DTPA-IPV+HIB1	500	420	84%	55	8	15%
	DTPA-IPV+HIB2	500	431	86%	59	22	37%
	DTPA-IPV+HIB3	500	424	85%	66	20	30%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	8	1	13%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	8	2	25%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	10	2	20%
	MRP	520	446	86%	58	23	40%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	454	431	95%	10	10	100%
	DTPA IPV 2	531	498	94%	39	33	85%
	MRP	563	408	72%	56	20	36%
	DT ADULT	581	538	93%	28	21	75%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: USORA**

OPĆINA		USORA					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	20	0	0%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	20	0	0%	0	0	0%
	HEPAT. B 2	20	20	100%	0	0	0%
	HEPAT. B 3	20	16	80%	2	2	100%
	DTPA-IPV+HIB1	20	20	100%	0	0	0%
	DTPA-IPV+HIB2	20	20	100%	0	0	0%
	DTPA-IPV+HIB3	20	15	75%	5	5	100%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	1	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	14	14	100%	4	2	50%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	13	13	100%	4	0	0%
	DTPA IPV 2	10	10	100%	0	0	0%
	MRP	16	16	100%	0	0	0%
	DT ADULT	25	24	96%	2	2	100%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: VAREŠ**

OPĆINA		VAREŠ					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	30	4	13%	1	1	100%
	HEPAT. B 1	30	9	30%	1	1	100%
	HEPAT. B 2	30	29	97%	1	1	100%
	HEPAT. B 3	30	29	97%	1	1	100%
	DTPA-IPV+HIB1	30	29	97%	2	2	100%
	DTPA-IPV+HIB2	30	29	97%	1	1	100%
	DTPA-IPV+HIB3	30	29	97%	1	1	100%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	30	29	97%	2	2	100%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	30	29	97%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	41	39	95%	0	0	0%
	MRP	35	35	100%	10	10	100%
	DT ADULT	60	60	100%	11	11	100%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: VISOKO**

OPĆINA		VISOKO					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	320	66	21%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	320	65	20%	1	1	100%
	HEPAT. B 2	320	263	82%	45	12	27%
	HEPAT. B 3	320	207	65%	130	97	75%
	DTPA-IPV+HIB1	320	208	65%	99	16	16%
	DTPA-IPV+HIB2	320	203	63%	135	19	14%
	DTPA-IPV+HIB3	320	190	59%	195	11	6%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	24	10	42%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	30	20	67%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	35	28	80%
	MRP	310	132	43%	250	165	66%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	172	78	45%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	219	107	49%	194	73	38%
	MRP	253	184	73%	150	18	12%
	DT ADULT	300	89	30%	219	17	8%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: ZAVIDOVIĆI**

OPĆINA		ZAVIDOVIĆI					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	250	70	28%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	250	70	28%	0	0	0%
	HEPAT. B 2	250	197	79%	27	19	70%
	HEPAT. B 3	250	175	70%	31	16	52%
	DTPA-IPV+HIB1	250	209	84%	24	10	42%
	DTPA-IPV+HIB2	250	198	79%	29	12	41%
	DTPA-IPV+HIB3	250	179	72%	31	15	48%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
	MRP	250	188	75%	55	36	65%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	219	168	77%	33	13	39%
	DTPA IPV 2	177	101	57%	31	8	26%
	MRP	220	204	93%	28	28	100%
	DT ADULT	400	360	90%	30	30	100%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: ZENICA**

OPĆINA		ZENICA					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	900	223	25%	28	24	86%
	HEPAT. B 1	900	226	25%	38	36	95%
	HEPAT. B 2	900	777	86%	180	78	43%
	HEPAT. B 3	900	504	56%	521	305	59%
	DTPA-IPV+HIB1	900	681	76%	174	80	46%
	DTPA-IPV+HIB2	900	608	68%	231	95	41%
	DTPA-IPV+HIB3	900	487	54%	330	131	40%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	225	98	44%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	258	123	48%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	321	167	52%
	MRP	950	361	38%	853	428	50%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	588	331	56%	0	0	0%
	DTPA IPV 2	390	112	29%	508	235	46%
	MRP	604	346	57%	315	85	27%
	DT ADULT	930	649	70%	143	106	74%

**IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI ZA
OPĆINU: ŽEPČE**

OPĆINA		ŽEPČE					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	180	47	26%	0	0	0%
	HEPAT. B 1	180	35	19%	20	9	45%
	HEPAT. B 2	180	162	90%	24	24	100%
	HEPAT. B 3	180	114	63%	70	70	100%
	DTPA-IPV+HIB1	180	131	73%	30	26	87%
	DTPA-IPV+HIB2	180	125	69%	57	34	60%
	DTPA-IPV+HIB3	180	107	59%	83	62	75%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	1	1	100%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	4	4	100%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	10	10	100%
	MRP	190	41	22%	92	92	100%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	130	74	57%	52	32	62%
	DTPA IPV 2	100	84	84%	130	34	26%
	MRP	208	94	45%	23	14	61%
	DT ADULT	270	255	94%	10	10	100%

IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM IMUNIZACIJAMA U 2023. GODINI NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

KANTON		ZENIČKO-DOBOJSKI					
VRSTA VAKCINE		CILJNA DOBNA SKUPINA			DRUGE DOBNE SKUPINE		
		BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK	BR.PLANIRANIH	BR.VAKCINISANIH	POSTOTAK
VAKCINISANI	BCG	2843	605	21%	75	51	68%
	HEPAT. B 1	2843	606	21%	113	83	73%
	HEPAT. B 2	2843	2456	86%	545	207	38%
	HEPAT. B 3	2843	1840	65%	1130	680	60%
	DTPA-IPV+HIB1	2843	2243	79%	562	166	30%
	DTPA-IPV+HIB2	2843	2097	74%	785	232	30%
	DTPA-IPV+HIB3	2843	1822	64%	1021	300	29%
	DTPA IPV 1	0	0	0%	359	143	40%
	DTPA IPV 2	0	0	0%	422	198	47%
	DTPA IPV 3	0	0	0%	511	275	54%
	MRP	2934	1606	55%	1660	939	57%
REVAKCINISANI	DTAP-IPV-HIB	2014	1481	74%	237	108	46%
	DTPA IPV 2	1932	1248	65%	1032	469	45%
	MRP	2429	1766	73%	861	245	28%
	DT ADULT	3372	2764	82%	552	211	38%

Antivakcinalni pokret, mnogobrojne antivakcinalne internetske kampanje, dovele su do nepovjerenja u vakcine i pada broja vakcinisane djece. U Federaciji BiH kao i za područje Zeničko–dobojskog kantona trend niske provakcinisanosti održava se od 2015.godine.

U prosjeku, broj potpuno vakcinisane djece na Kantonu i općinama ne bi trebao da bude ispod 90% (potpuno su vakcinisana djeca koja su primila 3 doze vakcine Hepatitis B i 3 doze vakcine DTPa-IPV-Hib) dok za MRP vakcinu obuhvat bi trebao biti viši od 95% u cilju stvaranja kolektivnog imuniteta.

U izvještajima pored ciljne skupine obveznika postoje i druge dobne skupine što je zapravo pokazatelj da se veliki dio obveznika ne vakciniše pravovremeno te samim time otvara se mogućnost širenja infektivnih agenasa i javljanje epidemija vakcinopreventabilnih bolesti. Za Zeničko- dobojski kanton za 2023.god. procenat provakcinisanosti trećom dozom DTPa-IPV-HiB iznosi 64%, MRP vakcinom I dozom 55%, MRP vakcinom II dozom 73%.

Zadovoljavajuća pokrivenost prema izvještajima nadležnih domova zdravlja (kao što je prikazano u tabelarnom prikazu) je u općinama Vareš, Breza i Doboj Jug.

Najniža pokrivenost je u općinama:

Kakanj (DTPa-IPV-Hib 39%, MRP I doza 33%, MRP II doza 87%),

Olovo (DTPa-IPV-Hib 44%, MRP I doza 40%, MRP II doza 52%),

Zenica (DTPa-IPV-Hib 54%, MRP I doza 38%, MRP II doza 57%),

Visoko (DTPa-IPV-Hib 59%, MRP I doza 43%, MRP II doza 73%).

Antirabična zaštita

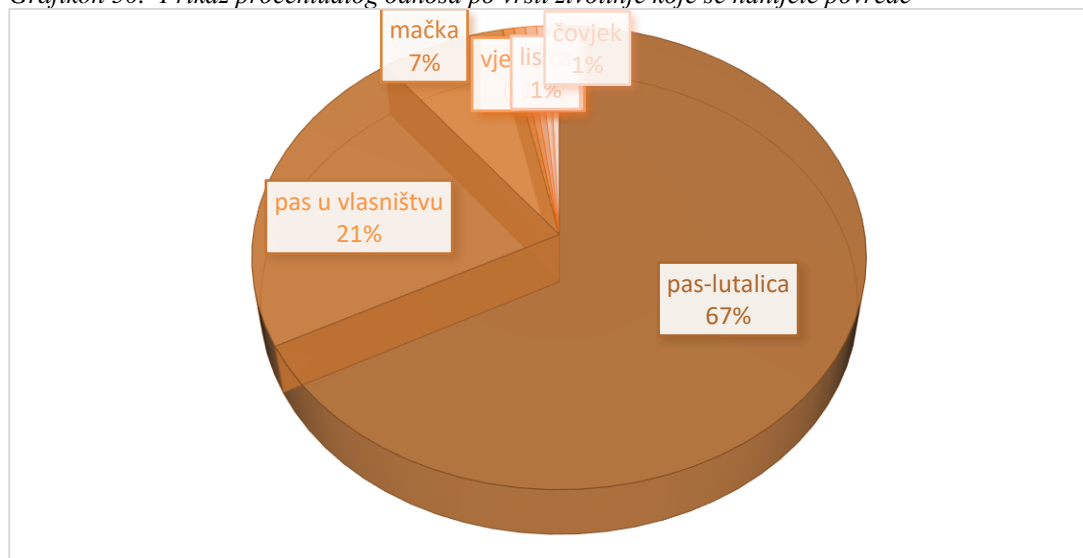
U 2023 godini u Epidemiološkoj ambulanti Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica obrađeno je ukupno 153 pacijenta povrijeđenih od strane životinje a koji su upućeni radi procjene za antirabičnu zaštitu. Broj ugriza u 2023 je znatno veći nego prethodne godine kada je broj ugriza bio 112.

Najviše povreda su nanijeli psi lutilice, 103 ugriza, zatim psi u vlasništvu 34 ugriza, mačka 11 ugriza, pacov 1 ugriz, vjeverica 1 ugriz, čovjek 1 ugriz, zec 1 ugriz i lisica 1 ugriz.

Tabela 25. Prikaz vrste povrede nanešene na području ZDK za 2023

vrsta povrede	broj povrijeđenih	procenat
pas-lutilica	103	67%
pas u vlasništvu	34	21%
mačka	11	7%
pacov	1	1%
vjeverica	1	1%
zec	1	1%
lisica	1	1%
čovjek	1	1%
Ukupno	153	100%

Grafikon 50. Prikaz procentualog odnosa po vrsti životinje koje se nanijele povrede

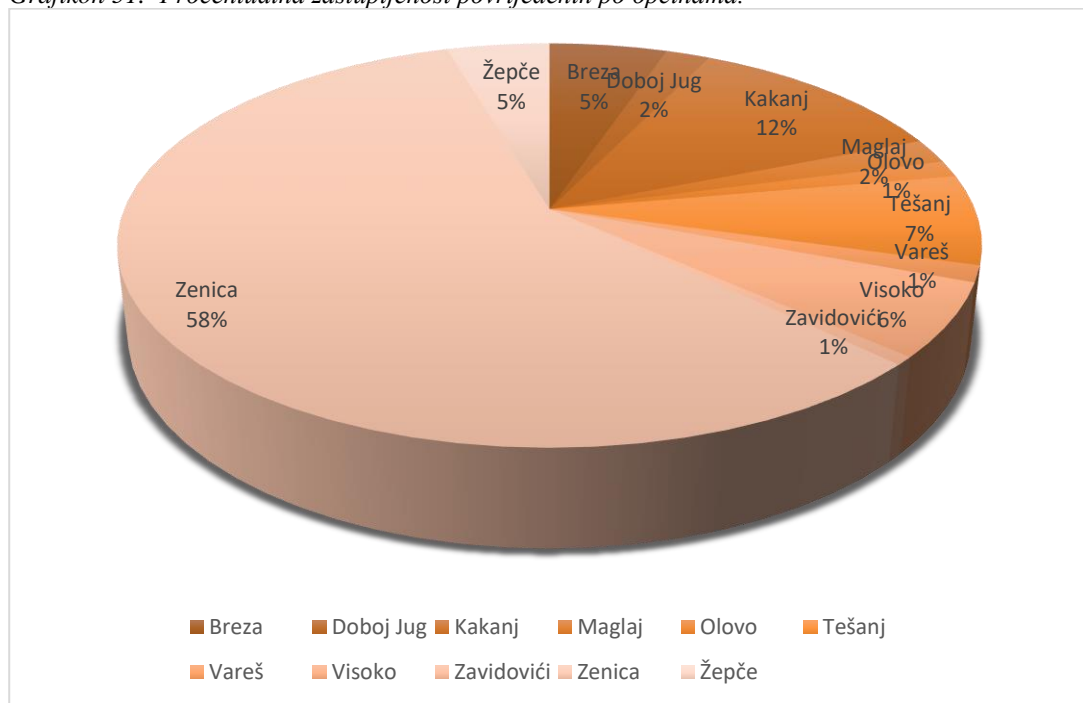
Za 50 povrijeđenih osoba je indicirana antirabična zaštita. Iz navedenog je vidljivo da najveći broj osoba koje su morale primiti vakcinu protiv bjesnoće je iz grupe ugriza životinja nepoznata vlasnika, odnosno lutalica, a koje poslije incidenta pobjegnu i ne mogu se staviti pod veterinarski nadzor.

Najviše ugriza je bilo u općini Zenica, a zatim općina Kakanj, te Tešanj, a najmanje u Zavidovićima, Olovu i Maglaju.

Tabela 26. Prikaz broja povrijeđenih po općinama ZDK

općina	broj ugriza	procenat
Breza	8	5%
Doboj Jug	3	2%
Kakanj	18	12%
Maglaj	3	2%
Olovo	2	1%
Tešanj	11	7%
Vareš	2	1%
Visoko	9	6%
Zavidovići	1	1%
Zenica	89	58%
Žepče	7	5%
Ukupno	153	100%

Grafikon 51. Procentualna zastupljenost povrijeđenih po općinama.

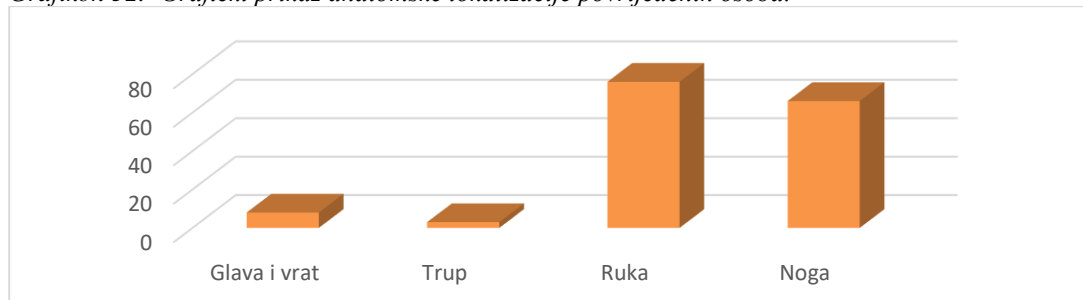

Kada govorimo o anatomskoj lokalizaciji ugriza vidimo da je najviše povreda nanesenih u području ruke 76 ugriza, a zatim povrede noge 66, te povrede glave i vrata 8 ugriza i povrede trupa 3 povrede.

Tabela 27. Anatomska lokalizacija povrijeđenih u ZDK za 2023. godinu

anatomska lokalizacija ugriza	broj ugriza
Glava i vrat	8
Trup	3
Ruka	76
Noga	66
Ukupno	153

Grafikon 52. Grafički prikaz anatomske lokalizacije povrijeđenih osoba.

3.4. Maligne neoplazme na području ZDK za 2023. godinu

Prikupljanje zdravstveno-statističkih podataka regulisano je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine FBiH» broj: 29/05), Zakonom o statistici u Federaciji BiH («Službene novine FBiH», broj: 63/03), Zakonom o evidencijama u oblasti zdravstva («Službene novine FBiH», broj: 37/12), te Programima statističkih aktivnosti i Godišnjim provedbenim planom statističkih aktivnosti FBiH. Na osnovu članka 18. stavak 1., u vezi s člankom 16. točka 5. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Federalno ministarstvo zdravstva je donijelo i Uputu o mjerama i aktivnostima za sprječavanje, rano otkrivanje i suzbijanje maligne neoplazme («Službene novine FBiH», broj: 2/08).

U službi za epidemiologiju Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica vodi se Registar malignih bolesti kao dio jedinstvenog sistema registrovanja malignih oboljenja u FBiH. Registar je baziran na „Prijavi maligne neoplazme“ koju su dužni popuniti nadležni ljekari svih nivoa zdravstvene zaštite. U ovaj Registar uvode se i podaci o smrti sa „Potvrde o smrti“ Zavoda za statistiku.

Maligne neoplazme predstavljaju drugi uzrok obolijevanja kod ljudi. Zajedno sa bolestima kardio-vaskularnog sistema predstavljaju simbol patologije savremenog čovjeka.

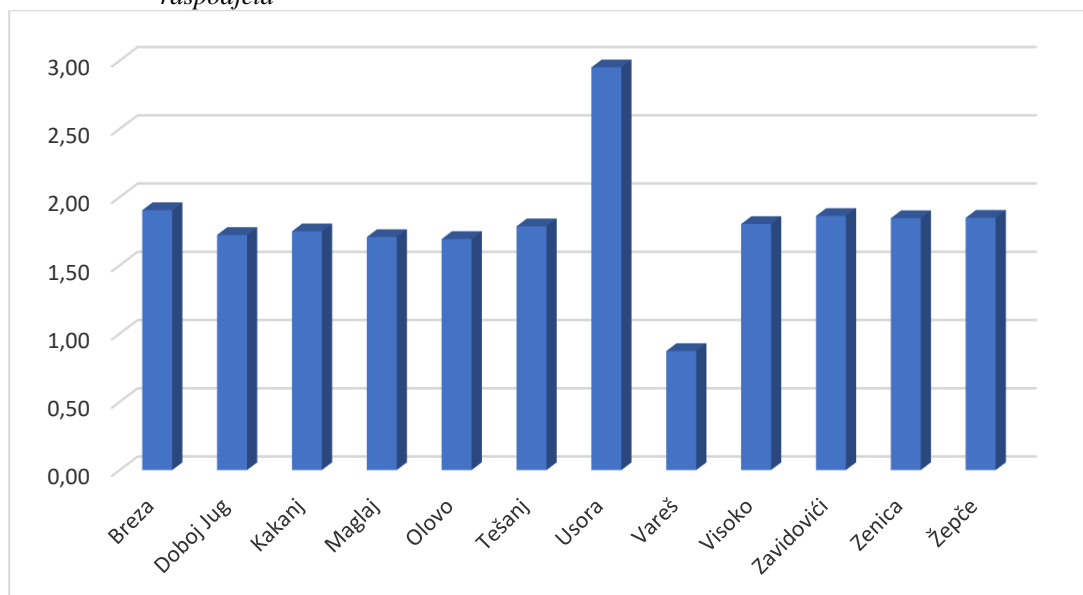
Pregled oboljelih od malignih neoplazmi po općinama ZDK

Prema zaprimljenim prijava u 2023 na području općina Zeničko-dobojskog kantona najviše prijavljenih je bilo u općinama Zenica, Visoko, Zavidovići, te Kakanj, a stopa morbiditeta je najveća u općinama Usora, Breza, Žepče.

Tabela 28. ZDK, Maligne neoplazme u 2023.godini, geografska podjela

općina	procenat	broj prijavljenih	Mb/1.000
Breza	4%	26	1,90
Doboj Jug	1%	7	1,72
Kakanj	10%	65	1,75
Maglaj	6%	39	1,71
Olovo	3%	16	1,69
Tešanj	12%	78	1,79
Usora	2%	19	2,95
Vareš	2%	7	0,87
Visoko	11%	72	1,80
Zavidovići	10%	67	1,86
Zenica	31%	202	1,85
Žepče	8%	54	1,85
Ukupno	100%	652	1,81

Grafikon 53. ZDK, Maligne neoplazme u 2023. godini, morbiditet (Mb/1.000), geografska raspodjela

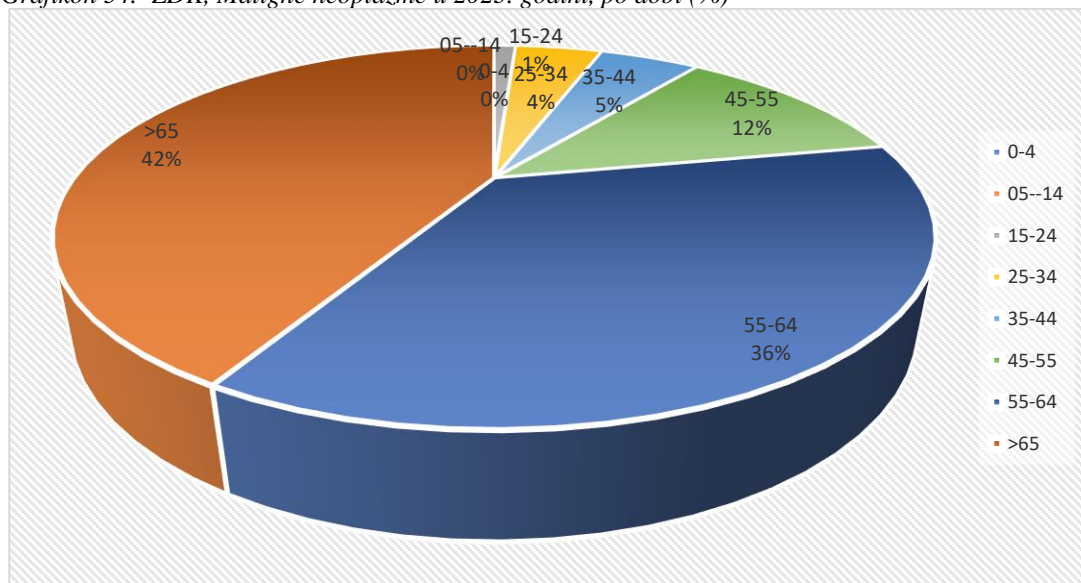
Pregled oboljelih od malignih neoplazmi po dobi

Prema pristiglim prijavama za 2023 godinu najviše oboljelih su osobe dobne skupine iznad 65 godina, sa 273 oboljelih, a zatim dobne skupine od 55-64 godine sa 236 prijavljenih. Za dobne skupine od 0-14 godine nije bilo prijavljenih.

Tabela 29. ZDK, Maligne neoplazme u 2023. godini, raspodjela po dobi

<i>dob</i>	<i>broj oboljelih</i>	<i>procenat</i>
0-4	0	0%
05--14	0	0%
15-24	7	1%
25-34	28	4%
35-44	32	5%
45-55	76	12%
55-64	236	36%
>65	273	42%
UKUPNO	652	100%

Grafikon 54. ZDK, Maligne neoplazme u 2023. godini, po dobi (%)

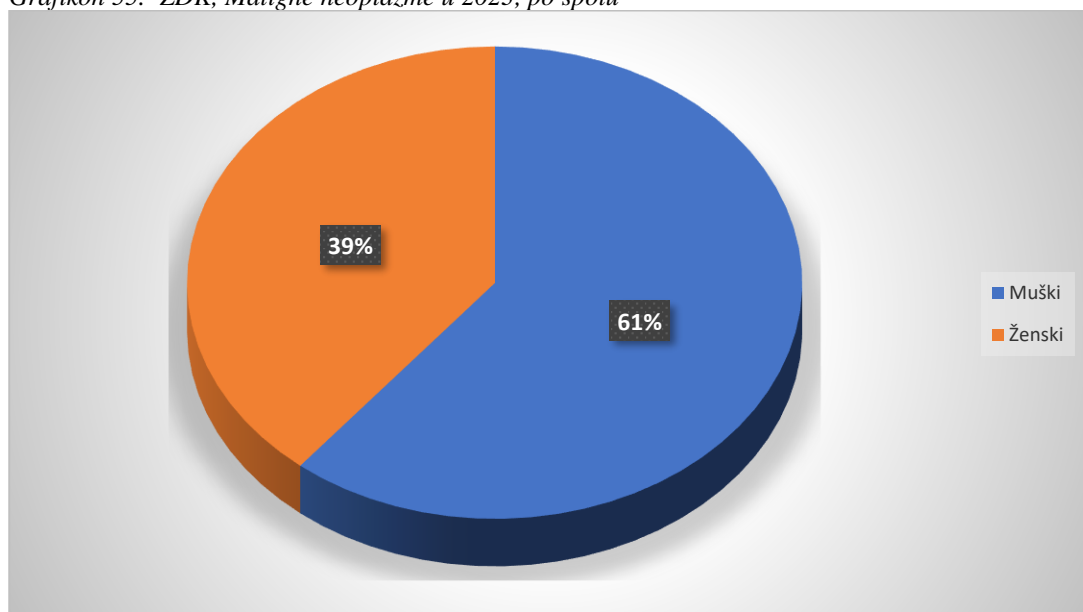
Spolna distribucija oboljelih od malignih neoplazmi

U 2023. godini od malignih neoplazmi su više oboljevali muškarci nego žene.

Tabela 30. ZDK, Maligne neoplazme u 2023 godini, po spolu

Spol	broj prijavljenih	procenat
Muški	397	61%
Ženski	255	39%
UKUPNO	652	100%

Grafikon 55. ZDK, Maligne neoplazme u 2023, po spolu

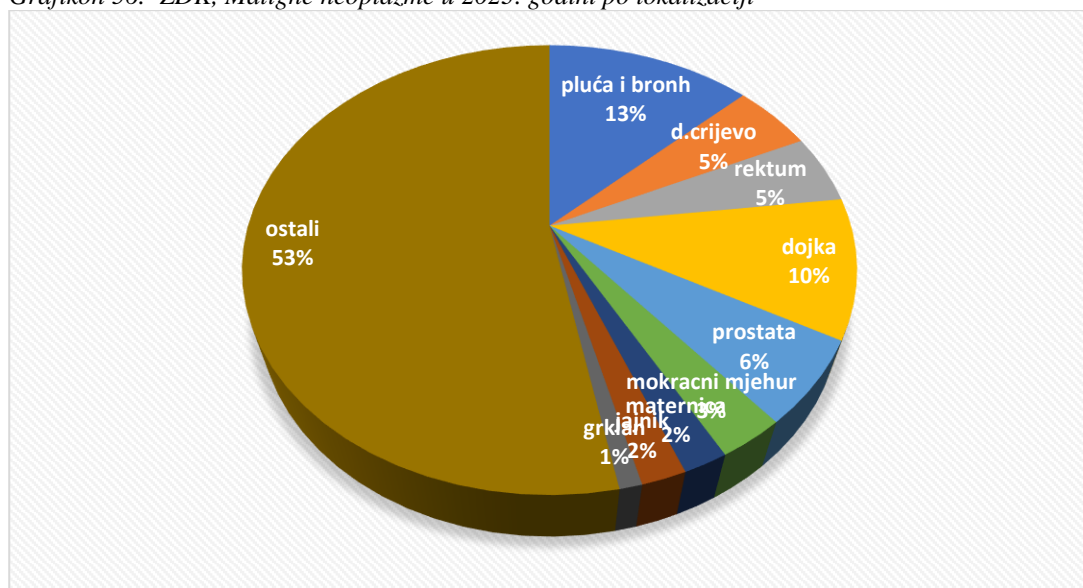

Vodeće maligne neoplazme u 2023. godini (Mb/1.000)

Tabela 31. ZDK, Vodeće maligne neoplazme u 2023. godini (Mb/1.000)

vrsta maligne neoplazme	broj oboljelih	Mb/1000
pluća i bronh	82	0,23
d.crijevo	31	0,09
rektum	34	0,09
dojka	68	0,19
prostata	42	0,12
mokracni mjehur	19	0,05
maternica	13	0,04
jajnik	11	0,03
grkljan	7	0,02
ostali	345	0,96
ukupno	652	1,81

Grafikon 56. ZDK, Maligne neoplazme u 2023. godini po lokalizaciji

Smrtnost od malignih neoplazmi

Institutu su u 2023. godini dostavljene ukupno 292 prijave umrlih od malignih neoplazmi od kojih su 166 osobe muškog spola, a 126 osobe ženskog spola.

Tabela 32. ZDK, Smrtnost malignih neoplazmi u 2023. godini, spolna struktura

spol	broj prijavljenih	procenat
Muški	166	57%
Ženski	126	43%
UKUPNO	292	100%

Grafikon 57. ZDK, Smrtnost malignih neoplazmi u 2023. godini, spolna struktura

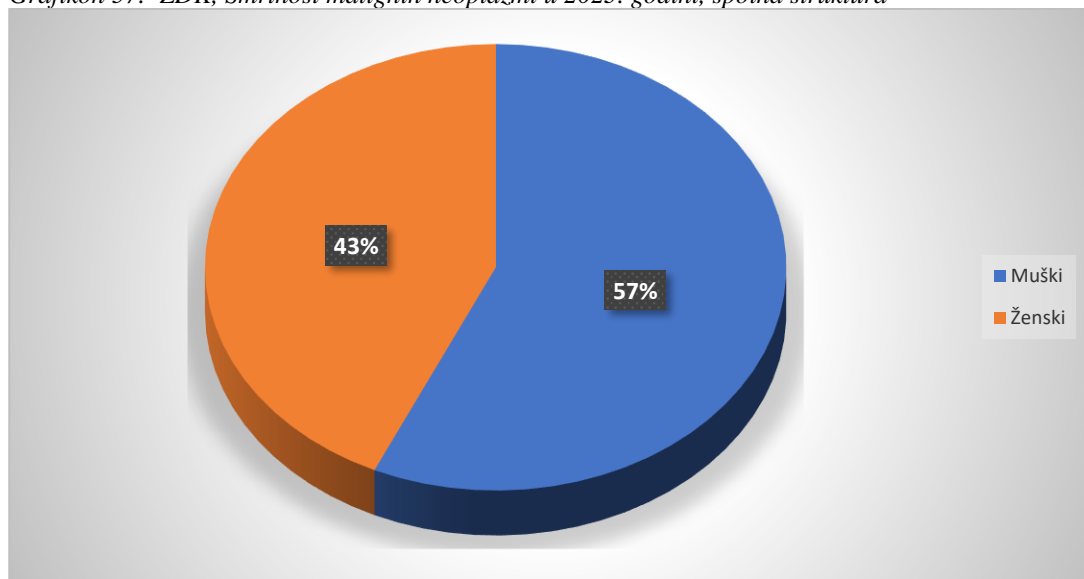

Tabela 33. ZDK, Smrtnost malignih neoplazmi (stope/10.000 st.) u 2023. godini geografska distribucija

općina	broj umrlih	Mortalitet 10.000
Breza	11	8,05
Doboj Jug	2	4,95
Kakanj	19	5,1
Maglaj	35	15,3
Olovo	13	13,7
Tešanj	34	7,7
Usora	14	21,7
Vareš	21	26,1
Visoko	29	7,2
Zavidovići	15	4,1
Zenica	89	8,1
Žepče	10	3,4
Ukupno	292	8,13

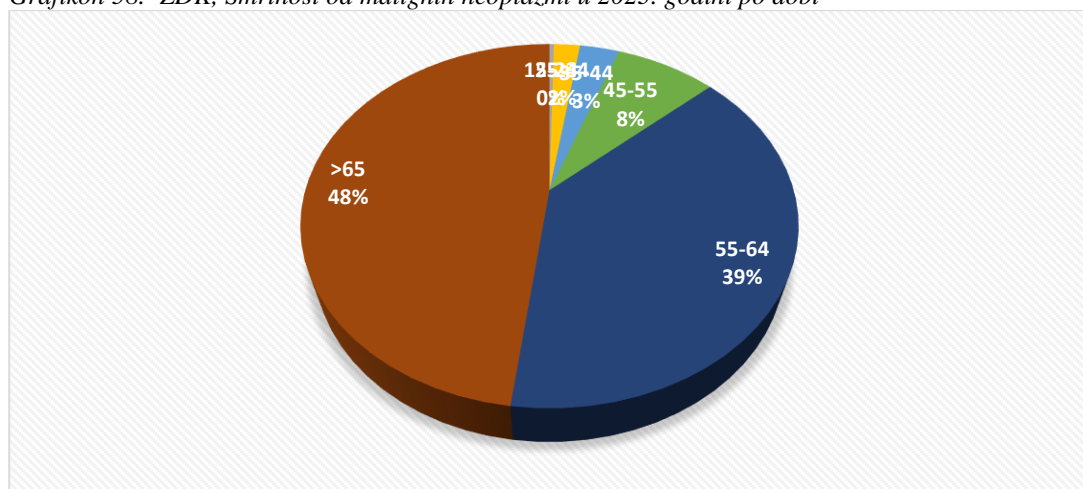
Distribucija po dobi

Najviše umrlih od malignih neoplazmi je dobna skupina iznad 65 godina, dok za dobne skupine od 0-14 nismo imali prijave.

Tabela 34. ZDK, Smrtnost malignih neoplazmi u 2023. godini, po dobi

DOB	BROJ OBOLJELIH	PROCENAT
0-4	0	0%
05-14	0	0%
15-24	1	<1
25-34	6	2%
35-44	9	3%
45-55	23	8%
55-64	113	39%
>65	140	48%
UKUPNO	292	100%

Grafikon 58. ZDK, Smrtnost od malignih neoplazmi u 2023. godini po dobi

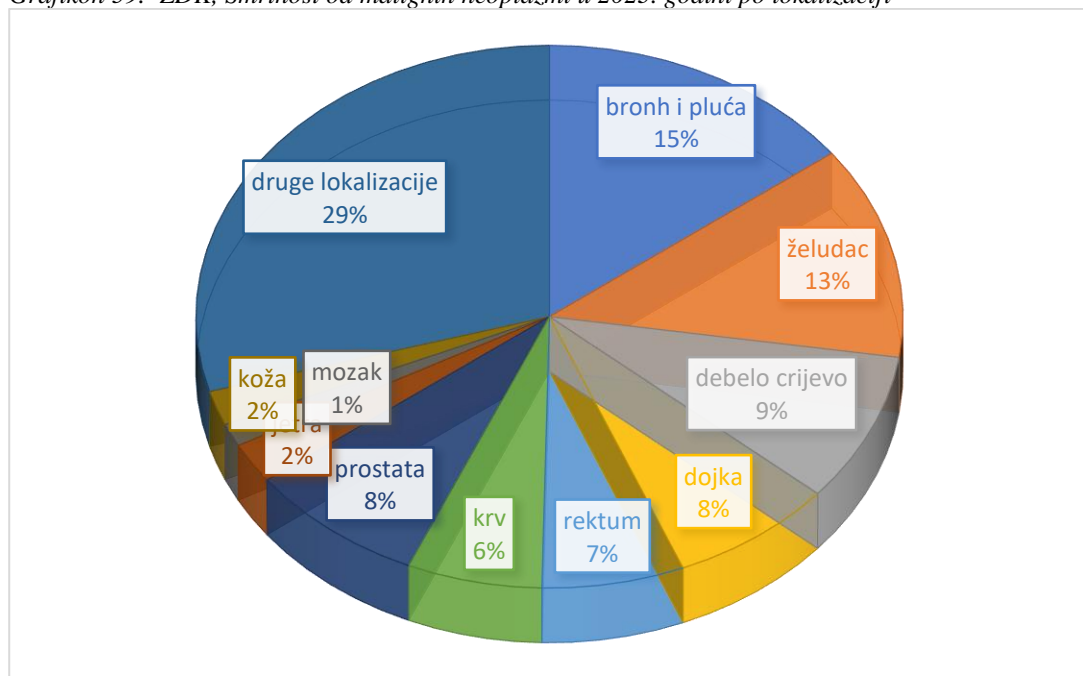

Vodeće maligne neoplazme po smrtnosti u ZDK za 2023 godinu

Tabela 35. ZDK, Smrtnost od malignih neoplazmi u 2023. godini po lokalizaciji

vrsta maligne neoplazme	broj umrlih	procenat	Mortalitet/10.000
bronh i pluća	43	15%	1,19
želudac	37	13%	1,03
debelo crijevo	26	9%	0,72
dojka	22	8%	0,61
rektum	19	7%	0,53
krv	18	6%	0,50
prostata	24	8%	0,67
jetra	7	2%	0,19
mozak	4	1%	0,11
koža	6	2%	0,17
druge lokalizacije	86	29%	2,39
UKUPNO	292	100%	8,11

Grafikon 59. ZDK, Smrtnost od malignih neoplazmi u 2023. godini po lokalizaciji

4. GLAVNI SANITARNO-HIGIJENSKI PROBLEMI NA PODRUČJU ZENIČKO DOBOJSKOG KANTONA

4.1. Glavni sanitarno-higijenski problemi, koji generiraju ili mogu generirati nepovoljnu epidemiološku situaciju na području Zeničko-dobojskog kantona

Na osnovu istraživanja koje je Institut vršio u saradnji sa drugim zdravstvenim ustanovama, radnim organizacijama u oblasti komunalne higijene, laboratorijskih analiza, te sanitarno-higijenske i epidemiološke situacije, kao i nakon polustrukturiranih intervjuva u komunalnim preduzećima, organima gradske uprave (službe koje se bave ekološkim i komunalnim poslovima), organima inspekcije i svim drugim zainteresiranim stranama, možemo zaključiti da su glavni sanitarno-higijenski problemi, koji generiraju ili mogu generirati nepovoljnu epidemiološku situaciju na području Zeničko-dobojskog kantona, sljedeći:

VODA

Lokalni vodni objekti

Iako vodom opskrbljuju više od 40% stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona, malo ili nimalo se ne poduzima briga oko ove problematike. Razlozi koji dovode do izrazito visoke zdravstvene neispravnosti vode za piće iz lokalnih vodnih objekata su sljedeći:

Visok procenat mikrobiološki neispravnih uzoraka vode za piće, posebice iz lokalnih vodnih objekata, koji su procentualno veći u odnosu na prethodnu godinu. Ovo je rezultat nedovoljne javno-zdravstvene kontrole vode za piće, ali mnogo više zbog nepoduzimanja adekvatnih mjera nakon uspostavljanja dijagnoze. Drugim riječima, visok procenat mikrobiološki neispravne vode iz godine u godinu ukazuje da subjekti zaduženi za upravljanje i održavanje lokalnih vodnih objekata ne vode dovoljno brige o ispravnosti lokalnih vodnih objekata, te ne poduzimaju adekvatne mjere poput sanacije objekata, mehaničkog čišćenja i dezinfekcije. Ne poduzimaju se mjere nakon obavljenih analiza i dijagnosticirane neispravnosti vode za piće.

- Loše sanitarno-tehničko stanje lokalnih vodnih objekata.
- Nedovoljan nadzor nad zdravstvenom ispravošću vode iz lokalnih vodnih objekata.
- Manjak edukovanih ljudi koji upravljaju lokalnim vodnim objektima.
- Manjak represivnih mjera od strane nadležne inspekcije.

Gradski vodovodi

Voda u gradskim vodovodima koja opskrbljuje gradsko stanovništvo je uglavnom zdravstveno ispravna, sa svega 1% zdravstvene neispravnosti vode za piće, što ipak predstavlja nezatno pogoršanje u usporedbi sa prethodnim godinama. Razlozi visokog procenta zdravstveno ispravnih uzoraka vode su:

- Kvalitetan nadzor nad ispravošću vode; Vodovod i Kanalizacija Zenica te JKP RAD Tešanj imaju vlastite laboratorije za zdravstvenu kontrolu vode. Uz to, laboratorija JKP RAD Tešanj je akreditovana.
- Uprkos internim kontrolama, radi zdravstvene sigurnosti, mora postojati vanjska kontrola vode za piće, tzv. eksterna kontrola.

Rijeke i riječni tokovi

Jedna od najzagađenijih rijeka u Bosni i Hercegovini je Rijeka Bosna, koja je još u dalekoj historiji, 50-ih godina, proglašena industrijskom rijekom. Ista svojim tokom mijenja kategorizaciju. Iako je nadležnost Agencije za vodno područje Rijeke Save direktna nad Rijekom Bosnom, ipak ova rijeka ima i javnozdravstveni značaj jer se iz iste vrši izlov ribe, koristi se za poljoprivredu, ali i nakon tehničke obrade nerijetko i kao voda za piće, kao što je situacija u Maglaju. Rijeka Bosna je zagađena ponajviše industrijskim zagađenjem, kanalizacionom mrežom, a nerijetko možemo vidjeti i veliku količinu smeća na njenim obalama. Zbog manjkavosti kontrole nad kvalitetom ribe iz Rijeke Bosne, konzumacija iste nosi veliki rizik.

Također je primjetan nedostatan nadzor nad javnim kupalištima.

- Nedostatan nadzor nad javnim kupalištima.
- Manjkavosti u rješavanju pitanja održavanja zajedničkih dijelova privatiziranih i neprivatiziranih stambenih i privrednih objekata, što izaziva teškoće u rješavanju tekućih i incidentnih ekoloških problema.

KANALIZACIJA

- Nekompletna i sanitarno-tehnički neispravna gradska kanalizaciona mreža.
- Manjak i nedostatak sistema za prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda (u pojedinim općinama su izgrađeni prečistači i kolektori, dok u pojedinim je prisutna izgradnja istih).
- Nedostaje jasna vizija mehanizama održavanja izgradnje postrojenja, te neuključenost obje obale rijeke.
- Nepostojanje ili sanitarno-tehnička neispravnost lokalnih objekata za uklanjanje tečnih otpadnih materija.
- Nedostatna tehnička opremljenost komunalnih preduzeća, sa nedovoljnim brojem radnika zaposlenih na neposrednom održavanju čistoće naselja, kao i učestalost odlazaka na bolovanje.
- Nedovoljan broj stanovništva priključen na postojeće kanalizacione mreže, iako većina kanalizacionih odvoda završava u rijekama bez ikakvog tretmana.

OTPAD

Uključenost stanovništva u sistematizovan odvoz smeća je na mnogo boljem nivou u usporedbi sa prethodnim periodom, ali još uvijek u svim općinama nije 100%.

- Općine Tešanj, Kakanj, Maglaj, Vareš i Olovo ne odvoze otpad na regionalne deponije, nego je istima nadležno Federalno ministarstvo produžilo upotrebne dozvole (2025, 2028, 2030).
- Nedovoljna pokrivenost odvozom smeća, nedostatak pokrivenosti da svako domaćinstvo ima kantu za smeće i bude redovno uključeno u odvoz istog.
- Posebna problematika su naselja koja imaju neriješenu putnu infrastrukturu, koja onemogućava adekvatnu uključenost u odvoz smeća.
- Iako je broj divljih deponija uveliko smanjen, još uvijek problem nije riješen do kraja, kako novootkrivenih deponija, tako starih.
- Na pojedinim deponijama još uvijek su prisutna eksplozivna sredstva.
- Ekološka svijest iako je na dosta većem nivou nego li prethodnih godina, još uvijek je nedovoljna.
- Nedovoljno pisanje prekršajnih naloga od strane komunalnih inspektora

ZRAK

Rezultati dosadašnjih mjerenja zagađenja zraka ukazuju na to da je veliki broj građana izložen zagađenju koje može ozbiljno ugroziti zdravlje. Industrijski zagađivači još uvijek prednjače na području Zeničko-dobojskog kantona u smislu zagađenja zraka. Minimiziranje uloge higijensko-epidemioloških službi na području Kantona od strane nadležnih dodatno otežava situaciju.

Potencijalna gradnja hidroelektrana na rijeci Bosni bi značajno doprinijela zagađenju zraka na području Kantona, posebno u gradovima i općinama gdje su u funkciji industrijska postrojenja.

Najveći industrijski zagađivači predstavljaju najveći problem po pitanju zagađenja zraka. Na drugom mjestu su mala kućna ložišta i autoindustrija

4.2. Sanitarno-higijenski pokazatelji:

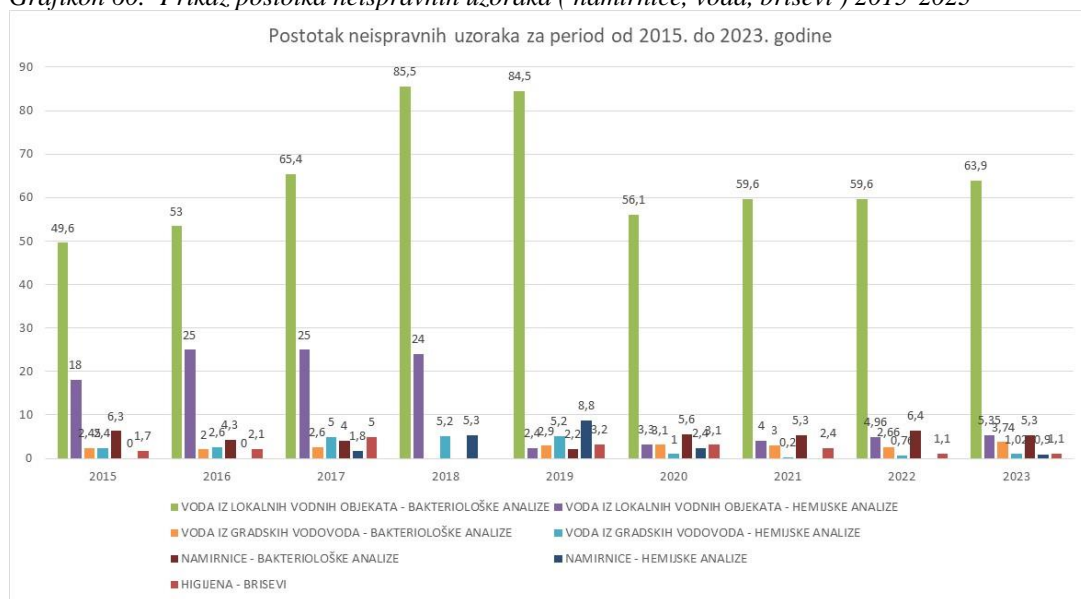
Sanitarno-higijenski pokazatelji su mjerljive karakteristike koje ukazuju na stanje sanitarnih uvjeta i higijene u određenom okruženju, kao što su voda, hrana, zrak ili higijena prostora. Oni su važni jer pružaju informacije o nivou čistoće, sigurnosti i kvalitete okoline za stanovnike Zeničko-dobojskog kantona. Na temelju ovih pokazatelja nužno je donositi odluke i provoditi mjere koje doprinose očuvanju zdravlja stanovništva, sprečavanju širenja bolesti i poboljšanju općeg kvaliteta života.

Glavni sanitarno higijenski pokazatelji na području Zeničko-dobojskog kantona (namirnice, voda, brisevi).

Tabela 36. Prikaz postotka neispravnih uzoraka (namirnice, voda, brisevi) 2015-2023

GODINE	%						
	NAMIRNICE		VODA IZ GRADSKIH VODOVODA		VODA IZ LOKALNIH VODNIH OBJEKATA		Higijena Brisevi
	NEISPRAVNO		NEISPRAVNO		NEISPRAVNO		NEISPRAVNO
	MB	FH	MB	FH	MB	FH	
2014	5,8	0,0					
2015	6,3	0	2,45	2,4	49,6	18	1,7
2016	4,3	0	2	2,6	53	25	2,1
2017	4	1,8	2,6	5	65,4	25	5
2018		5,3		5,2	85,5	24	
2019	2,2	8,8	2,9	5,2	84,5	2,4	3,2
2020	5,6	2,4	3,1	1	56,1	3,3	3,1
2021	5,3		3	0,2	59,6	4	2,4
2022	6,4		2,66	0,76	59,6	4,96	1,1
2023	5,3	0,9	3,74	1,02	63,9	5,35	1,1

Grafikon 60. Prikaz postotka neispravnih uzoraka (namirnice, voda, brisevi) 2015-2023

Prikaz rezultata u 2023. godini

NAMIRNICE

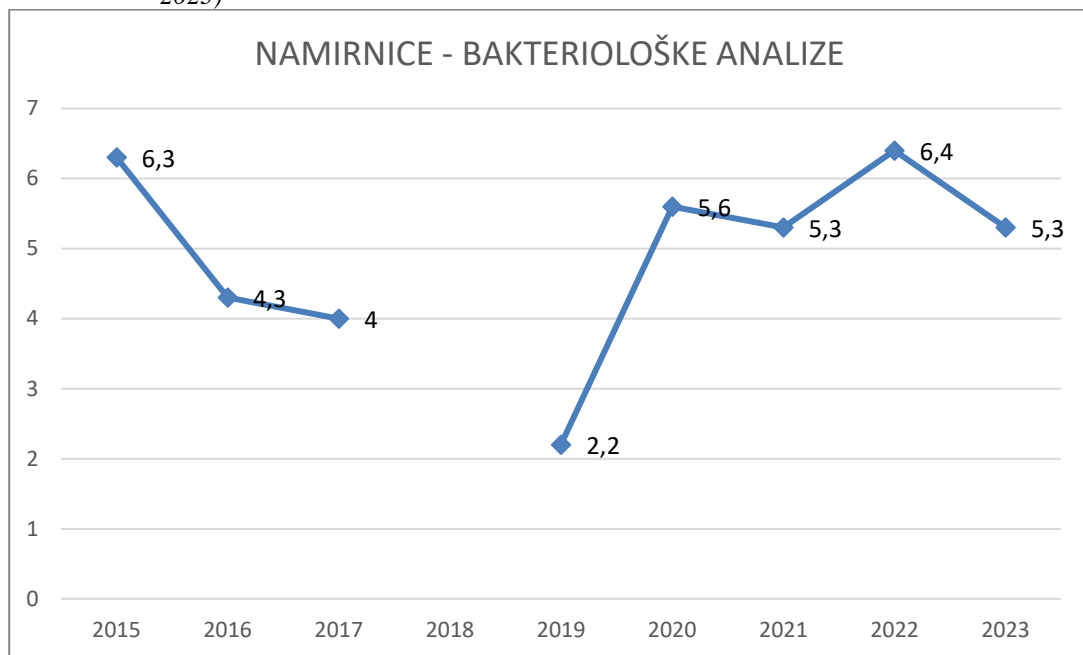
Tabela 37. Broj uzetih uzoraka namirnica u 2023. godini u odnosu na potreban broj uzorkovanja (Broj stanovnika, izvor: Zavod za statistiku FBiH, 30.06.2022. godine)

	BROJ STANOVNIKA	BROJ UZETIH UZORAKA	uzeto uzoraka na 1000 st.		potrebno uzeti uzoraka godišnje	potrebno uzeti uzoraka mjesečno
			br.	%		
			br.		br.	br.
ZDK	364433	5525	15	110,9	5467	456

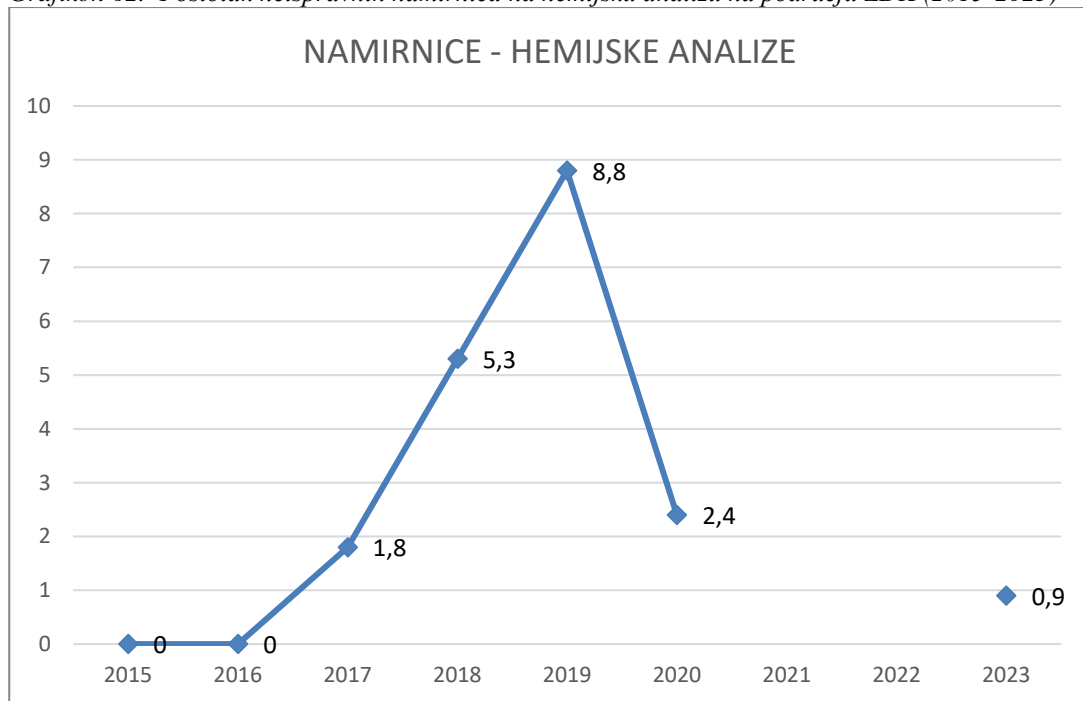
Od uzetog broja uzoraka namirnica na mikrobiološku analizu neispravnih je bilo 5,3 % ,a od uzetog broja uzoraka namirnica na fiziko-hemijsku analizu zdravstveno neispravnih uzoraka je bilo 0,9 % .¹

¹Važno je napomenuti da je stupanjem na snagu novog pravilnika koji reguliše mikrobiološke uslove hrane definisano da osnovne analize uključuju Listeria Monocitogenes i Salmonellu. Ovo je značajno doprinijelo smanjenju broja zdravstveno neispravnih uzoraka hrane. Prije stupanja na snagu ovog pravilnika, osnovna analiza obuhvaćala je širok dijapazon drugih bakterija. Preporuka je da se provede monitoring prema pravilniku iz SFRJ, koji uključuje i aerobne mezofilne bakterije, Escherichiu coli, Streptococcus faecallis, itd. Iako ove bakterije nisu dozvoljene u hrani, smatraju se izvorom kontaminacije, ali se rijetko uzimaju u analizu

Grafikon 61. Postotak neispravnih namirnica na bakteriološku analizu na području ZDK (2015-2023)

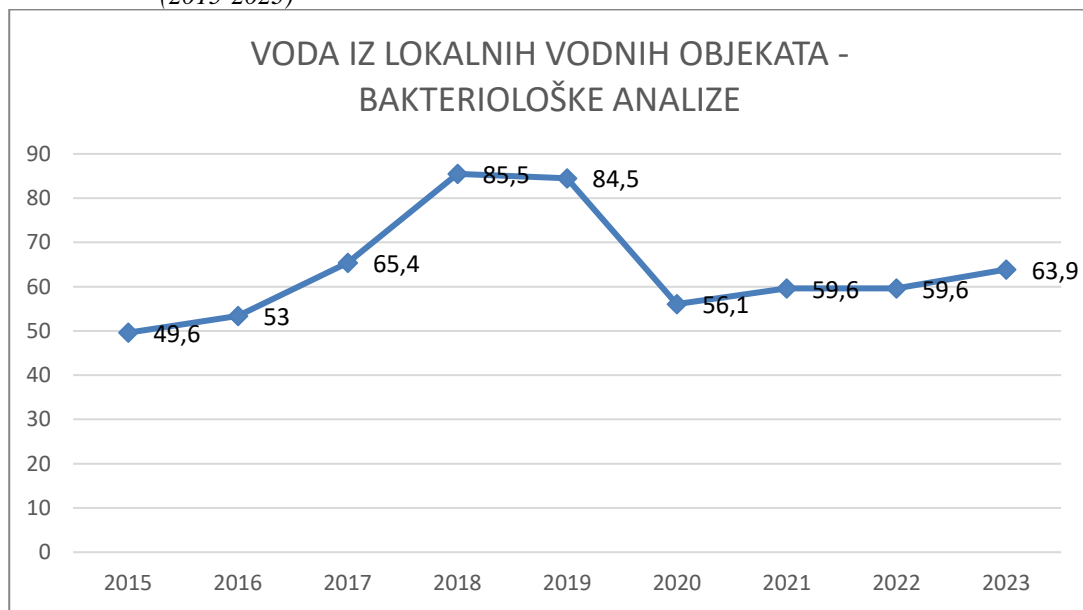
Grafikon 62. Postotak neispravnih namirnica na hemijsku analizu na području ZDK (2015-2023)

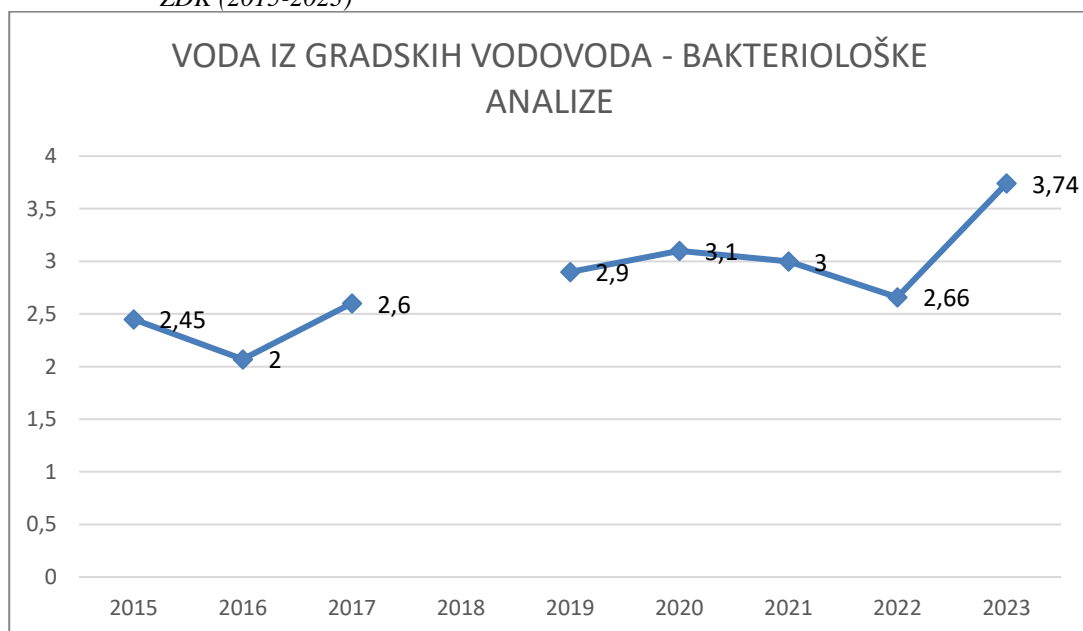
VODA

Od uzetog broja uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata je bilo 63,9 % mikrobiološki neispravnih, a iz gradskih vodovoda 3,74% mikrobiološki neispravnih uzoraka tokom 2023 godine. Dok je od uzetog broja uzoraka vode za piće na fiziko-hemijsku analizu iz lokalnih vodnih objekata bilo je 5,35 % neispravnih, a iz gradskih vodovoda 1,02% uzoraka je bilo fiziko-hemijski neispravnih. U grafikonima ispod je prikaz ukupno analiziranih uzoraka voda tokom 2023 godine.

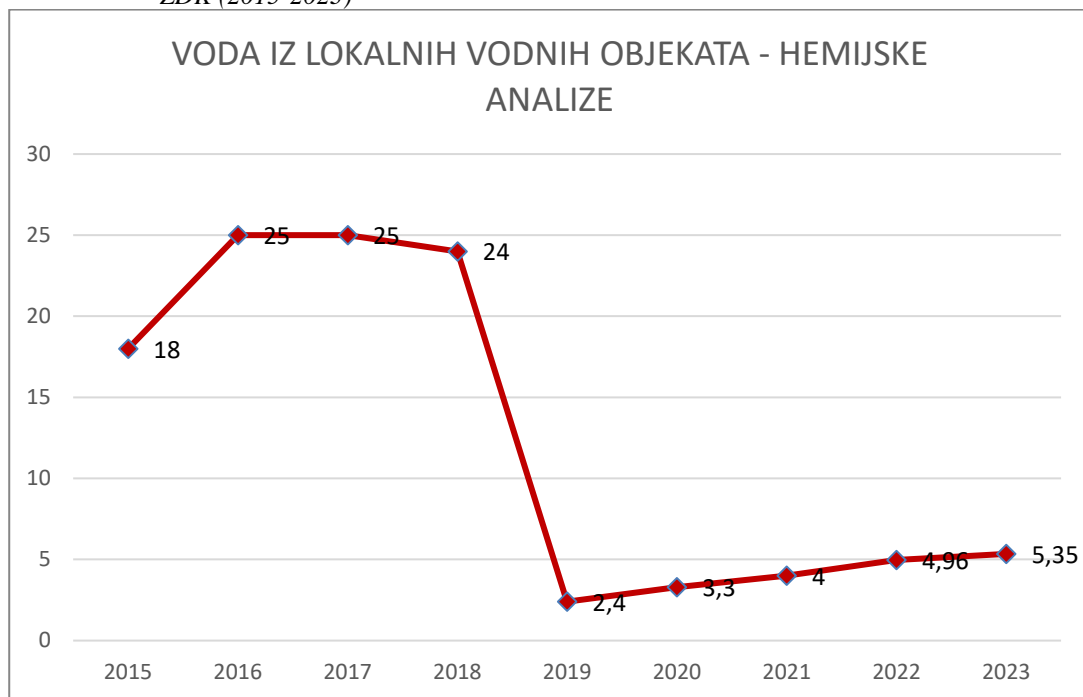
Grafikon 63. Postotak bakteriološki neispravnih voda iz lokalnih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

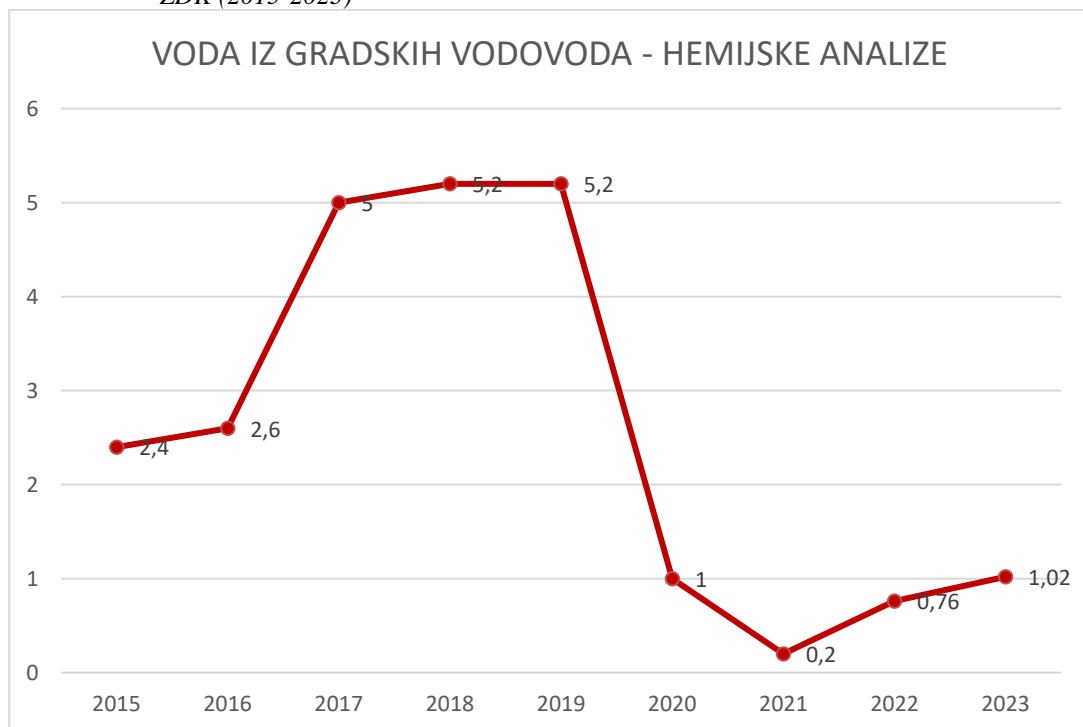
Grafikon 64. Postotak bakteriološki neispravnih voda iz gradskih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

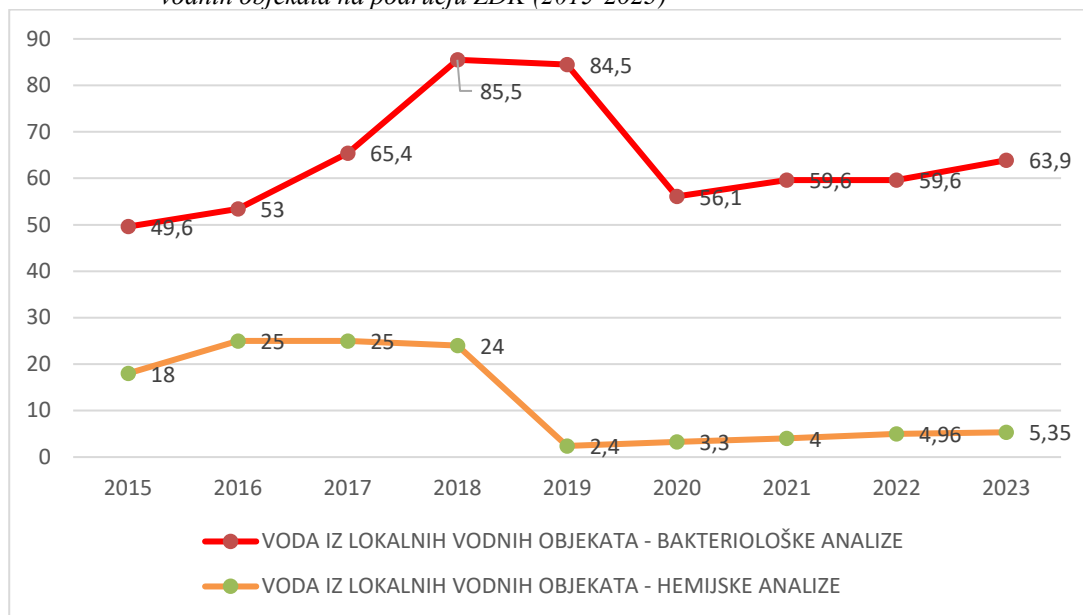
Grafikon 65. Postotak fiziko-hemijskih neispravnih voda iz lokalnih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

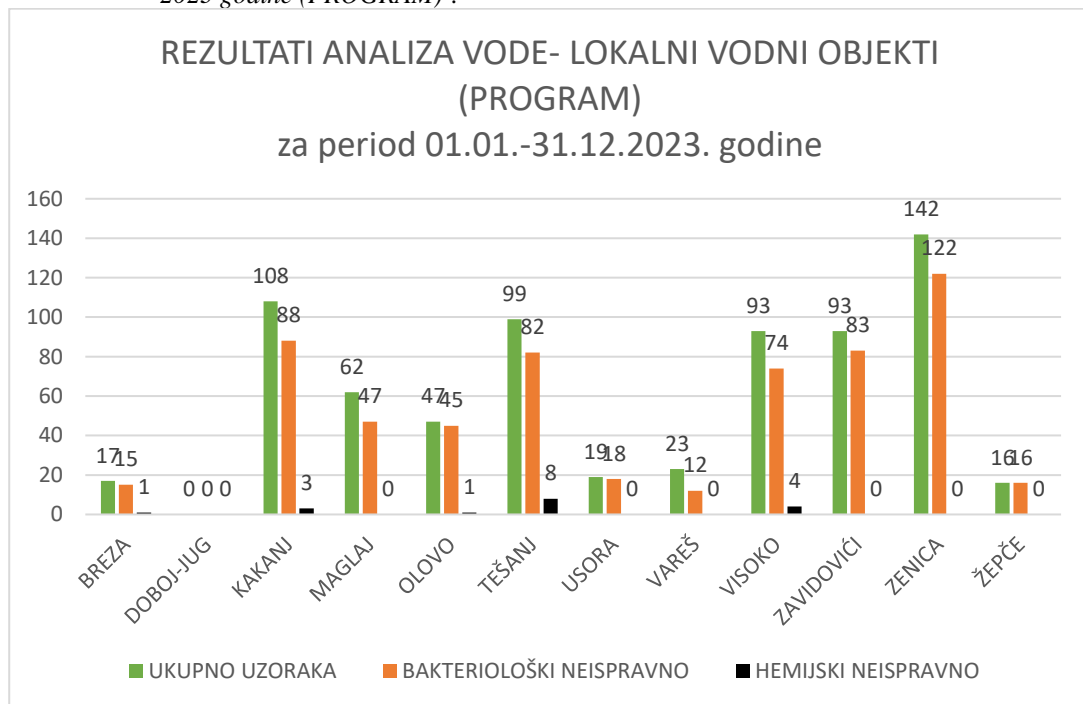
Grafikon 66. Postotak fizičko-hemijskih neispravnih voda iz gradskih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

Grafikon 67. Usporedba rezultata analize vode na mikrobiološku i fiziko hemijsku analizu iz lokalnih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

Grafikon 68. Rezultati analize vode iz lokalnih vodnih objekata razvrstanih po općinama za period 2023 godine (PROGRAM)².

² U grafu 9 su prikazani rezultati analiza vode iz lokalnih vodnih objekata na području ZDK za 2023. godinu, po programu i svrhu javnog monitoringa i nadzora nad lokalnim vodnim objektima. I isti ne uključuje ukupan broj svih analiziranih voda, rezultati svih analiza su prikazani u tabeli 1.

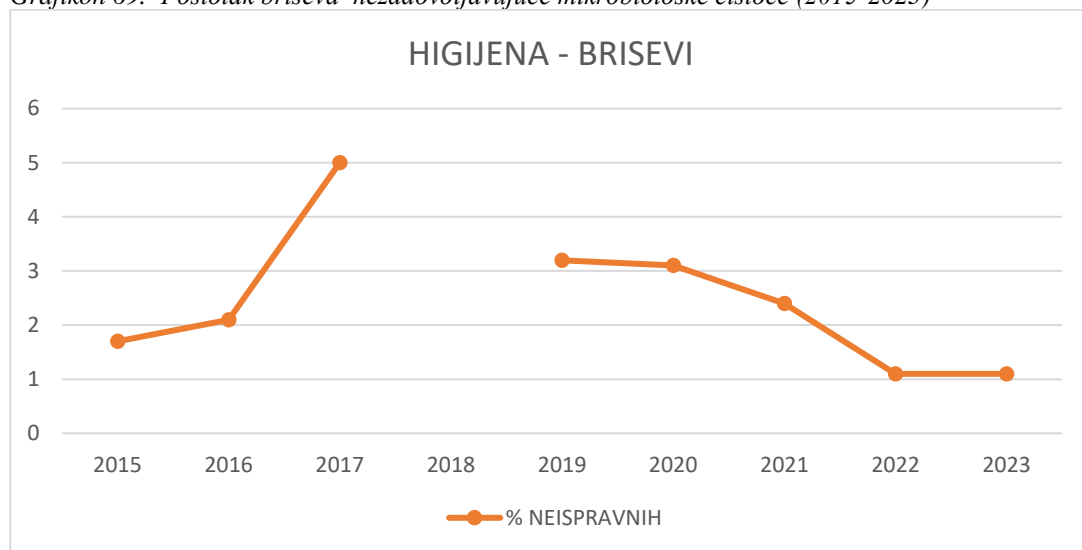
Tabela 38. Rezultati analize vode u lokalnim vodnim objektima po općina na području ZDK (prema programu)³

REZULTATI ANALIZA PIJAĆE VODE - LOKALNI OBJEKTI						
ZA PERIOD 01.01-31.12.2023. godine						
OPĆINA	MIKROBI OLOŠKA ANALIZA - UKUPNO	MIKROBI OLOŠKA ANALIZA - NE UDOV.	MIKROBIO LOŠKA ANALIZA - %	HEMIJSKA ANALIZA - UKUPNO	HEMIJSKA ANALIZA - NE UDOV.	HEMIJSKA ANALIZA - %
BREZA	17	15	88,2	17	1	5,9
DOBOJ-JUG	0	0	0,0	0	0	0,0
KAKANJ	108	88	81,5	108	3	2,8
MAGLAJ	62	47	75,8	62	0	0,0
OLOVO	47	45	95,7	47	1	2,1
TEŠANJ	99	82	82,8	99	8	8,1
USORA	19	18	94,7	19	0	0,0
VAREŠ	23	12	52,2	23	0	0,0
VISOKO	93	74	79,6	93	4	4,3
ZAVIDOVIĆI	93	83	89,2	93	0	0,0
ZENICA	142	122	85,9	142	0	0,0
ŽEPČE	16	16	100,0	16	0	0,0
UKUPNO	719	602	83,7	719	17	2,4

BRISEVI

Od ukupnog broja uzetih briseva⁴ na području Zeničko-dobojskog kantona, **1,1%** su imali nezadovoljavajuću mikrobiološku čistoću.

Grafikon 69. Postotak briseva nezadovoljavajuće mikrobiološke čistoće (2015-2023)

³ Program lokalnih vodovoda, koji je dio šireg programa koji sprovodi JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, do prije dvije godine je imao odvojene segmente za školske i lokalne vodovode. Od 2022. godine ovi segmenti su spojeni u jedan program. Program lokalnih vodnih objekata je dio javnog monitoringa nad ispravnosću lokalnih vodova i nije komercijalnog karaktera. Prema programu, u 2022. godini uzeto je 719 uzoraka, dok je ukupan broj uzetih uzoraka vode iz lokalnih vodovoda za bakteriološku analizu bio 1332, a iz gradskih vodovoda 2996 uzoraka. Od ovih, čak 852 uzorka vode iz lokalnih vodovoda na području ZDK bilo je mikrobiološki neispravno.

⁴ Uzeto je ukupno 6227 briseva, od toga 66 je neispravno

Dodatne analize hrane i vode

U ovom dijelu su prikazani rezultati analiza vode u školskim i lokalnim vodnim objektima, kao i kolektivne bolničke ishrane na području Kantona. Isti se odnose na programe koje provodi JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica i ne odražavaju ukupan broj uzetih uzoraka.

Kolektivna bolnička ishrana

U 2023. godini je urađeno **94** analiza uzorka hrane iz bolničke ishrane na energetske vrijednosti, kvalitet i mikrobiološku ispravnost za zdravstvene ustanove Kantonalna bolnica Zenica⁵ i Opća bolnica Tešanj⁶.

Pored kolektivne bolničke ishrane, tokom 2023 godine uzeto je 12 uzoraka hrane na procjenu energetske vrijednosti (jedan obrok) iz JU Dom porodica Zenica, uzet je 1 uzorak (jedan obrok) iz JU Dom za stara lica, 4 uzorka cjelodnevne ishrane (tri obroka) iz Kazneno popravnog zavoda Zenica, 10 uzoraka hrane iz HU Merhamet Zenica, analiziran je jedan obrok, te uzeto je 5 uzoraka hrane iz JU Za predškolski razvoj Zenica (vrtići).

Zdravstvena ispravnost školskih voda

U toku 2023. godine Služba je uradila **719** uzorka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata koji su od ove godine objedinjeni u jedan program.⁷

Od analiziranog broja uzoraka na mikrobiološku analizu (44 uzorka) **72,7 %** je bilo neispravnih uzoraka vode za piće iz školskih objekata, a **2,3%** je bilo fiziko-hemijski neispravnih uzoraka.

Grafikon 70. Postotak neispravnih voda uzetih u školama na području ZDK (2015-2022)

⁵ Uzeto je 48 uzoraka cjelodnevnog obroka (tri obroka) s različitih odjela (plućno, kirurgija, interno i ginekologija).

⁶ Iz Opće bolnice u Tešnju uzeto je 46 uzoraka cjelodnevnog obroka, obuhvaćajući doručak, ručak i večeru, kako bi se odredio energetske status cjelodnevnog obroka. Na temelju ovih rezultata kreiraju se jelovnici za bolničku prehranu pacijenata.

⁷ Ipak uvidom u baze i analizom individualnih uzoraka, uzeto je 44 uzorka direktno iz škola, od čega 32 uzorka ili 72,7% je mikrobiološki neispravno, a od 44 uzorka na fizičko hemijsku analizu njih je neispravno svega 1 ili 2,3 %.

Zdravstvena ispravnost vode za piće iz lokalnih vodnih objekata

U toku 2023. godine Služba je uradila **719** uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata na mikrobiološku analizu i **739** uzorka na fiziko-hemijsku analizu.

Od analiziranog broja uzoraka na mikrobiološku analizu 83,7% je bilo neispravnih uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata⁸), a 2,4% je bilo fiziko-hemijski neispravnih uzoraka.

Grafikon 71. Postotak neispravnih voda iz lokalnih vodnih objekata na području ZDK (2015-2023)

Tabela 39. Pregled po godinama od 2015 do 2023 godine, zdravstvene ispravnosti vode za piće loklani vodni objekti i školske vode

GODINE	ŠKOLSKE VODE % NEISPRAVNO		LOKLANI VODNI OBJEKTI % NEISPRAVNO	
	Bakteriološke	Hemijske	Bakteriološke	Hemijske
2015	31,4	20,3	73,6	17
2016	35	22,4	74,9	32
2017	43,3	21,5	84	26,3
2018	41,1	21,5	85,5	26,8
2019	41,4	9,1	84,5	2,4
2020	36,7	5,1	82,5	2,5
2021	35,7	2,3	82	1,4
2022	20,6	0,9	79,8	1,1
2023			83,7	2,4

⁸ Postotak neispravnih uzoraka vode za prethodne godine bio je kako slijedi: 73,6% u 2015., 74,9% u 2016., 84% u 2017., 85,5% u 2018., 84,5% u 2019., 82,5% u 2020., 82% u 2021. i 79,8% u 2022. godini. Od tog broja, 2,4% uzoraka bilo je fiziko-hemijski neispravno (17,0% u 2015., 32,3% u 2016., 26,3% u 2017., 26,8% u 2018., 2,4 % u 2019., 2,5% u 2020., 1,4% u 2021. i 1,1% u 2022. godini). Ovi podaci odnose se na program koji provodi Institut

Analiza hrane i ishrane u radnim, vojnim i zatvorskim kolektivima

U toku 2023. godine Odjeljenje je uradilo 12 analiza iz JU Dom porodica, 1 analiza iz JU Dom za stara lica, 4 analize iz zatvorskog kolektiva, 5 analiza na mikrobiološku ispravnost u vrtićima.

A usporedbe u odnosu na 2022. godinu, u kojoj je to izgledalo ovako:

U toku 2022. godine Odjeljenje je uradilo 12 analiza iz JU Dom porodica, 7 analiza iz JU Dom za stara lica, 11 analiza iz zatvorskog kolektiva, 40 analiza na mikrobiološku ispravnost u vrtićima.

4.3. Stanje kvaliteta zraka na području Zeničko-dobojskog kantona

Monitoring kvaliteta zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine je u nadležnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda i nadležnih organa kantona i jedinica lokalne samouprave koji treba da osiguraju mjerna mjesta i mjerne stanice za fiksna mjerenja u federalnoj i lokalnim mrežama za monitoring kvaliteta zraka.

Zakonski okvir u FBiH iz oblasti monitoringa kvaliteta zraka:

- Zakon o zaštiti zraka („Službene novine FBiH“ broj 33/03; 04/10) sa pravilnicima;
- Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“ broj 15/21);
- Pravilnik o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“ 01/12);
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“ 09/16).

Na području Federacije Bosne i Hercegovine, time i Zeničko-dobojskog kantona, a prema članu 7. Pravilnika o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka kvalitet zraka se prati mjerenjem koncentracija za sumpordioksid (SO), azotne okside, lebdeće čestice PM10 i PM2.5, olovo, benzen, ugljični monoksid, arsen, kadmij, živu, nikal, benzo-a-piren; instrumentima za automatsko mjerenje ili analizom uzoraka.

Pravilnik o vršenju monitoring također definiše pored vrste zagađujućih tvari i granične vrijednosti, iste su definisane za jedan sat, jedan dan i jednu godinu mjerenja, izražavaju se u mg/m³. Tako je granična vrijednost, ujedno i prag uzbune. Godišnja granična vrijednost za SO₂ iznosi 50 mg/m³, za NO₂ i PM 10 40 mg/m³, za CO 3mg/m³, za PM 2,5 25 mg/m³ i benzene 5mg/m³.

Na području Zeničko-dobojskog kantona su postavljene mjerne stanice, koje mjere kvalitetu zraka i iste su u vlasništvu Federalnog Hidrometeorološkog zavoda, općine Kakanj, općine Vareš i Metalurškog Instituta Kemal Kapetanović Zenica. Također postoje mjerne stanice u vlasništvu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica koje mjere polen i druge materije. Tokom 2023 godine, počela je i sa radom nova mjerna stanica u Varešu, koja mjeri prašinu (čestice PM 10 I PM 2,5), a istom upravlja općina Vareš.

Mjerne stanice postavljene u Zeničko-dobojskom kantonu su sljedeće: u Zenici, Brist (FHMZ), Centar, Radakovo, Tetovo, Vranduk (Institut Kemal Kapetanović), u Tešnju – Vatrogasni dom, u Maglaju, Visokom i Kaknju u Centru grada (Institut Kemal Kapetanović),

mjerna stanica u Doboju kod Kaknja, kojom upravlja općina Kakanj.⁹

Metalurški Institut Kemal Kapetanović upravlja mrežom stanica na sedam fiksnih stanica na području Kantona (Zenica, Visoko, Maglaj, Tešanj, Kakanj), a Općina Kakanj vrši monitoring kvaliteta zraka na jednoj lokaciji u naselju Doboju između termoelektrane i gradskog središta. Rezultati dosadašnjih mjerenja ukazuju da je veliki broj građana izložen zagađenju koje može ozbiljno ugroziti zdravlje. Neophodno obezbjediti analize sadržaja lebdećih čestica na više lokacija – gradskih središta, Potrebno disperziono modeliranje kvaliteta zraka za potrebe izrade analize izvora zagađenja, smanjenja pritiska na kvalitet zraka od strane budućih izgrađenih objekata i potrebe prostornog planiranja kao i za potrebe kratkoročnog prognoziranja kvaliteta zraka.

Godišnje koncentracije sumpordioksida su u 2023. godini bile više od dozvoljene vrijednosti u Visokom, Zenici (Radakovo, Brist, Tetovo, Vranduk),

Zagađenje zraka i zdravlje stanovništva

Zagađenje zraka je vodeći ekološki rizični faktor za zdravlje. Prema najnovijem izvještaju Evropske agencije za zaštitu okoliša (EEA), gotovo trećina stanovnika evropskih gradova izložena je zagađenosti zraka iznad granica propisanih od strane EU.

Postoji mnogo aerozagađivača i bezbroj njihovih kombinacija, ali neki se ističu po štetnosti po ljudsko zdravlje i okoliš. Među najopasnijima su ugljikovodici, prizemni ozon, ugljen monoksid, azotni dioksid, sumpor dioksid i lebdeće čestice (dim, čađ, prašina).

Izlaganje visoko zagađenom zraku može izazvati niz zdravstvenih problema, uključujući povećani rizik od respiratornih infekcija, srčanog udara, moždanog udara i raka pluća. Djeca, stariji i siromašni su posebno osjetljivi, a najviše štetni polutanti su fine lebdeće čestice PM_{2,5}, koje mogu duboko prodrijeti u pluća.

Zagađeni zrak pogoršava postojeće kardiovaskularne bolesti i povezan je s različitim kardiovaskularnim efektima, uključujući moždani udar i zatajenje srca.

Tokom 2023. godine, mnogi gradovi i naselja na području Zeničko-dobojskog kantona, posebno Zenica i Visoko, zabilježili su porast aerozagađenja, s najvećim porastom koncentracije lebdećih čestica. Povećane vrijednosti zračnih polutanata otežavaju disanje, posebno kod hroničnih bolesnika, starijih osoba i male djece.

Iako aerozagađenje nije jedini uzročnik respiratornih, kardiovaskularnih i drugih bolesti, igra važnu ulogu u njihovom razvoju i pogoršanju.

Air Quality Index (AQI)

Indeks kvalitete zraka (AQI) je vrijedan alat za razumijevanje nivoa zagađenja zraka u određenom području. Bazira se na mjerenjima različitih zagađivača, uključujući čestice materije (PM_{2.5} i PM₁₀), ozon (O₃), dušik dioksid (NO₂), sumpor dioksid (SO₂) i emisije ugljen-monoksida (CO).

⁹ Na području Zeničko dobojskog kantona je postavljeno 11 mjernih stanica, od toga 5 u Zenici, 2 u Kaknju i po jedna u Varešu, Maglaju, Tešnju i Visokom.

Većina stanica na mapi pruža podatke za oba PM2.5 i PM10, koji su važni pokazatelji kvalitete zraka zbog njihovog utjecaja na ljudsko zdravlje. Međutim, postoji nekoliko izuzetaka gdje su dostupni samo podaci za PM10. Iako mjerenja PM10 pružaju neki uvid u kvalitetu zraka, PM2.5 se smatra štetnijim jer može prodrijeti dublje u pluća.

Važno je napomenuti da su sva mjerenja zasnovana na satnim očitavanjima. Na primjer, AQI prijavljen u 8 sati znači da je mjerenje obavljeno od 7 do 8 sati. Ovi stvarni podaci omogućavaju vlastima i javnosti da budu informirani o trenutnim uvjetima kvalitete zraka i preduzmu potrebne mjere opreza radi zaštite javnog zdravlja.

Kategorije AQI-a:

- 0 - 50: Dobar - Kvalitet zraka se smatra zadovoljavajućim, a zagađenje zraka predstavlja malo ili nikakav rizik.
- 51-100: Umjeren - Kvalitet zraka je prihvatljiv; međutim, za neke zagađivače može postojati umjereni zdravstveni problem za vrlo malu grupu ljudi koji su izuzetno osjetljivi na zagađenje zraka.
- 101-150: Nezdrav za osjetljive grupe - Članovi osjetljivih grupa mogu osjetiti zdravstvene probleme. Opća populacija vjerovatno neće biti pogođena.
- 151-200: Nezdrav - Svi mogu početi osjećati zdravstvene probleme; članovi osjetljivih grupa mogu osjetiti ozbiljnije zdravstvene probleme.
- 201-300: Vrlo nezdrav - Upozorenja na zdravstvene opasnosti od hitnih stanja. Cijela populacija je vjerovatnije pogođena.
- 300+: Opasan - Upozorenje na zdravstvene probleme: svi mogu osjetiti ozbiljnije zdravstvene probleme. Svi bi trebali izbjegavati bilo kakvu vanjsku aktivnost.

Tabela 40. Prikaz statističkih pokazatelja koncentracija sumpordioksida u 2023. godini.

Stanica	Obuhvat validnih mjerenja (%)	Srednja godišnja konc. SO ₂ (u ug/m ³)	Najviša izmjerena satna koncentracija (u ug/m ³)	Broj prekoračenja satne V.(>350ug/m ³) g.	Broj prekoračenja dnevne g.v. (>125ug/m ³)
Zenica Centar	96	47	390	8	17
Zenica Radakovo	96	58	1105	124	44
Zenica Tetovo	96	62	636	45	36
Zenica Brist	98	56	974	228	38
Zenica Vranduk	88	64	907	155	41
Kakanj Doboj	88	51	321	0	11
Kakanj Centar	86	49	335	0	15
Tešanj	61		291	268	10
Visoko	94	81	1297	240	75
Maglaj	77	48	306	284	11

Tabela 41. Prikaz statističkih pokazatelja koncentracija lebdećih čestica PM10 u 2023. godini.

Stanica	Obuhvat validnih mjerenja (%)	Srednja godišnja konc (u ug/m3)	Najviša satna koncentracija (u ug/m3)	Broj dana sa 24h konc.>50 ug/m3
Zenica Centar	96	37	418	67
Zenica Radakovo	97	41	373	81
Zenica Tetovo	99	47	576	102
Zenica Brist	98	37	227	72
Zenica Vranduk	16	-	264	29
Maglaj	98	36	333	82
Visoko	95	40	450	76
Kakanj Dobož	92	36	181	59
Kakanj Centar	99	47	364	97
Tešanj	98	25	297	45
Vareš	55	-	205	2

Potencijalni, glavni i nama poznati zagađivači zraka na području ZE-DO kantona:

1.Termoelektrana Kakanj, 2.Cementara Kakanj, 3.Natron Maglaj, 4.ArcelorMittal Zenica, 5.Prevent Leather, 6. Mala kućna ložišta, 7. Automobili, 8. Paljevine, 9. Toplana doo Zenica i dr.

Potencijalni, glavni i nama poznati zagađivači vodotokova na području ZE-DO kantona:

1. KTK Visoko, Prevent visoko
2. ArcelorMittal Zenica,
3. Toplana doo Zenica
4. Rudnici uglja,
5. Natron Maglaj,
6. Niz mesara na području Kantona
7. Niz divljih deponija na području Kantona
8. Niz kanalizacioni sistema iz seoskog i gradskog naselja
9. Naftni terminali
10. Termoelektrana
11. Rudnik Vareš (AdriaticMetals BiH doo)
12. Rudnik Olovo

Stručno usavršavanje lica koji se bave sanitarno-higijenskim stanjem na području Kantona

U toku 2023. godine Služba je organizovala četiri seminar za zdravstvene profesionalce higijensko-epidemioloških službi domova zdravlja, sanitarne, komunalne i druge inspektore, povodom: Međunarodnog dana voda, 22.marta 2023 godine, Međunarodnog dana zaštite okoliša, 5. jun 2023. godine, Međunarodnog dana hrane, 16.oktobra 2023. godine i Međunarodni dan zemljišta, 5. decembra 2023. godine.

1. „Ubrzajmo promjene - Sačuvajmo izvor života za budućnost”
2. Pobjedimo zagađenje plastikom za zdraviju budućnost”
3. „Voda je život, voda je hrana”
4. „Zemljiše – izvor života”

Objavljeni naučni radovi i priručnici (kao doprinos struci i nauci):

1. Safet Kubat, Adela Beriša-Fazlagić, Saladin Pašalić, Jasmin Durmišević. Eko priručnik “Za novu eko eru” u sklopu projekta “Budi eko da bi bio neko” Projekat finansiran od Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, 2022-2023.
2. Musa, S., Blažević, M., Kavazović, A., Durmišević, J., & Skočibušić, S. (2023). COVID-19 in the Federation of Bosnia and Herzegovina: Strengthening the public health surveillance using a web-based system to inform public health response, March 2020–March 2022. *Biomolecules and Biomedicine*, 23(4), 718.
3. Dženana Hasanbašić, Čamka Kovač, Alma Agić, Amila Šut, Jasmin Durmišević, Amir Ibrahimagić CONTENT OF AFLATOXIN B1, CHLORIDE, NITRITE AND HEAVY METALS IN MEAT PRODUCTS IN THE AREA OF ZENICA-DOBOJ CANTON, BOSNIA AND HERZEGOVINA, (2024). Hranom do zdravlja : zbornik radova s 14. međunarodnog znanstveno-stručnog skupa. Osijek: Prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Osijeku. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:109:747390>.

Realizovani projekti tokom 2023 godine:

U toku 2023. godini realizovani su sljedeći projekti:

- Praćenje kvaliteta i zdravstvene bezbjednosti kolektivne ishrane hospitaliziranih pacijenata u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona.
- Praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće u školskim objektima na području Zeničko-dobojsko kantona.
- Pružanje stručno-metodološke pomoći zdravstvenim radnicima i inspekcijским organima Edukacija zaposlenih zdravstvenih radnika u higijensko-epidemiološkim službama domova zdravlja, sanitarnih, komunalnih, ekoloških i vodoprivrednih inspektora.
- Praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće iz lokalnih vodnih objekata na području Zeničko-dobojsko kantona.
- Praćenje sanitarno-higijenskog stanja na području Zeničko-dobojskog kantona.
- Uvid u Sanitarno higijensko stanje javnih površina i pratećih vanjskih objekata na području grada Zenice
- “Da bi bio neko, budi eko” Projekat finansiran od Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica,(podizanje ekološke svijesti)

4.4. Preporuke

Mjere za poboljšanje stanja u oblasti zaštite okoline (sanacije) moraju biti usklađene sa zakonskih normativima, i kao cjelovite ne mogu se donijeti samo na nivou Kantona, nego i na višim i nižim nivoima vlasti.

Da bismo poboljšali sanitarno-higijensku situaciju i eliminirali faktore koji ugrožavaju zdravlje stanovništva, predlažemo sljedeće mjere:

1. **Nadzor nad vodom za piće:** Poboljšati nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće iz lokalnih vodnih objekata i redovno provoditi javno-zdravstveni nadzor nad ispravnošću vode.

2. **Poduzimati mjere na sanaciji vodnih objekata**, dezinfekciji vode i mehaničkom čišćenju vodnih objekata, nakon utvrđene zdravstvene neispravnosti vode za piće. U cilju rješavanja, uključiti nadležne organe inspekcije.
3. **Sanacija vodnih objekata**: Poduzeti sanaciju lokalnih vodnih objekata i objekata za uklanjanje tečnih otpadnih materija, preferirajući izgradnju septičkih jama.
4. **Regulacija sanitarnih zona**: Regulirati područja sanitarnih zona oko gradskih vodovoda i provesti sanaciju tih područja prema sanitarno-higijenskim principima i zakonskim propisima.
5. **Zaštita šuma i zemljišta**: Poduzeti maksimalne mjere u zaštiti od devastacije šuma i degradacije zemljišta, posebno na slivnim područjima glavnih izvorišta vode za piće.
6. **Dezinfekcija vode**: Instalirati adekvatnu aparaturu za kontinuiranu dezinfekciju vode u lokalnim vodnim objektima, posebno seoskim i mjesnim vodovodima, te obučiti osoblje za upravljanje nad vodnim objektom, a nadzor nad dezinfekcijom, nadzor nad hlorom (kao i izdavanje hlora) prenijeti u ruke Javno komunalnih službi i preduzeća na području grada.
7. **Sanacija deponija**: Sanirati gradske deponije krutih otpadaka i ostala nelegalna smetljišta, te poduzeti mjere za čišćenje vodnih tokova i uklanjanje divljih deponija.
8. **Otpad kao resurs**: Uključiti stanovništvo u odvoz otpada, poticati selektivno razdvajanje otpada i prelazak na cirkularne metode upravljanja otpadom.
9. **Edukacija stanovništva**: Pružiti kontinuiranu edukaciju o zdravstvenoj ekologiji, te pripremiti stanovništvo za krizne situacije koje mogu nastati uslijed ekoloških promjena.
10. **Kvalitet zraka**: Provoditi analize i monitoring kvaliteta zraka, te poduzeti mjere za smanjenje aerozagađenja i zaštitu zdravlja građana.
11. **Kontrola javnih kupališta**: Redovno kontrolirati javna kupališta i provoditi analize vode radi osiguranja higijenskih standarda.
12. **Brza reakcija na ekološke incidente**: Olakšati prijavu ekoloških incidenata i osigurati brzu reakciju nadležnih organa.
13. **Javno-zdravstveni nadzor**: Uključiti zavode za javno zdravstvo i veterinarske zavode u slučaju ekoloških incidenata radi pravovremenog informiranja javnosti i zaštite zdravlja stanovništva.
14. **Izvršiti javnozdravstveni nadzor (monitoring) nad zdravstvenom ispravnošću hrane**, uključujući analizu aerobnih mezofilnih bakterija i drugih bakterija koje su bile obuhvaćene osnovnom analizom namirnica prije stupanja na snagu novog pravilnika.

OPĆE PREPORUKE

Ove preporuke su ključne za unapređenje sanitarno-higijenske situacije i zaštite zdravlja stanovništva. Važno je da se mjere provode sustavno i u suradnji s relevantnim institucijama kako bi se postigao željeni napredak.

Regulisati područja sanitarnih zona oko vodozahvata gradskih vodovoda i sanaciju ovih područja prema sanitarno-higijenskim principima i zakonskim propisima. Poduzeti maksimalne mjere u zaštiti od devastacije šuma i degradacije zemljišta, naročito na slivnim područjima glavnih izvorišta, rukovodeći se devizom da bez zdravih i bogatih šuma nema ni higijenski ispravne i količinski dovoljne vode za piće, poljoprivredu i industriju, naročito prehrambenu industriju.

Instalirati adekvatnu aparaturu za kontinuiranu dezinfekciju vode u lokalnim vodnim objektima, naročito seoskim i mjesnim vodovodima, te obučiti osobe za sigurno i stručno rukovanje sa hlornim preparatima, u što skorijem roku (uz nadzor preduzeća zaduženih za upravljanje i održavanje lokalnih vodnih objekata).

Redovno provoditi javno-zdravstveni nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode iz ovih objekata.

Smanjiti gubitke vode u mreži kojom upravljaju Javno komunalna preduzeća.

Sanirati glavne gradske deponije krutih otpadaka smeća-smetljišta, kao i ostala nelegalna smetljišta i nakupine raznih otpadaka na ovom području, koje kao takvo zagađuje okolno zemljište, zrak, površinske i podzemne vode. Podsticati i tražiti mogućnosti redovnog čišćenja vodnih tokova od nanosa koji u predstavljaju pogodna staništa za obitavanje štetnih glodara i mogu biti izvor uzročnika opasnih bolesti za ljude i životinje.

Ukloniti preostale divlje deponije i uspostaviti bolju saradnju između građana, institucija (Grad, Kanton – organi inspekcije) i komunalnih preduzeća.

Uključiti preostalo stanovništvo u odvoz otpada, i posmatrati otpad kao resurs.

Prelaziti sa linearnih modela, i alociranja otpada na cirkularne metode upravljanja otpadom.

Podsticati u kontinuitetu selektivno razdvajanje otpada na mjestu nastanka (u domaćinstvima), i isti koristiti kao resurs, te dugoročno smanjiti proizvodnju otpada po glavi stanovnika.

Predvidjeti prostore za reciklažna dvorišta, na koja će građani moći deponovati otpad, i uključiti ih u operativne sisteme. Jačati javno-civilno partnerstvo, građani kao partneri u sistemu upravljanja otpadom.

Sanirati gradske kanalizacione mreže i dispoziciju tečnih otpadnih materija vršiti na način koji će što manje ugrožavati zdravlje stanovnika. Podsticati stanare zgrada, koji imaju stanove u privatnom vlasništvu, da stupaju u ugovorne odnose sa subjektima koji se bave održavanjem zajedničkih dijelova zgrada, da bi se izbjegli gotovo nerješivi problemi koji nastaju kada dođe do niza problema na zajedničkim dijelovima zgrade, unutrašnjim vodovodnim i kanalizacionim instalacijama, a stanari nemaju sredstava da snesu troškove sanacije. Ovakve situacije stvaraju rizične epidemiološke situacije i direktno i indirektno ugrožavaju zdravlje stanara zgrade i susjednih zgrada, a nekada i stanare i građane udaljenih stambenih četvrti.

Potrebno je dati podsticaj i podršku istraživanjima u oblasti zdravstvene ekologije te tako doprinijeti zaštiti prirodnih resursa, zdravlja ljudi i smanjenju finansijskih izdataka za sanaciju stanja izazvanog neadekvatnim zahvatima u životnoj okolini, jer je zdrava životna okolina startegijski važna za budućnost jedne zajednice i čovječanstva u cjelini.

Neophodna je bolja edukacija stanovništva koje upravlja sa lokalnim vodnim objektima, od praktične pomoći (hlorisanja) do znatnijeg upoznavanja istih o mogućim zdravstvenim posljedicama koje donosi zdravstveno neispravna voda za piće

Neophodna je kontinuirana edukacija kako terenskih radnika, tako i lokalnog stanovništva.

Pripreme stanovništva za krizne situacije – npr. Uslijed velikih klimatskih promjena kako se opohoditi prema vodi, hrani, zraku i tlu.

Educirati subjekte koji upravljaju lokalnim vodnim objektima, registrovati lokalne vodne objekte u skladu sa zakonom, te uključiti intenzivnije javna komunalna preduzeća u rješavanje problematike neispravnosti vode u lokalnim vodnim objektima.

Primijeniti i dosljedno se pridržavati postojećih zakonskih rješenja i provedbenih propisa.

Uspostaviti kvalitetne registre (baze) lokalnih vodnih objekata, divljih deponija i drugih zagađivača.

Neophodno obezbjediti analize sadržaja lebdećih čestica na više lokacija – gradskih središta, obezbjediti monitoring koncentracija benzena u Zenici zbog specifičnih industrijskih procesa koji mogu emitovati značajne količine ovog polutanta, vršiti uzorkovanje i mjerenje koncentracija benzo(a)pirena.

Potrebno disperziono modeliranje kvaliteta zraka za potrebe izrade analize izvora zagađenja, smanjenja pritiska na kvalitet zraka od strane budućih izgrađenih objekata i potrebe prostornog planiranja kao i za potrebe kratkoročnog prognoziranja kvaliteta zraka.

Potrebno je u svim gradskim središtima u kojima nije uspostavljen kontinuirani monitoring kvaliteta zraka neophodno obezbjediti povremena mjerenja lebdećih čestica i sumpordioksida, a u Visokom i Maglaju preporučljivo osigurati i povremena mjerenja koncentracija sumporvodika.

Redovnije održavanje zelenih javnih površina u smislu košenja (uočena najezda zmijsa usljed neredovnog održavanja zelenih javnih površina).

Obavezno vršiti kontrolu javnih kupališta na području Kantona, sa redovnim analizama vode na javnim kupalištima, kao i sanitarnog nadzora nad javnim kupalištima. Olakšati mehanizme prijave ekoloških incidenata od strane građana.

Uvesti u Organe inspekcije tzv. Crveni telefon ili eventualno dežurstvo, kako bi prevenirali eventualno odsustvo inspekcijiskog nadzora prilikom incidentnih stanja, neradnim danima, vikendom i blagdanima.

Prilikom ekoloških, javno zdravstvenih i drugih incidentnih stanja, obavezno uključiti Zavod za javno zdravstvo i Veterinarski zavod, u svrhu vršenja javno zdravstvenog nadzora i pravovremenog obavještanja javnosti.

Preporuke stanovništvu u cilju smanjenja negativnih posljedica po zdravlje uslijed zagađenja zraka:

Kako bismo suzbili štetne posljedice aerezagađenja, potrebno je djelovati svi zajedno i pristupiti problemu na multidisciplinarni način, uključujući relevantne sektore kao što su okoliš, urbanizam, saobraćaj, zdravstvo i obrazovanje.

U slučajevima povišenih koncentracija zagađenja zraka na području Kantona:

- Osobe koje boluju od hroničnih bolesti, ali i zdravi pojedinci, posebno djeca, trebaju provoditi više vremena na svježem zraku u područjima s manjom aerozagađenjem poput planina ili obale mora.
- Izuzetno je važno da hronični bolesnici, starije osobe, mala djeca i trudnice izbjegavaju boravak u prostorijama punim dima i loše ventiliranim prostorima.
- Smanjite pušenje u zatvorenim prostorijama.
- Smanjite upotrebu čvrstih goriva, posebno uglja loše kvalitete.
- Uzimajte dovoljno tečnosti, posebno toplih napitaka poput čaja i supe, te svježeg voća i povrća radi unosa vitamina i minerala.
- Pri boravku na otvorenom, koristite zaštitne maske za aerozagađenje, koje pružaju dodatnu zaštitu, posebno standardizirane zaštitne maske.

4.5. Uloge pojedinih društvenih subjekata u rješavanju sanitarno-higijenske problematike

U cilju rješavanja sanitarno-higijenskih problema, neophodno je uskladiti mjere sa zakonskim normativima na svim nivoima vlasti. Različiti društveni subjekti imaju ključnu ulogu u ovom procesu:

1. **Higijensko-epidemiološke službe** domova zdravlja trebaju nadzirati, poticati i istraživati održavanje čistoće u naseljima.
2. **Inspeksijske službe** trebaju vršiti upravni nadzor nad aktivnostima održavanja čistoće, te kontrolisati i sankcionisati organizacije, ustanove i pojedince koji krše propise o zaštiti životne okoline.
3. **Komunalna preduzeća** trebaju shvatiti ozbiljnost svoje uloge u održavanju čistoće u naseljima i zaštiti zdravlja građana. Neophodno je da se tehnički i finansijski osposobe za ove zadatke, kao i da posebnu pažnju posvete prikupljanju, transportu i deponovanju otpada. Da naročitu pažnju posvete prikupljanju, transportu i deponovanju krutih otpadaka, maksimalno mogućem saniranju deponija smeća, tehničkoj opremljenosti deponija, obezbjeđenju deponija, sanitarno tehničkim mjerama na deponijama u smislu redovnog zatrpavanja smeća, dezinfekciji, dezinskekciji i deratizaciji deponija, vozila i posuda za prikupljanje, odvoženje i deponovanje smeća. Neophodno je obratiti posebnu pažnju i preduzeti hitne mjere na sanaciji otklanjanja tečnih otpadnih materija, čišćenju i uređenju obala i korita vodotokova, njihova zaštita od zagađenja krutim i tečnim otpadcima, kao i racionalno korištenje vode iz vodotoka da bi se omogućio prirodni proces samoprečišćavanja vodotoka. Preduzimati mjere na humanom uklanjanju sa ulica uginulih životinja, a koji predstavljaju stalnu zdravstvenu opasnost za građana.
4. **Općinska administracija** treba voditi brigu o zaštiti životne okoline donošenjem relevantnih zakonskih akata i određivanjem budžetskih stavki za održavanje čistoće naselja. Također, treba posvetiti pažnju sanaciji deponija smeća i higijenskom uklanjanju otpadnih materija. Te proširiti uključensot stanovništva u organizirani odvoz.
5. **Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** trebaju podržati sve relevantne faktore u zaštiti prirodnih resursa i zdravlja ljudi.
6. **Bolja koordinacija zdravstveno-ekoloških aktera** u općinama na Kantonu je neophodna, uključujući razmjenu podataka, sprečavanje dupliciranja poslova i poboljšanu međusobnu suradnju.
7. **Insistirati kod Federalnog ministarstva okoliša i turizma** i Fonda za zaštitu

okoliša FBiH na održavanju redovnih sastanaka sa kantonalnim ministarstvima i predstavnicima drugih kantonalnih ustanova koje brinu o okolišu.

8. **Uključivanje državnih organa** i preusmjeravanje resursa iz civilne zaštite na javno zdravstvo treba biti prioritet, posebno kao odgovor na higijensko-epidemiološka stanja.
9. **Sanacija vodovodnih mreža** oštećenih u poplavama i prirodnim nepogodama treba biti nastavljena.
10. **Izrada mape vodnih objekata** na čitavom Kantonu od strane ministarstva vodoprivrede je važna preventivna mjera.
11. **Preusmjeravanje sredstava** s eko fonda (Fonda za zaštitu okoliša) na područje grada Zenice, kao epicentra zagađenja zraka, je preporučljivo, kao i usmjeravanje sredstava za podizanje ekološke svijesti na ustanove iz Zeničko-dobojskog kantona.
12. **Redovni sastanci** s kantonalnim ministarstvima i predstavnicima drugih kantonalnih institucija koje se bave zaštitom okoliša trebaju biti održavani.
13. **Uspostava registra zagađivača** zraka, voda i divljih deponija je bitna za praćenje i suzbijanje zagađenja (izvršiti revidenciju istih)
14. **Bolja koordinacija i jačanje partnerstva** između javnih i civilnih organizacija koje se bave problematikom otpada treba biti ostvareno.
15. **Prestanak favoriziranja zagađivača** je ključan za sprečavanje daljnjeg zagađenja, u smislu zabrane izdavanja okolinskih i vodnih dozvola dok se ne ispoštuju prethodno preuzete obaveze od strane zagađivača
16. **Olakšati mehanizme prijave ekoloških incidenata**, te kreirati mehanizme kako uspostaviti kvalitetne prijave prilikom ekoloških incidenata, te uključiti Zavode za javno zdravstvo prilikom ekoloških incidentnih stanja.
17. **Uobziriti socio ekonomske, ekološke, kulturološke, biofizičke, zdravstvene i druge parametre prilikom donošenja odluka, pravilnika i smjernica iz oblasti okoliša.**

Samo zajedničkim djelovanjem svih navedenih subjekata možemo efikasno rješavati sanitarno-higijenske probleme i stvoriti zdraviju životnu sredinu za sve građane.

T A B E L A R N I D O D A T A K

Tabela 42. Bakteriološka i fiziko-hemijska ispravnost namirnica, vode za piće iz lokalnih vodnih objekata i briseva u 2023. godini

ZDK	BAKTERIOLOŠKE ANALIZE				FIZIČKO-HEMIJSKE ANALIZE		
	NEISPRAVNO U %				NEISPRAVNO U %		
	NAMIRNICE	VODA		BRISEVI	NAMIRNICE	VODA	
		VOD	LVO			VOD	LVO
5,3	3,74	63,9	1,1	0,9	1,02	5,3	

Tabela 43. Broj uzetih uzoraka namirnica u 2023. godini u odnosu na potreban broj uzorkovanja (Broj stanovnika, izvor: Zavod za statistiku F BiH, 30.06.2022. godine)

ZDK	BROJ STANOVNIKA	BROJ UZETIH UZORAKA	uzeto uzoraka na 1000 st.		Potrebno uzeti uzoraka godišnje	potrebno uzeti uzoraka mjesečno
			br.	%	br.	br.
			15	110,9	5467	456

Tabela 44. Trend kretanja kvaliteta zraka u gradu Zenici - Automatske mjerne stanice

GODINA	ZDK Visoke vrijednosti koncentracija SO ₂ u µg/m ³ zraka									Kakanj Dobož	Tešanj
	Centar	Radakovo	Tetovo	Brist	Kakanj	Vranduk	Maglaj	Visoko			
2014.	66	85	99								
2015.	75	102									
2016.	54			55							
2017.	65				48						
2018.	57	77	88		52						
2019.	42	44	117	66	44						
2020.	75	78	66	97	76	46	9	55			
2023	17	44	36	38		41	11	75	11	10	

5. MONITORING POLENA

AEROBIOLOGIJA

Koncentracija polena u zraku svakodnevno se prati u periodu januar-novembar putem mjernih stanica postavljenih na ravnom dijelu krova Dječjeg dispanzera Doma zdravlja Zenica (Lanzoni model VPPS 2010) i na krovu Opće biblioteke Tešanj (Lanzoni model VPPS 2020).

Dobijeni rezultati, javnosti se prikazuju u obliku dnevnih koncentracija polena u okviru sedmičnih izvještaja putem alergijskog semafora kao odsustvo (stanje bez polena), niska, umjerena, visoka i vrlo visoka koncentracija kao i polenska prognoza za narednu sedmicu (očekivano stanje atmosfere) na internet stranici INZ Zenica.

INZ Zenica sa ove dvije mjerne stanice aktivno sudjeluje u izgradnji Evropskog informacijskog sistema za polen putem EAN (European Aeroallergen Network, www.polleninfo.org).

Program praćenja koncentracije polenovih zrna u zraku na području grada Zenice započeo je u januaru 2023. godine. Mjerenja su izvedena kontinuirano u razdoblju od 16. januara do 5. novembra 2023. godine, ukupno 254 dana, odnosno 69 % godine. Na osnovu praćenja koncentracije polena u zraku, jednom sedmično (ponedjeljak) postavljan je izvještaj na internetskoj stranici INZ. Prognoza je također prosljeđivana u Dom zdravlja Zenica.

Program praćenja koncentracije polenovih zrna u zraku na području općine Tešanj započeo je 25. januara 2023. godine i trajao je do 31. oktobra 2023. godine, ukupno 280 dana, odnosno 76 % godine. Na osnovu praćenja koncentracije polena u zraku, jednom sedmično (srijeda) postavljan je izvještaj na internetskoj stranici INZ i redovno dostavljan općini Tešanj za daljnju upotrebu.

Monitoring polena je veoma važna preventivna mjera i pomoć osobama alergičnim na polen i koja treba da obezbijedi:

- redovno informisanje o stanju i prognozi alergogenog polena u vazduhu,
- putem preporuka i savjeta smanjiti broj osoba sa tegobama na polen,
- dodatni poticaj ka pravovremenom uništavanju korovske invazivne biljne vrste ambrozije čiji je polen jedan od najagresivnijih alergogena na području Zeničko-dobojskog kantona.

Ukupno je u zraku grada Zenice utvrđeno 29.290 polenovih zrna, a na području Tešnja 47.870 polenovih zrna,

Najveći broj polenovih zrna u zraku grada Zenica utvrđena je u aprilu, ukupno 7.442 polenovih zrna, slijedi mart sa 5.493 polenovih zrna te juli sa 3.856 polenovih zrna i februar sa 3.710 polenovih zrna.

Najveći broj polenovih zrna u zraku na području Tešnja utvrđena je u julu, ukupno 9.287 polenovih zrna, slijedi maj sa 7.497 polenovih zrna, juni sa 7.354 polenovih zrna i april sa 7.101 polenovih zrna.

U aprilu u zraku grada Zenice dominirao je visoko alergogeni polen breze s ukupnim udjelom od 44 %, a u februaru visoko alergeni polen lijeske sa ukupnim udjelom od 88 %.

Visoko alergeni polen ambrozije na području grada Zenice bio je dominantan u avgustu sa udjelom od 42% te u septembru sa udjelom od čak 83% u odnosu na ukupan polen,

Ukupna godišnja količina polena visoko alergeni biljni vrsta na području grada Zenica bila je slijedeća:

- lijeska ukupno 3.969 polenovih zrna ili 13,55 %
- breza ukupno 3.912 polenovih zrna ili 13,36 %
- ambrozija ukupno 2.207 polenovih zrna ili 7,53 %
- trave ukupno 1.579 polenovih zrna ili 5,39 %
- joha ukupno 567 polenovih zrna ili 1,94 %

Ukupna godišnja količina polena umjereno do umjereno visokih alergeni biljni vrsta na području grada Zenica bila je slijedeća:

- čempres ukupno 2.914 polenovih zrna ili 9,95 %
- platan ukupno 1.559 polenovih zrna ili 5,32 %
- hrast ukupno 1.235 polenovih zrna ili 4,22 %
- jasen ukupno 1.169 polenovih zrna ili 3,99 %
- javor ukupno 504 polenovih zrna ili 1,77 %
- kiselice ukupno 89 polenovih zrna ili 0,30 %

Na području Tešnja u julu dominirao je nisko alergogeni polen koprive s ukupnim udjelom od 88 %, i u junu sa udjelom od 58 %, u aprilu dominantan umjereno alergeni polen hrasta sa ukupnim udjelom od 40 %, a visokoalergeni polen trava u maju sa 52 % i u junu sa 55 %.

Visoko alergeni polen ambrozije na području Tešnja bio je dominantan u septembru sa visokim udjelom od čak 85 % te u avgustu sa udjelom od 62 %.

Ukupna godišnja količina polena visoko alergeni biljni vrsta na području Tešnja bila je slijedeća:

- lijeska ukupno 1.439 polenovih zrna ili 3,01 %
- breza ukupno 1.778 polenovih zrna ili 3,71 %
- joha ukupno 672 polenovih zrna ili 1,40 %
- ambrozija ukupno 7.553 polenovih zrna ili 15,78 %
- trave ukupno 7.068 polenovih zrna ili 14,76 %

Ukupna godišnja količina polena umjereno do umjereno visokih alergeni biljni vrsta na području Tešnja bila je slijedeća:

- čempres ukupno 3.283 polenovih zrna ili 6,86 %
- platan ukupno 734 polenovih zrna ili 1,53 %
- hrast ukupno 3.283 polenovih zrna ili 6,86 %
- jasen ukupno 427 polenovih zrna ili 0,89 %
- javor ukupno 190 polenovih zrna ili 0,40 %
- kiselice ukupno 202 polenovih zrna ili 0,42 %

Na području Tešnja prva polenova zrna ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*), kao izrazito jakog alergogena, pojavila su se 20 jula, a sama polinacija je trajala do kraja oktobra ili

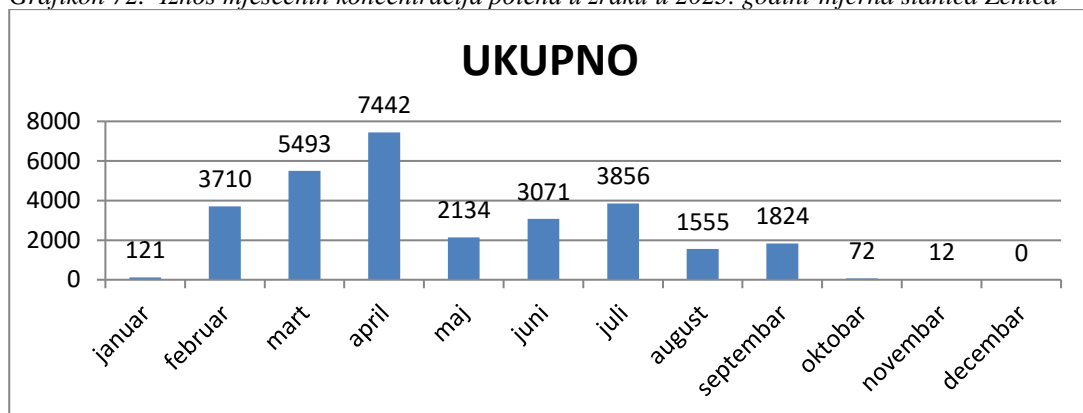
ukupno 102 dana sa ukupnom godišnjom količinom od 7553 polenovih zrna/m³. Tokom ovog perioda 25 dana je zabilježena visoka koncentracija polena ambrozije sa preko 51 polenovo zrno/m³, a 2 dana vrlo visoka koncentracija sa preko 500 polenovih zrna/m³ vazduha.

Visoko alergeni polen trava na području Zenice bio je dominantan u periodu od aprila do oktobra, a najveće koncentracije zabilježene su u junu i julu mjesecu od čega ukupno 28 dana sa visokom koncentracijom polena (preko 21 polenovo zrno/m³ vazduha).

Visoko alergeni polen trava na području Tešnja bio je takođe dominantan u periodu od aprila do oktobra, a najveće koncentracije zabilježene su u maju, junu i julu mjesecu od čega ukupno 46 dana sa visokom koncentracijom polena sa preko 21 polenovo zrno/m³ vazduha i 9 dana sa vrlo visokom koncentracijom sa preko 200 polenovih zrna/m³ vazduha.

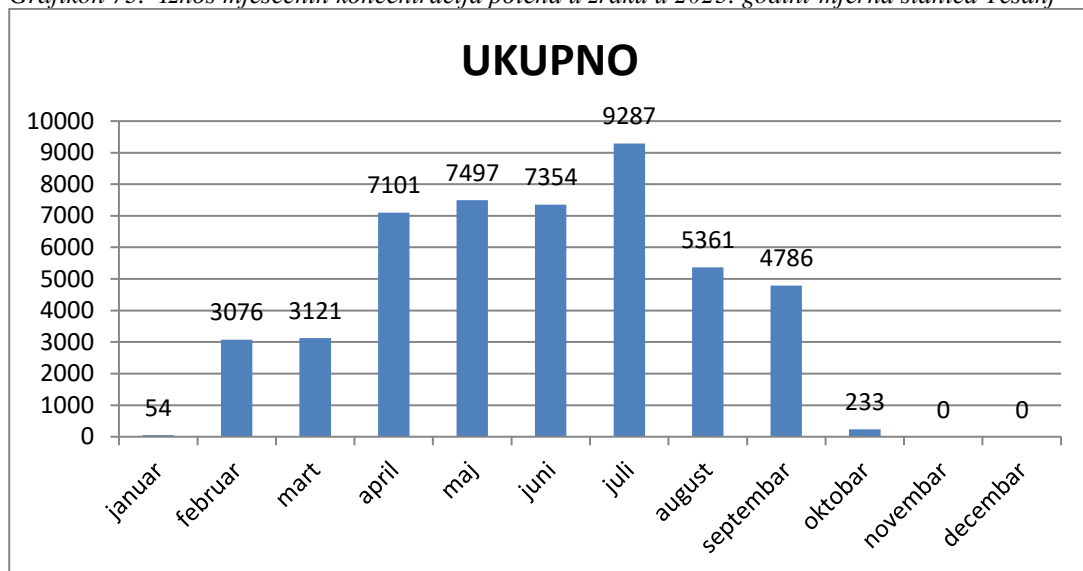
Visoko alergeni polen drveća na obje mjerne stanice u najvećem broju bio je prisutan u periodu februar-početak juna s jasnim pokazateljima većeg prisustva polena lijeske i breze na području Zenice, što je i odlika florističkog sastava područja Zenice.

Grafikon 72. Iznos mjesečnih koncentracija polena u zraku u 2023. godini-mjerna stanica Zenica

naziv biljke	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	august	septembar	oktobar	novembar	decembar	UKUPNO	%
Acer/javor				379	103	22							504	1,72%
Aesculus/d. kesten						20							20	0,07%
Alnus/joha		6	165	396									567	1,94%
Ambrosia/ambrozija							10	660	1513	22	2		2207	7,53%
Artemisia/pelin							21	119	44	1			185	0,63%
Betula/breza			381	3304	227								3912	13,36%
Canabaceae/d. hmelj								86		13			99	0,34%
Carpinus/grab			114	141	27								282	0,96%
Chenopodiaceae/Amaranth/tir						18	22	79	54	14		1	188	0,64%
Corylus/lijeska	103	3269	578	4		15							3969	13,55%
Castanea/kesten						7							7	0,02%
Cupressus/Taxa/čempres		198	1778	771	151		3		2	5	6		2914	9,95%
Fagus/bukva			13		1								14	0,05%
Moraceae/Dud				42	211								253	0,86%
Fraxinus/jasen	12	34	848	258	17								1169	3,99%
Juglans/orah				51	165								216	0,74%
Pinaceae/četinari		3	18	76	452	79	40	6	7	12	1		694	2,37%
Plantago/bokvice					4	47	84	49	30	2			216	0,74%
Platanus/platani				1306	253								1559	5,32%
Poaceae/trave				27	130		812	509	37	50	13	1	1579	5,39%
Populus/topola		41	855	237	35								1168	3,99%
Quercus/hrast				895	340								1235	4,22%
Rumex/kiselice				0	6	52	21	10					89	0,30%
Salix/vrbe			94	227	73								394	1,35%
Tilia/lpe						70	39						109	0,37%
Ulmus/brijest			39										39	0,13%
Urticaceae/koprive						1971	3107	509	111	3	1		5702	19,47%
UKUPNO	121	3710	5493	7442	2134	3071	3856	1555	1824	72	12	0	29290	100,00%
Alternaria	72	31	43	59	37	347	683	667	2107	793	10		4849	

Grafikon 73. Iznos mjesečnih koncentracija polena u zraku u 2023. godini-mjerna stanica Tešanj

naziv biljke	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	august	septembar	oktobar	novembar	decembar	ukupno	%
Acer/javor			3	63	69	52	3						190	0,40%
Aesculus/d. kesten				1	35								36	0,08%
Alnus/joha	1	419	252										672	1,40%
Ambrosia/ambrozija							11	3326	4094	122			7553	15,78%
Artemisia/pelin								156	101	13			270	0,56%
Betula/breza			134	1423	221								1778	3,71%
Canabaceae/d. hmelj							1	59	9				69	0,14%
Carpinus/grab			323	198	25								546	1,14%
Chenopodiaci/Amarant/štir						61	21	163	95	24			364	0,76%
Corylus/lijeska	37	1021	379	2									1439	3,01%
Castanea/kesten						6							6	0,01%
Cupressus/Taxa/čempres		1279	1124	717	99	8	2	42	1	11			3283	6,86%
Fagus/bukva				3									3	0,01%
Moraceae/Dud				530	416								946	1,98%
Fraxinus/jasen	16	82	238	90	1								427	0,89%
Juglans/orah				319	225	2							546	1,14%
Pinaceae/četinari		5	23	92	1471	338	29	7	5	11			1981	4,14%
Plantago/bokvice				4	25	79	267	101	69	9			554	1,16%
Platanus/platani				504	230								734	1,53%
Poaceae/trave			22	3927	2379	513	104	95	28				7068	14,76%
Populus/topola		258	331	55									644	1,35%
Quercus/hrast		1	3	2865	414								3283	6,86%
Rumex/kiselice				104	45	46	7						202	0,42%
Salix/vrbe		4	201	207	78	1							491	1,03%
Tilia/lipe						151	174		3	1			329	0,69%
Ulmus/brijest		4	50										54	0,11%
Urticaceae/koprive					174	4280	8224	1396	314	14			14402	30,09%
UKUPNO	54	3076	3121	7101	7497	7354	9287	5361	4786	233	0	0	47870	100,00%
Alternaria		11	56	51	249	888	1744	756	3628	1952			9335	

6. ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I KADROVI

Potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom ovise o demografskim karakteristikama, općoj i zdravstvenoj kulturi stanovništva, stepenu obrazovanja i pismenosti, uslovima života i rada, navikama i stavovima.

Tabela 45. Pregled zaposlenih u zdravstvu na području ZDK za period 1991-2023.

Godina	Ukupno zaposlenih	Doktora medicine	Doktora stomatologije	Magistara farmacije	Zdravstvenih tehničara	Nezdravstvenih radnika
1991.	3.584	632	130	83	1.561	1.036
1998.	3.424	469	74	33	1.711	1.137
2000.	3.400	477	74	36	1.710	1.103
2002.	3.351	457	66	30	1.696	1.074
2004.	3.322	458	60	29	1.690	1.085
2006.	3.292	493	59	20	1.680	1.037
2007.	3.356	526	55	18	1.708	1.049
2008.	3.420	549	56	26	1.734	1.015
2010.	3.542	597	48	26	1.789	1.064
2013.	3.697	653	49	29	1.877	1.022
2014.	3.719	671	47	32	1.861	1.018
2015.	3.757	697	48	33	1.878	1.007
2016.	3.830	713	50	33	1.905	1.017
2017.	3.812	715	53	35	1.964	990
2018.	3.837	741	52	35	1.965	981
2019.	3.922	731	51	35	2.054	975
2020.	3.984	745	52	41	2.037	1.028
2021.	3.975	755	52	41	2.052	1.075
2022.	3.966	754	54	43	2.027	1.002
2023.	3.898	737	46	44	2.030	959

Ukupan broj zaposlenih se kreće od 3.584 u 1991. godini, zatim opada do oko 3.300 u ranim 2000-ima, ali nakon 2010. počinje postepeno rasti, dosežući oko 3.900 zaposlenih 2023. godine.

Broj doktora medicine je u konstantnom porastu, s početnih 632 u 1991. do 755 u 2021, ali se u 2023. bilježi blagi pad na 737.

Broj doktora stomatologije i magistara farmacije ostaje prilično stabilan, s manjim fluktuacijama.

Broj zdravstvenih tehničara bilježi porast, što može ukazivati na potrebu za više tehničkog osoblja u zdravstvenom sektoru.

Broj nezdravstvenih radnika fluktuiraju, ali u posljednje godine pokazuje trend opadanja.

Zahtjevi i potrebe za zdravstvenom zaštitom su podložni stalnim promjenama zbog demografskih kretanja, promjena u vanjskoj sredini, razvoja medicinske nauke i tehnologije.

6.1. Zdravstveni kadar

Broj zdravstvenih radnika je jedan od ključnih faktora za procjenu funkcioniranja zdravstvene službe, ali ne i jedini, jer kvalitet i efikasnost pružene zdravstvene zaštite ovisi i o vještinama zdravstvenih radnika, njihove geografske i funkcionalne distribucije i produktivnosti.

Procjenu funkcioniranja zdravstvene službe vršimo i na osnovu opremljenosti zdravstvenih ustanova tehnologijama potrebnim za rad, uslovima radne sredine, te na osnovu zadovoljstva korisnika pruženom zdravstvenom zaštitom.

Usluge u javnom zdravstvenom sektoru u 2023. godini pružala 3.966 radnika zaposlena u zdravstvu. Od toga je bilo 737 doktora medicine, 46 doktora stomatologije, 44 magistra farmacije, 169 diplomiranih medicinskih tehničara sa završenim fakultetom, 269 viša zdravstvena tehničara, a ukupno 2.030 zdravstvenih tehničara, dok je tehničkog i administrativnog osoblja bilo 959 što je 25% zaposlenog nezdravstvenog kadra u zdravstvu.

Opadanje broja doktora medicine, kao što se primjećuje u tabeli za 2023. godinu, može biti posljedica više faktora. Doktori medicine često odlaze u inostranstvo zbog boljih uslova rada, većih plata, ili boljih mogućnosti za profesionalni razvoj i specijalizaciju što može značajno smanjiti broj domaćih ljekara. Ako se stariji ljekari penzionišu, a novi kadrovi ne popunjavaju te pozicije u dovoljnom broju, dolazi do prirodnog smanjenja broja doktora medicine. Doktori medicine često rade u zahtjevnim uslovima, s dugim radnim vremenom i povećanim stresom, što može dovesti do sagorevanja i odlaska iz struke. Sagorevanje je sve češći problem u medicinskim profesijama.

6.2. Bolnička zdravstvena zaštita

Bolnice su stacionarne ustanove koje pružaju kratkotrajnu ili dugotrajnu medicinsku njegu i podršku, uključujući posmatranje, dijagnostiku, terapiju i rehabilitaciju, kako pacijentima sa dijagnostikovanim bolestima ili povredama, tako i onima kod kojih postoji sumnja na oboljenje. Osim toga, ove ustanove pružaju posebnu njegu porođiljama i njihovim novorođenčadima. Suština bolničkog rada leži u kvalitetnoj brizi o pacijentima, koja se može posmatrati kroz više dimenzija: urgentna njega, planirana njega, briga o hospitalizovanim pacijentima i onima koji nisu hospitalizovani.

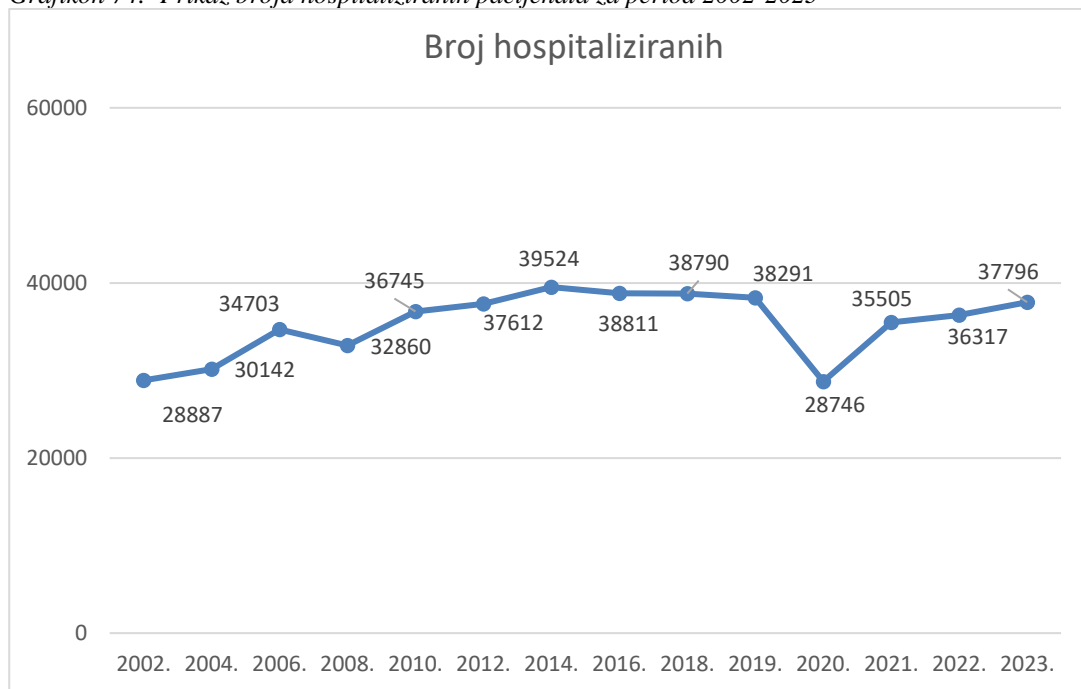
Većinu aktivnosti u bolnicama čini briga o ležećim pacijentima. Savremene bolnice obuhvataju različite, kompleksne zadatke, uključujući 24-satnu dijagnostičku, terapijsku i rehabilitacijsku njegu, specijalističke i konzilijarne usluge, te naučni i stručni medicinski rad. Kako bi ispunile ove zadatke, bolnice moraju biti opremljene visokosofisticiranom medicinskom opremom i imati kvalifikovano osoblje.

Zbog složenosti usluga koje pružaju i visokih troškova, bolnička zaštita predstavlja jedan od najkompleksnijih i najskupljih dijelova zdravstvenog sistema. Ovaj segment zdravstvene zaštite zahtijeva pažljivo i odgovorno planiranje jer troši značajan dio sredstava, opreme i kadra.

Rad bolničkog sektora zavisi od različitih faktora, uključujući kvalitet primarne zdravstvene zaštite, demografsku i obrazovnu strukturu stanovništva, kapacitet i opremljenost bolnica, te vodeća oboljenja koja utječu na stopu smrtnosti i obolijevanja.

Jedan od ključnih izazova bolničke zdravstvene zaštite jeste osigurati racionalno i efikasno korištenje resursa, odnosno postići optimalnu iskorištenost postojećih kapaciteta. Pokazatelji rada bolnica obuhvataju pokazatelje stanja i strukture – koji se odnose na mrežu, opremljenost i osoblje – te pokazatelje funkcionisanja, koji uključuju korištenje kapaciteta, kvalitet usluga i troškove.

Grafikon 74. Prikaz broja hospitaliziranih pacijenata za period 2002-2023

Prateći trend hospitaliziranih u periodu 2002. – 2023. godine može se zaključiti da broj hospitaliziranih stanovnika na Kantonu zadnjih godina raste i da se procenat hospitaliziranih od ukupnog stanovništva Kantona kreće oko 6,4% 2002. godine do 10,8% stanovništva u 2023. godini. Otprilike svaki deseti stanovnik se hospitalizira zbog bolesti. Razlozi za to mogu biti višestruki, ali je evidentna razlika u pružanju usluga konsultativno-specijalističke zdravstvene službe, koju, uglavnom, prema novoj organizaciji pružaju ljekari iz Kantonalne bolnice te je moguće da češće na terenu indiciraju potrebu hospitalizacije pacijenata.

Koristeći proračun za izračunavanje potrebnog broja postelja na osnovu broja stanovnika i hospitalizacije dobije se podatak da postojeći broj i struktura postelnog fonda u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti odgovara potrebama stanovništva, a dobijeni podaci odgovaraju i predloženim Federalnim standardima.

Tabela 46. Pregled broja postelja na broj stanovnika, broja zdravstvenih radnika, iskorištenosti kreveta, prosječne dužine liječenja i drugih parametara za period 1991-2023

	1991.	1998.	2005.	2010.	2015.	2017.	2019.	2020.	2023.
Broj bolničkih postelja	1.122	1.257	1.086	1.105	1.153	1.153	985	1.166	1.111
Broj doktora medicine	162	192	207	287	336	331	350	357	361
Broj zdr. tehničara	483	663	746	851	951	931	952	1.026	982
Broj postelja na 1000. st	2,4	2,9	2,7	2,7	2,9	3,2	2,7	3,3	3,17
Broj BO dana	295.015	291.915	315.307	318.002	290.809	307.121	303.087	214.280	241.834
Prosječna dužina ležanja		10,5	9,4	8,7	7,7	8,0	7,9	7,5	6,4
Zauzetost postelja %	72,0	63,6	79,5	78,8	69,1	73,0	84,3	50,3	59,6
Stopa liječenih na 1000 st.		64	84	92	95	107	107	80	108,0
Obrt bolesnika na jednu postelju		22	30,9	41,9	32,8	33,5	38,8	24,6	34,0
Zauzete postelje na 1 dr.med.		4,2	4,4	3,9	2,4	2,6	2,4	3,3	1,84
Zuzete postelje na 1 zdr. tehn.		1,2	1,2	1,29	0,8	0,9	0,9	1,1	0,68

Prema broju postelja na broj stanovnika, broju zdravstvenih radnika, iskorištenosti kreveta, prosječnoj dužini liječenja i drugim parametrima bolnička zdravstvena zaštita se kreće u zadovoljavajućim okvirima. Prosječna dužina liječenja je u nivou državnog prosjeka, u Evropi je 7 dana, a u ZDK je 6,4 dana. U 2023. godini je izvršeno ukupno 10.971 operativni zahvat.

6.3. Vanbolnička zdravstvena zaštita

Vanbolnička zdravstvena zaštita obuhvata primarnu i vanbolničku konsultativno-specijalističku zdravstvenu zaštitu i organizirana je uglavnom kroz domove zdravlja. U sljedećoj tabeli prikazani su parametri u mreži primarne zdravstvene zaštite.

6.4. Primarna zdravstvena zaštita

Tabela 47. Pregled broja zdravstvenog osoblja na području ZDK u periodu 1991-2023.

	1991.	1998.	2005.	2010.	2015.	2017.	2020.	2021.	2022.	2023.
Broj punktova PZZ	164	90	98	105	92	99	104	165	185	192
Broj ordinacija	274	238	281	266	245	241	171	264	278	287
Broj ljekara	445	273	233	248	256	255	227	266	275	269
Broj med. tehničara	1213	1031	617	581	503	510	327	551	516	500
Stanovnika/ 1 ordinaciju	1735	1802	1428	1504	1619	1498	1.909	1.342	1.267	1.222
Stanovnika/ 1 ljekara	1068	1571	1723	1613	1549	1415	1.438	1.332	1.280	1.304
Stanovnika / 1 med. tehn.	392	416	651	689	789	708	998	643	682	701

Primjetne su znatne promjene u broju zdravstvenih radnika u odnosu na prethodne godine. Moguć razlog je nova metodologija definiranja i prikupljanja podataka shodno novim propisima u evidenciji u zdravstvenom sektoru.

Tabela 48. Pregled strukture mreže i kadrova PZZ na području ZDK u 2023. godini

Službe	Mreža		Kadar	
	Punktovi	Ordinacije	Ljekari	Med. tehn.
Porodična medicina	105	171	167	232
Medicina rada	5	9	10	13
Zaštita djece do 6 god.	9	23	17	45
Zaštita škol. djece	5	9	10	12
Pneumofiziološka služba	11	12	11	15
Patronažna služba	45	50	0	72
Hitna pomoć	12	13	54	111
Ukupno	192	287	269	500

Porodična medicina

Porodična medicina je najvažniji segment primarne zdravstvene zaštite koja pruža zdravstvenu zaštitu svim članovima porodice u ambulantama porodične medicine ili u mjestu življenja pacijenta (u porodici).

Pružna kontinuiranu zdravstvenu zaštitu, organizira preventivne i promotivne aktivnosti u lokalnoj društvenoj zajednici.

Na području Kantona porodična medicina je praktikovana na 105 geografskih lokacija u 171 ordinaciji porodične medicine. Pružalo ju je 164 tima porodične medicine u kojima je radilo ukupno 167 doktora medicine (od čega 21 specijalista porodične medicine) i 232 zdravstvena tehničara. Ako podijelimo broj stanovnika Kantona (350.778) na timove vidimo da je na jedan tim bilo 2.139 stanovnika.

Stomatološka zdravstvena zaštita

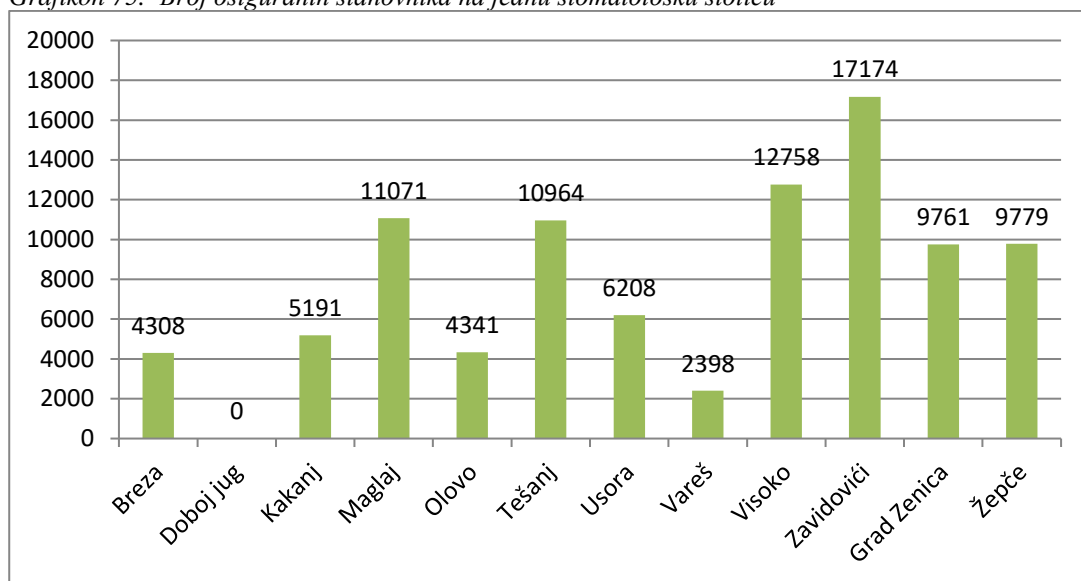
U 2023. godini stomatološka zdravstvena zaštita se pružala na 19 lokacija u 34 ordinacije. Uslugu su pružali 46 doktora stomatologije i 60 zdravstvena tehničara.

Tabela 49. Pregled stomatološke zdravstvene zaštite na području ZDK u periodu 1998-2023.

	1998.	2002.	2008.	2010.	2018.	2020.	2021.	2022.	2023.
Broj stomat. stolica	67	52	46	40	40	39	40	41	41
Broj doktora stomatologije	72	62	57	47	49	43	39	47	46
Broj zdr. tehničara	123	108	91	82	62	62	59	52	60
Broj posjeta kod stomatologa	155.843	151.136	137.290	131.428	92.537	62.062	58.432	57.878	82.915
Broj posjeta po timu	2.164	2.438	2.409	2.796	1.888	1.477	1.498	1.286	1.764
Plombirani zubi	33.289	29.472	26.424	24.295	21.091	13.332	14.473	12.491	14.460
Hirurške intervencije	121.812	112.174	110.153	117.867	99.787	8.311	7.509	3.064	4.813
Protetski radovi	1.832	1.572	2.159	1.714	1.056	2.736	1.259	1.188	3.337
Liječenje bolesti usta	11.170	11.032	2.773	2.150	2.270	3.602	2.794	4.841	8.898

Razmještaj stolica po općinama Kantona nije ravnomjeran. Najnepovoljnija situacija je u Zavidovićima gdje na jednu stomatološku stolicu dolazi 17.175 stanovnika, zatim Visoko sa 12.758 stanovnika po jednoj stomatološkoj stolici, Maglaj 11.071 stanovnik po jednoj stomatološkoj stolici te Tešanj sa 10.964 stanovnika po jednoj stomatološkoj stolici u javnom sektoru.

Grafikon 75. Broj osiguranih stanovnika na jednu stomatološku stolicu

Fizikalna medicina i rehabilitacija

Službe medicinske rehabilitacije su obavljale svoj posao na 12 punktova u 15 ordinacija, a usluge je pružalo 10 specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i 47 fizioterapeutskih tehničara. Bilo je 41.547 posjeta u ordinacijama ljekara, urađeno je 415.310 fizioterapija, 228.291 kineziterapija te 38.607 hidroterapija.

Laboratorijska djelatnost

Laboratorijska djelatnost se pružala u 7 bolničkih i 30 vanbolničkih ambulanti. Usluge je pružalo 29 doktora medicine, 9 magistara farmacije, 20 inženjera medicinske laboratorijske dijagnostike, 74 laboratorijska tehničara i 89 medicinskih tehničara.

Tabela 50. Pregled laboratorijskih usluga na području ZDK u 2023.

	Br. lica od kojih je uzet materijal	Broj uzetih uzoraka po pacijentu	Broj uradenih analiza po pacijentu	% neispravnih
Bolničke laboratorije	333.693	0,84	5,2	0,11
Vanbolničke laboratorije	429.844	2,5	22,2	11,5

7. PREVENTIVNI PROGRAMI RANOG OTKRIVANJA MALIGNIH BOLESTI

Strategijom za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u Federaciji Bosne i Hercegovine 2012-2020 su definisana prioriteta područja djelovanja, opći i specifični ciljevi, pojedinačne aktivnosti, nosioci aktivnosti i indikatori monitoringa i evaluacije. Strategijom je definisano nekoliko bazičnih oblasti djelovanja gdje prepoznavanje ranih simptoma i znakova maligne bolesti i njeno pravovremeno dijagnosticiranje i otkrivanje bolesti u ranoj predkliničkoj fazi te preveniranje progresije bolesti u klinički manifestnu bolest, predstavlja oblast skrininga.

7.1. Skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke

Na području Zeničko-dobojskog kantona u toku 2023. godine se provodio skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke, koji je ugovoren sa zdravstvenim institucijama na području Zeničko-dobojskog kantona, a finansiran od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona. Ovaj skrining je oportunog tipa i zasniva se na slobodnom dolasku žena preko 50 godina na skrining, a poznat je kao „Besplatna mamografija“.

Predmet je ugovaranje usluga malignoma dojke mamografskim pregledom osiguranim licima Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona ženama starosne dobi od 50 godina i više sa očitanjem nalaza mamografskog snimka od strane doktora specijaliste radiologa, u daljem tekstu „besplatna mamografija“.

Žene imaju mogućnost da bez uputnice samo sa zdravstvenom knjižicom obave besplatan mamografski pregled u bilo kojoj ustanovi na Kantonu koja je potpisala Ugovor sa Zavodom zdravstvenog osiguranja o besplatnom mamografskom pregledu. Mamograme pregleda radiolog koji očitava mamograme za ustanovu gdje je mamogram snimljen. Svaki mamogram se snima na CD koji se daje pacijentici. Sve ugovorne ustanove imaju obavezu da šalju podatke u pisanom obliku u Institut za zdravlje i sigurnost hrane, gdje se podaci obrađuju od strane ljekara i unose u bazu podataka.

U periodu od 01.01.2023. godine do 31.12.2023. godine ukupno je obrađeno 2.878 mamografska nalaza u Zeničko-dobojskom kantonu po projektu besplatne mamografije. U tabeli je prikazan zbirni pregled mamografskih nalaza po općinama i udio negativnih i pozitivnih nalaza, odnosno broj žena koje su upućene na daljnu dijagnostiku.

Tabela 51. Rezultati završenih i obrađenih mamografskih nalaza u periodu 01.01.2023. do 31.12.2023 u Projektu besplatne mamografije.

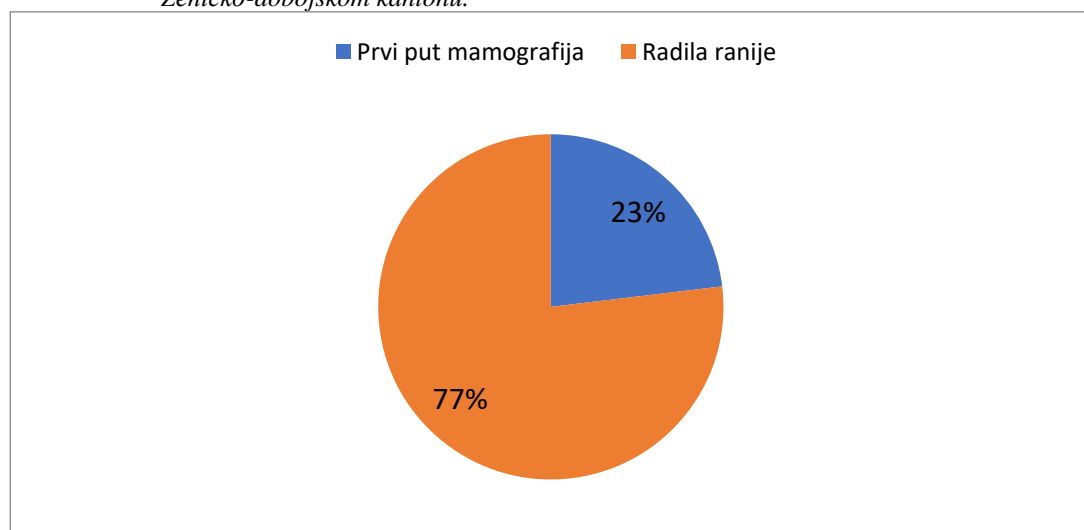
Institucija	Negativan nalaz		Upućeni na daljnu dijagnostiku		N
DOM ZDRAVLJA MAGLAJ	213	99,5%	1	0,5%	214
DOM ZDRAVLJA OLOVO	320	99,1%	3	0,9%	323
DOM ZDRAVLJA SA STACIONAROM ŽEPČE	255	98,8%	3	1,2%	258
DOM ZDRAVLJA ZAVIDOVIĆI	559	99,5%	3	0,5%	562
OPĆA BOLNICA TEŠANJ	281	96,9%	9	3,1%	290
POLIKLINIKA EPION	128	94,1%	8	5,9%	136
PRIVATNA ZDRAVSTVENA USTANOVA MEDICOM ZENICA	1078	98,4%	17	1,6%	1095
ZDK	2834	98,5%	44	1,5%	2878

Tabela 52. Zastupljenost ciljane populacije koja je prvi put radila mamografiju kroz projekat skrininga u Zeničko-dobojskom kantonu u 2023. godini.

Prvi put mamografija	Radila ranije	N
665	2213	2878

U toku 2023. godine je upućeno svega 44 žene (1,5%) na daljnu dijagnostiku, što predstavlja mali procenat, a očekivano je da bude najmanje 5%. Glavni razlog je što najveći broj žena (77%) koji se javio na preventivni pregled redovno radi mamografiju i brine o svom zdravlju. Drugi razlog je slab kvalitet primijenjenog modela skrininga sa jednim očitanjem nalaza i korištenje analognih mamografskih aparata.

Grafikon 76. Zastupljenost ciljane populacije koja je prvi put radila mamografiju u 2023 .godini u Zeničko-dobojskom kantonu.

7.2. Skringing program za rano otkrivanje karcinoma grlića maternice

Program skrininga karcinoma grlića maternice na području Zeničko-dobojskog kantona predstavlja obavljanje usluga ili aktivnosti koje imaju zajednički strateški cilj – smanjenje broja oboljelih od raka grlića maternice.

Skringing je u potpunosti besplatan za žene i u potpunosti financiran od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona.

PAPA test omogućava efikasno i brzo otkrivanje oboljenja. Program se provodi u svim gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, ali u 2023 godini nije proveden u općini Doboju-Jug zbog nedostatka stalno zaposlenog ljekara specijaliste ginekologije, a obuhvaćene su žene dobi od 25-64 godine (Tabela 3).

Tabela 53. Evaluacija urađenih PAP-a testova na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023. posmatrano po gradovima/općinama.

	Ponoviti za 3 godine		Sprovesti antiflogističku terapiju		Upućeno na kolposkopiju		Neodgovarajući uzorak		Ukupno
BREZA	0	0,00%	258	3,08%	38	4,19%	12	5,94%	308
KAKANJ	4	50,00%	1340	16,02%	177	19,54%	19	9,41%	1540
MAGLAJ	2	25,00%	989	11,82%	110	12,14%	16	7,92%	1117
OLOVO	1	12,50%	622	7,44%	78	8,61%	14	6,93%	715
TEŠANJ	0	0,00%	1653	19,76%	222	24,50%	16	7,92%	1891
USORA	0	0,00%	116	1,39%	8	0,88%	4	1,98%	128
VAREŠ	0	0,00%	238	2,85%	29	3,20%	6	2,97%	273
VISOKO	1	12,50%	1024	12,24%	96	10,60%	29	14,36%	1150
ZAVIDOVIĆI	0	0,00%	1318	15,76%	92	10,15%	63	31,19%	1473
ZENICA	0	0,00%	252	3,01%	21	2,32%	10	4,95%	283
ŽEPEČE	0	0,00%	554	6,62%	35	3,86%	13	6,44%	602
ZDK	8	100,00%	8364	100,00%	906	100,00%	202	100,00%	9480

Programom je predviđeno da se skringing radi kod žena starosti od 25 do 64 godine života, ali skringingom su obuhvaćene i mlađe žene od 25 godina (2,9%), kao i žene starije od 64 godine (11,7%)(Tabela 4.).

Tabela 54. Starosna struktura populacije koja je uradila PAP-a test na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023.

starosne grupe	N	
<25	276	2,91%
25-29	605	6,38%
30-34	644	6,79%
35-39	844	8,90%
40-44	1117	11,78%
45-49	1326	13,99%
50-54	1347	14,21%
55-59	1152	12,15%
60-64	1057	11,15%
65>	1112	11,73%
N	9480	100,00%

8. ZAKLJUČCI

Povećana učestalost bolesti i visoka stopa smrtnosti, posebno među socijalno ugroženim grupama, nesporno ukazuju na utjecaj socijalno-ekonomskih faktora na zdravlje stanovništva. Pored toga, neuređeni sistemi koji stvaraju nezdrave životne uvjete, poput loše kvalitete prehrane, neadekvatnih stambenih uvjeta, nezdravih životnih navika, stresnih radnih uvjeta i nezaposlenosti, dodatno pogoršavaju stanje zdravlja. Ovi faktori stvaraju začarani krug koji pogoršava zdravstvenu situaciju, osobito u oblasti mentalnog zdravlja.

Zdravstveno stanje stanovništva također je pod utjecajem organizacije zdravstvene službe, zdravstvenih kadrova i dostupne opreme. Deficit i starenje kadra, posebno ljekara, dodatno opterećuje zdravstveni sistem Zeničko-dobojskog kantona. Veći broj zdravstvenih radnika odlazi na rad u inostranstvo, čime opada kapacitet za pružanje usluga primarne i preventivne zaštite, a opterećenje raste na postojeće osoblje.

Demografski trendovi u Zeničko-dobojskom kantonu, koji uključuju negativan prirodni priraštaj od -1,3‰ u 2023. godini i starenje stanovništva, zajedno s dominacijom hroničnih nezaraznih bolesti, zahtijevaju prioritetnu pažnju na pružanje kurativnih usluga. Međutim, razvoj preventivnih mjera također je ključan za smanjenje utjecaja rizičnih faktora i poboljšanje općeg zdravlja.

Pored trenda depopulacije, koji je uzrokovan negativnim kretanjem stanovništva i stalnim smanjenjem ukupnog broja stanovnika, održava se i trend starenja populacije. Stanovništvo Zeničko-dobojskog kantona do 14 godina čini 14,8%, dok je udio stanovništva starijeg od 65 godina 16,5% u ukupnoj populaciji. Prosječna starost umrlih u 2023. godini iznosila je 74,12 godina, što ukazuje na blago povećanje u odnosu na prethodne godine.

U 2023. godini na Kantonu je prema Federalnom zavodu za statistiku ukupno umrlo 3.497 osoba, što je 1.489 umrlih osoba manje nego 2021. godine. Od toga je umrlo 1.690 žena, a 1.807 muških. Umrlo je 14 dojenčadi, a nasilnih smrti je bilo 65 (63 muških i 12 ženskih). Prosječna starost umrlih je 74,12 godine. Nakon naglog skoka umrlih u svim dobnim skupinama u 2021. godini uzrokovanog pandemijom koronavirusa, od 2022. godine se uočava pad smrtnosti u svim dobnim skupinama. Pored općeg mortaliteta veoma je važan i specifični mortalitet, koji iskazan kroz stope vodećih uzroka smrti daje sliku uzroka umiranja na Kantonu.

Vodeće bolesti zbog kojih je nastupila smrt u 2023. godini bile su bolesti srca i krvnih sudova, koje čine 46% svih smrtnih slučajeva, zatim maligne bolesti. Među kardiovaskularnim bolestima najčešći uzroci su srčana slabost, akutni srčani udar i moždani udar.

Maligne bolesti, uz oboljenja cirkulatornog sistema, i dalje predstavljaju vodeći javnozdravstveni problem. Stopa obolijevanja od malignih bolesti u 2023. godini nastavlja trend rasta. Posebno zabrinjavaju maligne neoplazme pluća, želuca i dojke, koji su vodeći uzroci smrtnosti od malignih oboljenja.

Pandemija COVID-19 ostavila je dugoročne posljedice na mentalno zdravlje stanovništva, uključujući porast anksioznosti, depresije, osjećaja usamljenosti i nasilja unutar porodica. U 2023. godini najčešći mentalni poremećaji su anksiozni poremećaji, zatim depresija i neurotski poremećaji, koji pogađaju sve veći broj stanovnika i zahtijevaju poseban pristup u liječenju.

Opća stopa smrtnosti u 2023. godini na ZDK je bila 10,0%, a stopa dojenačke smrtnosti je bila 4,6%. Praćenje ovih parametara rezultira slikom niskog nataliteta i negativnog prirodnog priraštaja. Najnepovoljnija stopa prirodnog priraštaja je u općinama Vareš, Usora i Olovo, dok najpovoljniji natalitet imaju Tešanj, Doboju Jug i Zenica.

Podaci pokazuju da je stopa vakcinacije za određene vakcine, kao što su DTPa-IPV-Hib i MRP, znatno ispod preporučenih procenata, posebno u općinama kao što su Kakanj, Olovo, Zenica i Visoko. Ova situacija predstavlja povećani rizik od širenja vakcinopreventabilnih bolesti.

Došlo je do porasta broja ugriza životinja, posebno pasa lotalica, što ukazuje na potrebu za boljim nadzorom i kontrolom populacije pasa lotalica, kao i za dostupnijom antirabičnom zaštitom.

U 2023. godini javni zdravstveni sektor Zeničko-dobojskog kantona zapošljavao je 3.898 radnika, uključujući 737 doktora medicine, 46 doktora stomatologije i 44 magistra farmacije, dok je administrativno-tehničkog osoblja bilo 959 (25% ukupnog broja zaposlenih u zdravstvu). Kontinuirani odlazak stručnog kadra u inostranstvo ostaje izazov za dugoročno održavanje kvaliteta usluga.

Porodična medicina pružala je usluge na 105 lokacija s 164 tima u 2023. godini, što je omogućilo da jedan tim pokriva prosječno 2.139 stanovnika, što je iznad broja stanovnika po timu predviđenog standardima i normativima.

Stomatološka zaštita pružana je na 19 lokacija, ali razmještaj stolica i kadra nije ravnomjeran, što otežava pristup uslugama u nekim općinama kao što su Zavidovići i Visoko.

Laboratorijske usluge pružale su se u 7 bolničkih i 30 vanbolničkih laboratorija, što je omogućilo stanovništvu pristup osnovnim dijagnostičkim uslugama, iako se susreće sa ograničenjima kadrova u ruralnim područjima.

9. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE STANJA

Zdravlje stanovništva predstavlja ključni pokazatelj prosperiteta i kvalitete života u svakom društvu. Zadovoljavajuće zdravstveno stanje pojedinca i zajednice doprinosi produktivnosti, blagostanju i dugoročnoj održivosti društva, što dodatno naglašava potrebu za proaktivnim pristupom u jačanju javnog zdravstva. Da bi se unaprijedilo zdravstveno stanje populacije, nužno je provesti sveobuhvatan skup mjera i strategija usmjerenih na promociju zdravih životnih navika, olakšavanje pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti i snažno djelovanje na polju prevencije oboljenja i smanjenja zdravstvenih rizika.

Procjena zdravstvenog stanja i analiza potreba populacije, zajedno s izborom prioriteta javnozdravstvenih problema, temelj su za izradu strategija i planiranje intervencija. Ovaj postupak obuhvata temeljitu analizu epidemioloških podataka, socijalno-ekonomskih faktora, kao i specifičnih zdravstvenih izazova. Samo kroz strukturiran i kontinuiran proces identifikacije potreba moguće je precizno definisati koje intervencije imaju najveći potencijal za unapređenje javnog zdravlja i poboljšanje kvalitete života stanovništva. Pri tome je važno osigurati da su prioriteti utemeljeni na dokazima i potrebama stvarnog stanja, kako bi zdravstvene intervencije bile ciljane, učinkovite i održive.

Ciljano djelovanje kroz programe promocije zdravlja od ključnog je značaja za povećanje zdravstvene pismenosti populacije, čime se podstiče svijest o prevenciji i osnažuje pojedince za donošenje informisanih odluka u vezi sa zdravljem. Uspješni programi zdravstvenog opismenjavanja moraju obuhvatiti i marginalizirane i ranjive skupine, kako bi se smanjile postojeće zdravstvene nejednakosti koje proizlaze iz socioekonomskih, obrazovnih i kulturnih razlika. Na taj način stvara se pravedniji zdravstveni sistem, čime se izbjegava produbljivanje nejednakosti u zdravlju i osigurava jednak pristup resursima koji unapređuju kvalitet života.

S obzirom na zabrinjavajuće nisku stopu vakcinacije u općinama Kakanj, Olovo, Zenica i Visoko, postoji potreba za intenzivnijim kampanjama za promociju vakcinacije. Cilj ovih kampanja treba biti povećanje svijesti o važnosti vakcinacije kao ključne mjere zaštite od zaraznih bolesti. Također, od izuzetnog je značaja da se vakcine učine dostupnim i lako pristupačnim, naročito za najugroženije grupe stanovništva koje nemaju adekvatne uslove za preventivnu zaštitu. Povećanjem pristupačnosti i razumijevanja o značaju imunizacije moguće je značajno smanjiti pojavu vakcinopreventabilnih bolesti i očuvati zdravlje na nivou zajednice.

Redovni preventivni pregledi i kampanje za rano otkrivanje bolesti predstavljaju oslonac smanjenja incidencije oboljenja i unapređenja zdravstvenih ishoda. Edukacija o važnosti preventivnih pregleda omogućava stanovništvu da shvati značaj ranog otkrivanja bolesti, čime se povećava šansa za uspješno liječenje i oporavak. Nadalje, loš kvalitet zraka u Zenici, kao i visok postotak mikrobiološki neispravne vode u ruralnim područjima, zahtijevaju neodložne mjere kako bi se unaprijedila kvaliteta okoliša. Kontinuirano praćenje kvaliteta zraka i vode, kao i uvođenje mjera dezinfekcije u lokalnim vodovodima, bitni su prioriteti u zaštiti javnog zdravlja i prevenciji bolesti koje mogu proizaći iz neadekvatnih sanitarnih uslova. Sanaciju glavnih deponija krutog otpada i uklanjanje nelegalnih smetlišta koja predstavljaju zdravstveni rizik, zagađujući okolni ekosistem te poboljšanje kanalizacione infrastrukture s ciljem smanjenja zdravstvenih rizika i zaštite okoliša.

Uvođenje i povećanje dostupnosti programa skrininga za hronične nezarazne bolesti, kao što

su hipertenzija i dijabetes, ima potencijal da značajno smanji incidenciju i pruži bolji kvalitet života stanovništvu. Skrining omogućava ranu identifikaciju rizičnih faktora i pruža pravovremenu podršku onima kod kojih su bolesti već prisutne. Na ovaj način ne samo da se smanjuje broj oboljelih, već se također ublažava opterećenje na zdravstveni sistem. Preventivne aktivnosti i skrining programi na nivou primarne zdravstvene zaštite igraju ključnu ulogu u osiguranju zdravlja stanovništva i omogućavaju pravovremeno djelovanje na polju prevencije.

Za adekvatno rješavanje ovih problema, neophodna je koordinacija kantonalnih zdravstvenih institucija kao što su Ministarstvo zdravstva, Zavod zdravstvenog osiguranja, Kantonalna i Opća bolnica i druge nadležne ustanove. Potrebno je osmisliti zajedničke programe preventivne zaštite i osigurati stalni monitoring provedenih preventivnih mjera. Uvođenje naprednih informatičkih tehnologija u zdravstveni sistem olakšati će razmjenu medicinskih podataka i praćenje pacijenata, čime će se omogućiti brži i koordiniraniji odgovor između različitih zdravstvenih ustanova. Digitalizacija omogućava bolju evidenciju uspješnosti preventivnih programa i pruža podatke neophodne za donošenje informisanih odluka.

Zdravstveni sistem, kao temelj svakog društva, suočava se sa izazovima nedostatka stručnog medicinskog kadra, naročito u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Zadržavanje postojećih kadrova kroz unapređenje radnih uslova, kao i kontinuirana edukacija medicinskog osoblja, ključni su koraci u jačanju zdravstvenog sektora. Usavršavanje stručnog kadra na polju najnovijih medicinskih tehnologija i metoda liječenja neophodno je za podizanje kvaliteta zdravstvene zaštite i omogućavanje najboljeg mogućeg ishoda za pacijente. Također, ulaganje u edukaciju kadrova doprinosi stabilnosti zdravstvenog sistema i dugoročnoj održivosti.

Analizirajući broj osiguranih osoba u Zavodu zdravstvenog osiguranja u poređenju s procijenjenim brojem stanovnika Kantona, dolazi se do zaključka da postoji značajan broj neosiguranih lica. Ova situacija ukazuje na potrebu za pronalaženjem rješenja koje će omogućiti pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti za sve građane, bez obzira na njihov radni status. Ostvarenje ovog cilja u skladu je sa zakonskim principima zdravstvene zaštite i doprinosi osiguranju jednako dostupnog zdravlja za sve članove zajednice.

Saradnja zdravstvenog sektora s drugim sektorima, poput obrazovanja, urbanog planiranja, prehrambene industrije i sektora javne politike, neophodna je za stvaranje zdravijeg okruženja i smanjenje faktora rizika za bolesti. Integracija sektora doprinosi smanjenju razlika u zdravlju i stvaranju uslova za zdravlje na svim nivoima društva. Tako postavljen sistem omogućava djelovanje na višestrukim nivoima, uz snažan doprinos zdravlju i dobrobiti građana.

Implementacija ovih prijedloga zahtijeva saradnju svih relevantnih sudionika, uključujući vladu, zdravstvene ustanove, nevladine organizacije i građane. Samo integrisanim pristupom i kontinuiranim naporima možemo postići značajna poboljšanja u zdravstvenom stanju stanovništva i stvoriti zdravije društvo za sve.

10. PREGLED PO OPĆINAMA

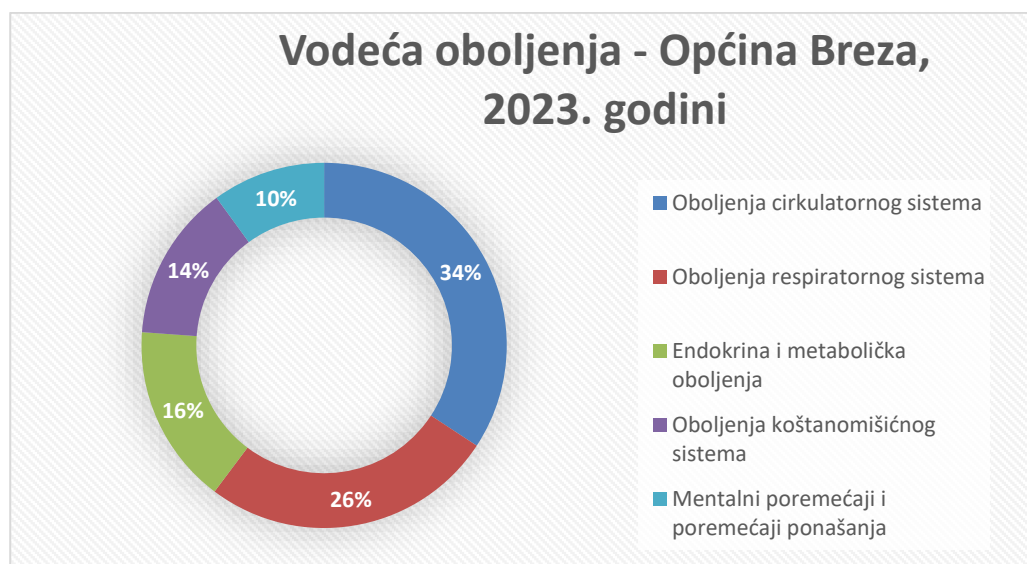
Općina Breza

OPĆINA BREZA

Općina Breza prostire se na površini od 72,9 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine iz 2023. godine) te je u toku 2023. godine na području ove općine živjelo 12.925, odnosno 177 stanovnika po km². U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Breza, registrovano je u 2023. godini ukupno 13.482 oboljenja, odnosno 1.161 oboljenje na 1.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Breza u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je ukupno 612 oboljenja, odnosno 1.691 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	422	1166
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	48	133
3.	Oboljenja uha	30	83
4.	Oboljenja digestivnog trakta	26	72
5.	Određene infektivne i parazitarne bolesti	22	61

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je ukupno 1.398 oboljenja, odnosno 1.072 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	944	724
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	74	57
3.	Oboljenja uha	70	54
4.	Oboljenja digestivnog sistema	57	44
5.	Oboljenja oka	49	38

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 7.710 oboljenja, odnosno 1.130 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.737	255
2.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	1.099	161
3.	Oboljenja respiratornog sistema	1.055	155
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	962	141
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	697	102

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 3.762 oboljenja, odnosno 1.262 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.707	573
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	618	207
3.	Mentalni poremećaji	286	96
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistem	262	88
5.	Oboljenja respiratornog sistema	210	70

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Breza u lokalnom domu zdravlja pružalo je ukupno 14 doktora medicine, 3 doktora stomatologije, te 42 medicinske sestre/tehničari.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	21	14	12	10	10	12	12	13	13	12	14
Broj doktora stomatologije	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Broj medicinskih tehničara	53	43	41	30	34	31	38	38	39	43	42
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	6	6	5	4	3	3	3	4	5	4
Broj nezdravstvenih radnika	24	17	16	15	15	14	13	14	12	11	11
Udio nezdravstvenih radnika	23,5%	21,8%	22,2%	24,2%	24,2%	23,3%	19,7%	20,6%	18%	16%	15,7%

Na jednog doktora medicine dolazi 830 osigurana stanovnika, na doktora stomatologije 3.871, a na zdravstvenog tehničara 276 osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Breza u toku 2023. godine realizovana je preko sedam timova na pet punktova. Ostvareno je 145.719 posjeta u ordinaciji kod doktora, od toga prve posjete kod doktora 12.098 na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 2.225 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 1,53% u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 11.168 specijalistička (7,6% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 10.647 laboratorijskih uputnica (7,3% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 116.887 (80,2% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 34.342. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 23,6%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Breza za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA BREZA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	215	40	8.114	31.411	5.201	39.824	396	427	5.398	4.522
2014.	278	19	9.994	33.688	6.638	46.764	304	306	6.801	5.922
2015.	152	2	9.751	31.264	6.311	45.614	270	285	3.113	4.670
2016.	395	33	12.156	58.541	15.979	80.961	302	316	10.235	8.511
2017.	705	84	11.571	58.069	14.938	84.777	239	251	10.251	8.504
2018.	496	43	13.411	59.439	14.853	89.828	320	376	12.016	9.849
2019.	1.006	121	7.399	103.185	14.528	88.642	430	3.751	9.308	8.240
2020.	666	339	7.162	52.975	11.279	100.647	581	2.038	5.001	5.891
2021.	953	86	7.365	51.865	11.596	93.915	497	1.590	6.609	6.884
2022.	1.320	74	6.776	57.137	12.289	109.288	366	1.704	8.508	8.877
2023.	951	32	4.689	145.719	12.098	118.604	134	2.091	11.168	10.647

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Breza je u 2023. godini pružao jedan tim i ostvareno je 4.517 pregleda u ordinaciji kod doktora medicine. Kućne posjete doktora medicine u 2023 godini nisu evidentirane. U toku 2023. godine izdato je 151 specijalističkih i 188 laboratorijske uputnice. Propisano je 1.889 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga 870. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovaništima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Breza je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvareno je 4.118 posjeta kod doktora na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 226. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovaništima. Izdato je 380 specijalističkih i 307 laboratorijskih uputnica, a propisano je 2.283 recepta.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Breza u toku 2023. godine provodio je jedan tim kojeg čine specijalista ginekologije i akušerstva te jedna ginekološko akušerska sestra primaljskog smjera. Ostvareno je 6.037 posjeta u ordinaciji kod doktora, 3.460 pregleda, 1.920 posjeta savjetovaništu za trudnice. Posjeta savjetovaništu za planiranje porodice bilo je 292, posjeta kod juvenilnog ginekologa 60, a posjeta radi steriliteta 19. Propisano je 139 kontraceptivnih sredstava, od čega 59 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 2.525, od toga 531 ciljana pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 116 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Breza je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 1.310 posjeta u ordinaciji kod doktora, a s ciljem pregleda je bilo 458.

Patronažna služba na području općine Breza je u 2023. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom i ostvarila 65 patronažnih posjeta domaćinstvima i 64 posjeta trudnicama, 231 posjeta novorođenčadi i porodiljama, 56 posjeta dojenčadi i porodiljama i 22 posjete djetetu od 1-14 godina.

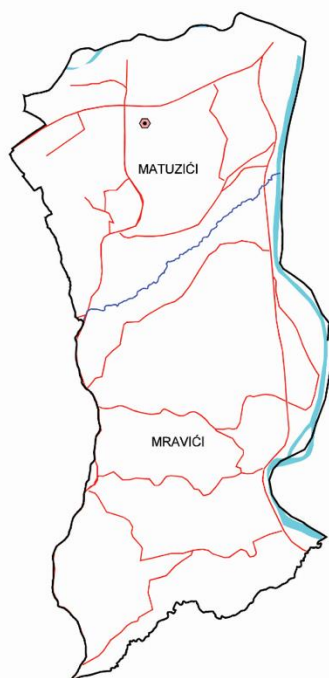
Hitna medicinska pomoć na području općine Breza je u toku 2023. godine angažovala tri tima i ostvarila 11.416 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 54.566 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 2.563, a na javnom mjestu 8 intervencija. Dom zdravlja Breza raspolaže sa tri vozila za hitni medicinski prijevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Breza angažovala je jedan tim kojeg čine doktor medicine i jedan fizioterapeutski tehničar. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 1.606. Pruženo je 1.399 kineziterapija i 1.399 fizioterapija.

**PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU
OPĆINE BREZA**

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	3
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	3

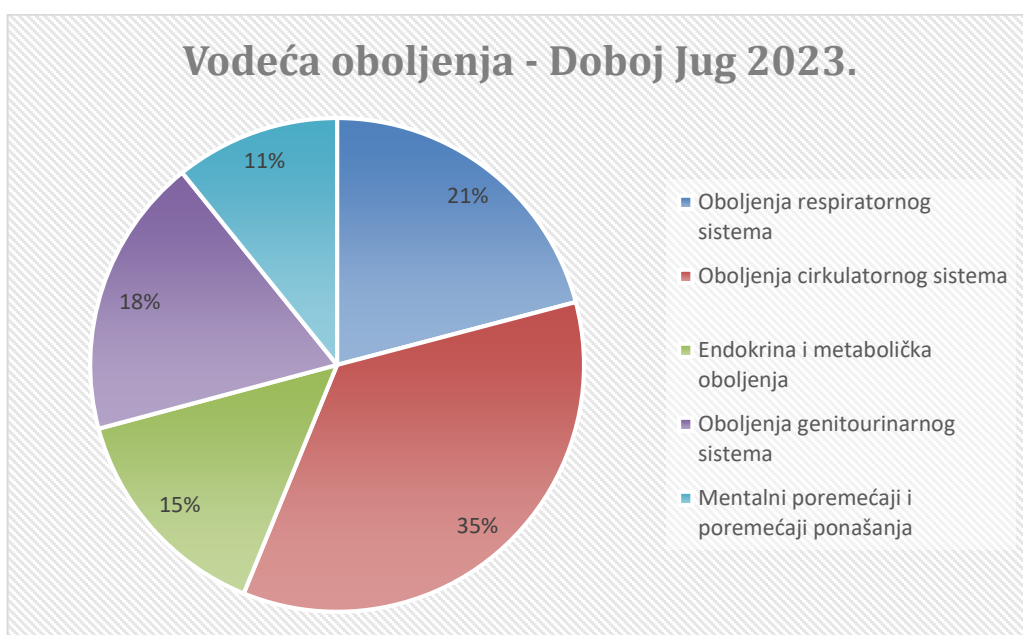
Općina **Doboj-Jug**

OPĆINA DOBOJ JUG

Općina Doboj Jug prostire se na površini od 10,2 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine). U 2023 godini na području Doboj Jug živi 4.234 osiguranih lica, odnosno 415 osiguranika po km². U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Doboj-jug u toku 2023. godine registrovano je ukupno 3.295 oboljenja, odnosno 778 oboljenja na 1.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Doboj-Jug u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini 2023-oj. registrovano je ukupno 19 oboljenja, odnosno 90 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Infektivna oboljenja	9	43
2.	Oboljenja respiratornog sistema	5	24
3.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	3	14
4.	Oboljenja uha	1	5
5.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	1	5

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je ukupno 100 oboljenja, odnosno 169 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	33	56
2.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	19	32
3.	Oboljenja uha	15	25
4.	Oboljenja oka	15	25
5.	Infektivna oboljenja	10	17

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 1.402 oboljenja, odnosno 561 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	325	130
2.	Oboljenja respiratornog sistema	226	91
3.	Oboljenja genitourinarnog sistema	204	82
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	167	67
5.	Oboljenja oka	106	42

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 1.774 oboljenja, odnosno 2.044 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	495	570
2.	Oboljenja genitourinarnog sistema	223	257
3.	Oboljenja respiratornog sistema	222	256
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	165	190
5.	Endokrina i metabolička oboljenja	164	189

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini u općini Doboj Jug pružalo je ukupno šest doktora medicine, 13 zdravstvenih tehničara srednje stručne spreme, 2 tehničara sa visokom stručnom spremom, bez doktora stomatologije.

	1998.	2003.	2005	2008.	2011.	2015	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	2	3	3	5	3	4	5	6	6	6
Broj doktora stomatologije	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Broj medicinskih tehničara	12	12	13	13	13	13	14	13	15	15
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	1	0	0	0	3	1	1	2	2	2
Broj nezdravstvenih radnika	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9
Udio nezdravstvenih radnika	34,9%	33,3%	32%	29,6%	33,3%	32%	29,6%	32%	30%	30%

Na jednog doktora medicine dolazi 706 osiguranika, a na zdravstvenog tehničara 282 osiguranika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Doboj Jug u toku 2023. godine angažovala je tri tima, na dvije lokacije i ostvarila 10.583 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Pregleda u ordinaciji je bilo 2.086. Ukupno kućnih posjeta je bilo 124 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 1,2 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 762 specijalističkih (7,2 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 5.623 laboratorijske uputnice (53,1 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 89.152 (842,4 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 261. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 2,46 %.

Rad Službe porodične medicine Poliklinike sa dnevnom bolnicom Doboj Jug za period 2013.-2023.

Poliklinika sa dnevnom bolnicom Doboj Jug	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	4.385	2.466	2.058	345	514	1.641	1.649
2014.	0	0	0	4.453	2.494	1.951	291	576	1.466	1.550
2015.	0	0	0	4.707	2.660	1.981	326	617	1.603	1.683
2016.	0	0	0	14.924	8.707	5.991	410	559	3.563	3.328
2017.	0	0	0	16.390	8.833	5.595	250	449	3.502	3.422
2018.	0	0	0	15.969	9.551	3.844	318	591	3.510	3.190
2019.	0	0	855	20.280	15.621	4.659	484	701	4.780	4.112
2020.	0	0	84	3.015	421	0	37	85	718	724
2021.	0	0	88	4.125	576	0	24	81	841	445
2022.	0	0	46	10.991	1.564	0	24	112	936	1.122
2023.	0	0	54	10.583	3.689	0	32	92	762	5.623

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Doboj Jug u toku 2023. godine radila je preko jednog tima, kojeg su činili 1 specijalista medicine rada i 1 medicinski tehničar sa srednjom stručnom spremom. Pregleda i usluga je bilo 10.

Zdravstvena zaštita predškolske djece prestala sa radom.

Zdravstvena zaštita žena prestala sa radom.

Patronažna služba na području općine Doboj Jug je u 2023. godine realizovala se preko jednog patronažnog tima kojeg čini jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom i ostvarila 56 patronažnih posjeta domaćinstvima, 281 posjeta trudnicama, novorođenčadi, porodiljama i djeci, te 116 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Doboj Jug je u toku 2023. godine realizovala se preko četiri tima i ostvarila 2.856 posjeta u ordinaciji kod doktora. Intervencija na terenu-kući je bilo 89, a na javnom mjestu 57 intervencija. Dom zdravlja Doboj-Jug ima dva vozila za hitnu medicinsku pomoć i prevoz.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE DOBOJ-JUG

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	2

Općina **Kakanj**

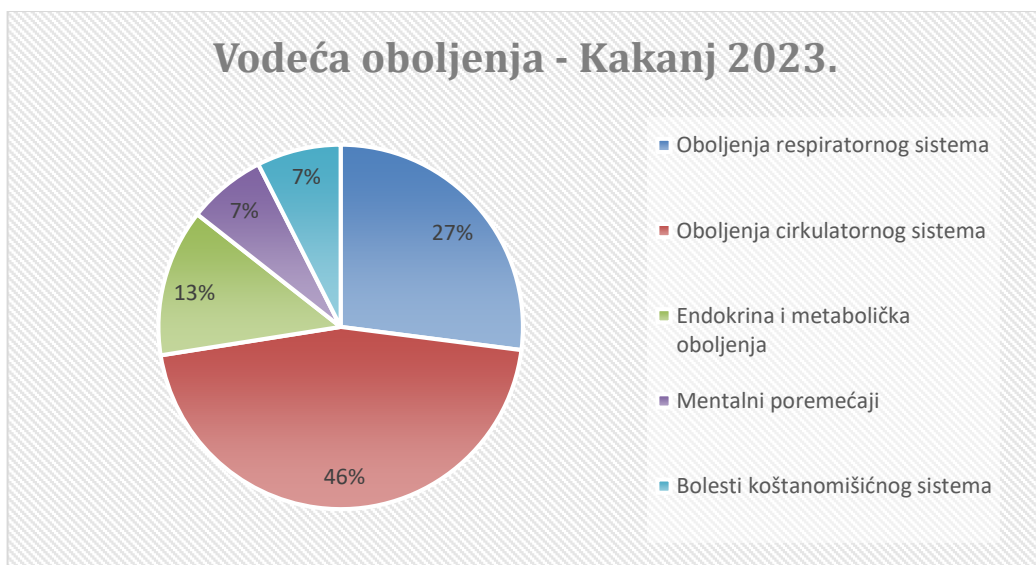

OPĆINA KAKANJ

Općina Kakanj prostire se na površini od 377 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku) gdje je u toku protekle godine živjelo 36.339 stanovnika, odnosno 96 stanovnika po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Kakanj u toku 2023. godine registrovano je ukupno 14.809 oboljenja, odnosno 4.302 oboljenja na 10.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Kakanj u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je 318 oboljenja, odnosno 183 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	151	87
2.	Oboljenja respiratornog sistema	78	45
3.	Infektivna oboljenja	33	19
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	15	9
5.	Oboljenja oka	14	8

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 2.143 oboljenja, odnosno 452 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1156	244
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	533	112
3.	Infektivna oboljenja	197	42
4.	Oboljenja digestivnog sistema	41	9
5.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	39	8

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 8.603 oboljenja, odnosno 432 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	2.708	136
2.	Oboljenja respiratornog sistema	1.871	94
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	1.054	53
4.	Bolesti koštano mišićnog sistema	753	38
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	712	36

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 3.745 oboljenja, odnosno 502 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	2.220	298
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	540	72
3.	Oboljenja respiratornog sistema	231	31
4.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	147	20
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	138	19

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Kakanj pružalo je ukupno 31 doktora medicine, 5 doktora stomatologije te 85 zdravstvenih tehničara.

	1991	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023
Broj doktora medicine	44	23	24	27	29	31	30	37	28	31
Broj doktora stomatologije	15	5	6	7	6	6	7	6	7	5
Broj medicinskih tehničara	100	87	87	96	97	84	88	88	83	85
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	8	5	5	6	7	5	5	5	5	6
Broj nezdravstvenih radnika	16	45	41	45	52	44	35	31	31	29
Udio nezdravstvenih radnika	9,1%	28,1%	25,9%	25,7%	28,3%	26,6%	21,9%	19,1%	20,8%	19,3%

Na jednog doktora medicine dolazi 1.110 zdravstveno osigurana stanovnika, na jednog stomatologa 6.885 zdravstveno osiguranih stanovnika, a na zdravstvenog tehničara 405 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Kakanj u toku 2023. godine realizovana je preko 19 timova na 13 punktova. Ostvareno je 182.552 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 2.651 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 1,4 % u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 30.477 specijalističkih (16,7 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 27.149 laboratorijskih uputnica (14,9 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 149.871 (82,1 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 284.908. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 156,1.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Kakanj za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA KAKANJ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	91	9	39.908	145.004	19.252	259.887	70	454	31.198	26.317
2014.	317	45	36.412	161.807	19.972	295.033	75	310	35.634	29.020
2015.	90	16	24.398	163.859	20.738	288.450	45	273	36.601	32.312
2016.	0	0	22.400	160.845	16.325	264.344	72	276	37.166	27.913
2017.	0	0	19.640	153.446	17.698	255.198	78	214	35.215	30.548
2018.	0	0	17.303	137.232	16.696	269.434	47	317	31.621	30.003
2019.	215	135	67.045	128.085	19.452	101.616	180	1.212	29.995	29.405
2020.	144	1.768	66.306	146.093	16.862	70.097	110	1.301	18.553	16.997
2021.	60	500	145.963	155.863	15.002	50.086	336	1.705	22.897	21.381
2022.	91	291	73.639	172.790	15.813	43.589	206	1.384	28.330	24.616
2023.	72	92	78.905	182.552	16.689	43.997	385	2.266	30.477	27.149

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Kakanj u 2023. godini pružao je 1 tim na čelu sa specijalistom pedijatrom. Ostvarene su 11.447 posjete u ordinaciji kod doktora. U toku 2023. godine izdato je 1.709 specijalističkih i 4.415 laboratorijske uputnice. Propisano je 4.879 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga 4.504. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Kakanj u toku 2023. godine provodila je su dva tima. Ostvareno je 14.106 posjeta u ordinaciji kod doktora, 2.302 prvih pregleda, 11.544 ponovnih pregleda, 565 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice nije bilo, posjeta kod juvenilnog ginekologa 31, a 38 posjeta radi steriliteta. Propisana su 27 kontraceptiva, 22 intrauterina, a oralnih 5 kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 9.105, od toga 1.599 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke nije bilo.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Kakanj je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 6.184 posjete u ordinaciji kod doktora, a 5.971 kod ostalih zdravstvenih radnika. Urađene su 4.334 radiografije, od funkcionalnih analiza urađena je 1.038 spirometrija. U toku 2023. godine izvršen je nadzor nad 21 osobom sa tuberkulozom.

Patronažna služba na području općine Kakanj je u 2023. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini dvije medicinske sestre/tehničari sa srednjom stručnom spremom i ostvarile su 5.644 posjete hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoćna području općine Kakanj je u toku 2023. godine angažovala četiri tima i ostvarila 76.604 posjete u ordinaciji kod doktora, te 29.430 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 686, a na javnom mjestu 142 intervencija.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Kakanj realizovan je preko jednog tima kojeg čine jedan specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, četiri fizioterapeutska tehničara. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 3.530. Pruženo je 12.695 kineziterapija, i 47.806 fizioterapija, broj primljene djece sa posebnim potrebama 329.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE KAKANJ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	9
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	12

Općina **Maglaj**

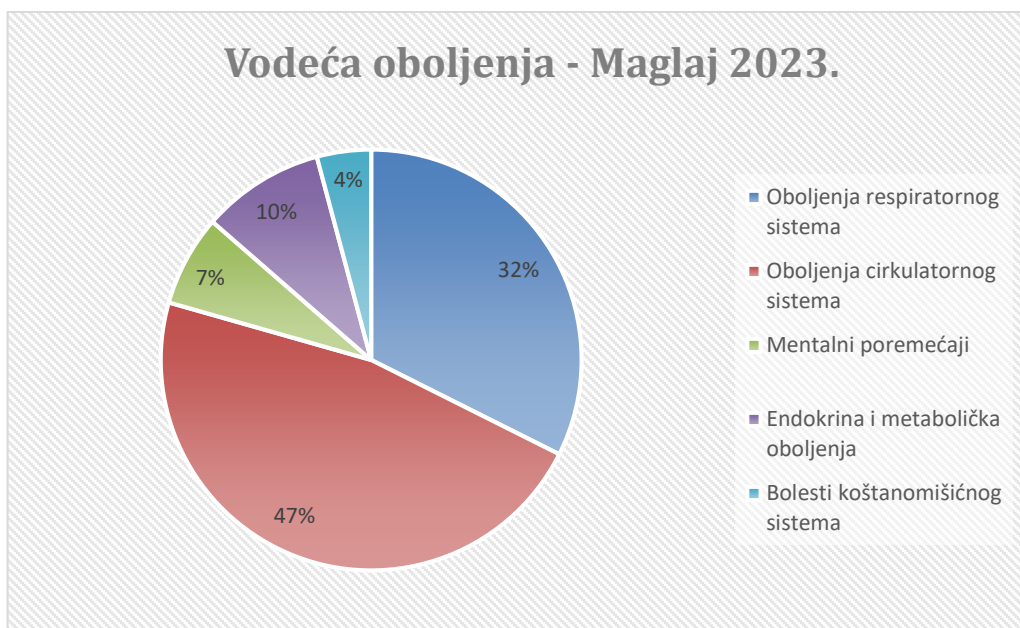

OPĆINA MAGLAJ

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine iz 2023. godine općina Maglaj se prostire na površini od 252,4 km², gdje živi 22.142 stanovnika, odnosno 88 stanovnika po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Maglaj u toku 2023. godine registrovano je ukupno 12.242 oboljenja, odnosno 6.741 oboljenje na 10.000 osiguranika..

Vodeća oboljenja na području općine Maglaj u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je ukupno 1.503 oboljenja, odnosno 1.837 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	985	1204
2.	Infektivna oboljenja	154	188
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	113	138
4.	Oboljenja uha	107	131
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	49	60

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je ukupno 1.711 oboljenja, odnosno 729 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.322	563
2.	Infektivne bolesti	130	55
3.	Bolesti uha	71	30
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	66	28

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 5.899 oboljenja, odnosno 590 oboljenja na 1000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	2.904	291
2.	Oboljenja respiratornog sistema	917	92
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	537	54
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	533	53
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	315	32

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 3.129 oboljenja, odnosno 668 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1973	421
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	435	93
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	183	39
4.	Oboljenja respiratornog sistema	141	30
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistem	105	22

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na području općine Maglaj u toku 2023. godine pružalo je ukupno 26 doktora medicine, dva doktora stomatologije te 56 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008	2011	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	32	16	16	24	14	20	26	24	30	30	26
Broj doktora stomatologije	9	3	3	6	2	2	2	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	90	54	53	87	45	42	47	53	54	55	56
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	1	2	5	4	4	6	9	13	14	12
Broj nezdravstvenih radnika	56	34	31	41	30	29	29	28	27	28	26
Udio nezdravstvenih radnika	30%	31,8%	30,1%	25,9%	33%	31,2%	27,9%	26,2%	24%	24,3%	23,6%

Na jednog doktora medicine dolazi 698 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 9.079 zdravstveno osiguranih stanovnika, na zdravstvenog tehničara 324 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Maglaj u toku 2023. godine realizovana je preko 13 timova na 13 punktova. Ostvareno je 84.453 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 693 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 0,8 % u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 17.981 specijalistička (21,3% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 12.318 laboratorijske uputnice (14,6% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 140.901 (166,8% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 81.955. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 97 %.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Maglaj za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA MAGLAJ	Preventivni rad		Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno		
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	172	0	18.498	58.154	6.904	27.964	183	406	12.670	9.592
2014.	70	1	28.797	84.854	9.174	33.985	133	571	17.315	10.445
2015.	50	2	32.511	88.658	9.766	37.205	94	468	19.567	13.476
2016.	80	0	39.013	90.383	10.286	38.896	129	736	20.594	14.355
2017.	139	2	27.950	86.113	9.117	35.975	130	796	19.364	13.658
2018.	134	0	27.599	85.821	9.355	39.961	77	666	20.508	13.754
2019.	519	0	19.824	40.137	9.130	30.348	147	721	24.202	16.940
2020.	247	0	23.373	83.230	7.820	23.748	115	521	16.244	11.372
2021.	181	0	27.019	92.272	8.073	24.045	118	806	19.564	13.078
2022.	978	0	30.133	100.176	7.824	26.073	236	701	22.071	14.005
2023.	33.388	0	23.780	84.453	5.785	25.454	57	636	17.981	12.318

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Maglaj je u 2023. godini pružao jedan tim i ostvareno je 7.163 pregleda u ordinaciji kod doktora. U toku 2023. godine izdato je 985 specijalističkih i 1.621 laboratorijskih uputnica. Propisana su 7.632 receptata. Ukupan broj preventivnih usluga je 1.620. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Maglaj u toku 2023. godine provodio je jedan tim kojeg čine specijalista ginekologije i dvije ginekološko akušerske sestre primaljskog smjera. Ostvareno je 3.868 posjeta u ordinaciji kod doktora, 3.995 pregleda, 2.043 posjete savjetovalištu za trudnice. Također je bilo 9 posjeta radi steriliteta, tri kod juvenilnog ginekologa i tri posjete savjetovalištu za planiranje porodice. Propisano je 2 oralna i 69 intrauterina kontraceptivna sredstva. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 1.464, od toga 1.116 ciljani pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 267 ciljanih pregled radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Maglaj je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 7.474 posjete u ordinaciji kod doktora, a kod ostalih 1.186. Od funkcionalnih analiza urađeno je 1.672 spirometrije.

Patronažna služba na području općine Maglaj je u toku 2023. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini jedna medicinska sestra/tehničar i ostvarila je 1.355 patronažnu posjeta domaćinstvima, 790 posjeta trudnicama, novorođenčadi, porodiljama i djeci od 1-14 godina i 686 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Maglaj je u toku 2023. godine realizovala se preko četiri tima i ostvarila 13.613 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 17.445 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 818, a na javnom mjestu 349 intervencija.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Maglaj angažovala je jedan tim kojeg čine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i tri fizioterapeutska tehničara. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 2.416. Realizovano je 17.467 kineziterapija i 38.020 fizioterapija.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE MAGLAJ

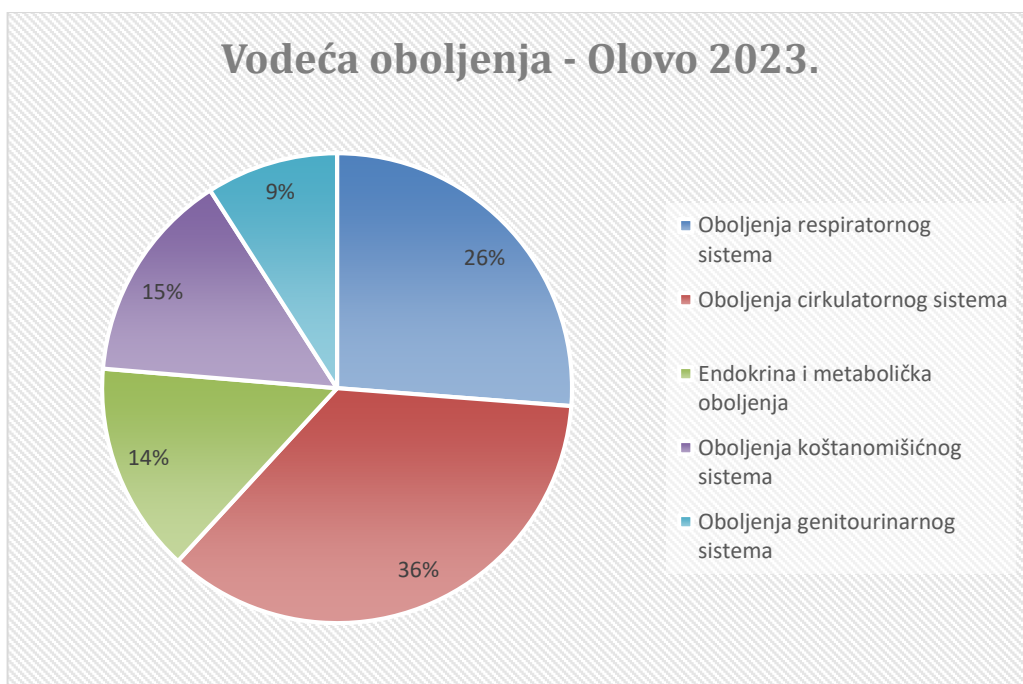
Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	6
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	3

OPĆINA OLOVO

Općina Olovo prostire se na površini od 407,8 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 8.682 stanovnik, odnosno 21 stanovnik po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Olovo u toku 2023. godine registrovano je ukupno 9.552 oboljenja, odnosno 1091 oboljenje na 1.000 osiguranih stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Olovo u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je 491 oboljenja, odnosno 1.574 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	209	670
2.	Infektivna oboljenja	110	353
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	49	157
4.	Oboljenja uha	32	103
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	23	74

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 1.201 oboljenje, odnosno 1.362 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	567	643
2.	Infektivna oboljenja	262	297
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	92	104
4.	Oboljenja uha	65	74
5.	Endokrina i metabolička oboljenja	40	45

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 4.922 oboljenja, odnosno 997 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.113	225
2.	Oboljenja respiratornog sistema	744	151
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	708	143
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	509	103
5.	Mentalni poremećaji	344	70

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 2.938 oboljenja, odnosno 1.164 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.194	473
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	387	153
3.	Oboljenja genitourinarnog sistema	237	94
4.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	214	85
4.	Mentalni poremećaji	191	76

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na području općine Olovo u toku 2023. godine pružalo je ukupno 11 doktora medicine, dva doktora stomatologije i 30 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	18	6	6	7	8	9	9	10	11	11	11
Broj doktora stomatologije	4	3	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	42	35	26	25	31	22	27	26	31	31	30
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	10	5	6	6	6	7	5	4	8	7	7
Broj nezdravstvenih radnika	25	22	17	17	20	20	24	24	24	23	23
Udio nezdravstvenih radnika	28,1%	33,3%	34%	34%	33,3%	38,5%	39,3%	38,7%	35,2%	34,3%	34,8%

Na jednog doktora medicine dolazi 796 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 4.377, a na zdravstvenog tehničara 292 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Olovo u toku 2023. godine realizovana je preko pet timova na tri lokacije. Ostvareno je 45.888 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 1.535, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 3,3 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 13.016 specijalističkih (28,4% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 7.698 laboratorijskih uputnica (16,8% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 122.078 (266 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 3.743. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 8,2%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Olovo za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA OLOVO	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	135	0	5.924	47.257	9.542	21.875	60	928	10.332	6.677
2014.	0	0	3.810	38.110	12.360	15.743	181	1.057	10.332	6.765
2015.	0	0	5.092	49.479	9.358	19.238	64	1.194	10.406	6.885
2016.	0	0	4.026	49.288	9.393	24.858	71	1.402	10.193	5.523
2017.	0	0	5.421	48.810	8.478	22.039	73	1.066	11.193	6.208
2018.	0	0	10.138	52.679	8.733	32.002	59	1.704	12.239	6.739
2019.	1.694	12	3.482	26.460	10.457	16.003	68	1.397	15.133	8.508
2020.	1.216	0	769	38.401	7.770	8.413	57	1.481	6.212	4.399
2021.	828	0	631	40.657	8.079	9.969	21	1.133	7.551	5.372
2022.	1.504	0	1.725	42.504	9.123	12.296	64	1.877	9.370	6.917
2023.	1.082	0	1.196	45.888	9.804	12.040	67	1.468	13.016	7.698

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Olovo je u 2023. godini pružao jedan tim i ostvareno je 3.652 pregleda u ordinaciji kod doktora. Nije registrovana nijedna kućna posjeta. U toku 2023. godine izdato je 848 specijalističkih i 652 laboratorijskih uputnica. Propisano je 2.276 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga 666. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Olovo je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvareno je 2.274 posjeta na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 339. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima. Izdato je 585 specijalističkih i 448 laboratorijske uputnice, a propisana su 1804 recepta.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Olovo u toku 2023. godine provodio je jedan tim kojeg čine specijalista ginekologije i 3 ginekološko akušerskih sestara primaljskog smjera. Ostvareno je 7.183 posjete u ordinaciji kod doktora, 1.517 pregleda, 1.066 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je 12, 26 posjeta kod juvenilnog ginekologa, a 10 posjeta radi steriliteta. Propisano je 50 kontraceptivnih sredstava, od čega 37 intrauterino i 13 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 2.082, od toga 717 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 335 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Olovo je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 508 posjeta u ordinaciji kod doktora, a 272 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Od funkcionalnih analiza urađeno je 262 spirometrije. U toku 2023. godine evidentiran je nadzor nad dvije osobe sa tuberkulozom.

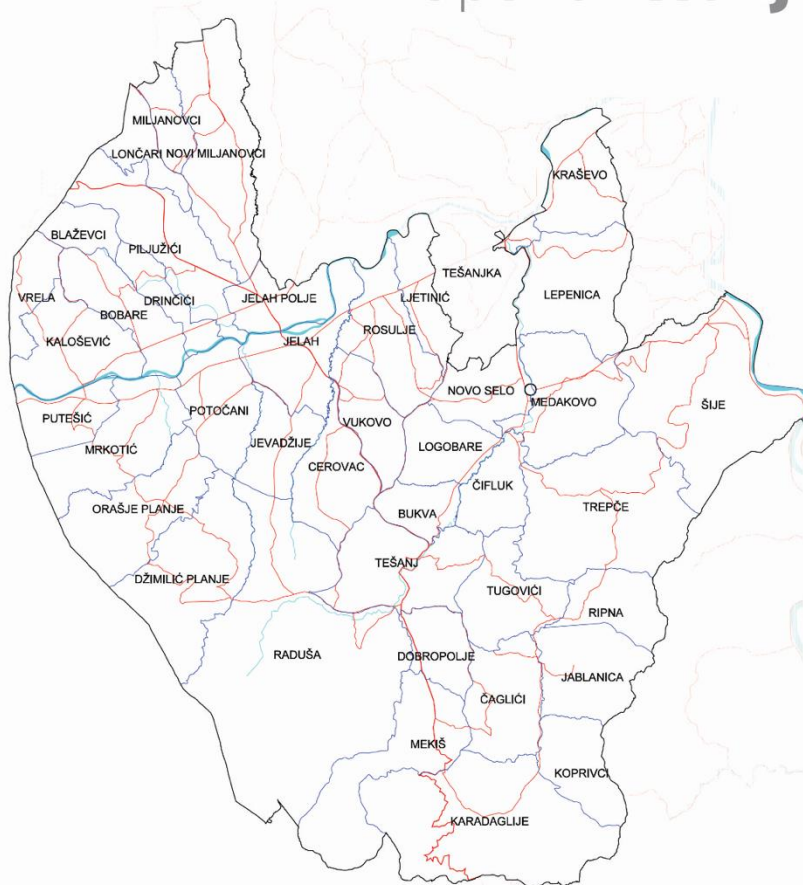
Hitna medicinska pomoć na području općine Olovo je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 4.413 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 6.631 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 490, a na javnom mjestu 46 intervencija. Dom zdravlja Olovo raspolaže sa tri vozila hitne medicinske pomoći.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Olovo angažovala je jedan tim kojeg čine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i jedna medicinska sestra/tehničar. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 1.204. Pruženo je 2.278 kineziterapije i 15.541 fizioterapije.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE OLOVO

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	0

Općina **Tešanj**

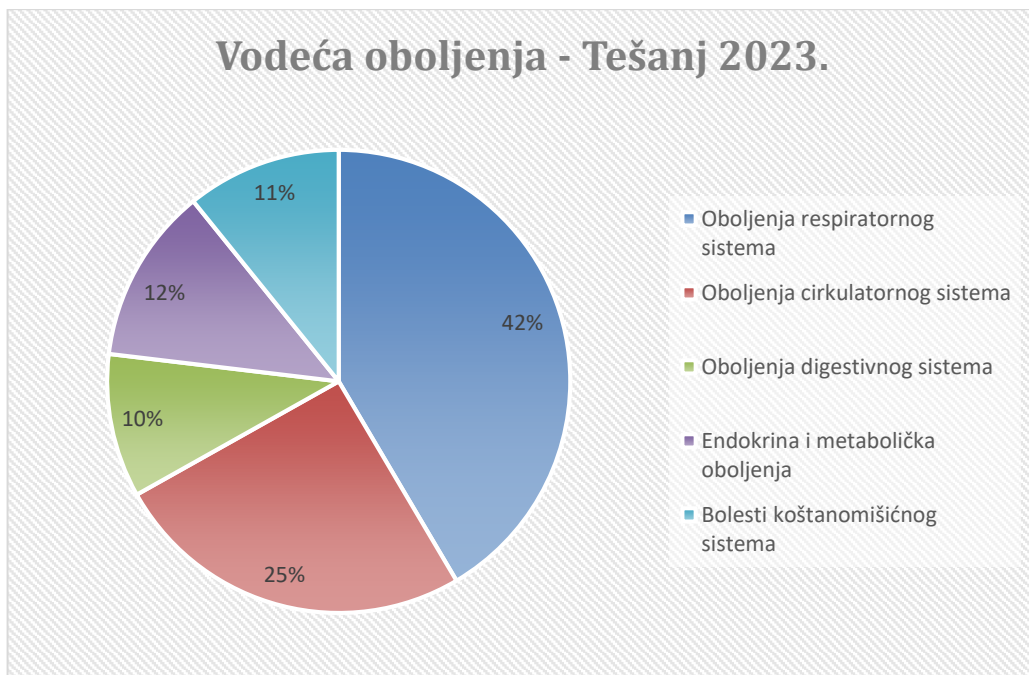

OPĆINA TEŠANJ

Općina Tešanj prostire se na površini od 155,9 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 43.856 stanovnika, odnosno 281 stanovnik po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Tešanj u toku 2023. godine registrovano je ukupno 31.239 oboljenja, odnosno 7.865 oboljenja na 10.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Tešanj u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je ukupno 3.975 oboljenja, odnosno 1.746 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	2.331	1.024
2.	Oboljenja digestivnog sistema	380	167
3.	Oboljenja uha	296	130
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	249	109
5.	Oboljenja krvi i krvotvornih organa	240	105

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je ukupno 3.952 oboljenja, odnosno 685 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	2.670	462
2.	Oboljenja digestivnog sistema	294	51
3.	Infektivne bolesti	203	35
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	195	34
5.	Oboljenja uha	139	24

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 16.264 oboljenja, odnosno 684 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	3.774	159
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	3.218	135
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	1.915	80
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	1.657	70
5.	Oboljenja digestivnog sistema	1.398	59

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 7.048 oboljenja, odnosno 1.007 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	2.616	374
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	1.150	164
3.	Oboljenja respiratornog sistema	785	112
4.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	535	76
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	430	61

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Tešanj na primarnom nivou (dom zdravlja) pružalo je ukupno 45 doktora medicine, 4 doktora stomatologije te 96 zdravstvenih tehničara.

Kapaciteti DZ Tešanj	1991.	1998.	2003.	2005.	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	31	48	27	25	30	33	39	45	47	43	45
Broj doktora stomatologije	9	14	5	5	5	5	5	5	4	4	4
Broj medicinskih tehničara	73	175	71	70	72	63	67	72	85	87	96
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	11	13	9	10	17	15	15	16	17	16	16
Broj nezdravstvenih radnika	46	87	35	34	38	35	36	35	45	35	36
Udio nezdravstvenih radnika	28,9%	26,9%	25,4%	25,4%	26,2%	25,7%	24,5%	22,3%	24,8%	21,2%	19,9%

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na jednog doktora medicine dolazi 883 zdravstveno osigurana stanovnika, na jednog stomatologa 9.930 stanovnika, a na jednog zdravstvenog tehničara 414 zdravstveno osigurana stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Tešanj u toku 2023. godine realizovana je preko 22 tima na 11 punktova. Ostvareno je 168.586 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 923 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 0,5 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 51.358 specijalistička (30,5 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 29.400 laboratorijske uputnice (17,4 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 488.748 (290 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovaštima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 153.302. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 91%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Tešanj za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA TEŠANJ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	149.923	44.122	116.818	854	1.842	28.915	18.499
2014.	0	0	0	156.538	42.175	128.369	323	656	28.111	18.526
2015.	0	0	48.635	166.864	40.972	116.446	118	431	33.057	20.165
2016.	566	6.874	59.201	152.151	45.913	104.116	32	422	33.404	20.888
2017.	0	0	63.928	169.193	46.299	100.335	8	638	33.947	21.365
2018.	0	0	52.993	181.016	51.460	99.474	9	610	42.032	29.649
2019.	303	105	50.871	95.582	36.232	58.105	212	891	55.382	29.937
2020.	37	19	37.618	132.834	24.090	35.966	243	960	30.831	23.573
2021.	28	583	49.168	150.251	24.133	35.140	251	2.125	37.668	19.823
2022.	54	490	51.783	168.175	23.150	35.576	232	954	45.301	25.581
2023.	40	0	64.693	168.586	24.287	40.232	136	787	51.358	29.400

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Tešanj su u 2023. godini su pružala dva tima i ostvareno je 11.924 pregleda u ordinaciji kod doktora. U toku 2023. godine izdato je 3.985 specijalističkih i 6.507 laboratorijskih uputnica. Propisano je 17.897 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga 7.008. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Tešanj je u toku 2023. godine angažovala tri tima i ostvareno je 687 posjeta u ordinaciji na godišnjem nivou.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Tešanj u toku 2023. godine provodila su dva tima kojeg čine dva specijalista ginekologije te dvije medicinske sestre/tehničara. Ostvareno je 8.411 posjeta u ordinaciji kod doktora, 3.181 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice nije bilo. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 3.602, od toga 1903 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljanih pregledi radi ranog otkrivanja raka dojke je bilo 15.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Tešanj je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 7.118 posjeta u ordinaciji kod doktora. Načinjene su 4.758 radiografije, a 758 spirometrija.

Patronažna služba na području općine Tešanj je u 2023. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom i ostvarila 1.355 patronažnih posjeta domaćinstvima, 790 posjeta trudnicama, novorođenčadi i porodiljama te 686 posjeta hroničnim bolesnicima.

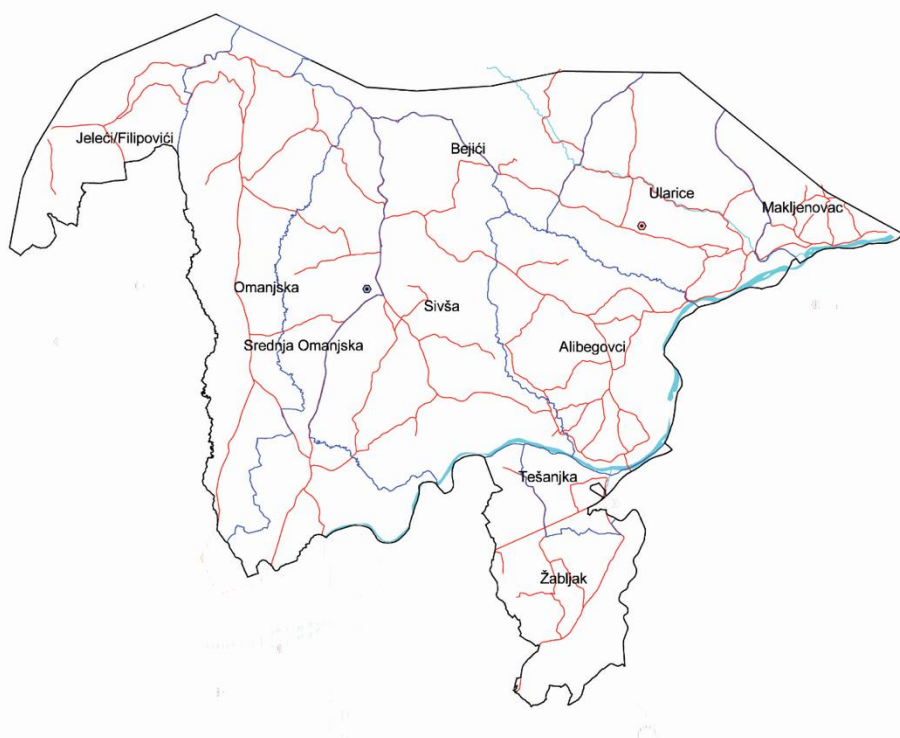
Hitna medicinska pomoć na području općine Tešanj je u toku 2023. godine angažovala četiri tima i ostvarila 31.634 posjete u ordinaciji kod doktora, te 20899 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Općina Tešanj posjeduje 4 vozila za hitnu medicinsku pomoć.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Tešanj angažovala je dva tima kojeg čine dva specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, sedam fizioterapeutskih tehničara, dva medicinska tehničara i jedan defektolog-logoped. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 7.406. Pruženo je 74.716 kineziterapija, 67.368 fizioterapija i 38.607 hidroterapije. U toku 2023. godine evidentiran je tretman kod 55 djece sa posebnim potrebama.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	12
Specijalističke ordinacije	5
Medicinsko-biohemijske laboratorije	2
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	18

Općina **Usora**

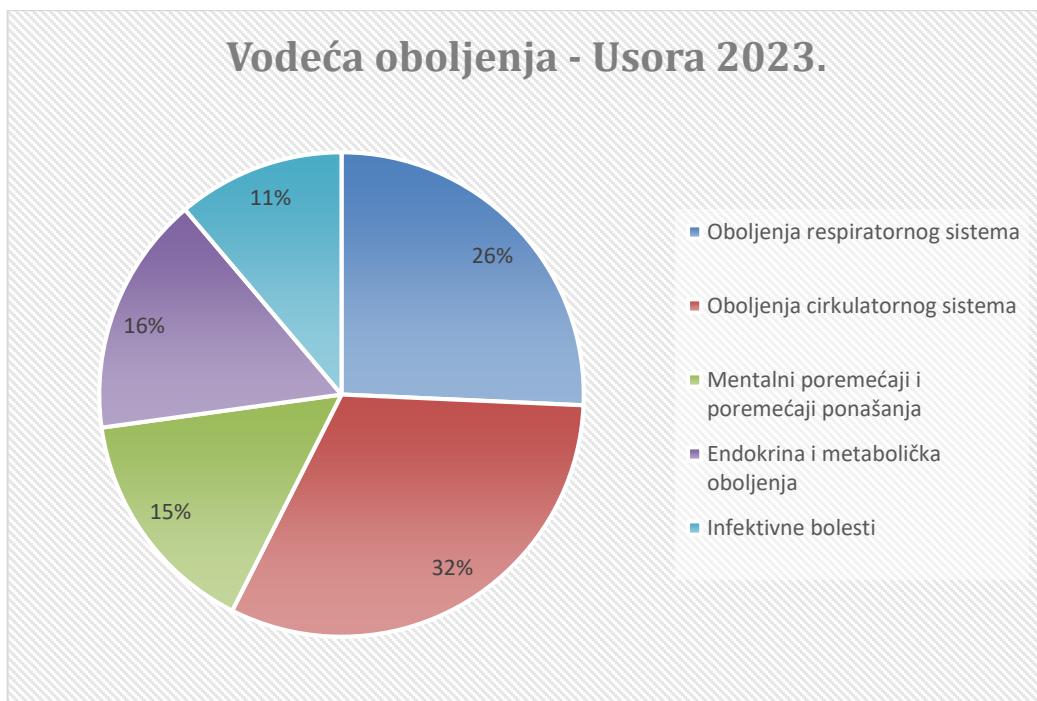

OPĆINA USORA

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2023. godine općina Usora prostire se na površini od 49,8 km² gdje živi 6.208 stanovnika, odnosno 125 stanovnika po km².

Osiguranih lica u općini Usora u 2023. godini živi 3.219, odnosno 65 osiguranika po km². U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Usora u toku 2023. godine registrovano je ukupno 4.452 oboljenja, odnosno 1.384 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Usora u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je 14 oboljenja, odnosno 167 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Infektivna oboljenja	5	60
2.	Oboljenja respiratornog sistema	5	60
3.	Bolesti oka	2	24
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	2	24

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 214 oboljenja, odnosno 658 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	85	262
2.	Infektivna oboljenja	36	111
3.	Mentalni poremećaji	19	58
4.	Oboljenja digestivnog sistema	17	52
5.	Bolesti krvi	14	43

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 2.062 oboljenja, odnosno 1.116 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	450	244
2.	Oboljenja respiratornog sistema	413	224
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	230	125
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	219	119
5.	Infektivna oboljenja	215	116

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 2.162 oboljenja, odnosno 2.347 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	581	631
2.	Oboljenja respiratornog sistema	332	360
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	280	304
4.	Mentalni poremećaji	261	283
5.	Oboljenja digestivnog sistema	134	145

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Usora pružalo je ukupno 2 doktora medicine, jedan doktor stomatologije te 17 zdravstvenih tehničara.

	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023
Broj doktora medicine	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Broj doktora stomatologije	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Broj medicinskih tehničara	18	14	14	14	14	14	17	17	16	17
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3
Broj nezdravstvenih radnika	9	9	10	8	7	7	9	9	10	11
Udio nezdravstvenih radnika u ukupno	29%	33,3%	35,7%	30,8%	28%	28%	30,0%	31%	34,5%	35,5%

Na dva doktora medicine dolazi 1.609 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 3.219, na zdravstvenog tehničara 189 zdravstveno osigurana stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Usora u toku 2023. godine realizovana je preko dva tima, na pet lokacija. Ostvareno je 14.282 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 276 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 2 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 2.218 specijalističkih (15,5 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 1.797 laboratorijskih uputnica (12,6 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 46.420 (325 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 14.394. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 100,8.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Usora za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA USORA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	132	9	7.871	23.369	6.085	25.123	236	931	2.598	2.237
2014.	163	43	11.844	21.502	5.996	26.176	203	1.097	2.555	2.384
2015.	104	12	9.446	20.766	5.380	24.508	167	838	1.735	1.923
2016.	131	13	5.169	21.378	4.534	23.417	151	833	1.629	1.778
2017.	161	12	3.658	20.226	3.556	21.910	191	875	1.633	1.849
2018.	118	21	6.351	19.415	3.816	23.877	204	897	1.784	1.918
2019.	738	0	3.971	20.428	3.085	17.343	85	551	2.110	1.573
2020.	177	18	4.494	14.464	1.049	12.344	76	738	879	900
2021.	738	312	6.051	15.313	4.034	20.508	134	909	1.309	1.736
2022.	275	0	6.536	16.418	4.243	21.960	103	695	1.342	1.442
2023.	729	34	9.371	14.282	3.594	19.605	3.594	10.688	2.218	1.797

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Usora u toku 2023. godine provodio je jedan tim kojeg čine specijalista ginekologije i jedna ginekološko akušerska sestra primaljskog smjera. Ostvarena je 278 posjeta u ordinaciji kod doktora, 140 pregleda, 30 posjeta savjetovalištu za trudnice. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 140, i to ciljani pregledi radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljani pregledi radi ranog otkrivanja raka dojke nisu evidentirani.

Patronažna služba na području općine Usora je u 2023. godine ostvarila 122 posjete trudnicama, novorođenčadi, porodiljama, djetetu od 1- 14 godina te 1.381 posjetu hroničnim bolesnicima i 931 posjetu domaćinstvima.

Hitna medicinska pomoćna području općine Usora je u toku 2023. godine angažovala tri tima i ostvarila 2.458 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 5.451 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 204, a na javnom mjestu 12 intervencija. Dom zdravlja Usora posjeduje tri vozila za hitnu medicinsku pomoć.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE USORA

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	3

Općina **Vareš**

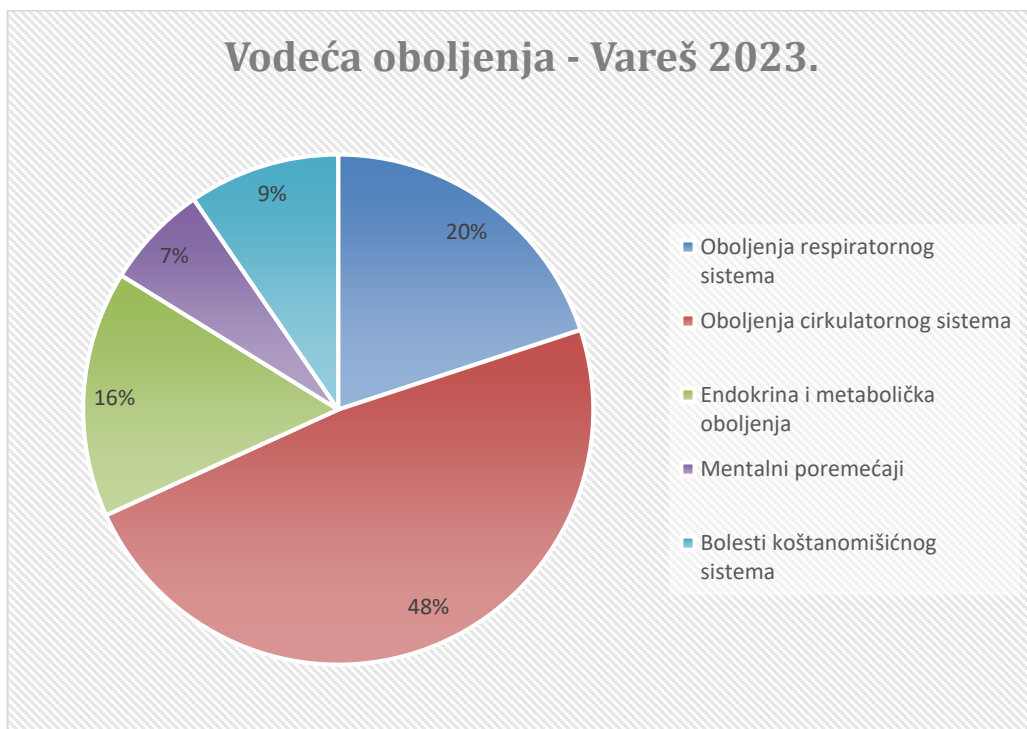

OPĆINA VAREŠ

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2023. godine općina Vareš prostire se na površini od 390,1 km² gdje živi 7.193 stanovnika, odnosno 18 stanovnika po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Vareš u toku 2023. godine registrovano je ukupno 2.715 oboljenja, odnosno 440 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Vareš u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je ukupno 66 oboljenja, odnosno 431 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	39	255
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	10	65
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	7	46

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 230 oboljenja, odnosno 444 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	153	295
2.	Infektivne bolesti	12	23
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	11	21
4.	Oboljenja uha	11	21

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 1.478 oboljenja, odnosno 418 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	484	137
2.	Oboljenja respiratornog sistema	202	57
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	188	53
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	177	50
5.	Mentalna oboljenja	100	28

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 941 oboljenja, odnosno 492 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	552	289
2.	Endokrina i metabolička oboljenja oboljenja	136	71
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	54	28
4.	Oboljenja respiratornog sistema	35	18
5.	Maligne bolesti	31	16

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Vareš pružalo je ukupno devet doktora medicine, tri doktora stomatologije te 36 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008	2011.	2015.	2018.	2021.	2022	2023
Broj doktora medicine	26	9	10	8	6	10	9	10	9	9	9
Broj doktora stomatologije	8	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Broj medicinskih tehničara	74	37	43	36	32	33	32	35	34	34	36
Od toga med.tehničara VŠS/VSS	13	2	4	3	3	3	3	3	4	4	4
Broj nezdravstvenih radnika	44	29	23	22	20	21	21	21	19	16	17
Udio nezdravstvenih radnika	29%	37,2%	29,1%	31,9%	32,8%	31,3%	32,8%	30,4%	29,2%	25,8%	26,1%

Na jednog doktora medicine dolazi 685 zdravstveno osiguranih stanovnika, na tri stomatologa 2.056, na zdravstvenog tehničara 171 zdravstveno osigurana stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Vareš u toku 2023. godine realizovana je preko četiri tima. Ostvareno je 26.698 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 949 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 3,5 % u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 3.181 specijalistička (12 % na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 4.166 laboratorijskih uputnica (15,6% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 64.725 (242,4 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovaništima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 18.101. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 67,8%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Vareš za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA VAREŠ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	5.938	21.057	6.720	13.342	122	1.882	4.655	5.205
2014.	0	0	5.729	27.770	4.480	18.392	146	2.551	6.555	6.461
2015.	0	0	4.767	31.394	3.327	17.894	78	920	3.745	6.248
2016.	0	0	2.419	42.080	8.289	29.011	166	2.864	4.594	3.807
2017.	21	0	3.965	39.743	8.298	32.633	168	2.328	4.451	3.438
2018.	71	0	2.966	30.713	6.691	24.297	114	1.420	3.726	2.586
2019.	43	0	5.665	24.653	1.682	22.822	156	1.292	4.074	4.285
2020.	140	50	5.342	25.049	12.055	20.237	110	1.586	2.209	3.776
2021.	173	11	5.343	25.039	2.205	18.068	88	1.108	1.826	3.072
2022.	106	0	4.906	25.296	2.309	19.770	38	929	2.871	4.005
2023.	173	23	5.235	26.698	4.409	30.486	35	914	3.181	4.166

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Vareš u toku 2023. godine radila je preko jednog tima kojeg je činio specijalista medicine rada i jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom. U toku 2023. godine urađeno je 114 procjena opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvena zaštita žena na području općine Vareš u toku 2023. godine ostvarila je 1.141 posjetu u ordinaciji kod doktora, 441 prvih i 700 ponovnih pregleda, 182 posjete savjetovalištu za trudnice. Propisano je 39 oralnih kontraceptivnih sredstava. Realizovano je 266 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke nisu evidentirali.

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Vareš su u 2023. godini nije evidentiran.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Vareš je u toku 2023. godine realizovala 341 posjetu u ordinaciji na godišnjem nivou. U toku 2023. godine izdato je 9 specijalističkih i 26 laboratorijskih uputnica.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Vareš je u toku 2023. godine ostvarila 269 posjeta u ordinaciji kod doktora. Urađeno je 58 spirometrija.

Hitna medicinska pomoć na području općine Vareš je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 4.738 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 6.747 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 827, a na javnom mjestu 58 intervencija. Dom zdravlja Vareš raspolaže sa tri vozila hitne medicinske pomoći.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Vareš angažovala je jedan tim kojeg čine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i tri fizioterapeutska tehničara. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 736. Pruženo je 7.639 kineziterapija i 22.448 fizioterapije.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE VAREŠ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	0
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	0

Općina **Visoko**

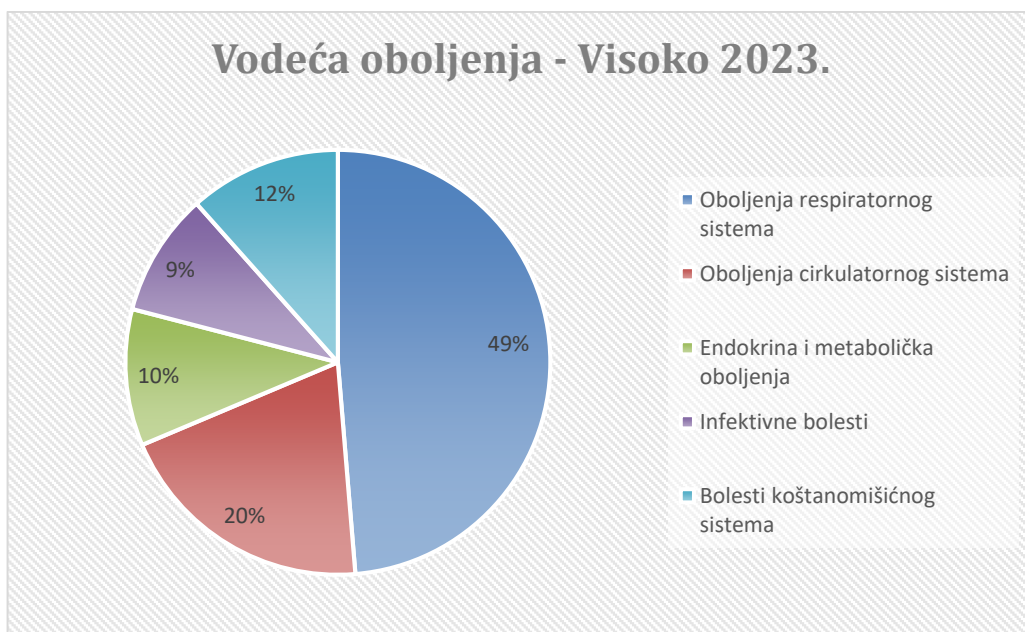

OPĆINA VISOKO

Općina Visoko prostire se na površini od 230,8 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 38.274 stanovnika, odnosno 166 stanovnika po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Visoko u toku 2023. godine registrovano je ukupno 11.189 oboljenja, odnosno 312 oboljenja na 1.000 stanovnika. Broj osiguranih lica na području Visokog iznosi 35.871.

Vodeća oboljenja na području općine Visoko u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je oko 2.796 oboljenja, odnosno 1.716 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.461	897
2.	Infektivna oboljenja	454	279
3.	Oboljenja digestivnog sistema	205	126
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	197	121
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	123	76

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je ukupno 1.461 oboljenje, odnosno 293 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.022	205
2.	Infektivna oboljenja	129	26
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	91	18
4.	Oboljenja oka	48	10
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	38	8

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 4.762 oboljenja, odnosno 225 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.136	54
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	816	39
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	650	31
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	512	24
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	338	16

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 2.170 oboljenja, odnosno 287 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	743	98
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	269	36
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistem	202	27
4.	Oboljenja respiratornog sistema	194	26
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	187	25

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini u općini Visoko pružalo je ukupno 39 doktora medicine, dva doktora stomatologije i 87 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008	2011.	2015.	2018.	2021.	2022	2023
Broj doktora medicine	43	42	36	36	36	37	40	46	43	43	39
Broj doktora stomatologije	14	10	6	5	4	5	4	3	3	3	2
Broj medicinskih tehničara	100	110	78	74	84	69	90	83	91	87	87
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	10	18	11	13	14	13	18	19	19	16	16
Broj nezdravstvenih radnika	61	46	40	37	35	37	30	32	33	33	30
Udio nezdravstvenih radnika	28%	22,1%	25%	24,3%	22%	25%	18,3%	19,5%	19,4%	19,9%	19%

Na jednog doktora medicine dolazi 920 zdravstveno osigurana stanovnika, na tri stomatologa 17.935, na zdravstvenog tehničara 412 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Visoko u toku 2023. godine realizovana je preko osamnaest timova na pet lokacija. Ostvareno je 160.058 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 169 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 0,1 % u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 26.278 specijalističkih (16,4% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 27.041 laboratorijskih uputnica (16,9% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 349.234 (218,2 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 87.728. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 54,8%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Visoko za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA VISOKO	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete	Upućeno		
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	30	1	3.390	138.341	25.389	40.401	1.303	14.563	24.530	21.564
2014.	12	1	3.046	155.781	29.435	47.290	949	12.874	27.696	20.743
2015.	26	0	1.206	156.230	27.159	41.789	726	864	21.772	22.554
2016.	0	0	2.916	155.707	21.581	53.322	251	652	22.117	21.775
2017.	0	0	1.555	163.034	13.121	34.301	204	590	22.759	23.293
2018.	0	0	2.138	167.538	16.029	29.894	118	473	26.467	25.556
2019.	306	150	24.070	52.692	27.275	25.101	411	8.228	31.508	24.452
2020.	32	25	11.289	127.284	20.727	15.315	342	2.366	20.269	6.818
2021.	12	25	7.619	146.953	11.353	16.915	323	95	14.967	13.419
2022.	45	1.089	15.426	155.857	22.966	17.438	197	115	26.198	22.960
2023.	980	436	14.564	160.058	24.591	19.255	93	76	26.278	27.041

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Visoko u 2023. godini pružala su tri tima i ostvareno je 3.249 posjeta u ordinaciji kod doktora. U toku 2023. godine izdato je 2.635 specijalistička i 2.990 laboratorijskih uputnica. Propisano je 2.762 recepta. Ukupan broj preventivnih usluga 6.033. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištim.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Visoko u toku 2023. godine provodila su dva tima kojeg čine dva specijalista ginekologije i akušerstva te dvije ginekološko akušerske sestre primaljskog smjera. Ostvareno je 8.459 posjeta u ordinaciji kod doktora, 8.398 pregleda, 3.328 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je 173, posjeta kod juvenilnog ginekologa 321, a 186 posjeta radi steriliteta. Propisano je 340 kontraceptivnih sredstava, od čega 278 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 1.464, od toga 1101 ciljana pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 363 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Visoko je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 3.833 posjete u ordinaciji kod doktora. Od usluga funkcionalnih analiza urađeno je 499 spirometrija, a radiografija 3.472. Zdravstveni nadzor se proveo nad 75 osoba oboljelih od tuberkuloze.

Hitna medicinska pomoć na području općine Visoko je u toku 2023. godine angažovala četiri tima i ostvarila 24.227 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 29.884 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 371, a na javnom mjestu 367 intervencija. Dom zdravlja Visoko raspolaže sa dva vozila za hitnu medicinsku pomoć.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine na području općine Visoko angažovala je jedan tim kojeg čine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i pet fizioterapeutskih tehničara. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 3.632, a u ordinaciji kod zdravstvenih radnika 6.428. Pruženo je 10.316 kineziterapija i 14.447 fizioterapija. Na fizikalnom tretmanu je također bilo 11 djece sa posebnim potrebama.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU GRADA VISOKO

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	12
Specijalističke ordinacije	5
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	6

Općina **Zavidovići**

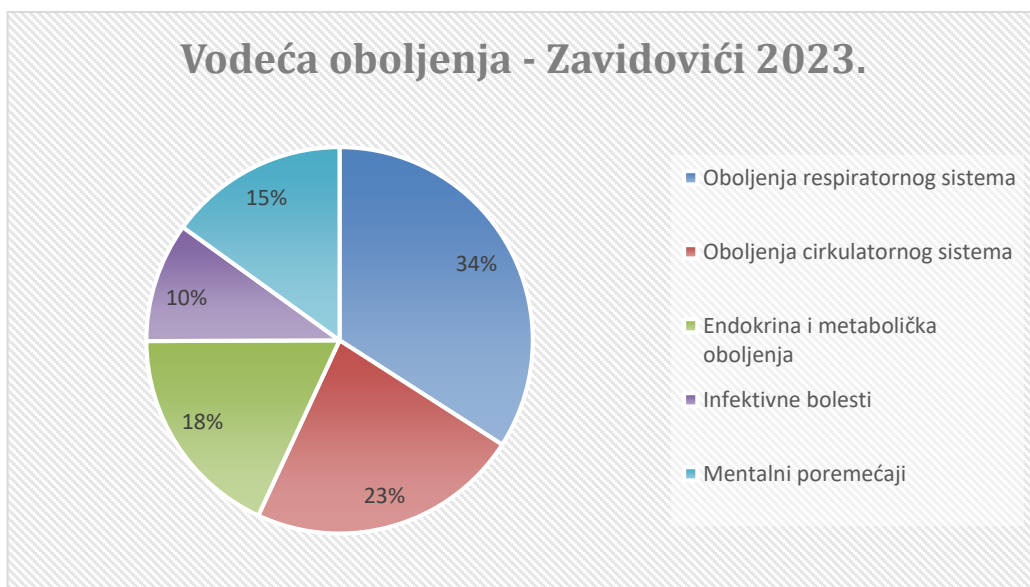

OPĆINA ZAVIDOVIĆI

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2023. godine općina Zavidovići prostire se na površini od 556,4 km² gdje živi 34.349 stanovnika, odnosno 62 stanovnika po km².

Broj osiguranih lica je 29.672. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Zavidovići u toku 2023. godine registrovano je ukupno 17.434 oboljenja, odnosno 588 oboljenja na 1000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Zavidovići u toku protekle 2023. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je 1.881 oboljenje, odnosno 1.407 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	997	746
2.	Infektivne bolesti	327	245
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	212	159
4.	Bolesti uha	101	76
5.	Bolesti oka	98	73

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 3.296 oboljenja, odnosno 842 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.894	484
2.	Infektivna oboljenja	495	126
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	287	73
4.	Bolesti uha	175	45
5.	Bolesti oka	132	34

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2023 godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 7.282 oboljenja, odnosno 436 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	1.379	83
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	1.268	76
3.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.176	70
4.	Oboljenja respiratornog sistema	1.026	61
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	659	39

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2022. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 4.975 oboljenja, odnosno 685 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.709	235
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	927	128
3.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	566	78
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	489	67
5.	Oboljenja respiratornog sistema	389	54

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Zavidovići pružalo je ukupno 36 doktora medicine, 2 doktora stomatologije te 85 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005.	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	45	24	20	20	24	27	32	37	35	35	36
Broj doktora stomatologije	9	7	3	4	4	2	2	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	104	89	74	71	67	65	87	84	85	86	85
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	15	9	4	5	6	7	12	13	12	12	12
Broj nezdravstvenih radnika	51	47	44	42	44	43	39	35	34	34	32
Udio nezdravstvenih radnika	24,4%	28,1%	31,2%	30,6%	31,6%	31,4%	24,4%	22,2%	21,7%	21,7%	20,6%

Na jednog doktora medicine dolazi 824 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 14.836, na zdravstvenog tehničara 349 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Zavidovići u toku 2023. godine realizovalo je deset timova. Ostvareno je 103.959 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 2.887 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 2,8 % u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 24.631 specijalističkih (23,7% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 17.182 laboratorijske uputnice (16,5% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 179.617 (172,8 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 36.452. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 35%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Zavidovići za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA ZAVIDOVIĆI	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete	Upućeno		
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	82.945	5.688	50.710	393	2.929	27.346	14.450
2014.	0	0	0	85.199	6.032	52.437	436	3.669	26.834	15.277
2015.	0	0	0	88.140	5.160	55.490	465	2.880	26.881	14.443
2016.	0	0	0	85.976	5.539	53.223	387	2.843	25.058	13.557
2017.	26	0	0	91.882	7.051	59.872	347	2.688	26.831	15.386
2018.	37	0	0	93.189	7.079	240.165	264	2.818	31.472	16.944
2019.	83	0	39.441	15.670	0	14.090	249	2.377	29.743	17.321
2020.	60	0	29.683	86.309	0	11.241	190	2.379	16.889	10.183
2021.	92	0	20.284	87.769	7.464	9.446	156	1.554	18.863	12.185
2022.	185	0	34.574	99.732	12.283	1.118	263	1.905	23.530	15.631
2023.	218	0	13.639	103.959	10.051	317	211	2.676	24.631	17.182

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Zavidovići je u 2023. godini realizovala se preko četiri tima i ostvareno je 12.420 posjeta u ordinaciji kod doktora. Nije registrovana nijedna kućna posjeta. U toku 2023. godine izdato je 2.174 specijalističkih i 2.155 laboratorijskih uputnica. Broj recepata iznosio je 37.617. Ukupan broj preventivnih usluga 1.203. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zaštita školske djece i omladine na području općine Zavidovići je u toku 2023. godine angažovala četiri tima i ostvareno je 8.367 posjeta na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 370. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima. Izdato je 2.524 specijalističkih i 2.088 laboratorijske uputnice. Propisanih recepata bilo je 25.636 u 2023. godini.

Zdravstvenu zaštitu žena u toku 2023. godine provodila su dva tima kojeg čine dva specijalista ginekologije i pet ginekološko akušerskih sestara primaljskog smjera. Ostvareno je 9.295 posjeta u ordinaciji kod doktora, 6.802 pregleda, 2.343 posjete savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice nije evidentirano, posjeta kod juvenilnog ginekologa 22, a posjeta radi steriliteta nije bilo. Propisano je 11 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 3.762, od toga 2.310 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 1.452 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Zavidovići je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 2.377 posjeta u ordinaciji kod doktora. Od funkcionalnih analiza urađeno je 2.077 spirometrija.

Patronažna služba u 2023. godini ostvarila 1.880 posjeta hroničnim bolesnicima. Patronažne posjete oboljelim od maligne neoplazme bilo je 473, patronažne posjete oboljelim od diabetes mellitusa bilo je 756.

Hitna medicinska pomoć na području općine Zavidovići je u toku 2023. godine angažovala četiri tima i ostvarila 15.505 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 70.296 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 363, a na javnom mjestu 147 intervencija. Dom zdravlja Zavidovići posjeduju osam vozila za hitnu medicinsku pomoć.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2022. godine angažovala je jedan tim na čelu sa jednim specijalistom fizikalne medicine i rehabilitacije i pet fizioterapeuta. Posjeta u ordinaciji kod doktora bilo je 4.240, a posjete u ordinaciji kod zdravstvenih radnika je bilo 10.523. Pruženo je 10.300 kineziterapija i 10.420 fizioterapija. Broj primljene djece sa posebnim potrebama iznosio je 314.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE ZAVIDOVIĆI

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	8
Specijalističke ordinacije	3
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	10

Grad Zenica

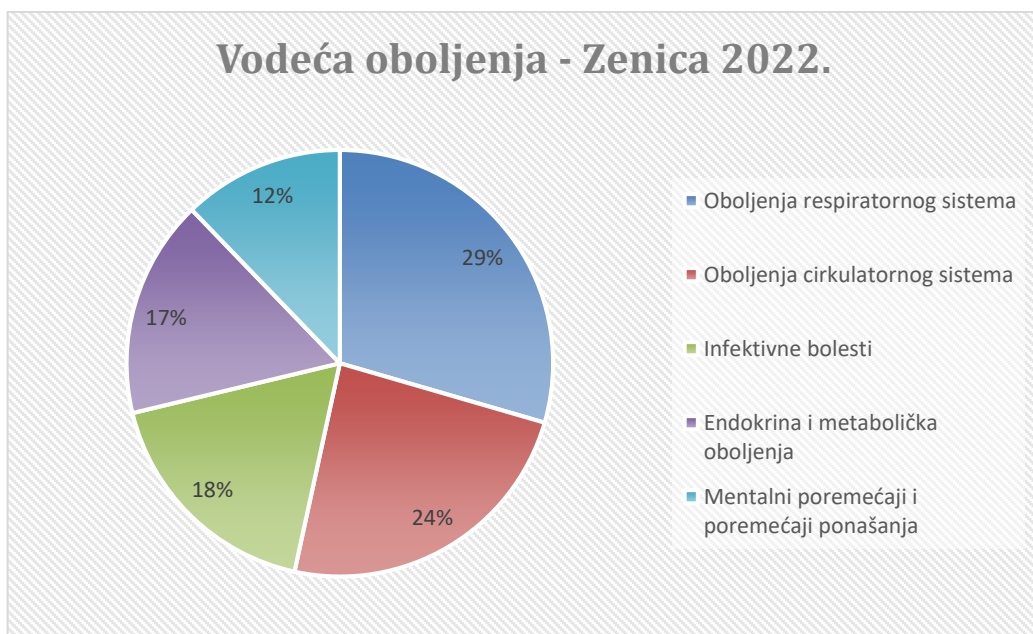

GRAD ZENICA

Grad Zenica prostire se na površini od 558,5 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 107.375 stanovnika, odnosno 192 stanovnika po km².

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području grada Zenice u toku 2023. godine registrovano je ukupno 63.948 oboljenja, odnosno 6.311 oboljenja na 10.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području grada Zenice u toku protekle 2023. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta od 0-4 godine, u protekloj godini registrovano je 7.390 oboljenja, odnosno 1.494 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	4.325	874
2.	Infektivna oboljenja	1.392	281
3.	Oboljenja uha	520	105
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	460	93
5.	Oboljenja oka	334	68

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrovano je 7.262 oboljenja, odnosno 558 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	3.107	239
2.	Infektivna oboljenja	2.163	166
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	438	34
4.	Oboljenja uha	242	19
5.	Oboljenja digestivnog sistema	237	18

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2023. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 33.020 oboljenja, odnosno 572 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	5.087	88
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	4.756	82
3.	Oboljenja respiratornog sistema	4.626	80
4.	Infektivna oboljenja	3.907	68
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	3.565	62

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 16.276 oboljenja, odnosno 681 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	5.656	237
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	2.580	108
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	1.752	73
4.	Oboljenja respiratornog sistema	1.300	54
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	1.268	53

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou u 2023. godini na području grada Zenica pružalo je ukupno 109 doktora medicine, 19 doktora stomatologije i 261 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005.	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj ljekara	358	275	71	76	74	80	98	104	109	109	109
Broj stomatologa	56	30	26	25	21	20	18	20	20	21	19
Broj medicinskih tehničara	1024	987	279	279	270	245	232	198	261	256	261
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	54	42	8	9	10	30	44	60	75	67	70
Broj nezdravstvenih radnika	651	745	119	113	114	106	100	87	79	76	76
Udio nezdravstvenih radnika	31,2 %	36,9 %	24%	22,9 %	23,8 %	23,5 %	21,8 %	21,3 %	16,8 %	16,4 %	16,3 %

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na jednog doktora medicine dolazi 930 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 5.333 stanovnika, a na jednog zdravstvenog tehničara 388 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području grada Zenice u toku 2023. godine realizovana je preko 53 tima na 28 punktova. Ostvareno je 429.813 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 24.750, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 5,7 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 68.254 specijalističkih (15,9 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 92.255 laboratorijskih uputnica (21,5 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 948.135 (220,6 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištim. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 349.928. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 81,4%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Zenica za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA ZENICA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:		Kućne posjete	Upućeno			
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	15.530	9.694	0	260.356	41.663	167.080	559	9.848	75.150	57.069
2014.	16.368	14.719	0	338.726	54.149	181.542	483	12.871	99.376	75.290
2015.	20.374	15.455	0	430.274	64.428	222.787	790	18.028	131.158	92.399
2016.	27.139	23.531	0	453.102	70.718	227.534	833	21.660	135.398	98.897
2017.	26.341	24.529	22.463	442.521	87.939	245.684	802	26.990	105.537	82.415
2018.	496	43	13.411	59.439	14.853	89.828	320	376	12.016	9.849
2019.	13.671	13.126	21.527	209.347	69.299	140.048	375	14.039	64.654	77.452
2020.	17.278	13.793	79.278	377.651	62.136	95.790	431	2.946	102.710	91.080
2021.	19.714	17.950	74.777	332.958	56.305	87.939	320	1.580	17.335	15.934
2022.	28.681	26.507	111.031	460.581	70.403	101.682	375	0	70.448	71.901
2023.	17.209	16.483	111.386	429.813	75.367	93.770	185	24.565	68.254	92.255

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada odvijala se preko dva doktora medicine, od toga su jedan specijalista medicine rada i jedan specijalizant medicine rada te četiri medicinske sestre/tehničara sa srednjom stručnom spremom. U toku 2023. godine urađeno je 2.081 zdravstvena pregleda, 1.478 periodičnih zdravstvenih pregleda, 926 kontrolnih pregleda nakon provedenog periodičnog pregleda, 5.788 vandrednih zdravstvenih pregleda radnika, 1.562 savjetovanja o zdravlju i sigurnosti na radu te 10.622 procjene opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece pružalo je 8 timova i ostvareno je 53.371 posjeta u ordinaciji kod doktora. Registrovano je 3.835 kućnih posjeta. U toku 2023. godine izdato je 2.573 specijalističkih i 8.222 laboratorijskih uputnica. Propisana su 3.963 recepta. Ukupan broj preventivnih usluga 7.710. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovališta.

Zdravstvenu zaštitu žena provodila su četiri tima. Ostvareno je 13.032 posjete u ordinaciji kod doktora, 3.502 prvih pregleda, 6.249 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je 481, posjeta kod juvenilnog ginekologa 103, a 318 posjeta radi steriliteta. Propisano je 481 kontraceptivnih sredstava, od čega 188 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 4.292, od toga 4.029 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 263 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu realizovala se preko dva tima i ostvarila 11.968 posjeta u ordinaciji kod doktora i 11.968 kod ostalih zdravstvenih radnika. Urađeno je 8.393 radiografija, 5.682 spirometrije, 135 BK direktne mikroskopije. Zdravstveni nadzor se proveo nad 17 osoba oboljelih od tuberkuloze.

Patronažna služba ostvarila je 24.565 posjeta domaćinstvima i 411 posjeta novorođenčadi, 372 posjeta dojenčadi i porodiljama (1 mj.-1. god.). Također je realizovano 24.330 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć realizovala se preko 8 timova i ostvarila 27.745 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 39.488 posjeta kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 4.254, a na javnom mjestu 1.072 intervencija.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju realizovala se preko tri tima, dva specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Ostvareno je 13.459 posjeta u ordinaciji kod doktora. Pruženo je 68.736 kineziterapija, 138.092 fizioterapije. Broj lica primljenih na ambulantno liječenje tretman je 6.025. Broj primljene djece sa posebnim potrebama je 390.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU GRADA ZENICA

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	8
Stomatološke ordinacije	30
Specijalističke ordinacije	17
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	2
Apoteke	34

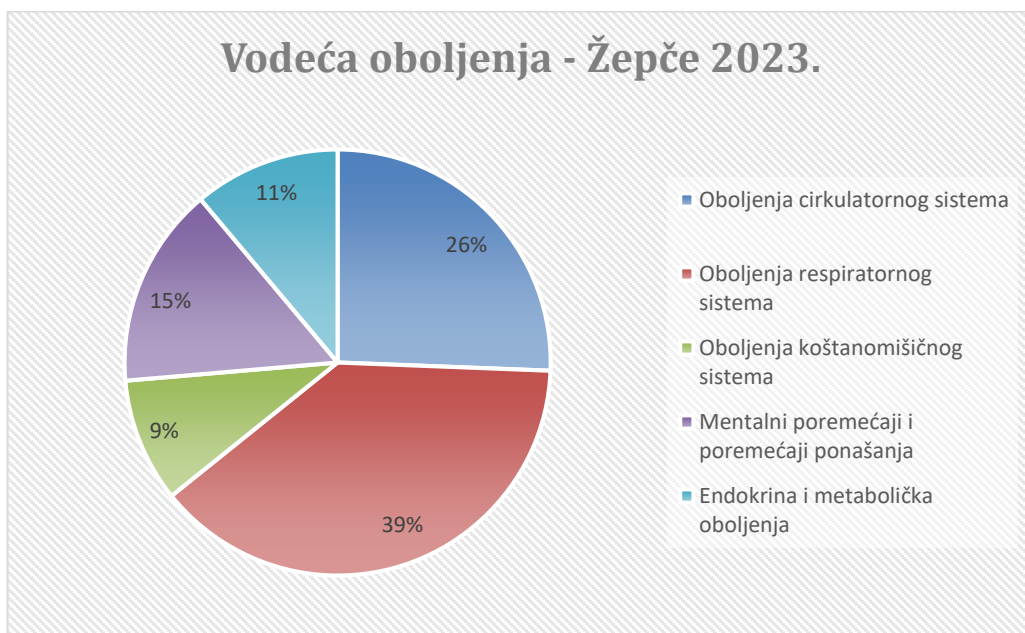
Općina Žepče

OPĆINA ŽEPČE

Općina Žepče prostire se na površini od 282,3 km² (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 29.338 stanovnika, odnosno 104 stanovnika po km². U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Žepče u toku 2023. godine registrovano je ukupno 19.775 oboljenja, odnosno 912 oboljenja na 1.000 zdravstveno osiguranih stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Žepče u toku 2023. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINA

Kod djece uzrasta 0-4 godina, u protekloj godini registrovano je 1.595 oboljenja, odnosno 1.440 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.183	1.068
2.	Infektivne bolesti	135	122
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	82	74
4.	Oboljenja uha	52	47
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	50	45

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Kod školske djece i mladih, u protekloj 2023. godini registrovano je 2.376 oboljenja, odnosno 756 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.571	500
2.	Infektivna oboljenja	443	141
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	92	29
4.	Oboljenja uha	86	27
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	38	12

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2023. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 9.130 oboljenja, odnosno 761 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.863	155
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.704	142
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	1.318	110
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	824	69
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	798	67

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2023. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 6.674 oboljenja, odnosno 1.313 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	1.936	381
2.	Oboljenja respiratornog sistema	876	172
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	830	163
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	752	148
5.	Oboljenja koštanomišićnog sistema	526	103

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2023. godini na području općine Žepče pružalo je ukupno 15 doktora medicine, tri doktora stomatologije i 61 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.
Broj doktora medicine	14	14	17	16	18	20	19	18	19	17	15
Broj doktora stomatologije	2	5	2	2	2	2	2	3	4	4	3
Broj medicinskih tehničara	43	72	65	60	59	48	49	57	62	62	61
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	3	5	5	5	4	4	5	9	10	11
Broj nezdravstvenih radnika	22	54	49	45	34	33	29	35	33	31	33
Udio nezdravstvenih radnika	27,2%	37,2%	36,8%	36,6%	30,1%	32%	29,3%	31%	24,4%	27,2%	29,5%

Na jednog doktora medicine dolazi 1.446 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 7.231, na zdravstvenog tehničara 356 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Žepče u toku 2023. godine realizovana je preko osam timova na pet punktova. Ostvareno je 84.254 posjete u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 3.196 ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja što predstavlja 3,8 % u odnosu na posjete u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 16.085 specijalističkih (19,1% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 16.583 laboratorijske uputnice (19,7% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 173.850 (206,3 na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2023. godine iznosio 52.971. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 62,9%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Žepče za period 2013.-2023.

DOM ZDRAVLJA ŽEPČE	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	7.022	30.209	4.425	30.365	0	0	8.945	7.407
2014.	0	0	14.722	41.364	6.004	41.364	0	0	9.281	9.020
2015.	0	0	12.105	41.476	7.213	41.476	0	0	8.917	8.833
2016.	0	0	15.106	38.572	8.792	38.592	0	0	11.375	11.312
2017.	0	0	26.615	60.686	20.391	60.554	0	0	13.363	12.124
2018.	0	0	26.178	68.829	8.924	47.295	0	0	17.923	19.607
2019.	0	0	9.011	115.316	19.483	95.833	493	2.691	14.647	17.645
2020.	0	0	9.935	75.010	21.074	88.927	459	2.311	12.246	12.264
2021.	0	0	6.650	70.338	16.824	74.258	341	2.293	13.310	13.450
2022.	60	5	11.073	81.890	20.237	91.750	878	2.221	14.809	14.580
2023.	226	66	10.156	84.254	19.442	107.342	419	2.777	16.085	16.583

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Žepče realizovala se preko jednog tima kojeg čine specijalista medicine rada i jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom. U toku 2023. godine obavljeno je 285 pregleda i 162 procjene opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Žepče je u 2023. godini pružao jedan tim i ostvareno je 9.590 posjeta u ordinaciji kod doktora. U toku 2023. godine izdato je 1.191 specijalističkih i 2.679 laboratorijskih uputnica. Propisana su 2.863 recepta. Ukupan broj preventivnih usluga 2.063. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih i posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Žepče je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarene su 1.581 posjeta na godišnjem nivou. Pregleda u ordinaciji kod doktora medicine je bilo 1.581. Izdato je 178 specijalističkih i 358 laboratorijskih uputnica, a propisano je 731 recept.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Žepča u toku 2023. godine provodio je jedan tim i ostvareno je 2.347 posjeta u ordinaciji kod doktora, 881 prvi pregled (1.466 ponovnih pregleda), 2.204 posjete savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je deset i četiri posjete radi steriliteta. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 741, od toga 723 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 18 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke. Broj propisanih kontraceptivnih sredstava nije bilo.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Žepče je u toku 2023. godine angažovala jedan tim i ostvarila 1.346 posjeta u ordinaciji kod doktora. Urađeno je 314 spirometrija i 673 radiografije.

Patronažna služba na području općine Žepče je u 2023. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čine tri medicinske sestre/tehničari sa srednjom stručnom spremom i ostvarila 944 posjeta domaćinstvima i 2.258 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoćna području općine Žepče se u toku 2023. godine provodila preko jednog tima i ostvarila 12.777 posjeta u ordinaciji kod doktora, te 18.222 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Intervencija na terenu-kući je bilo 163, a na javnom mjestu 67 intervencija.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2023. godine provodio je jedan tim sa četiri fizioterapeutska tehničara. Ostvareno je 1.966 posjeta u ordinaciji kod doktora. Pruženo je 30.751 fizioterapija i 22.745 kineziterapija. Broj lica primljenih na ambulantno liječenje-tretman je 10.374.

**PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU
OPĆINE ŽEPČE**

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	6
Specijalističke ordinacije	2
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	5

